

**KEŞAN'IN KURULUŞU, GELİŞMESİ VE
KENTSEL FONKSİYONLARI**

Abdussamed Alpaslan ÖZTEMİZ

**Yüksek Lisans Tezi
Coğrafya Ana Bilim Dalı
Prof. Dr. Kenan ARINÇ
2023
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI**

Abdussamed Alpaslan ÖZTEMİZ

**KEŞAN'IN KURULUŞU, GELİŞMESİ VE KENTSEL
FONKSİYONLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Kenan ARINÇ**

ERZURUM-2023

TEZ BEYAN FORMU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "KEŞAN'IN KURULUŞU, GELİŞMESİ VE KENTSEL FONKSİYONLARI " adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının aşağıda belirttiğim koşullarda saklanması için verdiğimi onaylarım.

Gereğini bilgilerinize arz ederim *.

- ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

08.02.2023

Abdussamed Alpaslan ÖZTEMİZ

Aslı Islak İmzalıdır

* LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi **MADDE 6– (1)** Lisansüstü teze ilgili **patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda**, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu **iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.**

(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz **makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış** ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile **altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.**

Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Graduate School of Social Sciences

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Kenan ARINÇ danışmanlığında, Abdussamed Alparslan ÖZTEMİZ tarafından hazırlanan bu çalışma 08 / 02 / 2023 tarihinde aşağıda isimleri yazılı jüri tarafından Coğrafya Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Günay KAYA

İmza: Aslı Islak İmzalıdır

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Kenan ARINÇ

İmza: Aslı Islak İmzalıdır

Jüri Üyesi : Dr. Öğretim Üyesi Cemal SEVİNDİ

İmza: Aslı Islak İmzalıdır

Prof. Dr. Sait UYLAŞ

Enstitü Müdürü

Aslı Islak İmzalıdır

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	V
TABLOLAR DİZİNİ.....	VI
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	IX
HARİTALAR DİZİNİ	XI
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ.....	XII
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	XV
ÖNSÖZ.....	XVI

GİRİŞ

I. ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ.....	1
A. Amaç ve Yöntem.....	1
B. Temel Problemler ve Sınırlandırıcı Faktörler.....	3
II. KONUMU, SINIRLARI VE BAŞLICA ÖZELLİKLERİ.....	3
III. LİTERATÜR ÖZETİ.....	6

BİRİNCİ BÖLÜM

DOĞAL ÇEVRE

1.1. JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLER.....	10
1.2. İKLİM ÖZELLİKLERİ.....	16
1.2.1. Güneşlenme Süresi ve Sıcaklık Şartları.....	17
1.2.2. Basınç ve Rüzgârlar.....	30
1.2.3. Nem ve Yağışlar.....	39
1.2.4. Yağış Etkinliği ve İklim Tipi.....	49
1.3. HİDROGRAFYA ÖZELLİKLERİ.....	56
1.4. TOPRAK ÖRTÜSÜ ÖZELLİKLERİ.....	59
1.5. DOĞAL BİTKİ ÖRTÜSÜ ÖZELLİKLERİ.....	61

İKİNCİ BÖLÜM

BEŞERÎ COĞRAFYA

2.1. KEŞAN'IN TARİHÎ COĞRAFYASI.....	64
2.2. NÜFUS.....	71
2.2.1. Nüfusun Değişim Süreci.....	72
2.2.2. Nüfusun Yaş ve Cinsiyet Yapısı.....	78
2.2.3. Nüfus Hareketleri.....	82
2.2.3.1. Doğumlar ve Ölümler.....	82
2.2.3.2. Göçler.....	83
2.2.4. Nüfusun Sosyoekonomik Nitelikleri.....	86
2.2.4.1. Aile Büyüklükleri.....	86
2.2.4.2. Bağımlılık Durumu ve Bağımlı Nüfus.....	88
2.2.4.3. Nüfusun Eğitim ve Kültürel Durumu.....	88
2.2.5. Nüfus Yoğunluğu ve Dağılışı.....	89
2.3. YERLEŞME.....	92
2.3.1. Yerleşmenin Fizyonomisi.....	93
2.3.1.1. Yerleşmenin Yatay ve Dikey Gelişmesi.....	93
2.3.1.2. Konut Kültürü ve Konut Tipleri.....	98
2.3.1.3. Arazi Kullanılışı ve Fonksiyon Alanlarına Genel Bir Bakış.....	102
2.3.1.3.a. Oturma Alanları.....	105
2.3.1.3.b. İş ve Ticaret Alanları.....	106
2.3.1.3.c. Yönetim (Yönetim, Eğitim, Sağlık) Alanları.....	109
2.3.1.3.d. Sanayi Alanları.....	112
2.3.1.3.e. Ulaşım Alanları.....	113
2.3.1.3.f. Diğer Kullanım Alanları.....	114

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KENTSEL FONKSİYONLAR

3.1. GİRİŞ.....	116
3.2. KEŞAN'IN KENTSEL FONKSİYONLARI.....	117
3.2.1. Hizmet Fonksiyonları.....	117
3.2.1.1. Yönetim Fonksiyonu.....	117

3.2.1.2. Ticaret Fonksiyonu.....	120
3.2.1.3. Ulaşım Fonksiyonu.....	124
3.2.1.4. Eğitim ve Kültür Fonksiyonu.....	128
3.2.1.5. Sağlık Fonksiyonu.....	136
3.2.1.6. Turizm Fonksiyonu.....	138
3.2.1.7. Güvenlik Hizmetleri Fonksiyonu.....	143
3.2.1.8. İnşaat Fonksiyonu.....	145
3.2.1.9. Diğer Hizmet Fonksiyonları.....	147
3.2.2. Sanayi Fonksiyonu.....	148
3.2.2.1. Atölye Tipi Sanayi Faaliyetleri.....	149
3.2.2.2. Modern Sanayi Faaliyetleri.....	150
3.2.3. Tarım Fonksiyonu.....	159
3.2.4. Fonksiyonları Destekleyen Diğer Kaynaklar.....	161
3.3. KEŞAN'IN ETKİ BÖLGESİ ANALİZİ.....	162
3.4. KEŞAN'IN FONKSİYONEL SINIFLANDIRMADAKİ YERİ.....	164

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

PLANLAMA VE BAŞLICA PLANLAMA SORUNLARI

4.1. YERLEŞME PLANI VE PLANI ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	168
4.1.1. Nüfus Projeksiyonları ve Yönlendirici Etkisi.....	169
4.1.2. İmar Planı Öneri ve Uygulamaları.....	170
4.2. ALTYAPI DURUMU VE ALTYAPI SORUNLARI.....	171
4.2.1. Altyapı (Ulaşım, Doğal Gaz, Katı Atık, Kanalizasyon) Sorunları.....	171
4.3.2. Gecekondulaşma Sorunu.....	172
4.3.3. Hava Kirliliği.....	174

BEŞİNCİ BÖLÜM

GELİŞMEYİ GÜÇLEŞTİREN FAKTÖRLER ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

5.1. DOĞAL ÇEVREDEN KAYNAKLANAN FAKTÖRLER.....	178
5.2. BEŞERİ ORTAM ŞARTLARINDAN KAYNAKLANAN FAKTÖRLER.....	180
5.3. STRATEJİK YÖNETİM VE SWOT ANALİZİ.....	185
SONUÇ.....	187
KAYNAKÇA.....	189
ÖZGEÇMİŞ.....	204

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KEŞAN'IN KURULUŞU, GELİŞMESİ VE KENTSEL FONKSİYONLARI

Abdussamed Alpaslan ÖZTEMİZ

Danışman: Prof. Dr. Kenan ARINÇ

2023, 204 Sayfa

Jüri: Prof. Dr. Kenan ARINÇ

Doç. Dr. Günay KAYA

Dr. Öğr. Üyesi Cemal SEVİNDİ

“Keşan’ın Kuruluşu, Gelişmesi ve Kentsel Fonksiyonları” başlığını taşıyan bu çalışma bir yüksek lisans tezidir. Keşan’ın kentsel fonksiyonlarının gelişimi, istihdama etkileri ve bunlara bağlı olarak gerçekleşen kentleşme süreci ele alınmıştır. Yerleşmenin tarihî gelişimi incelenmiş, günümüz şartlarına bağlı olarak gelecekteki durumu üzerinde önerilerde bulunulmuştur.

Keşan, Marmara Bölgesi’nin Ergene Bölümü’nün güneyinde, Neotektonik dönemde şekillenmiş ve Kuvaterner’de son halini almış olan Kuru Dağları’nın kuzeybatı kesiminde, 50-150 m. yükselti basamakları arasında kurulmuştur. Çevresindeki en önemli yükselti, kentin güneydoğusunda 400 metreye ulaşan Kuru Dağları’dır. Ege Denizi’ne uzaklığı 25 km. olan Keşan’ın yıllık ortalama sıcaklığı 14°C iken yıllık yağış miktarı ise 600 mm. civarındır. Keşan’ın bu iklim şartları ile yarı nemli iklim özellikleri gösteren bir sahada bulunduğu söylenebilir.

Keşan’ın 4 km. güneybatısında, yerleşme tarihi Bronz Çağına (M.Ö. 3000) kadar uzanan bir höyük yerleşmesi tespit edilmiştir. Tarihî kaynaklara göre Roma Dönemi’nde de yerleşmeye sahne olan Keşan’da, günümüze ulaşabilen eserler ise Osmanlı dönemine aittir. Keşan Osmanlı döneminde tarım ve ticaret faaliyetleri ile bir kent niteliği kazanmıştır. Cumhuriyet Dönemi’nde ilk defa yapılan 1927 sayımında nüfusu 4934 olan Keşan, çevreden aldığı göçle 1955 yılında 10000 nüfus sınırını aşmıştır. Keşan ulaşım ile birlikte tarım, yönetim, ticaret, güvenlik hizmetleri ve sanayi fonksiyonları sayesinde gelişmiş, nüfusu 2007 yılında 50000’i aşmış, 2020 yılında 61028’e ulaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: Keşan, Coğrafya, Kentleşme, Ekonomik Fonksiyonlar.

ABSTRACT**MASTER’S THESIS****ESTABLISHMENT, DEVELOPMENT AND FUNCTIONS OF KEŞAN****Abdussamed Alpaslan ÖZTEMİZ****Advisor: Prof. Dr. Kenan ARINÇ****2023, Page: 204****Jury: Prof. Dr. Kenan ARINÇ****Doç. Dr. Günay KAYA****Dr. Öğr. Üyesi Cemal SEVİNDİ**

“This study, named “The Foundation, Development and Urban Functions of Keşan ” is a Master’s thesis. The development of Keşan’s urban functions, its effects on employment and the urbanization process that occurs accordingly are studied. The historical development of settlement is analyzed, suggestions are made on its future situation according to today’s conditions.

Keşan is shaped in the south of Marmara Region’s Ergene district, in Neotectonic period and has been founded between 50-150 m. elevation in the northwestern side of the Kuru Mountains which took its final form in Quaternary. The most important elevation around it is the Kuru Mountains reaching 400 m. in the southeast of the city. While the average temperature of Keşan – the distance of which is 25 km. to the Aegean Sea- is 14 degrees Celsius, its rainfall is around 600 mm. per square. It can be said that with these conditions Keşan is situated in an area that shows half humid climate characteristics.

Four km. southwest of Keşan has been found a tumulus settlement, dating back to Bronze Age (3000 B.C.). The artifacts in the city- which witnessed settlement even during Roman times- belong to Ottoman period. Keşan gained urban characteristics in Ottoman times with agriculture and trade. Keşan, the population of which was 4934 during the first census carried in 1927, reached over 10000 in 1955 with immigration from around. Keşan has developed due to agriculture, administration, trade, security services and industry along with transportation and its population has reached over 50000 in the 2007 and 61028 in the 2020.

Key Words: Keşan, Geography, Urbanization, Economic Functions.

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1.1. İpsala'da Aylık Ortalama Güneşlenme Süreleri (1963-2017, Gün/Saat).....	17
Tablo 1.2. Malkara'da Aylık Ortalama Güneşlenme Süreleri (1980-2017, Gün/Saat)....	17
Tablo 1.3. İpsala'da Aylık Ortalama ve Ekstrem Sıcaklıkların Yıl İçindeki Dağılışı (1963-2017, °C).....	20
Tablo 1.4. Malkara'da Aylık Ortalama ve Ekstrem Sıcaklıkların Yıl İçindeki Dağılışı (1980-2017, °C).....	21
Tablo 1.5. İpsala'da Ekstrem Sıcaklıklar ve Bu Sıcaklıkların Görüldüğü Tarihler (°C)...	25
Tablo 1.6. Malkara'da Ekstrem Sıcaklıklar ve Bu Sıcaklıkların Görüldüğü Tarihler (°C).....	25
Tablo 1.7. İpsala'da Donlu Günler Sayısının Mevsimlere Göre Dağılışı (1963-2017)...	26
Tablo 1.8. Malkara'da Donlu Günler Sayısının Mevsimlere Göre Dağılışı (1980-2017).....	27
Tablo 1.9. İpsala'da Belirli Derinliklerde Ortalama Toprak Sıcaklıkları (1963-2017, °C).....	29
Tablo 1.10. Malkara'da Belirli Derinliklerde Ortalama Toprak Sıcaklıkları (1980-2017, °C).....	29
Tablo 1.11. İpsala'da Ortalama ve Ekstrem Basınç Değerlerinin Aylara Göre Dağılımı (1963-2017, mb. 10 m. / 0 m.).....	30
Tablo 1.12. Malkara'da Ortalama ve Ekstrem Basınç Değerlerinin Aylara Göre Dağılımı (1980-2017, mb. 283 m. / 0 m.).....	31
Tablo 1.13. İpsala'da Çeşitli Yönlerden Esen Rüzgârların Esme Sayıları ve % Frekansları (1963-2017).....	33
Tablo 1.14. Malkara'da Çeşitli Yönlerden Esen Rüzgârların Esme Sayıları ve % Frekansları (1980-2017).....	34
Tablo 1.15. İpsala'da Rüzgâr Hareketlerinin Aylık Dağılışı (1963-2017, m/sn.).....	34
Tablo 1.16. Malkara 'da Rüzgâr Hareketlerinin Aylık Dağılışı (1980-2017, m/sn.).....	35

Tablo 1.17. İpsala'nın Rubinstein Formülüne Göre Hâkim Rüzgâr Doğrultuları.....	36
Tablo 1.18. Malkara'nın Rubinstein Formülüne Göre Hâkim Rüzgâr Doğrultuları.....	36
Tablo 1.19. İpsala'da Aylık Ortalama Buharlaşıma Miktarı (1963-2015, mm.) ve Nispî Nem Oranı (1963-2017, %).....	39
Tablo 1.20. Malkara'da Aylık Ortalama Buharlaşıma Miktarı (1980-2017, mm.) ve Nispî Nem Oranı (1980-2017, %).....	40
Tablo 1.21. İpsala'da Ortalama Bulutluluk ve Bulutlu Günler Sayısının Aylara Göre Dağılışı (1963-2017).....	41
Tablo 1.22. Malkara'da Ortalama Bulutluluk ve Bulutlu Günler Sayısının Aylara Göre Dağılışı (1980-2017).....	42
Tablo 1.23. İpsala'da Aylık Ortalama Yağış Miktarının Yıl İçindeki Dağılışı (1963-2017, mm.).....	43
Tablo 1.24. Malkara'da Aylık Ortalama Yağış Miktarının Yıl İçindeki Dağılışı (1980-2017, mm.).....	43
Tablo 1.25. İpsala'da Ortalama Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı (1963-2017, mm.).....	44
Tablo 1.26. Malkara'da Ortalama Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı (1980-2017, mm.).....	45
Tablo 1.27. İpsala'da Yağışlı, Kar Yağışlı, Karla Örtülü Günler Sayıları ve En Yüksek Kar Örtüsünün Aylara Göre Dağılışı (1963-2017).....	47
Tablo 1.28. Malkara'da Yağışlı, Kar Yağışlı, Karla Örtülü Günler Sayıları ve En Yüksek Kar Örtüsünün Aylara Göre Dağılışı (1980-2017).....	48
Tablo 1.29. İpsala'nın Thornthwaite Metoduna Göre Su Bilançosu.....	51
Tablo 1.30. Malkara'nın Thornthwaite Metoduna Göre Su Bilançosu.....	53
Tablo 1.31. İpsala'nın ERİNÇ (1965) Yağış Tesirlilik İndisinin Aylık Dağılışı.....	54
Tablo 1.32. Malkara'nın ERİNÇ (1965) Yağış Tesirlilik İndisinin Aylık Dağılışı.....	55
Tablo 2.1. Keşan İlçe Nüfusunun Sayım Dönemlerine Göre Gelişimi (1927-2020).....	74
Tablo 2.2. Keşan Kent Nüfusunun Geniş Aralıklı Yaş Yapısı (2020).....	78
Tablo 2.3. Keşan Kent Nüfusunun Dar Aralıklı Yaş Yapısı (2020).....	80

Tablo 2.4. Keşan İlçe Merkezinde Göç Hareketleri (2020).....	84
Tablo 2.5. Keşan İlçe Merkezinde Mahallelere Göre Ortalama Aile Büyüklüğü (2020).....	87
Tablo 2.6. Keşan Kent Nüfusunun Eğitim Durumu (2020).....	89
Tablo 2.7. Keşan İlçe Merkezinde Mahallelere Göre Nüfus Yoğunlukları (2020).....	90
Tablo 2.8. Keşan Kentinde Fonksiyonel Arazi Kullanılışı (2020).....	103
Tablo 3.1. Keşan İlçe Merkezinde Faaliyet Gösteren Kamu Kuruluşları ve İstihdam Durumları.....	117
Tablo 3.2. Keşan Kentinde Ticaret Faaliyetleri ve İş Kollarına Göre Dağılımı.....	120
Tablo 3.3. Keşan İlçe Merkezinin Yıllık Ortalama Günlük Trafik Değerleri (2020).....	125
Tablo 3.4. Keşan İlçe Merkezinde Hizmet Veren Eğitim Kurumları.....	128
Tablo 3.5. Keşan Halk Eğitim Merkezi Faaliyetleri.....	131
Tablo 3.6. Keşan'da Hizmet Veren Yüksek Öğretim Kurumları.....	131
Tablo 3.7. Keşan'da Hizmet Veren Yüksek Öğretim Kurumları, Bölüm ve Öğrenci Sayıları (2020).....	132
Tablo 3.8. Keşan Halk Kütüphanesinin Yıllara Göre Faaliyetleri.....	134
Tablo 3.9. Keşan'da Birinci Basamak Sağlık Kuruluşlarında Yapılan Çalışmalar.....	136
Tablo 3.10. Keşan Kentinde Hizmet Veren Turizm Konaklama Tesisleri.....	140
Tablo 3.11. Keşan'da İnşa Edilen Binalar ve Kat Bilgileri 2002-2020.....	145
Tablo 3.12. Keşan'da Küçük Sanayi Kuruluşları ve İstihdam Durumu.....	149
Tablo 3.13. Keşan'da Modern Sanayi Kuruluşları ve İstihdam Durumu.....	150
Tablo 3.14. Keşan'da Ekonomik Fonksiyonlar ve İstihdam Edilen İş Gücü (2020).....	166
Tablo 4.1. Keşan İlçe Merkezinin Çeşitli Projeksiyon Yöntemlerine Göre Gelecekteki Tahmini Nüfusu.....	169
Tablo 4.2. Keşan Hava Kalitesi İzleme (MTHM) İstasyonu Hava Kirleticileri Ölçüm Değerleri (2020).....	175

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. İpsala’da Yılın Belli Tarihlerinde Güneş Işınlarnının Düşme Açıları.....	18
Şekil 1.2. Malkara’da Yılın Belli Tarihlerinde Güneş Işınlarnının Düşme Açıları.....	19
Şekil 1.3. İpsala’nın Ortalama ve Ekstrem Sıcaklık Değerlerinin Yıl İçindeki Dağılımı..	22
Şekil 1.4. Malkara’nın Ortalama ve Ekstrem Sıcaklık Değerlerinin Yıl İçindeki Dağılımı.....	23
Şekil 1.5. İpsala’da Donlu Günler Sayısının Mevsimlere Göre Dağılışı.....	26
Şekil 1.6. Malkara’da Donlu Günler Sayısının Mevsimlere Göre Dağılışı.....	28
Şekil 1.7. İpsala'da Deniz Seviyesine İndirgenmiş Ortalama ve Ekstrem Basınç Değerlerinin Aylara Göre Dağılımı (1963-2017, mb).....	32
Şekil 1.8. Malkara'da Deniz Seviyesine İndirgenmiş Ortalama ve Ekstrem Basınç Değerlerinin Aylara Göre Dağılımı (1980-2017, mb).....	32
Şekil 1.9. İpsala’nın Yıllık ve Mevsimlik Rüzgâr Frekans Gülleri ve Rubinstein Formülüne Göre Hâkim Rüzgâr Doğrultuları.....	37
Şekil 1.10. Malkara’nın Yıllık ve Mevsimlik Rüzgâr Frekans Gülleri ve Rubinstein Formülüne Göre Hâkim Rüzgâr Doğrultuları.....	38
Şekil 1.11. İpsala’nın Ortalama Buharlaşma ile Nispî Nem Değerlerinin Karşılaştırılması.....	39
Şekil 1.12. Malkara’nın Ortalama Buharlaşma ile Nispî Nem Değerlerinin Karşılaştırılması.....	40
Şekil 1.13. İpsala'da Açık, Bulutlu ve Kapalı Günler Sayısının Dağılışı.....	41
Şekil 1.14. Malkara'da Açık, Bulutlu ve Kapalı Günler Sayısının Dağılışı.....	42
Şekil 1.15. İpsala ve Malkara’da Aylık Ortalama Yağış Miktarının Yıl İçindeki Dağılışı.....	44
Şekil 1.16. İpsala'da Ortalama Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı.....	45
Şekil 1.17. Malkara'da Ortalama Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı.....	46

Şekil 1.18. İpsala'da Yağışlı, Kar Yağışlı, Karla Örtülü Günler Sayılarının Aylara Göre Dağılışı.....	48
Şekil 1.19. Malkara'da Yağışlı, Kar Yağışlı, Karla Örtülü Günler Sayılarının Aylara Göre Dağılışı.....	49
Şekil 1.20. İpsala'nın Thornthwaite Metoduna Göre Su Bilançosu Grafiği.....	52
Şekil 1.21. Malkara'nın Thornthwaite Metoduna Göre Su Bilançosu Grafiği.....	54
Şekil 2.1. Keşan Kenti'nin Belirli Dönemlere Göre Nüfus Gelişimi (1927-2020).....	76
Şekil 2.2. Keşan'da Kentsel ve Kırsal Nüfusun Yıllara Göre Değişimi.....	77
Şekil 2.3. Keşan Kent Nüfusunun Geniş Aralıklı Yaş Grupları (2020).....	79
Şekil 2.4. Keşan Kenti'nin Nüfus Piramidi (2020).....	81

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1.1. Keşan'ın Lokasyon Haritası.....	4
Harita 1.2. Keşan ve Çevresinin Topografya Haritası.....	5
Harita 1.3. Keşan ve Çevresinin Jeoloji Haritası.....	13
Harita 1.4. Keşan ve Çevresinin Jeomorfoloji Haritası.....	15
Harita 1.5. Keşan ve Çevresinin Hidrografi Haritası.....	57
Harita 1.6. Keşan ve Çevresinin Toprak Haritası.....	60
Harita 2.1. Keşan'da Gerçek Nüfus Yoğunluğunun Mahallelere Göre Dağılışı (2020)..	91
Harita 2.2. Keşan'da Yerleşmenin Yatay Gelişimi.....	95
Harita 2.3. Keşan İlçe Merkezinde Fonksiyonel Arazi Kullanılışı.....	104
Harita 2.4. Keşan İlçe Merkezinde Oturma Alanları.....	105
Harita 2.5. Keşan İlçe Merkezinde Ticaret Alanları.....	106
Harita 2.6. Keşan İlçe Merkezinde Yönetim, Eğitim ve Sağlık Alanları.....	110
Harita 2.7. Keşan İlçe Merkezinde Sanayi Alanları.....	113

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Fotoğraf 1.1. Keşan'ın Kuzeybatı yönünden, İpsala Yolu Üzerinden Görünümü.....	11
Fotoğraf 1.2. Keşan'ın Kuzeydoğusunda Bulunan Kocadere Göleti'nden Bir Görünüm.....	58
Fotoğraf 1.3. Kuru Dağları Üzerindeki Kızılçam (Pinus brutia) Ormanları.....	61
Fotoğraf 1.4. Keşan Çevresinde Görülen Macar Meşesi (Quercus frainetto) Ağaçları....	62
Fotoğraf 1.5. Keşan'ın Kuzeydoğusunda Ormanların Yerini Alan Tarlalardan Bir Görünüm.....	63
Fotoğraf 2.1. Tabula Peutingeriana Haritasında Zorlanis (Keşan).....	65
Fotoğraf 2.2. Büyük Cami Mahallesinde Bulunan Hersekzâde Ahmed Paşa Camii.....	69
Fotoğraf 2.3. 1916 Yılında İnşa Edilen Keşan Askerî Hastanesi.....	71
Fotoğraf 2.4. Keşan Cumhuriyet Meydanından Bir Görünüm (1962).....	94
Fotoğraf 2.5. Keşan'ın Batı Kesiminden Bir Görünüm.....	96
Fotoğraf 2.6. Keşan'ın Güneydoğudan, Kuru Dağları'ndan Görünümü.....	97
Fotoğraf 2.7. Keşan'ın Doğusunda Bulunan Tepelerden Görünümü.....	98
Fotoğraf 2.8. Keşan'da Taştan Yapılmış Eski Konutlardan Bir Örnek.....	99
Fotoğraf 2.9. Keşan'da İnşa Edilen İki ve Üç Katlı Konutlardan Bir Görünüm.....	99
Fotoğraf 2.10. Keşan'da İnşa Edilen Çok Katlı Konutlardan Bir Görünüm.....	100
Fotoğraf 2.11. Keşan'da İnşa Edilen Toplu Konutlardan Bir Görünüm.....	101
Fotoğraf 2.12. Yeni Mescit Mahallesinde Bulunan Bazı Gecekondu Konutları.....	102
Fotoğraf 2.13. Yukarı Zaferiye Mahallesi'nde Bulunan Tekel Meydanı'ndan Bir Görünüm.....	107
Fotoğraf 2.14. İsmet İnönü Caddesi'nde Bulunan Bankalardan Bir görünüm.....	108
Fotoğraf 2.15. Aşağı Zaferiye Mahallesi'nde Bulunan Bendis Alışveriş Merkezi.....	108
Fotoğraf 2.16. Keşan Belediye Başkanlığı Binasından Bir Görünüm.....	109

Fotoğraf 2.17. Yeni Mahalle’de Bulunan Trakya Üniversitesi Hersekzâde Yerleşkesinden Bir Görünüm.....	111
Fotoğraf 2.18. Çanakkale Yolu Üzerinde İnşa Edilen Yeni Devlet Hastanesi.....	112
Fotoğraf 2.19. İspat Cami Mahallesi’nde Bulunan Keşan Otogarından Bir Görünüm..	114
Fotoğraf 2.20. Yeni Mahalle’de Bulunan Ensaray Camii’nden Bir Görünüm.....	115
Fotoğraf 3.1. Yeni Mahalle’de Hizmet Veren Keşan Adliyesinden Bir Görünüm.....	119
Fotoğraf 3.2. Keşan’ın Kuzey Kavşağında Bulunan İşyerlerinden Bir Görünüm.....	121
Fotoğraf 3.3. Belediye Kompleksinde Kurulan Cumartesi Pazarı’ndan Bir Görünüm..	122
Fotoğraf 3.4. Cumartesi Pazarına Yunanistan’dan Gelenleri Taşıyan Otobüsler.....	123
Fotoğraf 3.5. Keşan Köy Garajından Bir Görünüm.....	127
Fotoğraf 3.6. Keşan Belediyesi Pazar Yeri Çevresinde İş Bekleyen At Arabacıları.....	128
Fotoğraf 3.7. Faaliyetlerine 1973 Yılında Başlayan Keşan Lisesinden Bir Görünüm..	130
Fotoğraf 3.8. Keşan Yusuf Çapraz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu.....	132
Fotoğraf 3.9. Keşan Hakkı Yörük Sağlık Yüksekokulu.....	133
Fotoğraf 3.10. İspat Cami Mahallesi’nde Bulunan KYK Keşan Kız Öğrenci Yurdu....	133
Fotoğraf 3.11. Keşan İlçe Halk Kütüphanesinden Bir Görünüm.....	134
Fotoğraf 3.12. Keşan Kent Müzesine Dönüştürülen Eski Askerî Hastane Binası.....	136
Fotoğraf 3.13. Keşan Devlet Hastanesinden Bir Görünüm.....	137
Fotoğraf 3.14. Aşağı Zaferiye Mahallesi’nde İnşa Edilen Yeni Devlet Hastanesi.....	138
Fotoğraf 3.15. Keşan Kent Ormanı Mesire Yeri Girişinden Bir Görünüm.....	139
Fotoğraf 3.16. Keşan Köy Garajı Çevresinde Bulunan Pansiyonlardan Bir Görünüm..	141
Fotoğraf 3.17. Keşan’ın Batı Kavşağında Bulunan Ensaray AVM.....	142
Fotoğraf 3.18. Keşan Yeni Mahalle’de 2002 Yılı Sonrası İnşa Edilen Toplu Konutlar ve Üniversite Yerleşkesi.....	146
Fotoğraf 3.19. Keşan Çarşı Hamalları Derneği’nden Bir Görünüm.....	147
Fotoğraf 3.20. Keşan’da İnşaat Malzemesi Taşıyan At Arabalarına Bir Örnek.....	148

Fotoğraf 3.21. Keşan Küçük Sanayi Sitesinden Bir Görünüm.....	149
Fotoğraf 3.22. İstasyon Mahallesi'nde Bulunan Kale Un Fabrikasından Bir Görünüm.....	153
Fotoğraf 3.23. Yıldız Kiremit ve Tuğla Fabrikası'ndan Bir Görünüm.....	154
Fotoğraf 3.24. İstanbul Yolu Üzerinde Bulunan Ata Doğaltaş Tesisinden Bir Görünüm.....	155
Fotoğraf 3.25. Saros Hazır Beton Fabrikasından Bir Görünüm.....	156
Fotoğraf 3.26. İpsala Yolu Üzerinde Bulunan Aral Çeltik Fabrikası.....	157
Fotoğraf 3.27. İstanbul Yolu Üzerinde Bulunan Perge Tekstil Fabrikası.....	157
Fotoğraf 3.28. Özdemir Üç Tekstil Sanayi Keşan Fabrikası.....	158
Fotoğraf 3.29. İspat Cami Mahallesi'nin Kuzeyinde Bulunan Tarım Arazileri.....	160
Fotoğraf 3.30. Yeni Mahalle'de Adalet Sarayı'nın Arkasında Otlatılmaya Götürülen Keçiler.....	160
Fotoğraf 3.31. Keşan'ın Batı Kesimindeki Tarım Arazileri ve Kır Konutları.....	161
Fotoğraf 4.1. Keşan'da Vahşi Katı Atık Depolama Sahası.....	172
Fotoğraf 4.2. Vahşi Depolama Sahası ve Yakınındaki Konut Alanları.....	172
Fotoğraf 4.3. Keşan'da Modern Yapılar ve Gecekondular.....	173
Fotoğraf 4.4. Keşan'ın Doğu Kesimlerinde Bulunan Kaçak Ağıklar.....	174
Fotoğraf 4.5. Keşan'ın Güneydoğusunda Koru Dağları Üzerinde Bulunan Taş Ocağı.....	176
Fotoğraf 4.6. Koru Dağları Üzerinde Bulunan Taş Ocağından Keşan'ın Görünümü.....	176
Fotoğraf 5.1. Keşan'ın Doğu Kesiminde Yer Alan Dere Yatağından Bir Görünüm.....	178
Fotoğraf 5.2. Koru Dağları Milli Egemenlik Ormanı'nda Çevre Kirliliği.....	183
Fotoğraf 5.3. Koru Dağları'nda Ormanlık Alanlarda Otlatılan Keçiler.....	184

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

ADNKS:	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
BOA:	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
DİE:	Devlet İstatistik Enstitüsü
DSİ:	Devlet Su İşleri
HGK:	Harita Genel Komutanlığı
KGM:	Karayolları Genel Müdürlüğü
METİ:	Japonya Ekonomi, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı
MGM:	Meteoroloji Genel Müdürlüğü
MTA:	Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
NASA:	Amerika Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi
TREDAŞ:	Trakya Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
TÜİK:	Türkiye İstatistik Kurumu
°C:	Derece Celcius
cm:	Santimetre
da:	Dekar
ha:	Hektar
km:	Kilometre
km ² :	Kilometre Kare
m:	Metre
mb:	Milibar
mm:	Milimetre
m ³ :	Metreküp
sn:	Saniye
µg:	Mikrogram

ÖNSÖZ

Keşan'ın Kuruluşu, Gelişmesi ve Kentsel Fonksiyonları adlı bu çalışma Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı Beşerî ve İktisadi Coğrafya Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde fiziki coğrafya özellikleri ele alınmıştır. İkinci bölümde beşerî coğrafya özellikleri, üçüncü bölümde de Keşan'ın ekonomik fonksiyonları ayrıntılı olarak analiz edilmiştir. Dördüncü bölümde Keşan kentinin planlama ve başlıca planlama sorunları tartışılmıştır. Beşinci bölümde ise Keşan'da gelişmeyi güçleştiren faktörler ve bu faktörlere ait çözüm önerilerine yer verilmiştir.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde emeği olan, başta danışman hocam Prof. Dr. Kenan ARINÇ'a ve Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü'nde görevli tüm hocalarıma, Erzurum'da olmadığım zamanlarda çalışmam için gerekli bazı kaynakların temini ve evrak işlerinin tamamlanmasında önemli yardımları bulunan meslektaşlarım, Zeynep Yılmaz, Gülşen Oruk, Fatma Eser, Muhammet Tarnı ve Abdulkadir Karataş'a teşekkürü borç bilirim.

Arazi çalışması öncesinde araştırma yapma fırsatı bulduğum Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Boğaziçi Üniversitesi Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi çalışanlarına, yabancı öğrencilere kapalı olduğu halde bana müsaade ederek tezimle ilgi çok önemli bazı eski çalışmalara ulaşmamı sağlayan, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi çalışanlarına ayrıca teşekkür ederim. Yine tez alanımla ilgili çalışmalarını ve önemli verileri benimle paylaşan Trakya Üniversitesi Arkeoloji Bölümü öğretim üyelerinden Doç. Dr. Ergün KARACA, Prof. Dr. Burçin ERDOĞU ve Sanat Tarihi Bölümü'nden Prof. Dr. Engin BEKSAÇ hocalarıma, Edirne İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'nden Mühendis Kemal DURAN'A, Keşan Belediyesi'nden Güliz USLU ERGENLER ile Ali ÜNAL'a ve yardımcı olan diğer Belediye ve Kaymakamlık çalışanlarına teşekkür ederim.

Son olarak bu süreçte beni destekleyip hep yanımda olan aileme, sevgili dostlarım Mustafa ve Şeyma TEMİZSU ile Cem KÜÇÜK'e şükranlarımı sunarım.

GİRİŞ

I. ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

A. Amaç ve Yöntem

Kent yerleşmeleri, insan-çevre etkileşiminin hat safhaya eriştiği, başka bir deyişle düğümlendiği mekânlardır. Kuşkusuz bu etkileşim başka yerleşmeler ve nüfus kitlelerinin doğrudan veya dolaylı müdahaleleri ile gerçekleşmektedir. Günümüzde kent ile çevresi arasındaki ilişkiler oldukça karmaşık bir yapı kazanmıştır. Coğrafyacıların mekânı farklı ölçeklerde ele alan yaklaşımları ile mekân analizi yaparken geliştirdikleri farklı bakış açıları, bu karmaşık yapının anlaşılması için gerekli metotların ortaya çıkmasında ve gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Bu çalışmanın amacı Keşan kentinin kuruluş ve gelişim sürecini analiz etmek, kentsel fonksiyonlar ve oluşum şartlarını ortaya koymak, bu doğrultuda coğrafi şartların yapıcı ve sınırlandırıcı rollerini tespit etmektir.

Tez çalışması sırasında kantitatif analiz yöntemleri uygulanmıştır. Bu analiz için gerekli nicel ve nitel veriler arazi çalışması öncesi ve arazi çalışması sırasında toplanarak değerlendirilmiştir. Tez sahası ile ilgili çoğu basılı çalışmanın İstanbul'da yer alan üniversiteler ve kütüphanelerde bulunması, literatür taramasının İstanbul'da yapılmasını gerekli kılmıştır. Kaynak tarama sırasında basılı kaynaklarla beraber internet üzerinden birçok veri tabanı taranarak elektronik kaynaklar da toplanmıştır. Yine bu aşamada resmî kurumlardan da gerekli harita ve dokümanlar temin edilmiştir. MTA Genel Müdürlüğü'nden 1/100.000 ölçekli Türkiye Jeoloji Haritası Çanakkale D3 paftası alınmış, ASTER GDEM v2- METI & NASA dünya sayısal yükselti haritası temin edilmiştir. Toplanan kaynaklar ve haritalarla arazi çalışması öncesinde çalışmaya dair bir çerçeve oluşturulmaya çalışılmıştır. Arazide toplanması gereken nitel ve nicel veriler için anket ve mülakat soruları hazırlanmıştır.

Arazi çalışması öncesinde Edirne'ye hareket edilmiş, burada İl Meteoroloji Müdürlüğü'nden saha ve çevresindeki istasyonlara ait iklim verileri alınmıştır. Edirne İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Arazi Topplulaştırma ve Tarımsal Altyapı Şube Müdürlüğü'nden 1/100.000 ölçekli Edirne İl Arazi Varlığı Haritası, TÜİK Edirne Bölge Müdürlüğü'nden ise ayrıntılı istatistikler temin edilmiştir. Yine Edirne'de Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Klasik Arkeoloji Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Ergun

Karaca ile görüşülmüş, kendisinden çalışma sahası ile ilgili bazı önemli çalışmalar ve çeşitli veriler alınmıştır.

İkinci aşamada arazi çalışmasına geçilerek Edirne'den Keşan'a hareket edilmiştir. Arazi çalışması sırasında raporlar ve istatistikler gibi nicel veriler ile gezi gözlem, örneklem ve anket yöntemleriyle nitel veriler toplanmıştır. Keşan Kaymakamlığı ve birimleri ile görüşülmüş, çalışma için gerekli veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Keşan Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü'nden 2017 tarihli Keşan İlave ve Revizyon Nazım İmar Planı ile 1984 tarihli imar planı temin edilmiştir. Keşan Esnaf ve Zanaatkar Odaları, Ticaret ve Sanayi Odası, SGK ilçe müdürlüğü gibi resmi kurumlarla görüşülerek veriler toplanmıştır. Yine yüksek öğretim kurumları ile görüşülerek hem okullar hem de öğrenciler ile ilgili istatistikler alınmıştır. Keşan'da görüşme talebini kabul eden modern sanayi kuruluşları ve Keşan Küçük Sanayi Sitesi'nde bulunan sanayi iş yerleri ile anket ve mülakatlar yapılmıştır. Yine Keşan'da bulunan birçok iş yeri ile kısa soru cevaplardan oluşan mülakatlar yapılmıştır.

Çalışma sırasında gezi gözlem yöntemi uygulanmış, mahalleler tek tek gezilerek binaların, cadde ve sokakların fotoğrafları çekilmiş esnaf, vatandaşlar ve mahalle muhtarları ile görüşmeler yapılmıştır. Kent içi ulaşım aksları tespit edilmiş, altyapı ile ilgili aksaklıklar gözlemlenerek notlar alınmıştır. Kentin çevresinden geçen karayolları üzerinde hem sanayi tesisleriyle görüşmeler yapılmış hem de Keşan ve çevresinin fotoğrafları çekilmiştir. Yine Kuru Dağları'na, Kale Tepe eteklerine kadar çıkılarak hem kentin fotoğrafları çekilmiş hem de bitki örtüsü ile ilgili gözlemler yapılmıştır. Arazi çalışması 27 Kasım ile 13 Aralık 2017 tarihleri arasında yapılarak tamamlanmıştır.

Çalışmanın üçüncü ve son aşamasında toplanan nicel ve nitel veriler tasnif edilerek tezin yazım aşamasına geçilmiştir. Çalışma alanına ait haritalar ArcGis ortamında hazırlanmıştır. Grafik ve tabloların yapılması için Microsoft Excel ve CorelDRAW programları, tezin yazımı için ise Microsoft Word programı kullanılmıştır. Gezi gözlem yöntemi ile toplanan veriler tümevarım ve tümünden gelim yöntemleri ile değerlendirilmiş, coğrafya biliminin dağılışı, nedensellik ve ilişki kurma ilkeleri ışığında çalışma sahasının mekânsal analizi yapılarak tezin yazımı tamamlanmıştır.

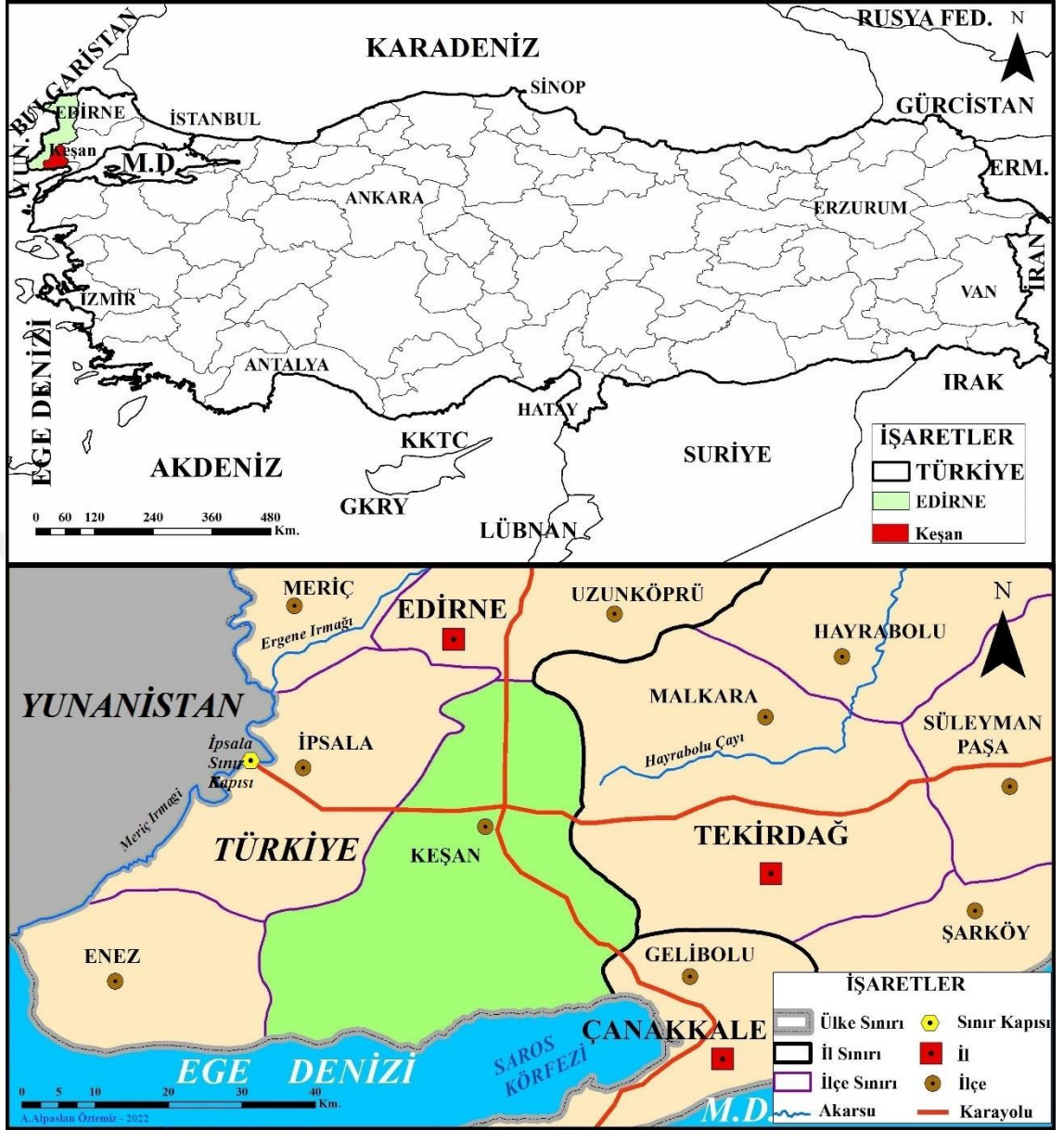
B. Temel Problemler ve Sınırlandırıcı Faktörler

Bu tez çalışmasında konu edilen problemler Keşan kentinin coğrafi gelişim süreci ile bu süreci şekillendiren olayları kapsamaktadır. Tez sahası hakkında arkeoloji, tarih ve jeoloji gibi alanlarda yapılmış çalışmaların varlığı bu analizin yapılmasına katkı sağlamıştır. Ancak coğrafi çalışmaların eksikliği, Keşan'ın kentleşme süreci ile ilgili güncel sorunları ortaya koyabilmek adına, coğrafya bilim dalının ilkeleri ve metotları ile yapılacak bir arazi çalışmasını zorunlu kılmıştır. Bu durum tez sahasının çalışma alanı olarak seçilmesinde de etkili olmuştur. Literatür taraması sırasında, Keşan'ın tarihi süreçte hangi coğrafi şartlar altında, neden ve nasıl var olduğu sorularına yanıt aranırken arazi çalışması ve sonrasında da Keşan kenti bugün hangi şartlar içerisinde varlığını sürdürmektedir ve mümkün olduğu takdirde gelecekte bunu nasıl sağlayacaktır sorularına yanıtlar aranmıştır.

Ülkemizde bu tarz çalışmaların yapılabilmesi, çoğunlukla şahsi imkânları ile bu çalışmalara talip olan öğrenciler ve akademisyenlerin çabalarına bağlıdır. Yine bu çalışmalar birçok kurum ve kişinin de yardımlarıyla gerçekleşmektedir. Keşan gibi daha önce bilimsel sempozyumlara ev sahipliği yapmış bir yerleşmede, bilimsel çalışmaların önemine dair en ufak ilgisi ve bilgisi bulunmayan bazı kurum yetkilileri, nedeni anlaşılamayan şekilde bilgi taleplerine kayıtsız kalmışlardır. Gelecekte yapılacak bilimsel çalışmalarda yaşanabilecek bu gibi sorunları ve yanlış anlaşılmalari engelleme adına üniversiteler ile kamu kurumları arasında iletişim kurulması zorunludur.

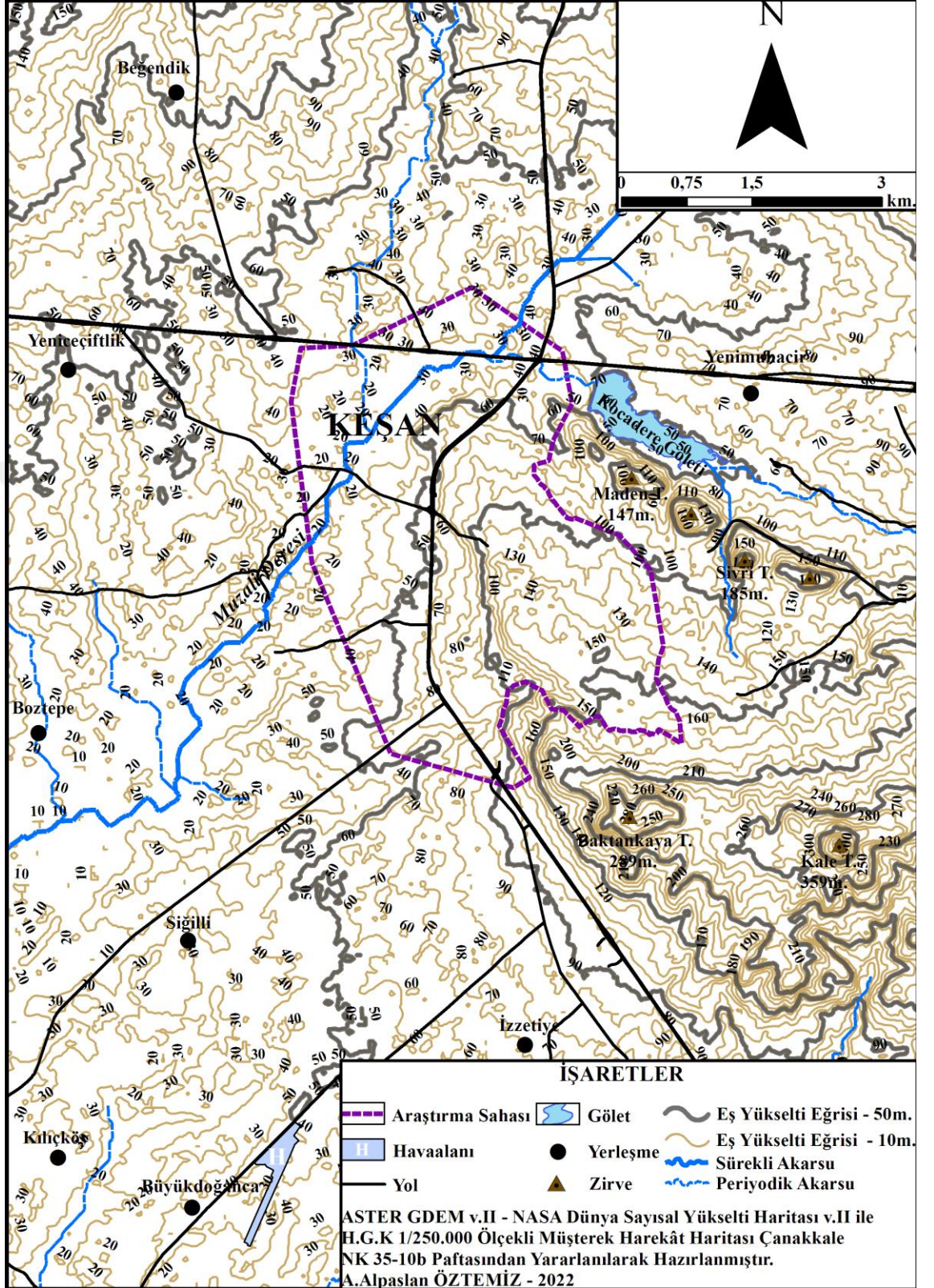
II. KONUMU, SINIRLARI VE BAŞLICA ÖZELLİKLERİ

Keşan kenti, Marmara Bölgesi'nin Ergene Bölümü sınırları içerisinde yer alır. Yerleşme idari bakımdan Edirne iline bağlı bulunan Keşan ilçesinin merkezini teşkil eder. Keşan Edirne il merkezine 112, İstanbul'a 215, Yunanistan'a ise sadece 35 km. uzaklıkta bulunmaktadır. İlçe güneybatıda Enez, batıda İpsala, kuzeyde Uzunköprü, doğuda Malkara, güneydoğuda Gelibolu, güneyde ise Saros Körfezi ile Ege Denizi'ne komşudur. Keşan'ın konumu incelendiğinde, kuruluş yerinin bir yol kavşağında olduğu görülür. Doğu batı doğrultusunda Türkiye'nin Yunanistan ile bağlantısını sağlayan D110 kara yolu, İstanbul-Çorlu-Tekirdağ-Malkara-Keşan-İpsala güzergâhını izler. Kuzey güney doğrultusunda uzanan D550 kara yolu da Edirne-Havsa-Uzunköprü-Keşan üzerinden Gelibolu Yarımadası'na ve Çanakkale'ye ulaşmaktadır.

Harita 1.1: Keşan'ın Lokasyon Haritası.

Keşan kenti 50 ile 150 m. basamaklarında yayılmıştır. Keşan'ın deniz seviyesinden ortalama yüksekliği 100 metredir. Batısındaki ova 30 m. seviyesine kadar alçalırken güneydoğusunda yükselen Kuru Dağları 400 m. yükseltiye ulaşabilmektedir. Yakın çevresindeki en yüksek nokta 359 m. ile Kaletepedir. İlçe merkezi doğusunda Yeni Muhacir Beldesi, kuzey doğusunda Küçükdoğanca Köyü, kuzeyinde Paşayığıt Mahallesi, kuzeybatısında Beğendik Beldesi ve Yenice Çiftlik Köyü, batısında Boztepe Köyü, güneybatısında Sigilli Köyü ve güneyinde İzzetiye Mahallesi ile komşudur. Kuzeydoğu kesiminde yapay bir göl olan Koca Dere Göleti bulunmaktadır. Keşan ilçe arazisinin büyük bir kısmı tarım ve orman arazilerinden oluşmaktadır.

Harita 1.2. Keşan ve Çevresinin Topografya Haritası.

Keşan'ın bilinen en eski ismi Zorlanis'tir. Bu ismin, bölgeye M.Ö. 3000'li yıllardan itibaren yerleşmeye başlayan Luviler tarafından verildiği düşünülmektedir. Roma döneminde de bu isim ile anılan yerleşme, M.Ö II. yüzyılda yapılmış olan ve Roma ile İstanbul'u birbirine bağlayan Via Egnatia - Egnatia Yolu'nun güzergâhı üzerinde küçük bir mola ve konaklama kasabasıydı. Ulaşım açısından önemli bir konuma sahip olan Zorlanis Yunan, Pers, Makedon ve Roma dönemlerinin ardından 1359 yılında Türk egemenliğine girmiştir. Yerleşme bu dönemde Slav kökenli bir isim olan Rusion olarak bilindiğinden önceleri Rus Köyü olarak kayıtlara geçmiştir. Keşan isminin ise yörede iskân edilen Celeb keşân ve Top keşân Yörükleri'nin ardından kullanılmaya başlanmış olması muhtemeldir. Keşan'da bilinen en eski yerleşim alanı Doğu Roma Dönemi'ne ait olup bugünkü Yukarı Zaferiye Mahallesi'nin doğusunda bulunuyordu. Türk yerleşmesinin çekirdeği ise Büyük Cami Mahallesi'nde teşkil etmiştir. Keşan 1829'da ve 1877'de iki kez Rus, II. Balkan Savaşı sırasında da Bulgar işgaline uğramıştır. I. Dünya Savaşı sonrasında Yunan işgaline uğrayan yerleşme 21 Kasım 1922'de işgalden kurtulmuştur. Cumhuriyet Dönemi'ne gelindiğinde Gelibolu Sancağına bağlı iken daha sonra ilçe olarak Edirne iline bağlanmıştır.

Keşan 1955 yılından itibaren doğal nüfus artışı ve kendi köylerinden aldığı göçlerle nüfuslanmaya başlamıştır. 1960 yılında askerî birliklerin Keşan'da konuşlandırılmaya başlaması kentin gelişme sürecinde önemli bir dönüm noktasıdır. 2020 yılı itibariyle nüfusu 62399 olan Keşan, hizmetler, ulaşım, ticaret, sanayi ve tarım ile çok fonksiyonlu bir yerleşmeye dönüşmüştür.

III. LİTERATÜR ÖZETİ

Cumhuriyet Dönemi boyunca Keşan'la ilgili coğrafyacılara tarafından yapılmış sadece üç çalışma bulunmaktadır. Çalışmalar mezuniyet tezleri olup 1942, 1968 ve 1980 yıllarında İstanbul Üniversitesi Coğrafya Bölümü öğrencileri tarafından hazırlanmıştır. Bu çalışmalarla beraber farklı disiplinlerden bilim insanları tarafından yapılmış Keşan'la ilgili önemli eserler aşağıda sıralanmıştır.

Ami BOUË, La Turquie D'Europe (Türkiye Avrupası), 1854. Çalışmada Keşan'ın nüfusu ve yerleşmenin özellikleri hakkında bilgiler verilmiştir. Keşan ve çevresi ile ilgili ulaşım güzergâhları hakkında önemli bilgiler bulunmaktadır. Keşan'ın bu dönemi ile ilgili bilgi barındıran en eski kaynaklardan birisidir.

Semahat ENGİN, Keşan Monografyası, 1942. Cumhuriyet Dönemi'nde Keşan ile ilgili yapılmış ilk çalışmadır. Çalışmada Keşan ilçesinin tamamı konu edilmiştir. O dönem elde edilebilmiş veriler ışığında Keşan'ın fiziki, beşerî ve iktisadi coğrafyası ile ilgili bilgiler paylaşılmıştır. Keşan'ın henüz bir kasaba yerleşmesi olduğu dönemi aydınlatmaktadır.

Zati TERNEK Geological Study of The Region of Keşan-Korudağ. (Keşan ve Korudağ Çevresinin Jeolojisi), 1949. Bu çalışma Keşan ve Kuru Dağları ile ilgili yapılmış ilk jeoloji araştırmasıdır. Keşan formasyonu ilk olarak bu dönemde tespit edilmiş ve üst filiş olarak isimlendirilmiştir. Çalışmada çevredeki jeolojik formasyonların sınırları ve oluşum süreçleri ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Ahmet ARDEL, Keşan-Enez Arasında Coğrafi Müşahedeler, 1959. Çalışmada Keşan ve çevresinin fiziki ve beşerî coğrafyası ile ilgili bilgiler verilmiştir. Cumhuriyet Dönemi'nde bu konuda yazılan ilk coğrafya makalesidir.

Sungu L. GÖKÇEN, Keşan Bölgesinde Eosen-Oligosen Sedimentasyonu, Güneybatı Türkiye Trakyası, 1967. Keşan'da erken Senozoyik dönemi jeolojik süreçlerini inceleyen çalışmada Keşan formasyonu ismi ilk defa kullanılmıştır.

Hatice BERBERLER, Keşan'ın Beşerî ve İktisadî Etüdü, 1968. Keşan'la ilgili Cumhuriyet Dönemi'nde yapılmış ikinci coğrafya mezuniyet tezidir. Keşan ilçesinin fiziki, beşerî ve iktisadi coğrafyası incelenmiştir. Bu dönemde çeşitlenmeye başlayan ekonomik faaliyetlerin ayrıntılı bir dökümünü içermektedir. 1960 yılı sonrasında yaşanan kentleşme süreci hakkında önemli bilgiler barındırmaktadır.

Musa ÇİL, Keşan İlçe Merkezinde Şehirleşme ve Ekonomik Faaliyetler, 1980. Cumhuriyet Dönemi'nde yapılmış üçüncü coğrafya mezuniyet tezidir. Diğer mezuniyet tezlerinden farklı olarak bu çalışmada ilçe merkezi konu edilmiş, kent yerleşmesinin gelişim süreci incelenmiş, bu sürece katkısı olan beşerî ve iktisadi faaliyetler hakkında bilgiler verilmiştir.

Burçin ERDOĞU. Neolithic and Chalcolithic Cultures in Turkish Thrace. (Türkiye Trakyası'nda Neolitik ve Kalkolitik Kültürleri), 2001. Çalışmada Keşan ve çevresinde bulunan erken Bronz Çağı'na ait arkeolojik sitler hakkında bilgiler verilmektedir.

Liliana V. SİMENOVA, Keşan (Russion) Ortaçağda Via Egnatia'da Önemli Bir Kale, 2003. Bu çalışmada Keşan'ın Doğu Roma Dönemi yerleşmesi ile ilgili önemli tarihi bilgiler verilmektedir.

Ömür CEYLAN ve Ozan YILMAZ, Bir Sürgün Şaheseri Mihnetkeşân, 2007. Keçecizade İzzet Mola. Keşan'a sürgüne gönderilen Keçecizade'nin Mihnetkeşân adlı eserinin Osmanlı Türkçesinden günümüz Türkçesine transkripsiyonudur. Eser'de Keşan'ın 1822-1823 yıllarına ait ayrıntılı bilgiler bulunmaktadır. Bu açıdan Osmanlı Dönemi'ne ait bu denli ayrıntılı bilgiler barındıran tek yapıttır.

Heat W. LOWRY Hersekzade Ahmed Paşa: An Ottoman Statesman's Career & Pious Endowments (Hersekzâde Ahmed Paşa: Bir Osmanlı Devlet Adamının Meslek Hayatı ve Kurduğu Vakıflar), 2011. Keşan'da Osmanlı Dönemi Türk yerleşmesinin kuruluşu hakkında önemli bilgiler içermektedir. Keşan'ın bu dönemine ait tek eserdir.

Engin BEKSAC - Keşan ve Çevresinin Trakya'nın Erken Tarihindeki Yeri, 2012. Çalışmada Keşan ve çevresinde Trak, Pers, Makedon ve Roma Dönemleri'nde yaşanan olaylar ve çevredeki yerleşmeler hakkında, arkeolojik bulgular ve tarihi belgeler ışığında önemli bilgiler paylaşılmaktadır.

Sevgi AKIN, Osmanlı Klasik Döneminde Tekirdağ ve Keşan: 1456-1556, 2014. Keşan'ın bu dönem tarihine ait arşiv belgeleri ışığında, yerleşmenin nüfusu ve statüsü ile ilgili önemli bilgiler verilmektedir.

Süleyman KÖK, Keşan Satiret, One Of Turkey's Geographical Indications (Türkiye'nin Coğrafi İşaretlerinden Biri Olarak Keşan Satır Eti), 2014. Keşan'ın coğrafi işaretli lezzetinin tarihi hakkında ayrıntılı bilgi veren tek çalışmadır.

Ergun KARACA, Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönemde Doğu Thrakia, 2016. Bu çalışmada Keşan'ın tarih öncesi ve ilk çağ tarihi dönemlerine dair önemli bilgiler paylaşılmaktadır. Via Egnatia - Egnatia Yolu'nun yapım süreci ile Keşan ve çevresinde ne gibi değişiklere neden olduğu tartışılmaktadır.

2016 - Şamil SEN, Selin YILAR, Nature, Genesis, and Significance of the Gaziköy and Kesan Formations (Thrace Basin, Turkey): Eocene Turbidites and Olistostromes Formed on an Active Tethyan Margin (Gaziköy ve Keşan Formasyonlarının (Trakya Havzası, Türkiye) Özellikleri, Oluşumu ve Önemi: Aktif Tetis

Kıta Kenarı Üzerinde Şekillenen Eosen Türbitleri ve Olistromları), 2016. Keşan formasyonunun oluşum süreci ve stratigrafisi hakkında önemli bir jeoloji çalışmasıdır. Ekonomik değerlendirme ve sismik olaylar açısından detaylı bilgiler içermektedir.

Bülent ÖZÜKAN, Tabula Peutingeriana-Osmanlı ve Türkiye Coğrafyasındaki İzleriyle 2000 Yıllık Roma Yol Haritası, 2017. Keşan'ın bilinen en eski adı olan Zorlanis'in bulunduğu ve yerleşmenin konumu ile ilgili bilgi bulunan en eski tarihi belgedir.

Ceren ARKANT, Edirne Merkez İlçe Ve Keşan'da 2015-2016 Döneminde Hava Kirliliğinin Doğum Sonuçlarına Etkisi, 2017. Çalışmada Keşan'da hava kirliliğinin gebelik ve doğum sonrası süreçte insan sağlığına olan etkileri araştırılmıştır. Keşan'ın halk sağlığı açısından yapılmış önemli bir çalışmadır.

Hilmi DİNÇER, Keşan Tarihi, 2017. Keşan'ın Osmanlı Dönemi, Cumhuriyet Dönemi ve bu dönemlerde yaşanan tarihi olaylar ile Keşan'a gelen göçler hakkında bilgiler bulunmaktadır. Yine kentin Cumhuriyet Dönemi'nde geçirdiği değişiklikler hakkında önemli bilgiler verilmektedir.

Fatma ÇALIK ORHUN, Salnâmeler Ve Arşiv Vesikaları Işığında Keşan Tarihi, 2021. Osmanlı Dönemi'ne ait birçok belge ve çalışmalar ışığında Keşan'la ilgili bir tarih derlemesidir.

Mesut ÖZKÜTÜKÇÜ, Keşan İlçesinde Hava Kalitesi İzleme İstasyonunda Ölçülen Pm10 Ve Pm2.5 İçeriğinin Araştırılması, 2021. Keşan'ın hava kirliliği ve boyutları hakkında güncel bir çalışmadır. Kirliliğe neden olan partiküler maddelerin kaynakları ve insan sağlığına etkileri tartışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DOĞAL ÇEVRE

1.1. JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLER

Araştırma sahası olan Keşan'ın içinde bulunduğu Trakya yarımadası; batıda Rodop Masifi; kuzey, kuzeydoğu ve doğuda Istranca ile İstanbul Paleozoik masifleri; güneyde Tekir Dağları, Gölcük Masifi ve Koru Dağları ile çevrilidir. Batıdan doğuya doğru daralan saha aynı zamanda Balkan Yarımadası'nın güneydoğu kısmını teşkil eder (Ardel, 1960: 6). Keşan ise yarımada'nın güneybatı kısmında, Koru Dağları'nın kuzeybatı ucunda yer alır.

Keşan kenti ve çevresinin yer şekillerini; dağlar, platolar, aşınım yüzeyleri ve tepeler oluşturur. Keşan kuzeyde, Ergene Havzası içlerine doğru uzanan alçak bir plato sahası, doğu ve güneydoğuda Koru Dağları, güneybatı ve batıda ise kendi adını taşıyan ova ile çevrilidir. Yerleşme, batısında bulunan ovanın yaklaşık 50 m. basamağından doğuya doğru 150 ile 200 m. yükselti basamakları arasında yayılış gösteren alçak bir plato sahasına, oradan da yine güneydoğuda yükseltisi 400 metreye ulaşan Koru Dağları kütleline doğru sokulur. Kentin kuzeydoğu kesiminde kuzeybatı güneydoğu uzanımlı ve yükseklikleri 100-200 m. arasında değişen tepeler yer alır. Aslında Koru Dağları'nın uzantısı olan ve uydu fotoğraflarına bakıldığında bir sırtı andıran bu tepeler, güneydeki yüksek kesimlerden kuzeye doğru akan akarsular tarafından yer yer parçalanarak bu günkü görünümünü kazanmışlardır

Trakya Havzası, Arap Yarımadası'nın Anadolu Yarımadası'nı Kuzeye itmesi sonucu Neotektonik dönemde gelişimini sürdürmüştür (Şengör, 1980: 4). Tekir ve Koru Dağları da bu dönemde kıvrılarak yükselmiş ve yer yer volkanizma faaliyetine sahne olmuşlardır. Trakya'nın güneyindeki İntra-Pontid Sütur Zonu'nun baskısı da bu kıvrılma hareketlerinde etkili olmuştur (Görür ve Okay, 1996: 667). Bölge genelinde olduğu gibi Keşan ve çevresindeki topografyayı asıl şekillendiren dönem ise Kuvaterner'dir (Arıncı, 2014: 145).

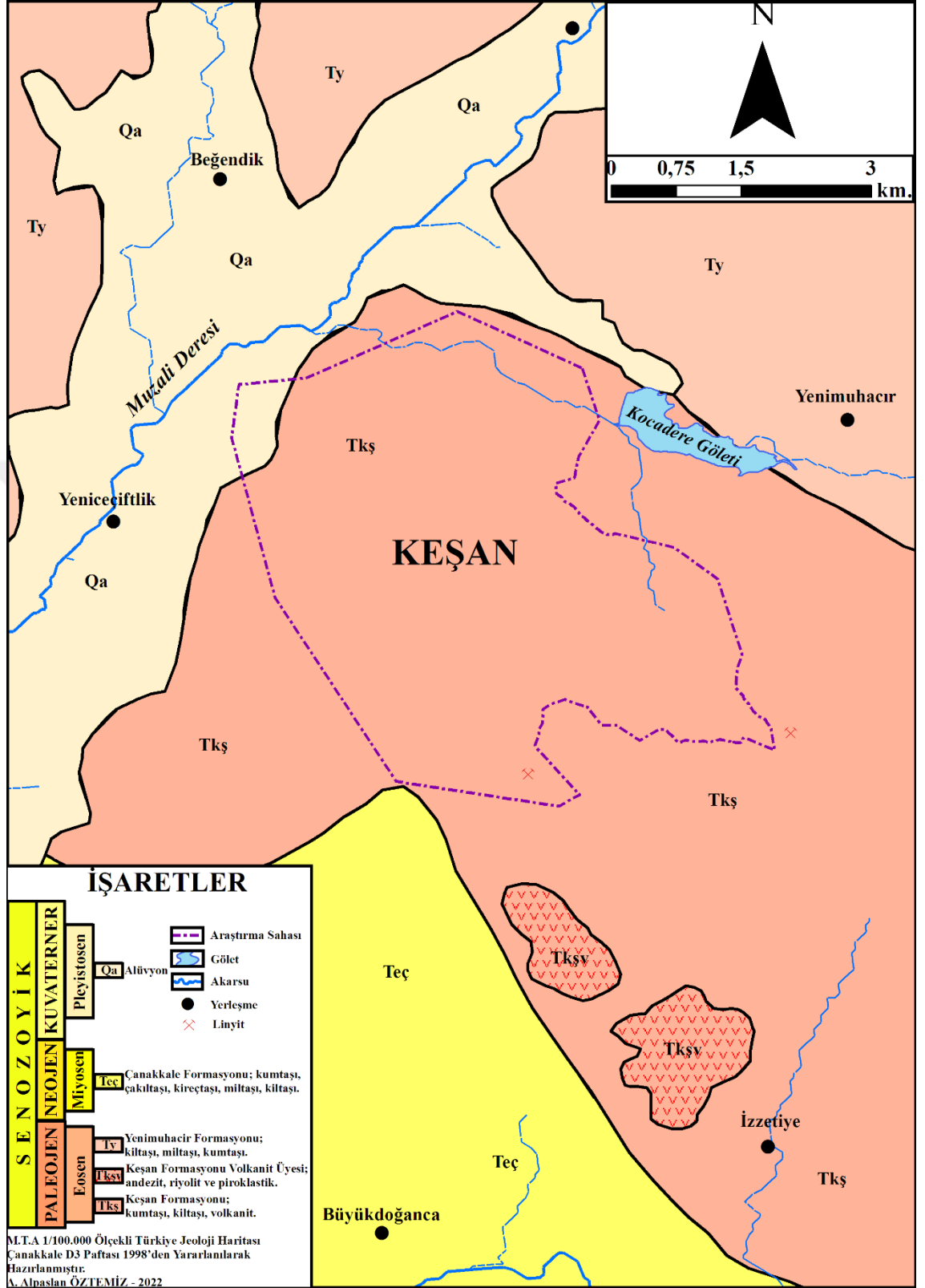

Fotoğraf 1.1. Keşan’ın Kuzeybatı yönünden, İpsala Yolu Üzerinden Görünümü.

Türkiye'deki en büyük Senozoyik havzalarından biri olan Trakya, Eosen ortalarında transgresyona uğramış, Keşan ve çevresindeki denizel kökenli sedimanlar da bu dönemde birikmeye başlamıştır. Pliyosen'de regresyon başlayana kadar Keşan ve çevresinde lagüner ortam şartları egemen olmuştur (Sakınç, Yaltırak ve Oktay, 1999: 37). Yapılan tespitlere göre Keşan ve çevresindeki formasyonların kalınlığı yaklaşık 3500 m civarındadır (Aksoy, 1998: 7). Trakya'nın orta kısımlarına doğru kalınlığı artan tabakaların en derin olduğu yer ise Muratlı (Tekirdağ) civarında ve 9 km'dir (Siyako ve Huvaz, 2006: 76).

Keşan ve yakın çevresinin jeolojik birimleri incelendiğinde, en eski birimlerin Eosen yaşlı formasyonlar olduğu görülür (Harita 1.3). Kentin üzerinde yer aldığı Keşan formasyonu genel olarak kumtaşı, kil taşı ve bu birimlerin arasındaki merccek şekilli çakıl taşı ile volkanik gereçlerden oluşmaktadır. Formasyonun denizaltı orta yelpaze ortamında çökeldiği tespit edilmiştir (Sümengen ve Terlemez, 1991: 12). Keşan formasyonu ilk olarak Zati TERNEK tarafından üst filiş olarak isimlendirilmiştir (Ternek, 1949: 38). Daha sonraki yıllarda çevredeki birimlerle olan ilişkisine göre farklı isimlerle anılan birim, Keşan ve çevresinde çalışmalar yapan Gökçen tarafından Keşan Formasyonu olarak adlandırılmıştır (Gökçen, 1967: 3). Birim, Keşan'dan doğuya doğru alt birimi olan Gaziköy Formasyonu ile uzanır ve Kumbağ yakınlarında Marmara Denizi kıyısında mostra verir (Şen ve Yıllar 2016: 466).

Marmara Denizi'nin içinde güneybatıya dönen Kuzey Anadolu Fayı, Gaziköy civarında Trakya'ya ulaşır ve Gelibolu Yarımadası kuzeyinden geçerek Saros Körfezi içine dalar (Le Pichon, Chamot-Rooke, Rangin ve Şengör, 2003). Fayın Trakya güneyinde yer alan bu koluna ise Ganos Fayı adı verilir (Okay, Özcan, Cavazza, Okay ve Less, 2010: 3). Tekir Dağları kuzeyinde ve Kuru Dağları güneyinde olmak üzere birçok tali kolları bulunan Ganos Fayı, bölgenin sismik hareketliliğinden de sorumludur. Yapılan çalışmalarda farklı yıllarda bölgede meydana gelen depremler ve tarihleri tespit edilmiştir. Ganos Fayı üzerinde 1912 yılında meydana gelen depremin büyüklüğü ise 7.4 M olarak kaydedilmiştir (Utkucu, Budakoğlu ve Durmuş, 2011: 193).

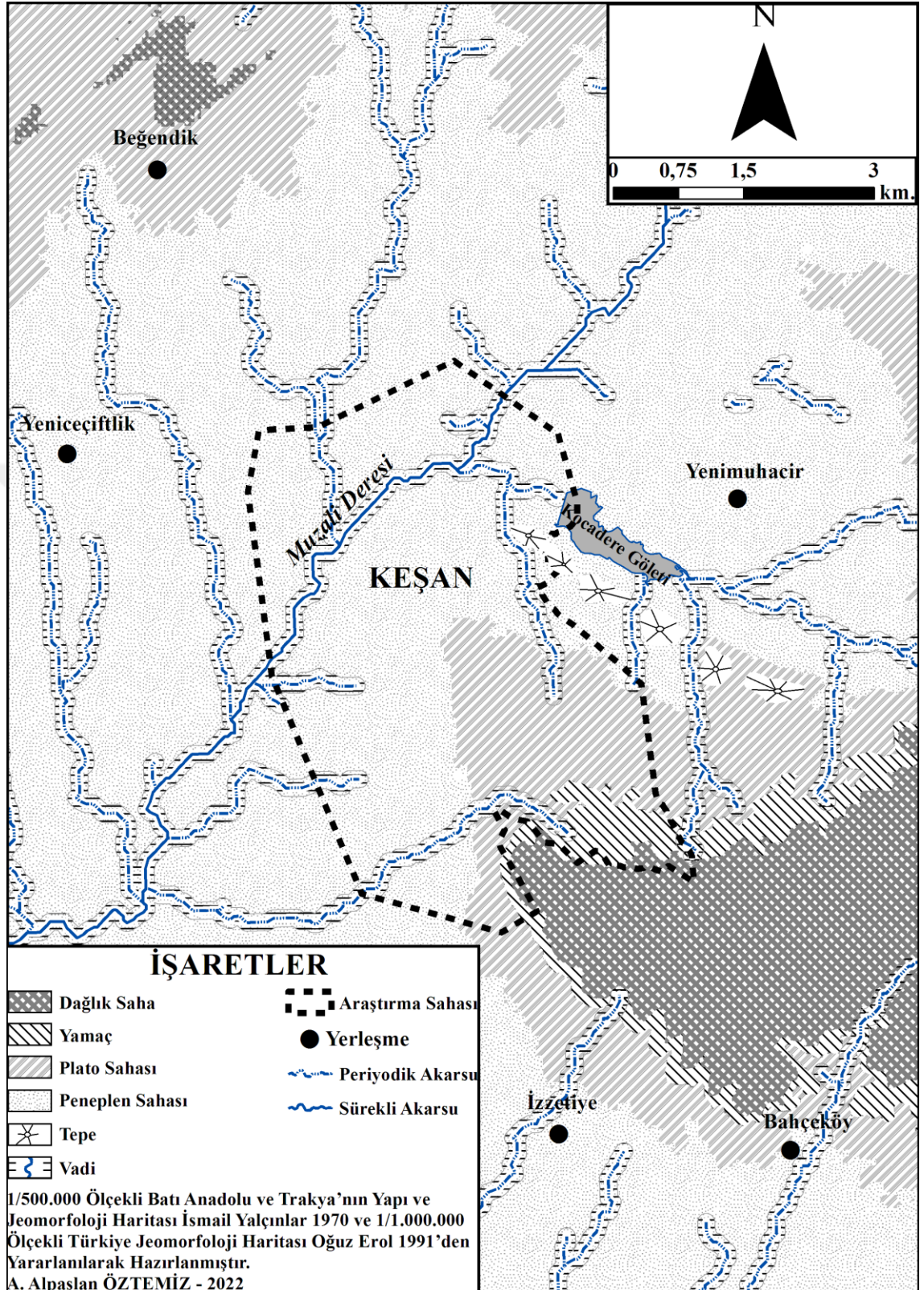

Harita 1.3. Keşan ve Çevresinin Jeoloji Haritası.

Keşan'ın kuzeyinde Üst Eosen yaşlı, kilt taşı, miltaşı ve kumtaşı bünyeli Yenimuhacir formasyonu, uzanır. Batısında ise Muzali Dere tarafından taşınarak yayılmış Kuvaterner yaşlı Alüvyonlar bulunur. Bu alüvyonlar Neotektonik dönemde yükselen arazilerden taşınarak birikmişlerdir. (Şentürk, Sümengen, Terlemez ve Karaköse 1998: 4). Güneyde ise daha genç olan Miyosen yaşlı Çanakkale formasyonu uzanmaktadır. Birim kumtaşı, çakıltası, kireç taşı, miltaşı ve kilttaşından müteşekkildir.

Kocadere ve yan kolları tarafından doğu-batı doğrultulu bir şekilde yarılmış olan Kuru Dağları'nın yüksekliği Keşan civarında 400 m. civarıyken daha güneyde 600 m. üzerine çıkar. Tekir Dağları ile birlikte kuzeydoğu-güneybatı doğrultusuna sahip olan Kuru Dağları, siyah ve yeşilimsi renkte filiş fasiyesinde birikmiş Paleojen yaşlı kumtaşlarından müteşekkildir (Ardel, 1957: 157). Dağlık sahanın yaşı ise Miyosen'dir. Kuru Dağları, Tekir Dağları ile birlikte Kuzey Anadolu Dağlık Kuşağı'nın uzantısı olup, bu kuşağın Trakya güneyindeki kesimini teşkil eder. Bu kesimdeki dağlar Senozoyik başlarında Alp Orojenezi ile kıvrılarak yükselmeye başlamış, gelişimlerini Neotektonik dönemde sürdürmüşlerdir. (Erol, 1989: 2). Bu kıvrılma sırasında yaşanan intrüzyon olayları da jeomorfolojik gelişim sürecine etki etmişlerdir. Keşan'ın çevresindeki en yüksek nokta, Kuru Dağları üzerinde 359 m. ile Kaletepe'dir. Bu tepenin batısında 289 m. ile Baktankaya Tepesi bulunur. Bu iki tepe de volkanizma ile şekillenmiş olup, andezitik ve riyolitik karakterli materyal bugün yer yer gözlenebilmektedir (Ternek, 1949: 63). Sahadaki volkanik aktivite ise Eosen yaşlıdır (Ketin, 1960: 3).

Kuzeyde, Ergene Nehri'nin kolları tarafından parçalanmış saha Keşan'a doğru alçalan bir platodur. Keşan'ın batısından İpsala'ya doğru yavaşça yükselen saha, Meriç vadisine doğru tekrar alçalır. Eosen yaşlı koyu renkli kumtaşı ve kil taşı bünyeli plato üzerinde yer yer volkanik materyaller yüzeylemiştir. Senozoyik'te yaşanan yükselmeler sahada akarsu aşındırmasını canlandırmış, bunun sonucunda saha zamanla bir plato görünümü kazanmıştır. Korudağları'nın kuzey eteklerine kadar uzanan plato Üst Miyosen yaşlıdır (Ardel, 1960: 12).

Harita 1.4. Keşan ve Çevresinin Jeomorfoloji Haritası.

Keşan ile Enez arasında, Keşan'ın güneybatısında kalan ova görünümlü saha bir aşınım yüzeyidir. Ortalama yüksekliği ise 60-70 m. civarındır (Ardel, 1959: 144). Güneybatıda Kızpınar sazlığında kaybolan Kocadere ve kolları tarafından parçalanmış olan saha kumtaşı, çakıl taşı ve kiltası ardalanmalı, Miosen yaşlı kolay aşınabilir bir yüzey üzerinde gelişmiştir. Senozoyik dönemde yaşanan yükselme ve regresyon hareketleri, Orta Miyosen sonlarında Trakya'nın karalaşma sürecinin tamamlanmasına neden olmuştur. Üst Miyosen'de yaşanan tektonik hareketler ile gençleşme süreci başlamış, saha kuzeyden güneye doğru akan akarsular tarafından iyice aşındırılarak bugünkü görünümünü kazanmıştır. Yapılan tespitlere göre Peneplenin yaşı Üst Neojen'dir (Erol, 1989: 12).

Malkara ile Keşan arasındaki saha, doğudan batıya doğru alçalır. Güneyden, Paleojen yaşlı kumtaşları ile çevrilmiş olan saha farklı aşınma ile bir depresyon görünümü kazanmıştır. Bu depresyonun en alçak noktası ise Keşan'ın hemen batısında akan Muzali Deresi'nin geniş alüvyal tabanıdır (Ardel, 1956: 12). Sahanın alçak oluşu, Pleyistosen'e kadar lagüner ortam şartları taşımamasının yanı sıra, karalaşma süreci sonrasında Kuzey ve doğudaki yüksek kesimlerden taşınan materyalin de burada birikmesine imkân vermiştir.

1.2. İKLİM ÖZELLİKLERİ

İklim, yeryüzünün bir noktasında atmosferin ortalama halini karakterize eden meteorolojik olayların bütünüdür (Aktaran: Ardel, Kurter ve Dönmez, 1969). İklim elemanları olarak da bilinen bu olaylar ise sıcaklık, atmosfer basıncı, rüzgâr, atmosferin nemi ve yağışla ilgili olaylardır (Ardel ve diğ., 1969). Bir yerin ikliminden bahsedildiğinde ise bu hava olaylarının uzun yıllar değişmeyen ortalaması kastedilir (Erol, 2010: 10).

Ana hatları ile bakıldığında, Marmara Bölgesi'nin iklimi Akdeniz Makrokliması içerisinde bir rejyonal klima / iklim bölgesi oluşturur (Erinç, 1969: 256). Ancak Marmara Bölgesi birçok açıdan bir geçiş alanıdır. Ve bu geçiş özelliği kendini en çok iklim konusunda belli eder. Marmara Bölgesi'nin Ergene Bölümü'nde bulunan Keşan ve çevresi de bölgede görülen geçiş iklimi özelliklerine sahiptir. Bu geçiş iklimi, güneyden kuzeye değişiklik göstererek Akdeniz İklimi ile Karadeniz İklimi arasında özellikler sergiler. Bölge yüksek dağ sıralarının yokluğu ile batı-doğu yönlerinden Balkanlar ve Orta Anadolu'nun karasal etkilerine de açıktır. (Darkot ve Tuncel, 1981: 13).

Edirne İli Meteoroloji Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre Keşan'da meteoroloji gözlem istasyonları, bilinmeyen sebeplerle geçmiş yıllar içinde en az 3 kere yer değiştirmiştir. Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu (OMGİ) 2013 yılı sonlarında kurulan Keşan'ın uzun yıllara ait iklim verileri bulunmamaktadır. Bu sebeple Keşan'ın batısında bulunan İpsala (21 km., 10 m.) ve doğusunda bulunan Malkara (24 km. 283 m.) istasyonlarının uzun yıllara ait verileri (İpsala 54, Malkara 37) kullanılarak bir iklim değerlendirmesi yapılmaya çalışılmıştır. İpsala'nın iklim verileri Malkara'ya göre daha uzun süreli, ancak iki istasyonun da verileri klimatolojik bir değerlendirme yapmak için yeterlidir. Mesafe açısından iki istasyonun hemen hemen ortasında bir konumda olan Keşan'ın deniz seviyesinden yüksekliği 100 metredir. Yine önceki yıllarda yapılmış çalışmalarda bulunan Keşan ve çevresi ile ilgili çeşitli iklim verilerine de ilgili kısımlarda yer verilmiştir. Ayrıca iklim değerlendirmesi yapılırken istasyonların çevresindeki topografik farklılıklar da göz önünde bulundurulmuştur.

1.2.1. Güneşlenme Süresi ve Sıcaklık Şartları

Güneşlenme süresi bir yerin güneş ışınlarını doğrudan doğruya aldığı, güneşin doğuşundan batışına kadar geçen süredir (Ardel ve diğ., 1969). Bu süre bir yere düşen güneş enerjisinin miktarında da önemli rol oynar (Erinç, 1969: 14). İpsala ve Malkara'nın güneşlenme süreleri incelendiğinde Malkara'nın güneşlenme süresinin daha fazla olduğu görülür (Tablo 1.1 ve 1.2).

Tablo 1.1. İpsala'da Aylık Ortalama Güneşlenme Süreleri (1963-2017, Gün/Saat).

AYLAR	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	YILLIK
SAAT	2,5	3,4	4,6	6,4	8,4	10,0	11,6	10,3	8,3	5,4	3,3	2,3	5,9

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 1.2. Malkara'da Aylık Ortalama Güneşlenme Süreleri (1980-2017, Gün/Saat).

AYLAR	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	YILLIK
SAAT	3,3	4,2	5,2	6,5	8,4	10,0	11,1	10,2	8,1	5,3	4,6	2,7	6,6

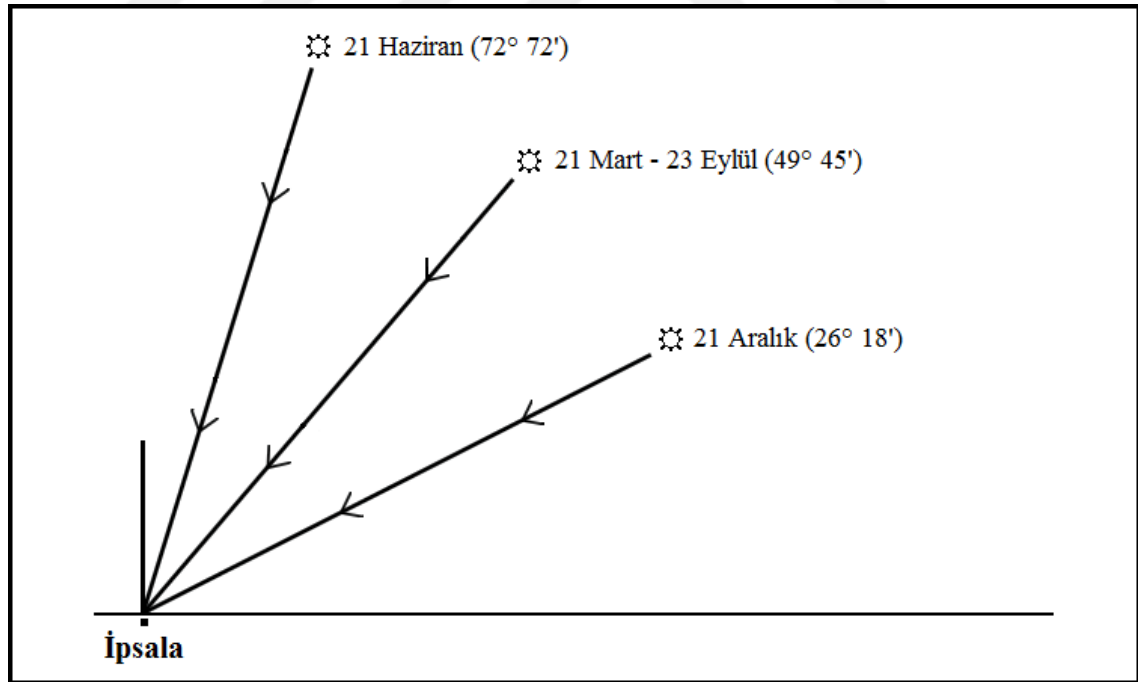
Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Bilindiği gibi kuzey yarımkürede en uzun gündüz süreleri haziran, temmuz ve ağustos aylarında görülür. İpsala ve Malkara' da temmuz ayı en güneşli aydır. İpsala'da bu ayda 11,6 saat, Malkara'da ise 11,1 saat ortalama güneşlenme süresi tespit edilmiştir.

En düşük güneşlenme süreleri ise aralık ayında, İpsala'da 2,3 saat, Malkara'da ise 2,7 saattir (Tablo 1.1 ve 1.2). Yine İpsala'da temmuz, ağustos, eylül ve ekim aylarında daha fazla güneşlenme olduğu görülür. İki istasyon arasındaki mevsimsel farklılıkların sebebini yerel atmosfer şartlarında aramak daha doğrudur. Çünkü atmosfer şartları, özellikle bulutluluk gibi, güneşlenme süresi üzerinde rol oynar (Erinç, 1969: 15).

Güneş ışınlarının geliş açısı da güneşlenme üzerinde rol oynayan bir diğer etmendir. Güneşlenme açısının yıl içindeki değişimi ise Dünya'nın eksen eğikliğinin etkisi ile yıl içindeki hareketleri sonucu oluşur. Güneş ışınları 21 haziranda Yengeç Dönencesine ($23^{\circ} 27'$ kuzey), 21 aralıkta Oğlak Dönencesine ($23^{\circ} 27'$ güney) ve 21 mart ile 23 eylül tarihlerinde Ekvatora (0°) dik açıyla düşer.

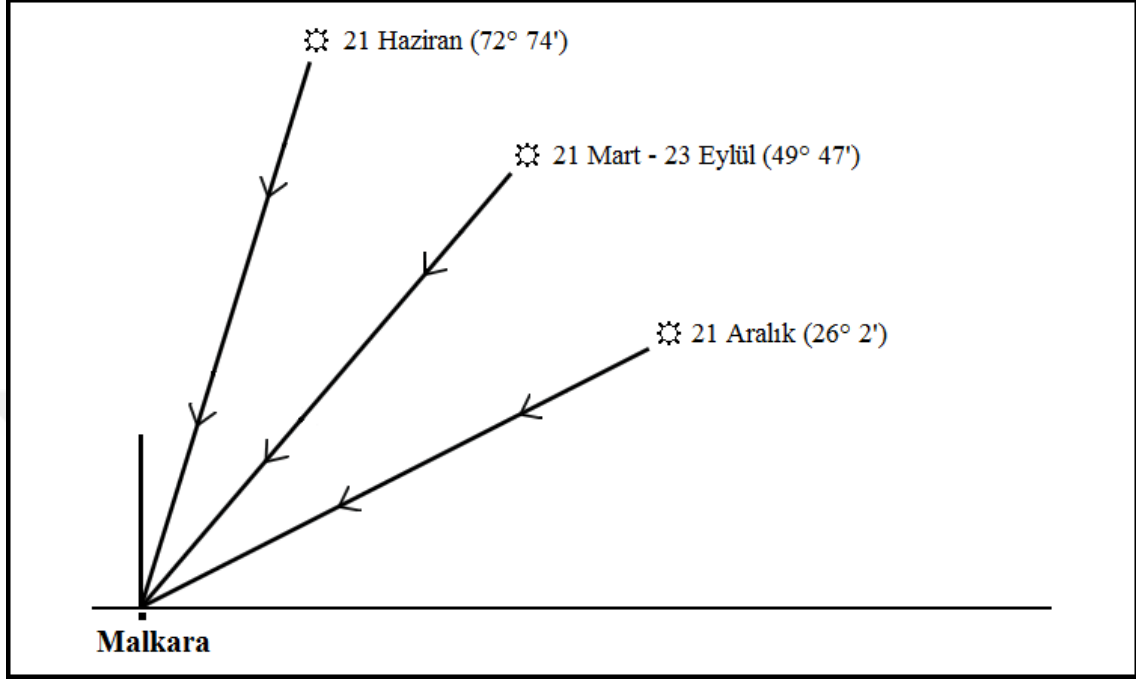
Kuzey yarımkürede bulunan bir yerin güneş ışınlarını en dik açıyla aldığı tarih 21 haziran, en eğik açıyla aldığı tarih ise 21 Aralık'tır. Gece ve gündüz sürelerinin eşitlendiği 21 mart ve 23 eylül (Ekinoks) tarihlerinde ise iki kez aynı açıyla alır. İpsala ve Malkara Yengeç Dönencesinin ($23^{\circ} 27'$) daha kuzeyinde yer aldığından dolayı, bu istasyonlar yıl içerisinde güneş ışınlarını hiçbir zaman 90° açıyla alamazlar.

Şekil 1.1. İpsala'da Yılın Belli Tarihlerinde Güneş Işınlarının Düşme Açıları.

İpsala istasyonu $40^{\circ} 55'$ kuzey enleminde yer alır. Güneş ışınları 21 Haziran'da $72^{\circ} 72'$, 21 Mart - 23 Eylül tarihlerinde $49^{\circ} 45'$, 21 Aralık'ta ise $26^{\circ} 18'$ lık açıyla düşer

(Şekil 1.1). Malkara istasyonu ise $40^{\circ} 53'$ kuzey enleminde, İpsala'dan biraz daha güneyde yer alır. Güneş ışınları bu istasyona 21 Haziran'da $72^{\circ} 74'$, 21 Mart - 23 Eylül tarihlerinde $49^{\circ} 47'$ ve 21 Aralık'ta $26^{\circ} 2'$ açısıyla ulaşır (Şekil 1.2).

Şekil 1.2. Malkara'da Yılın Belli Tarihlerinde Güneş Işınlarının Düşme Açıları.

Gözlem verileri bulunmayan Keşan'da ise şu an faal bulunan OMGI'nun konumuna göre bir güneşlenme açısı hesabı yapılırsa şu şekilde bir sonuç elde edilir. $40^{\circ} 50'$ enleminde bulunan Keşan istasyonu güneş ışınlarını 21 Haziran'da $72^{\circ} 77'$, 21 Mart - 23 Eylül tarihlerinde $49^{\circ} 5'$, 21 Aralık'ta ise $26^{\circ} 23'$ açıları ile alacaktır. Bu şekilde Keşan'ın güneş ışınlarını İpsala ve Malkara'ya göre daha dik açıyla alacağı görülür. Bu da güneşlenme süresinin daha fazla olacağı anlamına gelir. Ancak güneşlenme süresi üzerinde yükselti, eğim ve bakı gibi topografik faktörlerin de belirleyici olduğunu hesaba katmak gerekir. Bu açıdan Keşan'ın konumu değerlendirildiğinde ise doğu ve güneydoğuda yükselen Kuru Dağları'nın güneşlenme süresini, güneş ışınlarının daha eğik olarak geldiği kış aylarında olumsuz yönde etkileyeceği açıktır.

Sıcaklık: Uzun yıllar ortalamalarına göre İpsala'nın yıllık ortalama sıcaklığı $14,1^{\circ}\text{C}$, Malkara'nın ise $13,7^{\circ}\text{C}$ 'dur (Tablo 1.3 ve 1.4). Çevredeki istasyonlara bakıldığında ise ortalama sıcaklıkların Kırklareli'nde $13,2^{\circ}\text{C}$, Edirne'de $13,7^{\circ}\text{C}$, Lüleburgaz'da $13,3^{\circ}\text{C}$, Uzunköprü'de $13,6^{\circ}\text{C}$, Tekirdağ'da $14,1^{\circ}\text{C}$, Çorlu'da $12,9^{\circ}\text{C}$ ve Çanakkale'de $15,1^{\circ}\text{C}$ olduğu görülür. İpsala ve Malkara'nın çevresinde yıllık ortalama

sıcaklığı 15°C'a sahip istasyon bulunmamaktadır. Bu değere yakın sıcaklıklar Saros Körfezi kıyılarında ve Gelibolu Yarımadası'nda görülür (Dönmez, 1990a: 51). Daha güneyde ve Marmara Bölgesi'nin Güney Marmara Bölümü'nde bulunan Çanakkale'nin 15,1°C olan sıcaklık ortalaması, enlem etkisini ortaya çıkarması açısından önemlidir. İpsala (10 m.) ve Tekirdağ'ın (4 m.) ortalama sıcaklıklarının aynı olması ise yine enlemin etkisi ile açıklanabilecek bir durumdur. Kuzeydeki istasyonlar ile güneydeki istasyonlar arasındaki sıcaklık farklarında ise enlemin olduğu kadar topografyanın da etkisinin özellikle iç kesimlerde (Kırklareli ve Lüleburgaz gibi) kendini hissettirdiği söylenebilir.

Güncel sıcaklık verileri bulunmayan Keşan'ın, önceki yıllara ait bir çalışmada tespit edilmiş olan 13 yıllık ortalama sıcaklığı 13,9°C olarak verilmiştir (*Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü [DMİGM]*, 1969: 442). Değerlendirme açısından yeterli olmasa da eski tarihli bu veri Keşan'ın çevresine göre sıcaklık değerlerine dair fikir vermesi açısından önemlidir.

Tablo 1.3. İpsala'da Aylık Ortalama ve Ekstrem Sıcaklıkların Yıl İçindeki Dağılışı (1963-2017, °C).

Sıcaklık Değerleri (°C)	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
En Yüksek Sıcaklık	21,6	21,7	26,6	30,2	34,4	37,4	42,4	40,8	37,8	35,2	26,3	22,5	42,4
Ortalama Yüksek Sıcaklık	7,7	9,4	12,7	18,4	24,1	28,8	31,3	31,4	27,1	20,5	14,6	9,5	19,6
Ortalama Sıcaklık	3,9	5,2	8	12,8	17,9	22,4	24,6	24,3	20,1	14,6	10	5,8	14,1
Ortalama Düşük Sıcaklık	0,6	1,5	3,9	7,8	12	15,9	17,8	17,5	13,8	9,7	6	2,4	9
En Düşük Sıcaklık	-16,7	-18	-11,3	-2,2	1,4	6,8	9,8	7,9	1,5	-3	-7,2	-14,3	-18

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Malkara'nın (283 m.) ortalama sıcaklığının İpsala'ya (10 m.) göre daha düşük olmasının sebebi ise iki istasyon arasındaki yükselti farkıdır. Yükselti farkını göz ardı edip enlem ve deniz-kara tesir ilişkisini daha iyi ortaya koymak için sıcaklık değerleri deniz seviyesine indirgenebilir (Dönmez, 1990a: 24). Buna göre İpsala'nın indirgenmiş

yıllık ortalama sıcaklığı 14,2°C ve Malkara'nın ise 15,1°C'dur. Ortalama sıcaklıklar indirildiğinde Malkara'nın gerçek sıcaklık ortalamasının tersine daha yüksek bir değer göstermesi, Malkara'nın daha fazla güneşlenme süresine sahip olmasıyla açıklanabilir. Çevre istasyonların ortalama sıcaklıklarının deniz seviyesine indirilmesi ile de ortalama sıcaklıklar Kırklareli'nde 14,4°C, Edirne'de 14°C, Lüleburgaz'da 13,5°C, Uzunköprü'de 13,9°C, Tekirdağ'da 14,1°C, Çorlu'da 13,8°C ve Çanakkale'de 15,1°C olacaktır.

Tablo 1.4. Malkara'da Aylık Ortalama ve Ekstrem Sıcaklıkların Yıl İçindeki Dağılışı (1980-2017, °C).

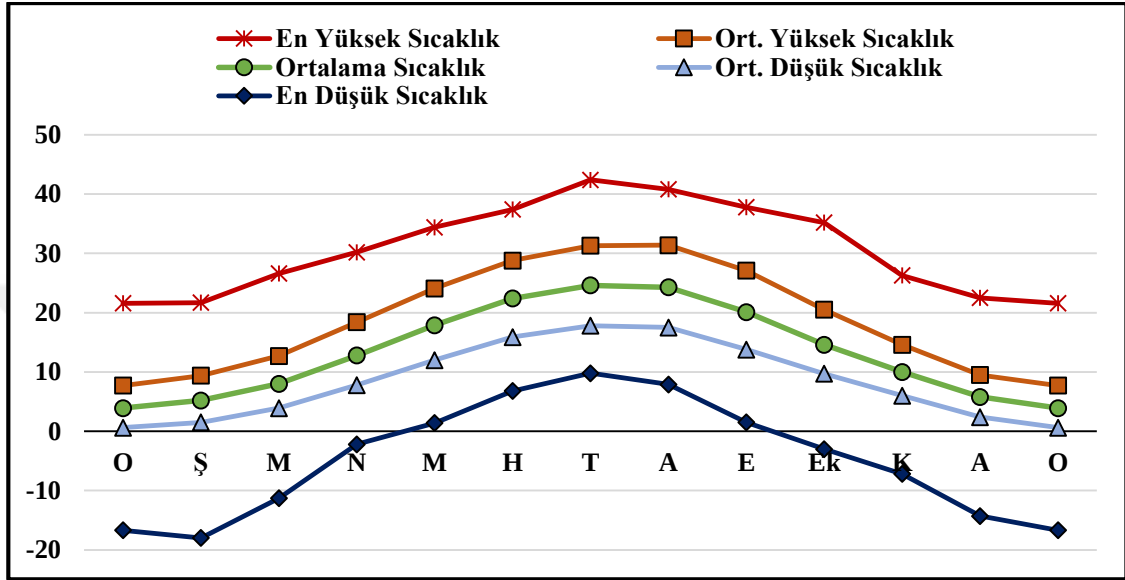
Sıcaklık Değerleri (°C)	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
En Yüksek Sıcaklık	20	20,8	25,4	32,5	35,1	39	41	39	36,9	35,3	26,5	22,9	41
Ortalama Yüksek Sıcaklık	7,4	8,3	11,7	17,2	22,7	27,4	29,9	30,1	25,9	19,7	13,7	9,1	19,2
Ortalama Sıcaklık	3,7	4,2	7	11,8	16,8	21,4	23,7	23,7	19,6	14,4	9,4	5,5	13,7
Ortalama Düşük Sıcaklık	0,5	0,6	3,1	7,1	11,4	15,5	17,7	17,9	14,4	10,2	5,8	2,4	8,9
En Düşük Sıcaklık	-13,5	-14,4	-13,4	-3,3	2	6,7	10	9,5	6,1	-4,2	-7,6	-13,6	-14,4

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Kış mevsimi İpsala ve Malkara'da en soğuk mevsimdir. Sıcaklık ortalamaları iki istasyonda da 0°C'un altına düşmez. İpsala'nın kış ayları ortalaması 5°C, Malkara'nın ise 4,5°C'dur. İpsala'da en soğuk ay Ocak 3,9°C, Malkara'da yine Ocak ve 3,7°C'dur (Tablo 1.3 ve 1.4). Türkiye ile birlikte bölge istasyonları da kış aylarında, kuzeybatıdan gelen Atlas Okyanusu kökenli mP (Maritim Polar / Denizel Soğuk) ve kuzeydoğudan gelen Sibiry kökenli cP (Kontinental Polar / Karasal Soğuk) hava kütlelerinin etkisi altına girer (Erol, 2010: 345). Keşan'ın da kuzeybatı yönünden bölgeye ulaşan soğuk hava kütlelerinin etkilerine açık olduğu söylenebilir (Berberler, 1968: 9).

İlkbahar mevsimi ise en soğuk ikinci mevsimdir. Balkanlar ve Hazar Gölü Havzası üzerinden Türkiye'ye ulaşan soğuk hava kütlelerinin ilkbaharda da etkili olması

sıcaklığın sonbahara göre düşük seyretmesine neden olur. Ancak sıcaklık yazı doğru hızlı bir şekilde yükselir. İpsala'da Mart ayında 8°C olan sıcaklık Nisan'da 12,8°C'a, Mayıs'ta ise 17,9°C'a ulaşır (Şekil 1.3). Malkara'da Mart ayında 7°C olan sıcaklık, Nisan'da 11,8°C, Mayıs'ta da 16,8°C'dur. İpsala'da mevsim ortalaması 12,9°C, Malkara'da ise 11,9°C'dur (Şekil 1.4).

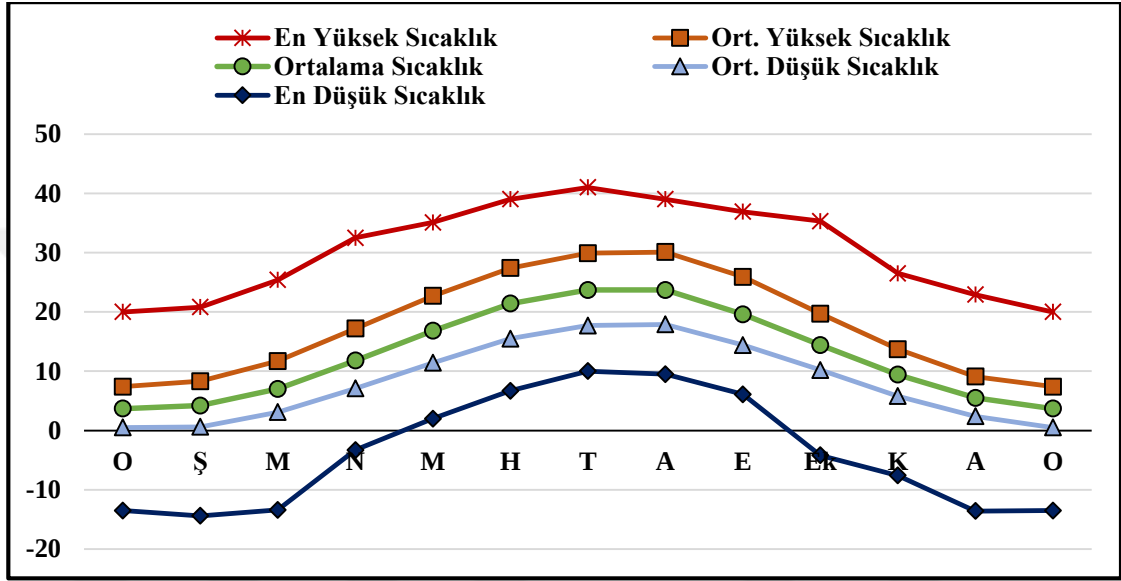

Şekil 1.3. İpsala'nın Ortalama ve Ekstrem Sıcaklık Değerlerinin Yıl İçindeki Dağılımı.

En sıcak mevsim Yaz mevsimidir. Bu mevsimde Türkiye güneybatıdan Akdeniz kökenli (Maritim Tropikal / Denizel Sıcak) ve güneydoğudan Basra Körfezi kökenli (Kontinental Tropikal / Karasal Sıcak) hava kütlelerinin etkisi altına girer (Erol, 2010: 345). İpsala'da en sıcak ay Temmuz 24,6°C iken Malkara'da Temmuz ve Ağustos Ayları 23,7°C ile en sıcak aylardır. Mevsim ortalamaları ise İpsala'da 23,8°C, Malkara'da 22,9°C olarak tespit edilmiştir (Tablo 1.3 ve 1.4). Yıl içerisinde güneş ışınlarının en dik açıyla geldiği mevsim olması ve istasyonların çevresinde güneşlenme miktarını olumsuz yönde etkileyecek topografik unsurların bulunmaması sıcaklık ortalamaları üzerinde olumlu etki yapar. Diğer yandan İpsala ve Malkara'nın daha yüksek yaz sıcaklıklarına erişememesinde bölgede yaz mevsiminde en yüksek esme sayılarına ulaşan kuzeydoğu sektörlü serin rüzgârların etkili olduğu söylenebilir. Keşan'ın kuzeydoğu yönlü rüzgârlara kısmen kapalı olması ise çevresine göre nispeten daha yüksek sıcaklıklara erişmesi ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Sonbahar ise en sıcak ikinci mevsimdir. İpsala'nın mevsim ortalaması 14,9°C, Malkara'nın ise 14,5°C'dur. Yazın etkilerinin sonbahara intikal etmesi ile sonbahar

görece sıcak geçer. Malkara'nın Temmuz ile birlikte Ağustos'ta da en yüksek sıcaklık değerlerini sürdürmesi yaz sıcaklıklarının sonbahara sarktığına göstergesidir. Ancak ilkbaharda görülen hızlı sıcaklık yükselmesine karşılık sonbaharda da hızlı düşüşler görülür. İpsala'da Eylül ayında $20,1^{\circ}\text{C}$ olan sıcaklık Ekim'de $14,6^{\circ}\text{C}$ 'a, Kasım'da da 10°C 'a düşer. Malkara'da ise Eylül'de $19,6^{\circ}\text{C}$ olan sıcaklık Ekim'de $14,4^{\circ}\text{C}$ 'a, Kasım'da da $9,4^{\circ}\text{C}$ 'a düşer.

Şekil 1.4. Malkara'nın Ortalama ve Ekstrem Sıcaklık Değerlerinin Yıl İçindeki Dağılımı.

Sıcaklığın yıl içerisinde, mevsimlere göre değişmesine termik rejim / sıcaklık rejimi denir (Dönmez, 1990a: 60). Bir yerin sıcaklık rejimi tespit edilirken de en sıcak ay ile en soğuk ay bulunur ve bu ikisi arasındaki sıcaklık farkı tespit edilir. En sıcak ay ortalaması ile en soğuk ay ortalaması arasındaki bu sıcaklık farkına ise amplitud denir (Dönmez, 1990a: 54). Bir yerin amplitudu / genliği ise o yerin iklim karakterinin ana hatlarıyla tespitine olanak sağlar. Sıcaklık farkının artması kontinentalitenin / karasallığın, azalması ise denizelliğin tesirini gösterir (Ardel ve diğ., 1969). İpsala'da en sıcak ay Temmuz iken en soğuk ay Ocak ayıdır. Malkara'da ise en sıcak aylar Temmuz ve Ağustos, en soğuk ay ise İpsala'da olduğu gibi yine Ocak ayıdır.

İpsala'nın Temmuz ayı sıcaklık ortalaması $24,6^{\circ}\text{C}$, Ocak ayı sıcaklık ortalaması ise $3,9^{\circ}\text{C}$ 'dur. Temmuz ve Ocak arasındaki amplitud $20,7^{\circ}\text{C}$ olarak ortaya çıkar. Malkara'nın ise Temmuz ayı sıcaklık ortalaması $23,7^{\circ}\text{C}$, Ocak ayı sıcaklık ortalaması $3,7^{\circ}\text{C}$ 'dur. Temmuz ve Ocak arasındaki amplitud ise 20°C 'dur. Amplitud değerinin yüksek olması mevsimler arasında ısınma ve soğuma farkının fazla olması anlamına gelir

(Dönmez, 1990a: 55). Mevsimsel farklılıkların oluşmasında da enlem, yükselti ve denizlere yakınlık gibi faktörler rol oynar. Çevredeki diğer istasyonların amplitud değerlerine bakılacak olursa kıyılardan iç kesimlere doğru bir artış gözlenir. Amplitud değerleri Kırklareli'nde 21°C, Edirne'de 22°C, Lüleburgaz'da 20,2°C, Uzunköprü'de 21,4°C, Tekirdağ'da 18,9°C, Çorlu'da 19,2°C ve Çanakkale'de 18,8°C olarak tespit edilmiştir.

İpsala ve Malkara'nın amplitud değerleri belirli bir oranda karasallığa işaret etmektedir. Karasallık değerlerini Conrad Karasallık Formülü ile hesaplayacak olursak İpsala'nın %33,7 Malkara'nın ise %32,7 oranında karasal olduğu görülür (Conrad, 1946: 195). Bu formülü çevredeki istasyonlara uygulandığında ise Kırklareli'nin %33,7, Edirne'nin %36,3, Lüleburgaz'ın %31,6, Uzunköprü'nün %34,7, Tekirdağ'ın %29, Çorlu'nun %29,1 ve Çanakkale'nin %29,5 oranında karasal olduğu ortaya çıkar. Bu verilere göre Keşan'ın durumu değerlendirildiğinde, Yaz aylarında kısmen serin rüzgârlara kapalı ve kış aylarında soğuk rüzgârlara açık olan sahanın İpsala ve Malkara'ya oranla daha yüksek derecede karasal olması mümkündür. Ancak karasallığın Keşan ve çevresinde, kuzeydeki Edirne ve Uzunköprü istasyonlarından daha düşük olacağı da bir gerçektir.

İpsala ve Malkara sıcaklık rejimi açısından farklı özelliklere sahiptir. İpsala'da yıl içerisinde en az 4 ayın sıcaklık ortalaması 20°C'un üstünde olduğu için İpsala *Subtropikal Sıcaklık Rejimi'ne* dâhildir. Ancak Malkara'da yıl içerisinde en az 8 ayın sıcaklık ortalamaları 20°C'un altındadır. Bu sebeple Malkara *Orta Kuşak Sıcaklık Rejimi'nin Kontinental Tipi'ne* dâhildir. İki istasyon arasında ortaya çıkan bu farklılık bölgede görülen iklimin geçiş özelliğini ortaya koyması açısından önemlidir.

Yıllar içerisindeki en yüksek sıcaklık İpsala'da 27.07.2000 tarihinde 42,4°C olarak ölçülmüştür. Yıllar içerisindeki en düşük sıcaklık ise -16,7 °C'dur ve 15.01.1968 tarihinde kaydedilmiştir (Tablo 1.5.). Malkara'da yıllar içerisinde tespit edilmiş en yüksek sıcaklık 41°C olarak 25.07.2007 tarihinde ölçülmüştür. Malkara'da yıllar içerisinde ölçülmüş en düşük sıcaklık ise -14,4°C'dur ve 21.02.1985 tarihine aittir (Tablo 1.6.).

Tablo 1.5. İpsala'da Ekstrem Sıcaklıklar ve Bu Sıcaklıkların Görüldüğü Tarihler (°C).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllar
En Yüksek Sıcaklık	21,6	21,7	26,6	30,2	34,4	37,4	42,4	40,8	37,8	35,2	26,3	22,5	42,4
En Yüksek Sıcaklık Günü	25	24	24	29	31	25	27	6	1	1	1	3	-
En Yüksek Sıcaklık Yılı	1971	1977	1977	2013	1969	2008	2000	2012	2007	1991	2008	2010	2000
En Düşük Sıcaklık	-16,7	-18	-11,3	-2,2	1,4	6,8	9,8	7,9	1,5	-3	-7,2	-14,3	-16,7
En Düşük Sıcaklık Günü	15	21	7	9	3	1	9	30	30	24	5	20	-
En Düşük Sıcaklık Yılı	1968	1985	1987	2003	1988	1997	1974	1981	1970	1965	2006	2001	1968

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 1.6. Malkara'da Ekstrem Sıcaklıklar ve Bu Sıcaklıkların Görüldüğü Tarihler (°C).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllar
En Yüksek Sıcaklık	20	20,8	25,4	32,5	35,1	39	41	39	36,9	35,3	26,5	22,9	41
En Yüksek Sıcaklık Günü	23	20	26	30	4	27	25	6	5	7	1	3	-
En Yüksek Sıcaklık Yılı	2015	2010	2001	2012	2012	2007	2007	2012	2015	1984	1992	2010	2007
En Düşük Sıcaklık	-13,5	-14,4	-13,4	-3,3	2	6,7	10	9,5	6,1	-4,2	-7,6	-13,6	-14,4
En Düşük Sıcaklık Günü	25	21	6	10	8	1	10	26	30	30	30	18	-
En Düşük Sıcaklık Yılı	2010	1985	1987	1997	1989	1997	1998	1981	1990	1987	1989	1997	1985

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Çevre istasyonlarda yıllar içerisinde en yüksek ve en düşük sıcaklıklar ise Lüleburgaz'da ölçülmüştür. En yüksek sıcaklık 12.08.1994 tarihinde 44,6°C olarak ölçülürken, en düşük sıcaklık ise 21.02.1985 tarihinde -27,8°C olarak kayıtlara geçmiştir. Bu en yüksek ve en düşük değerler, Ergene Bölümü'nün iç kısımlarındaki yüksek karasallığın ortaya çıkması açısından önem taşımaktadır.

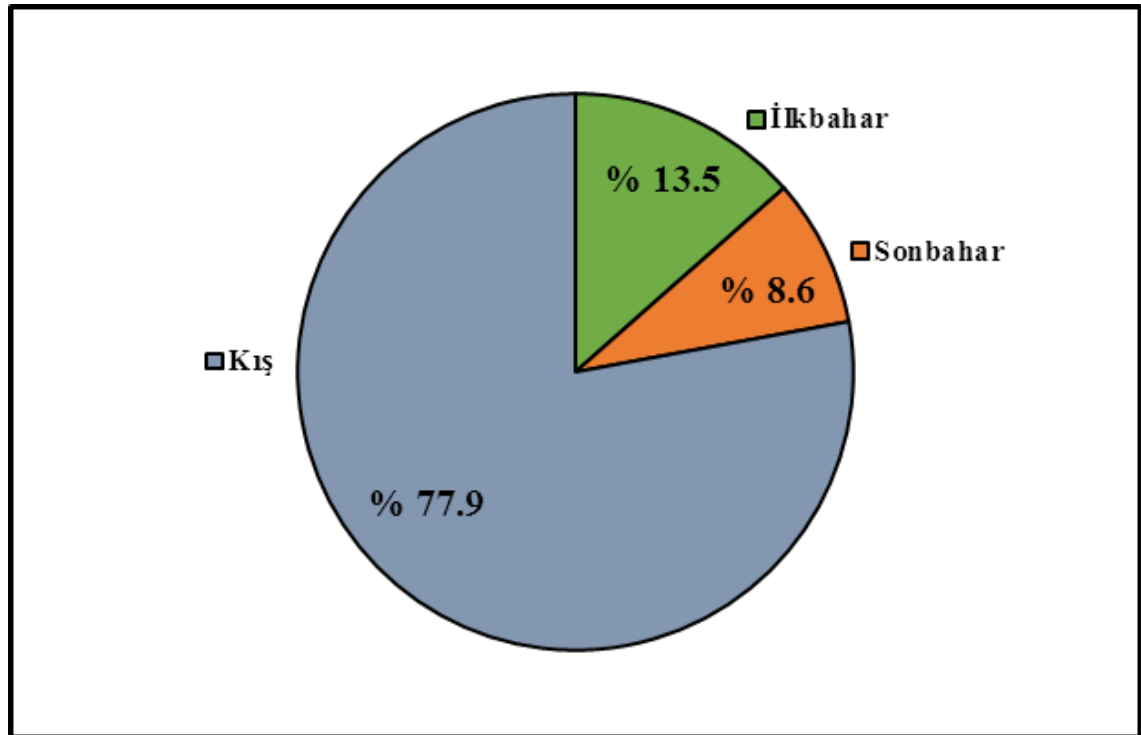
Don Olayı: Günlük en düşük sıcaklıkların 0°C'un altına indiği günler don olayı yaşanır (Erol, 2010: 71). İpsala'da yıl içerisinde 44,4 gün don olayı olduğu tespit edilmiştir. Yaz dışında her mevsimde don görülür (Tablo 1.7).

Tablo 1.7. İpsala'da Donlu Günler Sayısının Mevsimlere Göre Dağılışı (1963-2017).

Mevsimler	Kış			İlkbahar			Yaz			Sonbahar			Yıllık
Aylar	A	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	-
Donlu Gün Sayısı	10	14,2	10,4	5,4	0,6	-	-	-	-	-	0,3	3,5	44,4
%	77,9			13,5			-			8,6			100

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Yıl içerisinde ilk donlar Sonbahar mevsiminde görülmeye başlanır. Yazdan kalan sıcaklıkların kısmen devam etmesi bu mevsimde Eylül ayında donun yaşanmasına engel olur. Ekim ayında 0,3 gün gerçekleşen donlar Kasım ayında 3,5 güne çıkar. Yıl içinde gerçekleşen don olayının %8,6'sı toplamda 3,8 gün ile Sonbahar mevsiminde yaşanır (Şekil 1.5).

Şekil 1.5. İpsala'da Donlu Günler Sayısının Mevsimlere Göre Dağılışı.

İpsala’da kış mevsimi 34,6 gün ile (%77,9) en fazla don olayı yaşanan mevsimdir. Bu mevsimde en fazla don olayı 14,2 gün ile yine yıl içindeki en soğuk ay olan ocak ayında kaydedilmiştir. İlkbahar mevsimi 6 gün (%13,5) don olayı ile ikinci sırada bulunur. Donların çoğunluğu 5,4 gün ile mart ayında toplanmıştır. Nisan ayında sadece 0,6 gün don görülmesi bu ayda hareketlenmeye başlayan bitki hayatı açısından olumlu bir durumdur. Mayıs ayında ise hiç don görülmez.

Tablo 1.8. Malkara’da Donlu Günler Sayısının Mevsimlere Göre Dağılışı (1980-2017).

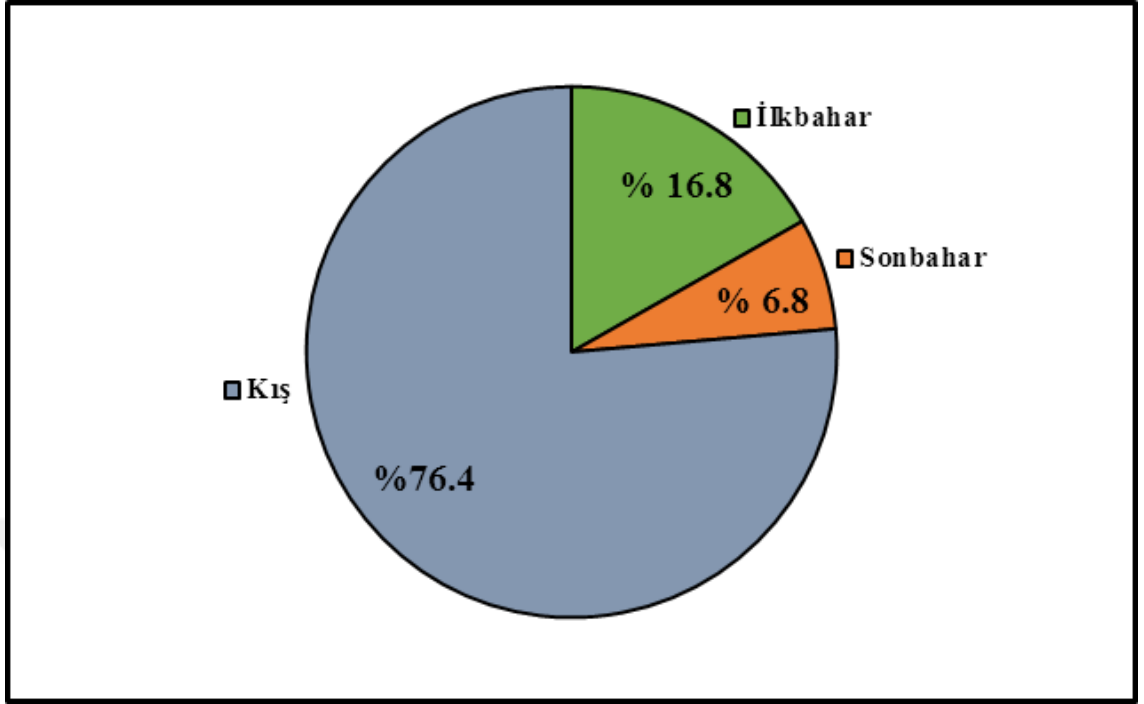
Mevsimler	Kış			İlkbahar			Yaz			Sonbahar			Yıllık
Aylar	A	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	-
Donlu Gün Sayısı	9,6	14,8	12,4	7,5	0,6	-	-	-	-	-	0,1	3,2	48,2
%	76,4			16,8			-			6,8			100

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Malkara’da yıl içerisindeki donlu gün sayısı ise 48,2’dir (Tablo 1.8). İpsala’ya göre daha fazla don olayının görülmesinde öncelikle yükselti farkı rol oynar. Yaz mevsiminde don görülmeyen Malkara’da da ilk donlar Sonbahar mevsimine rastlar. Sonbahar, en sıcak ay olan Temmuz ve Ağustos’un ardından görece sıcak geçer. Bu sebeple Malkara’da Sonbahar donlarının gün sayısı (3,3) ile mevsimlik oranı (%6,8) İpsala’ya göre (3,8 gün, %8,6) daha düşüktür (Tablo 1.7). Yine Eylül ayında don olayı görülmezken Ekim ayında ise 0,1 günlük don olayı tespit edilmiştir. Kasım ayı 3,2 gün ile Sonbahar mevsiminde en çok don olayı görülen aydır.

Kış mevsimi Malkara’da da en fazla don olayı yaşanan mevsimdir. Toplamda 36,8 gün (%76,4) don olayı görülen Kış mevsiminde en fazla don olayı İpsala’da olduğu gibi ocak ayına rastlar ve 14,8 gündür. İlkbaharda ise 8,1 gün (%16,8) don görülür. Mart ayı da yine İlkbahar donlarının toplandığı aydır. Nisan’da ise 0,6 gün ile önemsizdir. Havaların ısınması ile mayıs ayında don olayı yaşanmaz. Yıl içindeki duruma bakılacak olursa Malkara’da Kış ve İlkbahar donlarının miktar ve oranları İpsala’dan daha yüksektir (Şekil 1.6).

Keşan’da doğu ve güneydoğu yönlerinde yükselen dağlık sahanın kuzey yamaçlarının don olayına daha açık olduğu söylenebilir (Engin, 1942: 11). İlkbahar’da ise çevre istasyonlarda olduğu gibi mart ayı en çok don görülen ay olacaktır.

Şekil 1.6. Malkara’da Donlu Günler Sayısının Mevsimlere Göre Dağılışı.

Çevre istasyonlara bakıldığında don olayının yine en çok kış mevsiminde, ikinci olarak da ilkbaharda yaşandığı görülür. Bu istasyonlarda yıl içindeki donlu günler sayıları oldukça farklı değerler gösterir. Lüleburgaz’da 62,1, Edirne’de 54,3, Uzunköprü’de 53,5, Kırklareli’nde 44,8, Çorlu’da 43, Tekirdağ’da 24,6 ve Çanakkale 20,4 gün don olayı tespit edilmiştir. Lüleburgaz’daki donlu günler sayısının bu kadar fazla olmasında Ergene Bölümü’nün iç kısımlarında artan karasallığın rolü açıkça görülür. Yine Edirne ve Uzunköprü’de aynı durumdadır. Tekirdağ ve Çanakkale’de ise denizin etkisi ile donlu günler oldukça düşük seviyededir.

Toprak Sıcaklığı: Bitki yaşamı ile beşerî faaliyetleri etkilemesi açısından toprak sıcaklıkları da önem taşır (Erol, 2010: 73). Güneş ışınlarının daha iyi tutulması, toprak sıcaklıklarının hava sıcaklıklarına göre daha yüksek olmasını sağlar. İpsala’da 5 cm. derinlikteki ortalama toprak sıcaklığı 15,8°C’dur (Tablo 1.9). Kış aylarında sıcaklık ortalamaları 0°C’un altına inmez. Yine yağın karın yerde kalma süresinin çok kısa olması (10 gün) da özellikle yüzeye yakın sığ derinliklerde sıcaklığın fazla düşmesini engeller.

Tablo 1.9. İpsala’da Belirli Derinliklerde Ortalama Toprak Sıcaklıkları (1963-2017, °C).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
5 cm,	4,1	5,6	8,7	14,6	21	25,7	28,1	27,5	22,6	15,6	10,2	5,9	15,8
10cm,	4,5	5,7	8,6	14,2	20,2	24,8	27,2	26,9	22,5	16	10,6	6,4	15,6
20 cm,	5,2	6	8,5	13,7	19,4	23,9	26,5	26,4	22,7	16,4	11,1	6,9	15,6
50 cm,	7	7,1	8,7	12,9	17,6	22	24,8	25,3	22,7	18	13,2	9,3	15,7
100 cm,	9,8	8,8	9,5	11,9	15,3	18,9	21,6	22,9	22	19,1	15,6	12,3	15,6

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Bitkisel tarım faaliyetleri için önem arz eden 20 cm. derinliğinde ise 15,6°C ortalama sıcaklık görülür. En düşük toprak sıcaklıklarının görüldüğü ocak ayında bu derinlikte sıcaklık 5,2°C’dur. İpsala’da yıllık toprak sıcaklığı ortalamaları derinlik arttıkça düşer. Sıcaklık en yüksek 5 cm. derinliğinde 15,8°C, en düşük ise 100 cm. derinliğinde 15,6°C olarak tespit edilmiştir. Yine yıl içerisinde toprak sıcaklıkları derinlik arttıkça daha düzenli bir grafik izler.

Tablo 1.10. Malkara’da Belirli Derinliklerde Ortalama Toprak Sıcaklıkları (1980-2017, °C).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
5 cm,	4,3	4,8	8,1	13,9	20,1	25,3	28,1	27,7	22,7	15,9	9,8	5,9	15,6
10cm,	4,5	4,9	7,9	13,6	19,6	24,6	27,3	27,2	22,7	16,1	10,2	6,2	15,4
20 cm,	5	5,3	7,9	13,1	18,7	23,6	26,3	26,5	22,6	16,6	10,8	6,8	15,3
50 cm,	6,6	6,3	8,1	12,2	16,9	21,4	24,5	25,3	22,6	17,8	12,6	8,7	15,2
100 cm,	8,7	7,7	8,5	11,1	14,6	18,4	21,4	22,9	21,9	18,9	14,8	11,2	15

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Malkara’da ise 5 cm. derinlikteki toprak sıcaklığı ortalaması 15,6°C’dur. Yine kış aylarında sıcaklık 0°C’un altına inmez. İpsala’ya göre daha fazla olmasına rağmen yağın karın yerde kalma süresi (18,1 gün) Malkara’da da oldukça düşüktür. 20 cm. derinliğinde ise ortalama toprak sıcaklığı 15,3°C’dur. Ocak ayında bu derinlikte 4,3°C sıcaklık görülür. Malkara’da en yüksek toprak sıcaklığı ortalaması 5 cm. derinliğinde ve 15,6°C’dur, en düşük toprak sıcaklığı ortalaması ise 100 cm. derinliğinde 15°C olarak

ölçülmüştür. Yıl içerisindeki sıcaklık değişimleri de İpsala'da olduğu gibi derinlik arttıkça düzenli hale gelir (Tablo 1.10).

1.2.2. Basınç ve Rüzgârlar

İpsala'nın uzun yıllar ortalama yerel aktüel basınç değeri 1015 mb. olarak ölçülmüştür. Malkara'da ise 992,5 milibardır (Tablo 1.11, 1.12). Bilindiği gibi 45° enleminde ve deniz seviyesinde 0°C sıcaklıktaki 1013,3 mb. basınç değeri normal atmosfer basıncı olarak kabul edilir. Bu değerin üstünde olan basınçlar yüksek basınç, altında olan basınçlar da alçak basınç olarak kaydedilir (Erinç, 1969: 79). Bu haliyle İpsala'nın basınç ortalaması normal atmosfer basıncından daha yüksek, Malkara'nın basınç ortalaması ise daha düşüktür. Ancak bir yörenin basınç değerleri incelenirken yükseltinin tesirini ortadan kaldırarak basınç ortalamalarını deniz seviyesine indirmek gerekir. Bunun için ise Laplace formülü kullanılır (Ardel ve diğ., 1969).

Tablo 1.11. İpsala'da Ortalama ve Ekstrem Basınç Değerlerinin Aylara Göre Dağılımı (1963-2017, mb 10 m. / 0 m.).

Yerel Aktüel Basınç	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
En Yüksek	1041,7	1040,2	1039,2	1030,7	1024,1	1024,6	1021,3	1021,6	1028,1	1031,3	1035,7	1038,2	1041,7
Ortalama	1018,4	1016,9	1015,8	1012,8	1013,1	1011,9	1011,2	1011,6	1014,5	1017,4	1017,7	1018,3	1015
En Düşük	983	983,7	991,7	989,8	998,8	997,4	997,1	995,1	998,1	992,8	989,1	988,9	983
Genlik	58,7	56,5	47,5	40,9	25,3	27,2	24,2	26,5	30	38,5	46,6	49,3	-
Deniz Seviyesine İndirgenmiş Basınç Değerleri													
En Yüksek	1043	1041,4	1040,4	1031,9	1025,3	1025,8	1022,5	1022,8	1029,3	1032,5	1036,9	1039,4	1043
Ortalama	1019,6	1018,1	1017	1014	1014,3	1013,1	1012,4	1012,8	1015,7	1018,6	1018,9	1019,5	1016,2
En Düşük	984,2	984,9	992,9	991	1000	998,6	998,3	996,3	999,3	994	990,3	990,1	984,2
Genlik	58,8	56,5	47,5	40,9	25,3	27,2	24,2	26,5	30	38,5	46,6	49,3	-

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Deniz seviyesinden yüksekliği 10 m. olan İpsala'nın yıllık ortalama basınç değeri (1015 mb.) deniz seviyesine indirildiğinde 1016,2 mb, Malkara'nın ortalama basınç değeri (992,5 mb.) deniz seviyesine indirildiğinde ise 1026.3 mb. olarak değişir.

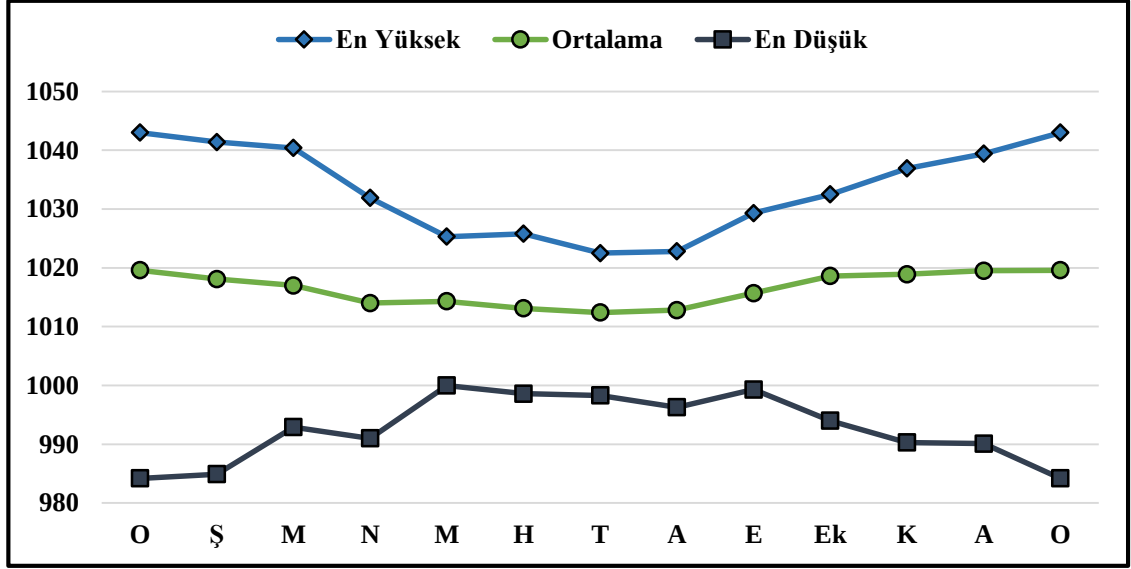
Tablo 1.12. Malkara'da Ortalama ve Ekstrem Basınç Değerlerinin Aylara Göre Dağılımı (1980-2017, mb. 283 m. / 0 m.).

Yerel Aktüel Basınç	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
En Yüksek	1015,9	1014	1014,4	1006,6	1002,3	1000,2	998,3	999,1	1004,8	1007,8	1010,7	1011,8	1015,9
Ortalama	995,2	993,8	992,7	990,2	990,8	990,2	989,5	990	992,2	995,1	995	995,1	992,5
En Düşük	964,2	969,4	971,8	967,9	977,8	976,1	978,8	979,4	976,6	978,9	967,6	972,5	964,2
Genlik	51,7	44,6	42,6	38,7	24,5	24,1	19,5	19,7	28,2	28,9	43,1	39,3	-
Deniz Seviyesine İndirgenmiş Basınç Değerleri													
En Yüksek	1050,5	1048,5	1048,9	1040,8	1036,4	1034,2	1032,3	1033,1	1039	1042,1	1045,1	1046,2	1050,5
Ortalama	1029,6	1027,6	1026,4	1023,9	1024,5	1023,9	1023,6	1023,7	1026	1028,9	1028,8	1028,9	1026,3
En Düşük	997	1002,4	1004,9	1000,8	1011,1	1009,3	1012,1	1012,7	1009,8	1012,2	1000,5	1005,6	997
Genlik	53,5	46,1	44	40	25,3	24,9	20,2	20,4	38,2	29,9	44,6	40,6	-

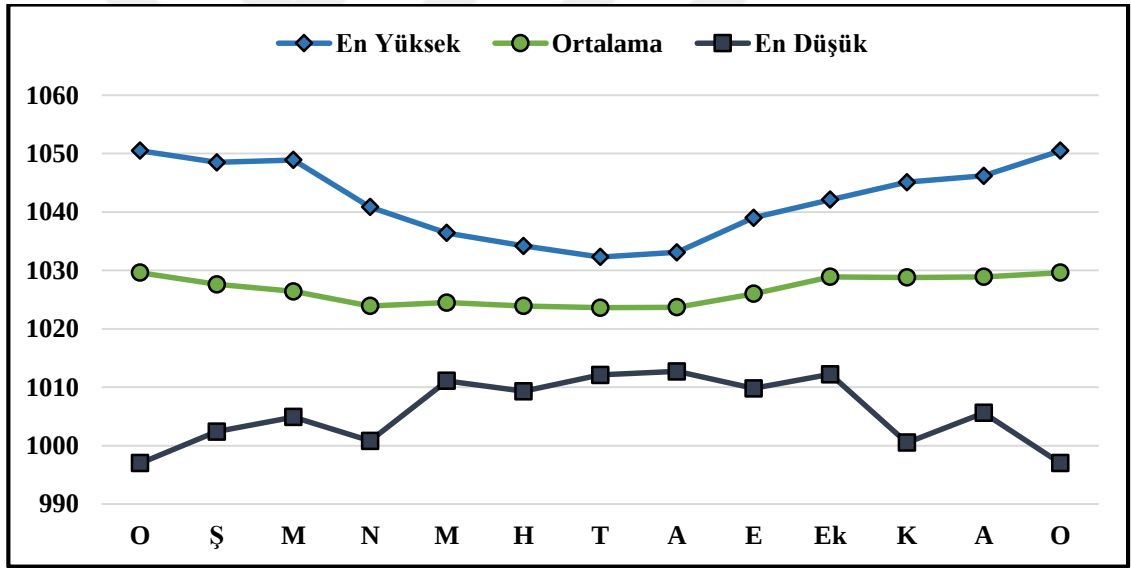
Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Deniz seviyesine indirgeme işlemi sonucu İpsala'nın (10 m.) basınç değerlerinin değişimi önemsizken (Şekil 1.7), Malkara'da (283 m.) oldukça büyük farklılıklar göze çarpar (Şekil 1.8). Bu değişiklikte yükseltinin ortadan kalkmasının rolü ortadadır. Yerel ortalama basınç değerleri yıl içinde sürekli düşük basınç değerleri gösteren Malkara'nın indirgenmiş basınç değerleri sürekli bir yüksek basınca işaret eder. İpsala'da ise indirgermiş basınçlara göre sadece yaz aylarında bir basınç düşüklüğünden söz edilebilir ancak yaz değerleri de normal basınç seviyesine oldukça yakındır.

Çevredeki istasyonların indirgenmiş ortalama basınç değerlerine bakıldığında oldukça yakın değerler göze çarpar. Kırklareli 1016.3 mb, Edirne 1016.4 mb, Lüleburgaz 1015.6 mb, Uzunköprü 1016.1 mb., Tekirdağ 1015.3 mb, Çorlu 1016.3 mb ve Çanakkale 1016.1 mb ortalama basınca sahiptir.

Şekil 1.7. İpsala'da Deniz Seviyesine İndirgenmiş Ortalama ve Ekstrem Basınç Değerlerinin Aylara Göre Dağılımı (1963-2017, mb).

Şekil 1.8. Malkara'da Deniz Seviyesine İndirgenmiş Ortalama ve Ekstrem Basınç Değerlerinin Aylara Göre Dağılımı (1980-2017, mb).

Sıcaklık bahsinde değinildiği gibi Türkiye kış aylarında kuzeybatı ve kuzeydoğudan iki soğuk hava kütesinin etkisi altına girer. Marmara bölgesi ise bu mevsimde daha çok Balkanlar üzerinden gelen yüksek basınç sisteminin tesiri altındadır. Bölgenin bu mevsimde Balkanlar'a göre daha düşük basınç değerleri göstermesi Karadeniz'e doğru gelen batı sektörlü yüksek basıncı kendine doğru çekmesine neden olur. Bölgenin alçak bir saha olması da Balkanlar üzerinden gelen yüksek basıncın Akdeniz'e doğru sokulmasında önemli rol oynar. Aynı şekilde Yaz mevsiminde de

güneybatıdan (SW) gelen Asor yüksek basıncı bölge üzerinde etkili olur (Arınç, 2014: 148). Ancak bu mevsimde esen SW yönlü Etesiyen rüzgârları NE yönlü rüzgârlara göre daha düşük seviyededir. Sadece kıyıya yakın istasyonlarda frekansları NE yönünden esen Rüzgârlara yakın değerler gösterir (Sungur, 1973: 142).

İpsala ve Malkara'da rüzgârların yıl içerisindeki durumu bölgedeki istasyonlarla benzerlik gösterir. Bölgede yılın çoğunluğunda kuzey sektörlü rüzgârlar etkilidir. Bu rüzgârların içinde de kuzeydoğu (NE) yönlü Poyraz rüzgârları ön plana çıkar (Darkot ve Tuncel, 1981: 28). Poyraz ise Marmara Bölgesi'nin karakteristik rüzgârlarından biridir. Diğeri ise güneybatı (SW) yönlü olan Lodos rüzgârlarıdır (Ardel ve diğ., 1969).

Tablo 1.13. İpsala'da Çeşitli Yönlerden Esen Rüzgârların Esme Sayıları ve % Frekansları (1963-2017).

Rüzgâr Yönü	İlkbahar	%	Yaz	%	Sonbahar	%	Kış	%	Toplam	%
N	25666	23,2	34817	31,6	34959	32,3	37656	34,1	133098	30,3
NE	25426	23	33652	30,6	29783	27,5	25363	23	114224	26
E	5667	5,1	4012	3,6	3507	3,2	4161	3,8	17347	3,9
SE	9320	8,4	5913	5,4	6906	6,4	7447	6,6	29586	6,7
S	18520	16,7	8680	7,9	13035	12	14952	13,5	55187	12,5
SW	15356	13,9	8502	7,7	8089	7,5	8015	7,3	39962	9,1
W	1688	1,5	2903	2,6	1460	1,3	884	0,8	6935	1,6
NW	8998	8,2	11651	10,6	10648	9,8	12014	10,9	43311	9,9
Toplam	110641	100	110130	100	108387	100	110492	100	439650	100

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Esme sayılarına bakıldığında İpsala'da rüzgâr yıl içerisinde en çok N (Yıldız) yönünden eser. İkinci sırada ise NE (Poyraz) yönlü rüzgârlar görülür. N yönü ile birlikte bu rüzgârların yıl içerisindeki toplam frekansı %56,3'e ulaşır. Rüzgârların mevsimlere göre durumuna bakıldığında yıl boyunca N sektörünün üstünlüğü görülür. Esme sayıları fazla olmasa da S (Kible) yönlü rüzgârlar da ikinci sırada bulunur (Tablo 1.13). Malkara'da da rüzgârların durumu aynıdır. N yönlü rüzgârlar en çok esen rüzgârlar olurken NE yönü ikinci sıradadır. N yönü ile birlikte toplam frekans ise %56,1 oranına ulaşır. Yine oranı düşük olmakla birlikte SW (Lodos) yönlü rüzgârlar ikinci sırayı alır (Tablo 1.14).

Tablo 1.14. Malkara'da Çeşitli Yönlerden Esen Rüzgârların Esme Sayıları ve % Frekansları (1980-2017).

Rüzgâr Yönü	İlkbahar	%	Yaz	%	Sonbahar	%	Kış	%	Toplam	%
N	27405	35,6	21084	26,9	31297	39,8	30122	39	109908	35,3
NE	12546	16,3	15243	19,5	20968	26,7	15765	20,4	64522	20,8
E	2105	2,7	2535	3,3	2399	3,1	2012	2,6	9051	2,9
SE	2934	3,8	2314	3	1534	2	1793	2,3	8575	2,8
S	6427	8,4	6666	8,5	2919	3,7	5012	6,5	21024	6,6
SW	15360	19,9	18782	24	7800	9,9	12763	16,5	54705	17,7
W	3487	4,5	5289	6,8	3992	5,1	3265	4,2	16033	5,2
NW	6752	8,8	6288	8	7637	9,7	6582	8,5	27259	8,7
Toplam	77016	100	78201	100	78546	100	77314	100	311077	100

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Keşan'da 2013 yılında faaliyete geçen OMGİ'nun 4 yıllık verileri ise Keşan'ın, İpsala ve Malkara'nın aksine NW, W ve SW yönlü rüzgârlara açık olduğunu göstermektedir. Bunun sebebi de Keşan'ın NE, E ve SE yönünde bulunan yükseltilerdir. Çevredeki istasyonların en rüzgârlı yönleri ise Kırklareli NE, Edirne N, Lüleburgaz NE, Uzunköprü NW, Tekirdağ NW, Çorlu NE ve Çanakkale NE olarak kuzey sektörlüdür. Bölgedeki bazı istasyonların en çok N (Yıldız) ve NW (Karayel) yönlerinde rüzgârlar alması, basınç şartlarında olduğu gibi global atmosfer hareketlerinin yanında topografyanın da yönlendirici etkisinin ortaya çıkmasından kaynaklanır.

Tablo 1.15. İpsala'da Rüzgâr Hareketlerinin Aylık Dağılışı (1963-2017, m./sn.).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Ortalama Rüzgâr Hızı	3,7	3,9	3,7	3,3	2,8	2,6	2,7	2,8	2,7	3	3,3	3,7	3,2
En Hızlı Rüzgâr Yönü	SW	SW	SSW	SSW	SW	WNW	N	NW	SSW	SSE	SW	N	SW
En Hızlı Rüzgâr Hızı	33,8	34,4	30,2	29,6	26,4	31,6	22,6	29,5	25,5	32	33	31	34,4
Ortalama Fırtınalı Gün Sayısı	0,7	0,5	0,6	1	2,2	3,3	1,5	1	1	0,9	1,3	1,2	15,2

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

İpsala'da yıl içerisinde ortalama rüzgâr hızı 3,2 m/sn'dir. Esme sayılarında ilk sırada olan NE yönü ise hız konusunda üstünlüğü SW yönüne bırakır. Mevsimlere göre en hızlı rüzgârlar Kış ve İlkbahar aylarında görülür. En rüzgârlı ay 3,9 m/sn ile şubat ayıdır. En hızlı rüzgârlar SW yönünden 34,4m/sn. ile yine şubat ayında kaydedilmiştir. Esme hızı 15m/sn.nin üstündeki rüzgârlar fırtına olarak kabul edilir (Arınç, 2001: 41) İpsala'da ise yıl içinde her ayda fırtına görülür ancak 15,2 gün ile önemsiz bir düzeydedir. En çok fırtına ise SW ile SSW yönlerinden esmektedir (Tablo 1.15)

Tablo 1.16. Malkara 'da Rüzgâr Hareketlerinin Aylık Dağılışı (1980-2017, m/sn.).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Ortalama Rüzgâr Hızı	3,3	3,4	3,4	3,1	2,8	2,5	2,8	3	2,7	3	3	3,4	3
En Hızlı Rüzgâr Yönü	SSW	SSW	SSE	SSW	NNW	SSE	SSE	NE	NE	SSW	SSW	SSW	SSW
En Hızlı Rüzgâr Hızı	27	29,6	28,4	28,9	23,6	28,6	22,6	21	22,2	24	25	30	30
Ortalama Fırtınalı Gün Sayısı	2	2,1	2	1,1	0,4	0,3	0,2	0,2	0,3	0,7	1,5	2,3	13,1

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Malkara'da ise ortalama rüzgâr hızı 3 m./sn. olarak ölçülmüştür. En hızlı rüzgârlar 30 m/sn. ile SSW yönünden kaydedilmiştir. Yine en hızlı rüzgârlar yılın altı ayında SSW yönünden esmektedir. Kış ve İlkbahar ayları rüzgârların en hızlı estiği aylardır. Malkara'da yılın her ayında fırtına görülür. Toplam fırtınalı gün sayısı ise 13,1 olarak tespit edilmiştir. SSW yönü ise en çok fırtına esen yöndür (Tablo 1.16)

İpsala ve Malkara'nın hâkim rüzgâr doğrultuları ve frekansları Rubinstein formülüne göre hesaplanmıştır (Erinç, 1969: 460). İki istasyonda da hâkim rüzgâr yönü açıları NE (Poyraz) yönünü işaret etmektedir. İpsala'da hâkim rüzgârların yıllık ortalama frekansı %57 iken Malkara'da da %57'dir (Tablo 1.17 ve 1.18). İki istasyonda esme sayıları bakımından öne çıkan ikinci hâkim yön ise SW (Lodos) yönüdür. Bölgenin çoğunluğunda olduğu gibi İpsala ve Malkara'da da NE hâkim rüzgâr yönünün ortaya çıkmasında, bölge üzerinde faal olan basınç sistemlerinin yıl içinde istikrarlı bir karaktere sahip bulunmaları etkili olmuştur denilebilir (Erinç, 1960: 6).

Tablo 1.17. İpsala'nın Rubinstein Formülüne Göre Hâkim Rüzgâr Doğrultuları.

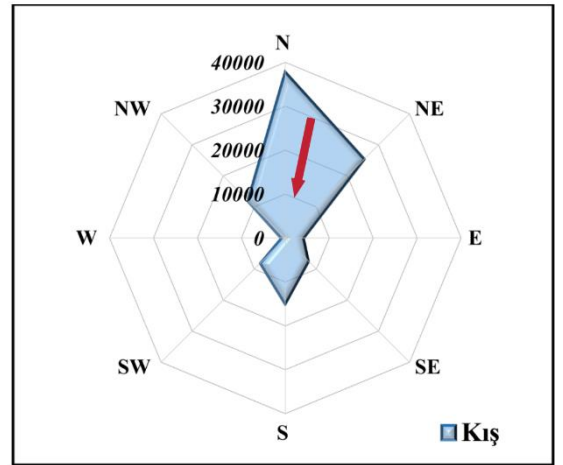
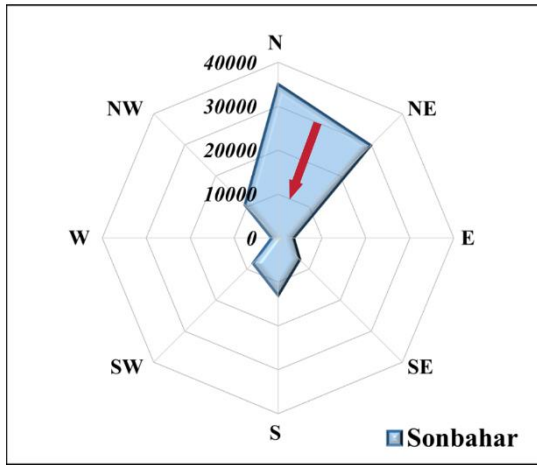
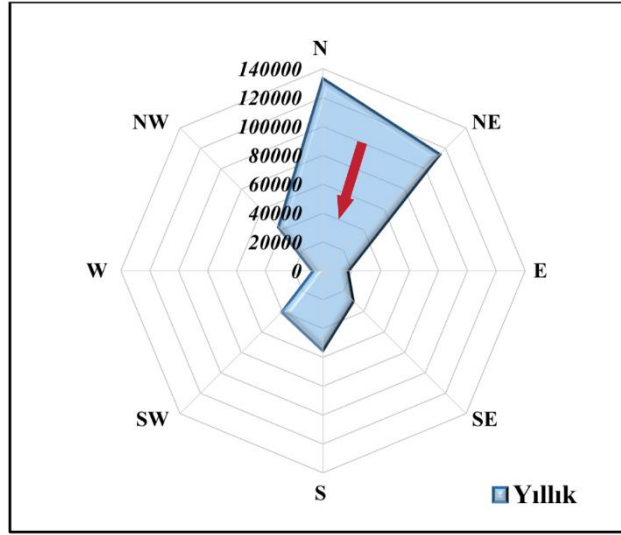
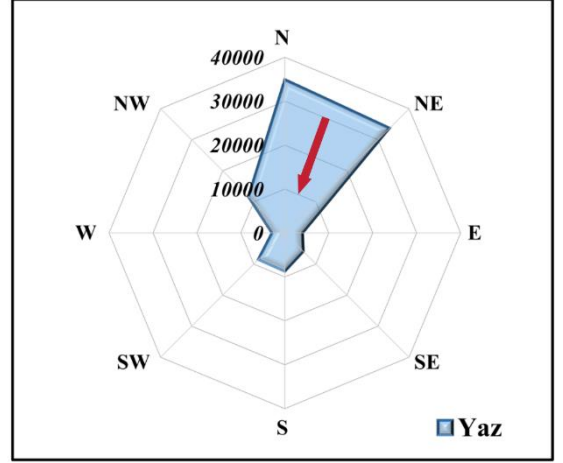
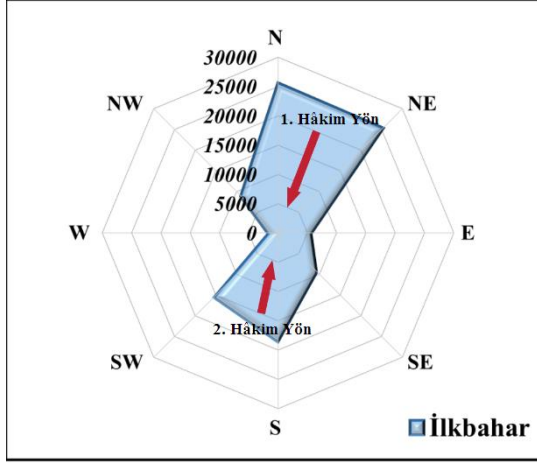
Mevsimler	Hâkim Rüzgâr Doğrultusu		Mevsimler	Hâkim Rüzgâr Doğrultusu	
	1. Hâkim Yön	% Frekansı		2. Hâkim Yön	% Frekansı
İlkbahar	N 20° E	46	İlkbahar	S 12° W	31
Yaz	N 19° E	62	Yaz	-	-
Sonbahar	N 17° E	60	Sonbahar	-	-
Kış	N 13° E	58	Kış	-	-
Yıllık	N 17° E	57	Yıllık	-	-

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

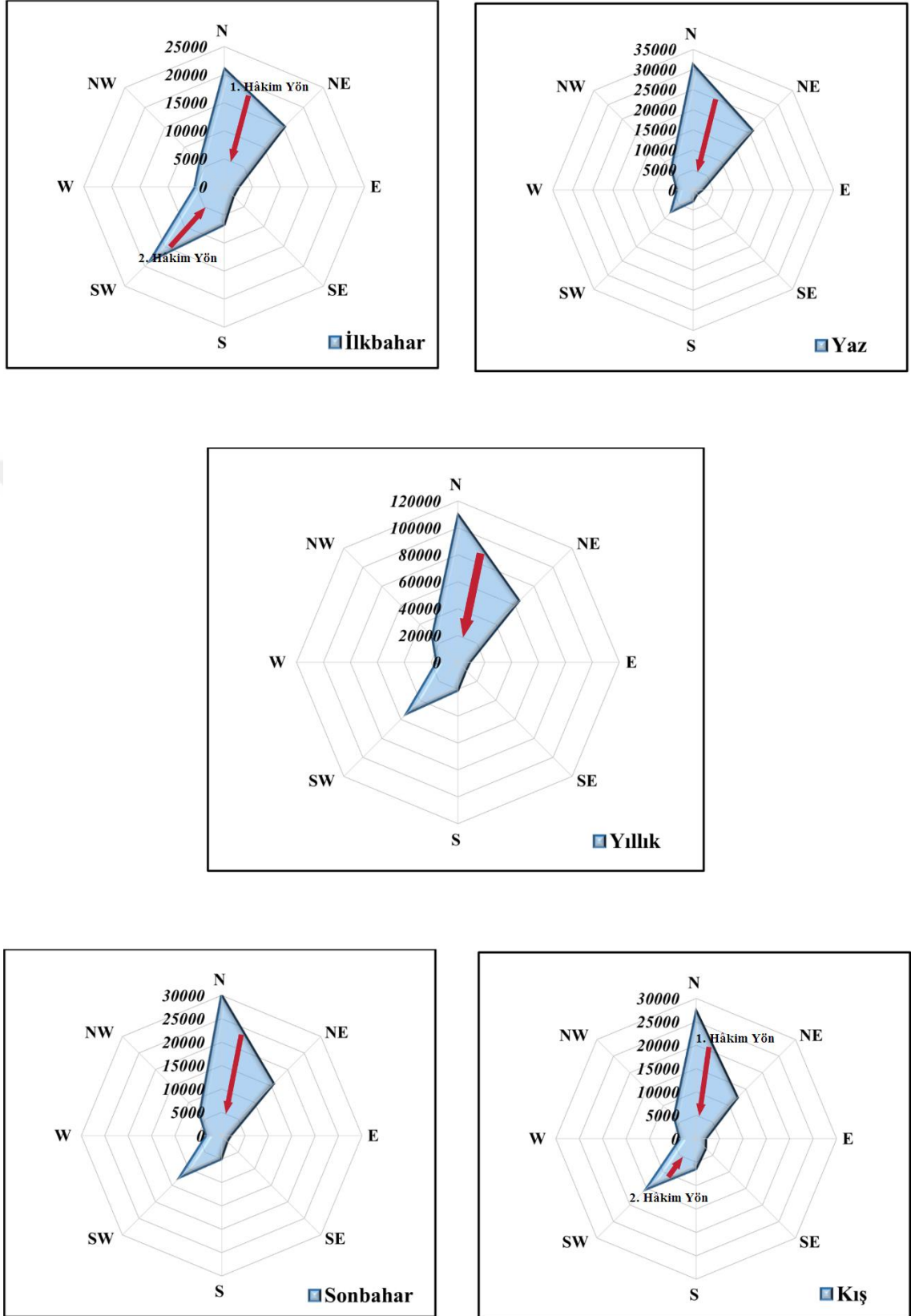
Tablo 1.18. Malkara'nın Rubinstein Formülüne Göre Hâkim Rüzgâr Doğrultuları.

Mevsimler	Hâkim Rüzgâr Doğrultusu		Mevsimler	Hâkim Rüzgâr Doğrultusu	
	1. Hâkim Yön	% Frekansı		2. Hâkim Yön	% Frekansı
İlkbahar	N 15° E	47	İlkbahar	S 42° W	35
Yaz	N 14° E	67	Yaz	-	-
Sonbahar	N 11° E	61	Sonbahar	-	-
Kış	N 8° E	54	Kış	S 36° W	29
Yıllık	N 12° E	57	Yıllık	-	-

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Şekil 1.9. İpsala'nın Yıllık ve Mevsimlik Rüzgâr Frekans Gülleri ile Rubinstein Formülüne Göre Hâkim Rüzgâr Doğrultuları.

Şekil 1.10. Malkara'nın Yıllık ve Mevsimlik Rüzgâr Frekans Gülleri ile Rubinstein Formülüne Göre Hâkim Rüzgâr Doğrultuları.

1.2.3. Nem ve Yağışlar

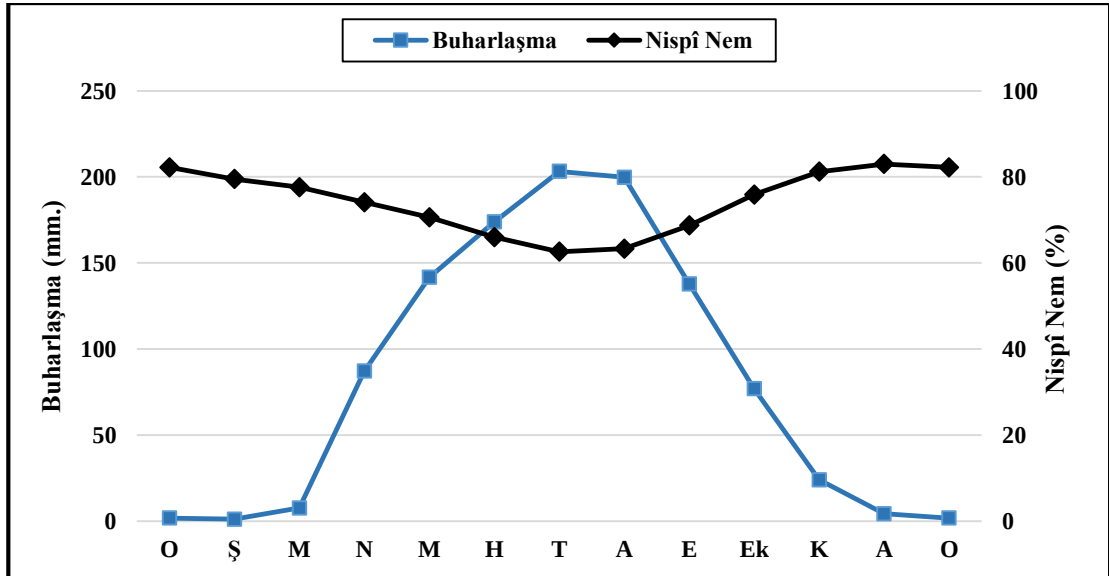
Yağış olaylarını şekillendiren buharlaşma ve nemlilik özellikleri incelendiğinde İpsala'da bu değerlerin yüksek olduğu görülür. Yıllık buharlaşma miktarı 1059,2 mm. olarak ölçülmüştür. Yılın her ayında buharlaşma gerçekleşir. En fazla buharlaşma 576,8 mm ile Yaz mevsiminde görülür. Buharlaşmada ikinci sırada 238,7 mm. ile Sonbahar mevsimi yer alır. İlkbahar ise çok yakın değerler ile 236,5 mm. buharlaşmaya sahiptir. En az buharlaşma ise sıcaklıkların en düşük olduğu dönem olan Kış mevsiminde 7,2 mm olarak kaydedilmiştir. (Tablo 1.18).

Tablo 1.19. İpsala'da Aylık Ortalama Buharlaşma Miktarı (1963-2015, mm) ve Nispi Nem Oranı (1963-2017, %).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Buharlaşma	1,8	1,1	7,7	87,2	141,6	173,8	203,2	199,8	137,8	76,9	24	4,3	1059,2
Nispi Nem	82,2	79,5	77,6	74,1	70,6	66	62,6	63,3	68,7	75,9	81,2	83	73,7

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

İpsala'da nemlilik oranı %73,7'ye ulaşır. Nisbi nemin yıl içinde sürekli yüksek değerler gösterdiği söylenebilir. Sıcaklıkların yükseldiği dönemde ise havanın doyma noktasından uzaklaşmasına paralel olarak nisbi nem yıl içindeki en düşük değerlere sahiptir (Şekil 1.11).

Şekil 1.11. İpsala'nın Ortalama Buharlaşma ile Nispi Nem Değerlerinin Karşılaştırılması.

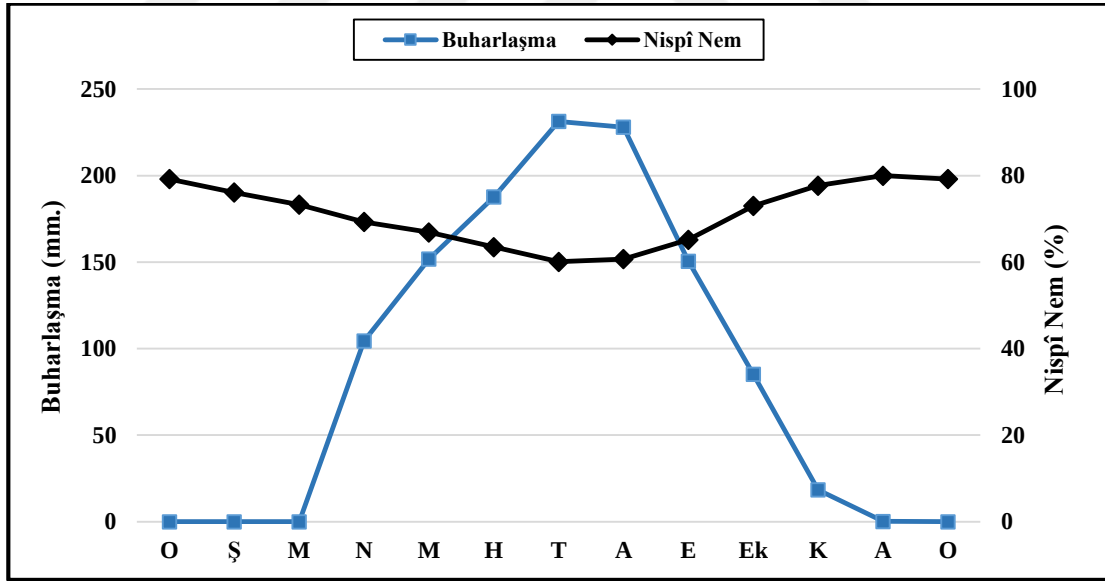
Malkara’da yıllık buharlaşma miktarı 1157,6 mm.dir. İlk sıradaki Yaz mevsiminde 647 mm buharlaşma olduğu görülür. Mart ayında buharlaşma olmamasına rağmen hızlı sıcaklık artışları nedeniyle 256,2 mm. ile ikinci sırada İlkbahar mevsimi bulunur. Sonbaharda ise 254,2 mm. buharlaşma gerçekleşmiştir. Kış aylarında ise Aralık dışında buharlaşma görülmez ki o da 0,2 mm. gibi önemsiz bir miktardır (Tablo 1.19).

Tablo 1.20. Malkara’da Aylık Ortalama Buharlaşma Miktarı (1980-2017, mm.) ve Nispi Nem Oranı (1980-2017, %).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Buharlaşma	-	-	-	104,4	151,8	187,7	231,3	228	150,5	85,3	18,4	0,2	1157,6
Nispi Nem	79,2	76,1	73,3	69,3	66,9	63,5	60,1	60,7	65,2	73	77,7	80	79,2

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Malkara’da yıllık nem oranı %79,2 mm.dir. Nisbi nem değerleri İpsala’da olduğu gibi Yaz mevsiminde en düşük değerlere sahiptir. Yine yılın her ayında yüksek bir nemlilik göze çarpar. Buharlaşma ve nemliliğin Malkara’da yüksek oluşunun sebebinin İpsala’dan yüksek olan sıcaklık ve yağış değerlerinde aramak doğru olacaktır.

Şekil 1.12. Malkara’nın Ortalama Buharlaşma ile Nispi Nem Değerlerinin Karşılaştırılması.

Bulutluluk: Belli bir anda gökyüzünün bulutlu olan kısmının gökyüzünün tamamına oranına bulutluluk denir. Yine bulutluluk 0 ile 10 arasında bir orana göre derecelendirilir. Sıfır değeri bulutsuzluk iken on değeri tamamen kapalı bir havayı

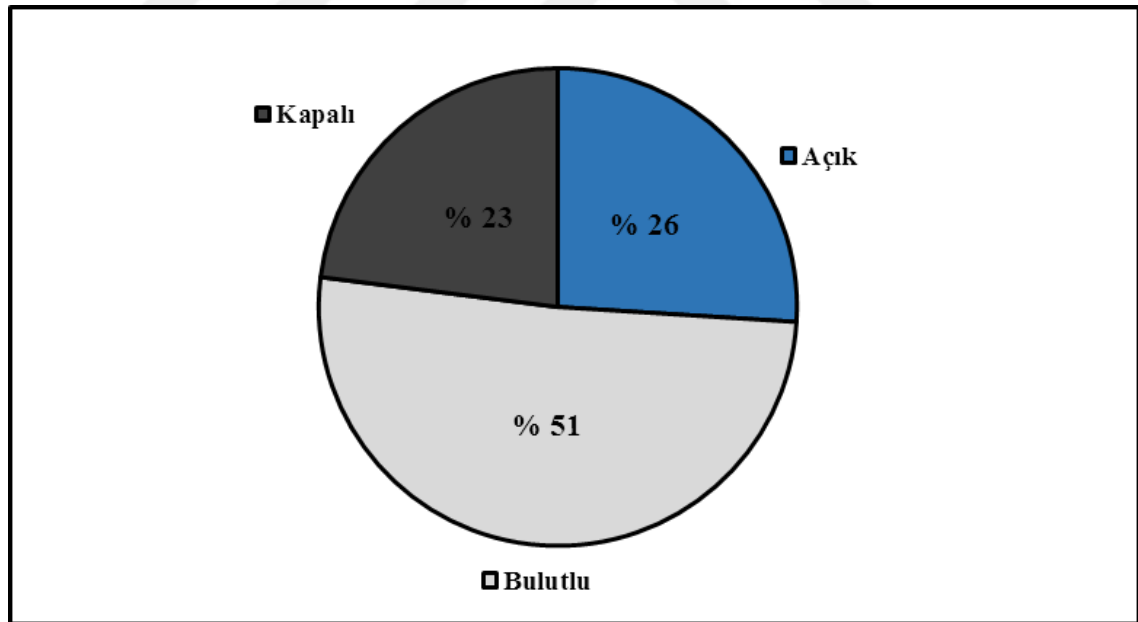
karakterize eder (Dönmez, 1990a: 149). İpsala’da yıllık ortalama bulutluluk 4,8 olarak düşük bir değer gösterir. Bulutlu günler yıl içerisinde en çok 51,2 gün ile İlkbahar mevsiminde görülür, en az bulutluluk ise Kış mevsiminde yaşanır (Tablo 1.20).

Tablo 1.21. İpsala'da Ortalama Bulutluluk ve Bulutlu Günler Sayısının Aylara Göre Dağılışı (1963-2017).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Ortalama Bulutluluk	6,8	6,2	5,9	5,4	4,4	3,4	2,5	2,2	3	4,8	6,2	6,9	4,8
Açık	3,6	3,6	4,5	4,8	6,8	10	14,9	16,1	12,2	6,5	3,3	2,7	89
Bulutlu	12,3	14,2	15,4	16,7	19,1	17,2	13,8	12,8	14,5	17,4	15,5	13,8	182,7
Kapalı	14,4	9,8	9,7	7,1	3,7	1,5	0,9	0,6	1,8	5,7	10,5	13,8	79,5

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

İpsala’da yıl içinde 182,7 gün bulutludur. Bu da %51 gibi bir oranla yılın yarısından fazladır. Açık günler sayıları ise 89 (%26) kapalı günlere 79,5 (%23) oranla daha fazladır (Şekil 1.13).

Şekil 1.13. İpsala'da Açık, Bulutlu ve Kapalı Günler Sayısının Dağılışı.

Malkara’da yıllık ortalama bulutluluk oranı 5 ile yine düşük bir değer gösterir. Ancak bulutlu gün sayısı 199,8 ile İpsala’dan belirgin şekilde yüksektir. Yıl içinde en çok bulutluluk 53,6 gün ile yine İlkbahar mevsiminde görülür. Ancak ikinci sırada bulunan Yaz mevsiminde 53,3 gün bulutluluk yaşanması Malkara’nın Yaz aylarında İpsala’dan

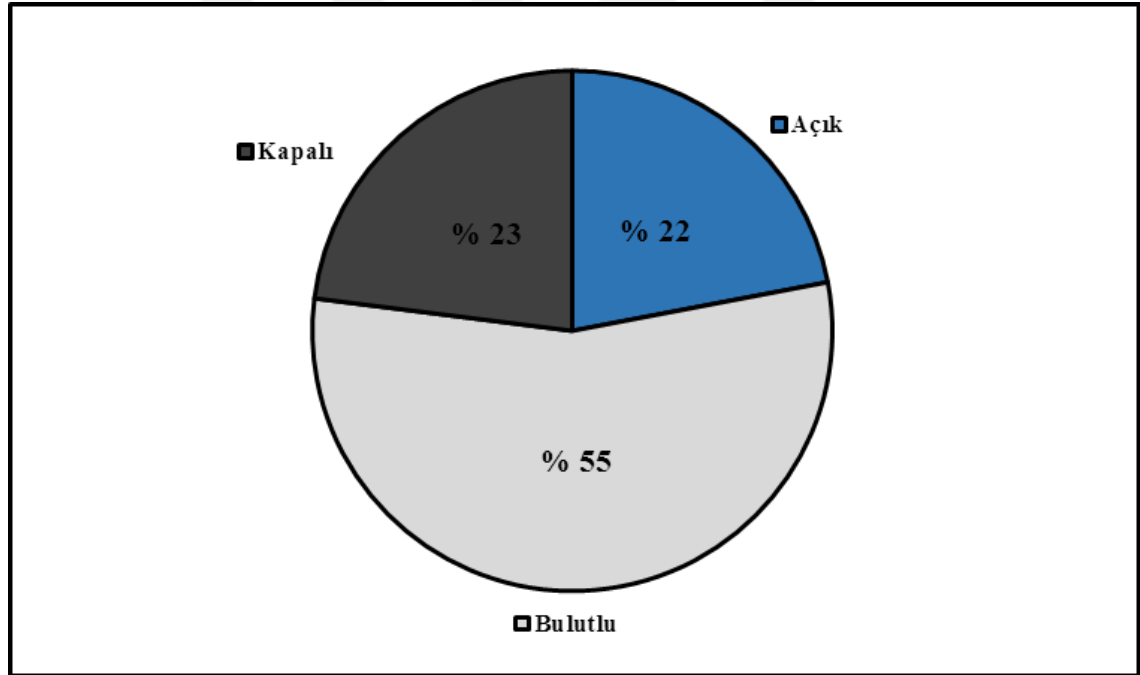
daha az güneşlenme sürelerine sahip olmasının nedenidir. En az bulutluluk da yine Kış mevsiminde görülür (Tablo 1.21).

Tablo 1.22. Malkara'da Ortalama Bulutluluk ve Bulutlu Günler Sayısının Aylara Göre Dağılışı (1980-2017).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Ortalama Bulutluluk	6,8	6,3	5,9	5,3	4,5	3,5	2,7	2,7	3,5	5	6,4	7,1	5
Açık	3,6	3,5	5,4	4,9	6,7	9,3	13	12,6	9,6	6,4	3,2	2,9	81,1
Bulutlu	13,3	14	15,4	18,1	20,1	18,4	17,2	17,7	18,4	17,7	16,1	13,4	199,8
Kapalı	14,1	10,7	10,2	7	4,3	2,2	0,8	0,7	2	6,9	10,7	14,7	84,3

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Malkara'da bulutlu günler 199,8 ile (%55) yüksek bir orana sahiptir. Malkara 'da kapalı günlerin oranı İpsala'nın aksine daha fazla olup 84,3 gün (%23) sürerken açık günler sayısı 81,1 (%22) ile daha azdır.

Şekil 1.14. Malkara'da Açık, Bulutlu ve Kapalı Günler Sayısının Dağılışı.

Çevre istasyonlara bakıldığında Kırklareli'nde 5, Edirne'de 5, Lüleburgaz'da 4.5, Uzunköprü'de 5.7, Tekirdağ'da 4.7, Çorlu'da 4.6, ve Çanakkale'de 4,2 oranında olan bulutluluk değerlerinin de yüksek olmadığı görülür. Bölge genelinde bulutluluk değerleri ise Ege'den fazla, Karadeniz'e göre ise düşüktür (Darkot ve Tuncer, 1981: 26).

Yağışlar: Bölgede Kış mevsiminde NW yönünden esen Karayel soğuk hava ve kar getirir. NE yönünde esen Poyraz ise Karadeniz üzerinden bölgeye gelirken bünyesine aldığı nemi (deniz etkisi), çoğunlukla Istranca Dağları'nın kuzey yamaçlarına bırakır (bakı faktörü). Bu sebeple bölge içlerine alçalarak (fön etkisi) gelir ve kuru ve ılık bir hava getirir. Yıldız (N) rüzgârı ise bölgeye yine soğuk ve hafif yağmurlu bir hava taşır (Darkot ve Tuncer, 1981: 27).

İpsala'nın uzun yıllar ortalamalarına göre yağışı 559,3 mm, Malkara'nın ise 603,6 mm.dir (Tablo 1.23 ve 1.24). Bu değer ise Türkiye (640 mm.) ve bölge (670 mm.) ortalamalarının altındadır (Arınç, 2014: 151). Ancak iki istasyonun yağış miktarları 500 mm. üzerinde olduğu için az yağışlı oldukları da söylenemez (Ardel ve diğ., 1969).

Tablo 1.23. İpsala'da Aylık Ortalama Yağış Miktarının Yıl İçindeki Dağılışı (1963-2017, mm.).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
mm,	58,6	60	58,9	40,7	32,1	31,6	15,9	10,7	31,9	57,2	76,5	85,2	559,3

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 1.24. Malkara'da Aylık Ortalama Yağış Miktarının Yıl İçindeki Dağılışı (1980-2017, mm.).

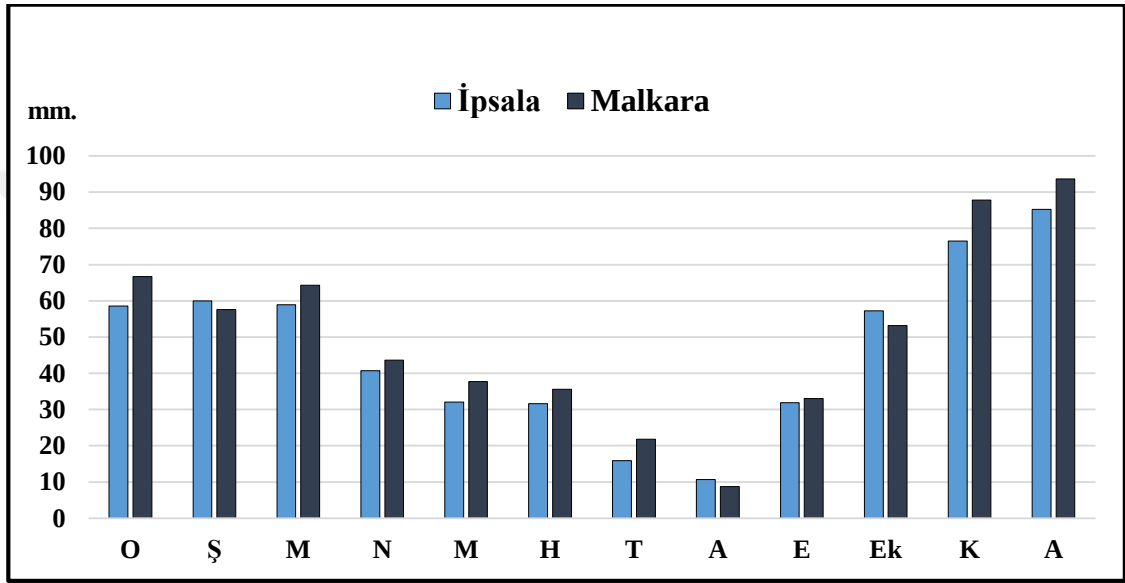
Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
mm,	66,7	57,6	64,3	43,6	37,7	35,6	21,8	8,7	33	53,2	87,8	93,6	603,6

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Çevre istasyonların yağışları ise Kırklareli 567,1 mm., Edirne 602,4 mm., Lüleburgaz 556,8 mm., Uzunköprü 606,9 mm., Tekirdağ 589,1 mm., Çorlu 531,7 mm. ve Çanakkale 628,8 mm. olarak ölçülmüştür. Bölge istasyonlarına göre İpsala 559,3 mm., ile biraz düşük yağış alır. Malkara ise 603,6 mm. ile Uzunköprü'den sonra en çok yağış alan ikinci istasyondur. Güney Marmara Bölümü'nde bulunan Çanakkale istasyonu ise denize yakınlığın yağış üzerindeki etkisine iyi bir örnek teşkil eder. Yine deniz kıyısında ancak düşük yağışlara sahip Tekirdağ'ın durumu ise topografik şartlarla ilgilidir (Darkot ve Tuncer, 1981: 24)

İpsala ve Malkara'da yağışın yıl içindeki dağılışına bakıldığında en yağışlı aylar Aralık ve Kasım aylarıdır (Şekil 1.15). İpsala'da Aralık ayında 85,2 mm. ve Kasım'da 76,5 mm., Malkara'da ise Aralık ayında 93,6 mm., Kasım ayında ise 87,8 mm. yağış

olmaktadır. İpsala'da en yağışlı üçüncü ay 60 mm. ile Şubat iken Malkara'da 66,7 mm. ile Ocak ayıdır. İki istasyonda da en az yağış Ağustos ve Temmuz aylarında düşmektedir. İpsala'da Ağustos ayında 10,7 mm., Temmuz ayında 15,9 mm. yağış görülür. Malkara'da ise Ağustos ayında 8,7 mm., Temmuz ayında 21,8 mm yağış kaydedilmiştir. Malkara'da yıl içinde hemen hemen her ayın yağış miktarı İpsala'dan daha yüksektir. İpsala'da ise Şubat, Ağustos ve Ekim aylarında oldukça düşük farklarla biraz daha yüksek yağışların olduğu görülür.

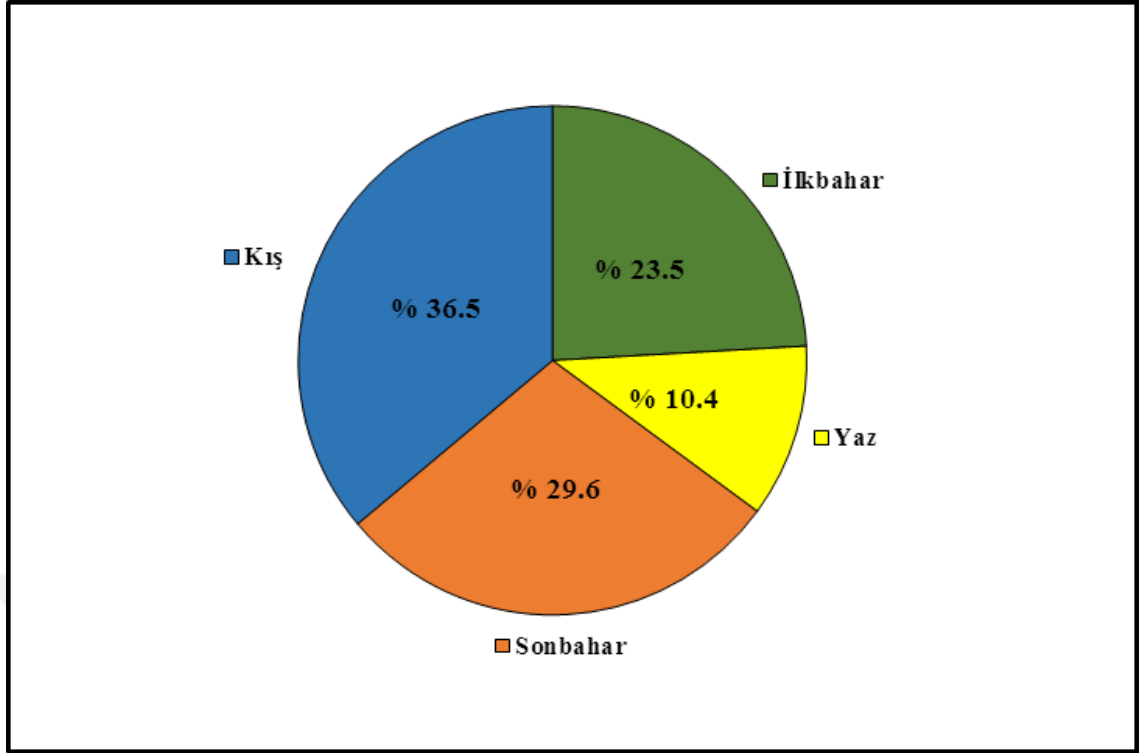
Şekil 1.15. İpsala ve Malkara'da Aylık Ortalama Yağış Miktarının Yıl İçindeki Dağılışı.

İpsala'da en yağışlı mevsim olan Kış mevsiminde %36,5 oranında yağış olduğu görülür. Sonbahar %29,6 ile en yağışlı ikinci mevsimken İlkbahar %23 oranında yağışla üçüncü sıradadır. Yaz mevsimi ise %10,4 oranı ile en az yağış görülen mevsimdir (Tablo 1.24, Şekil 1.16).

Tablo 1.25. İpsala'da Ortalama Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı (1963-2017, mm.).

Mevsimler	İlkbahar	%	Yaz	%	Sonbahar	%	Kış	%	Yıllık	%
Yağış (mm,)	131,7	23,5	58,2	10,4	165,6	29,6	203,8	36,5	559,3	100

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

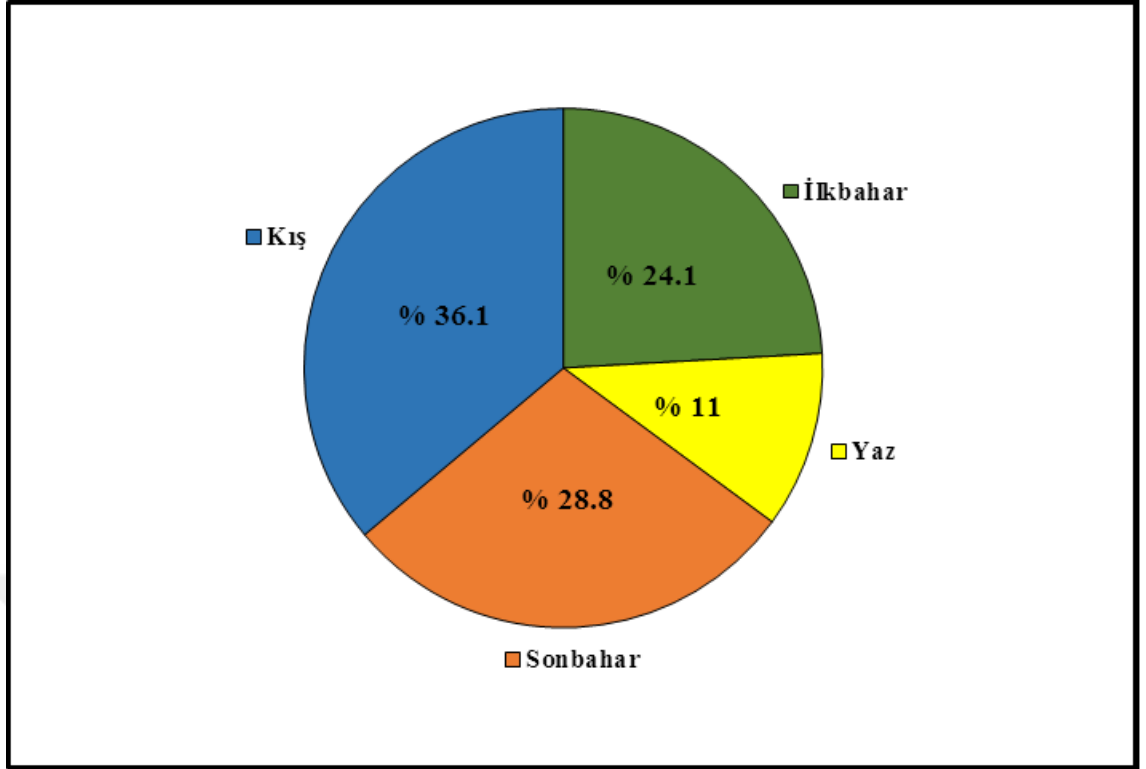
Şekil 1.16. İpsala'da Ortalama Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı.

Yağışın mevsimlere göre durumu Malkara'da da aynı şekildedir. Kış yağışları %36,1'lik pay ile birinci sıradadır. Yine ikinci sırada %28,8 oranıyla Sonbahar yer alırken üçüncü sırada İlkbahar mevsimi %24,1'lik paya sahiptir. En az yağış alan Yaz mevsiminde ise %11 oranında yağış görülür (Tablo 1.25, Şekil 1.17).

Tablo 1.26. Malkara'da Ortalama Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı (1980-2017, mm.).

Mevsimler	İlkbahar	%	Yaz	%	Sonbahar	%	Kış	%	Yıllık	%
Yağış (mm,)	145,6	24,1	66,1	11	174	28,8	217	36,1	603,6	100

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Şekil 1.17. Malkara'da Ortalama Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı.

Yağışın mevsimlere dağılışı sırası aynı olan İpsala ve Malkara'da mevsimlerin birbirine oranları da hemen hemen aynıdır. İpsala ve Malkara'da olduğu gibi çevre istasyonlarda en çok yağış Kış mevsiminde düşer. Ancak Kış yağışlarının payı Çanakkale gibi güneydeki istasyonlarda %40 ve daha yüksek oranlara ulaşırken (%43,5), Ergene Bölümü'nün iç kesimlerinde bu oran daha düşüktür. Ege'den Kuzeye doğru yaz yağışlarının payının artması da bölgede Akdeniz ikliminden yer yer karasal yer yer de Karadeniz iklimine doğru bir geçişin göstergesidir (Darkot ve Tuncer, 1981: 26).

Yağışın yıl içinde ve mevsimlere göre dağılışı şekli yağış rejimi olarak ifade edilir (Erinç, 1969: 145). Keşan ve çevresindeki bölge istasyonlarında en çok yağış Kış aylarında, en az yağış ise Yaz aylarında düşer. Ancak yağışın büyük çoğunluğu Kış mevsiminde toplanmadığı için yağış rejiminin tam anlamıyla *Akdeniz Yağış Rejimi*'ne uyduğu söylenemez. Yağışın en çok Sonbahar ve Kış mevsiminde toplanması ise *Orta Kuşak Deniz Tesirli (Oseanik) Rejim Tipi*'ne bir yakınlığı işaret eder ki yıl içerisinde yağışın izlediği grafik de bu tipe çok benzer. (Dönmez, 1990a: 192). Bu rejim tipinin karakterinin belirmesinde ise Karadeniz'in etkisi ortadadır. Geçiş özellikleri oldukça bariz bir şekilde ortaya çıkan, Keşan ve çevresindeki istasyonların yağış rejiminin

Akdeniz Yağış Rejimi'nin Karadeniz Etkisi Altında Bozulmuş Şekli olduğunu söylemek daha doğrudur (Dönmez, 1990b: 32).

Keşan'ın önceki yıllara ait çalışmalarda verilen yağış ortalamalarına bakıldığında 600 mm. üzerinde değerler göze çarpar. 1960 yılında 13 yıllık gözlemlere göre Keşan'da ortalama yağış 602,5 mm. olarak tespit edilmiştir (DMİGM, 1969: 442). Bölgedeki istasyonların 1938-1966 yılları arasındaki verilerine dayanarak yapılan bir çalışmada ise İpsala'nın 597,1 mm., Keşan'ın 653,3 mm. ve Malkara'nın 782,3 mm. yıllık yağış aldığı belirtilmiştir (Kurter, 1977: 77). Gözlem süresinin 20 yıl olduğu 1967 yılında, Keşan 595 mm. yağış alırken beş yıllık gözlemlere göre İpsala 606 mm., Malkara 719 mm. yağış almıştır (Dönmez, 1967a: 101). Keşan'ın 1979 yılında 26 yıla ulaşan yağış ortalaması ise 631 mm.dir. Yine bu döneme ait tahminî verilerde İpsala 599 mm., Malkara ise 801 mm. yağış alıyor gözükmektedir (Dönmez, 1990a: 182). 1981 yılına ait 28 yıllık yağış miktarı ise 649 mm. olarak görülür (Darkot ve Tuncel, 1981: 24). Geçmiş tarihli ölçümlere dayanan bu veriler, İpsala ve Malkara'nın güncel verileriyle kıyaslanamaz ancak Keşan'ın yağış durumuyla ilgili bir fikir vermesi açısından önemlidir. Keşan'ın konumu düşünüldüğünde yıllık 600 mm.ye yakın bir yağış alması mümkün gözükmektedir. Keşan'ın güneydoğusunda yükselen Kuru Dağları'nın kuzeye bakan yamaçları da yağış açısından önemli bir avantaj sağlamaktadır.

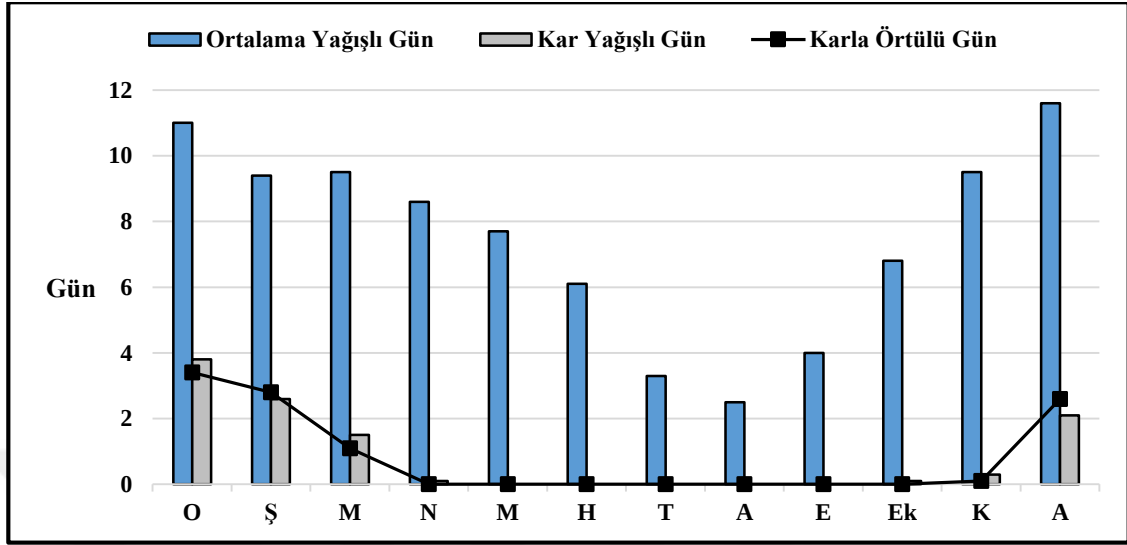
Tablo 1.27. İpsala'da Yağışlı, Kar Yağışlı, Karla Örtülü Günler Sayıları ve En Yüksek Kar Örtüsünün Aylara Göre Dağılışı (1963-2017).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Ortalama Yağışlı Gün	11	9,4	9,5	8,6	7,7	6,1	3,3	2,5	4	6,8	9,5	11,6	90
Kar Yağışlı Gün	3,8	2,6	1,5	0,1	-	-	-	-	-	0,1	0,3	2,1	10,5
Karla Örtülü Gün	3,4	2,8	1,1	-	-	-	-	-	-	-	0,1	2,6	10
En Yüksek Kar Örtüsü (cm.)	48	62	40	7	-	-	-	-	-	-	8	50	62

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

İpsala'da yıl içinde toplam yağışlı gün sayısı 90'dır. Yılın 1/4'ü yağışlıdır. Kar yağışlı gün sayısı ise 10,5 olarak kaydedilmiştir (Tablo 1.26). Yıl içinde ekim ve nisan ayları arasında kar yağışı görülür. En yüksek kar seviyesi 62 cm ile şubat ayında tespit edilmiştir. Kar yağışlı gün ile karın yerde kalma süresi hemen hemen aynı olduğundan,

karın yağdıktan kısa bir süre sonra eridiği anlaşılr. İpsala'da Yağışlar 79,5 gün boyunca ise yağmur olarak düşmektedir (Şekil 1.18).

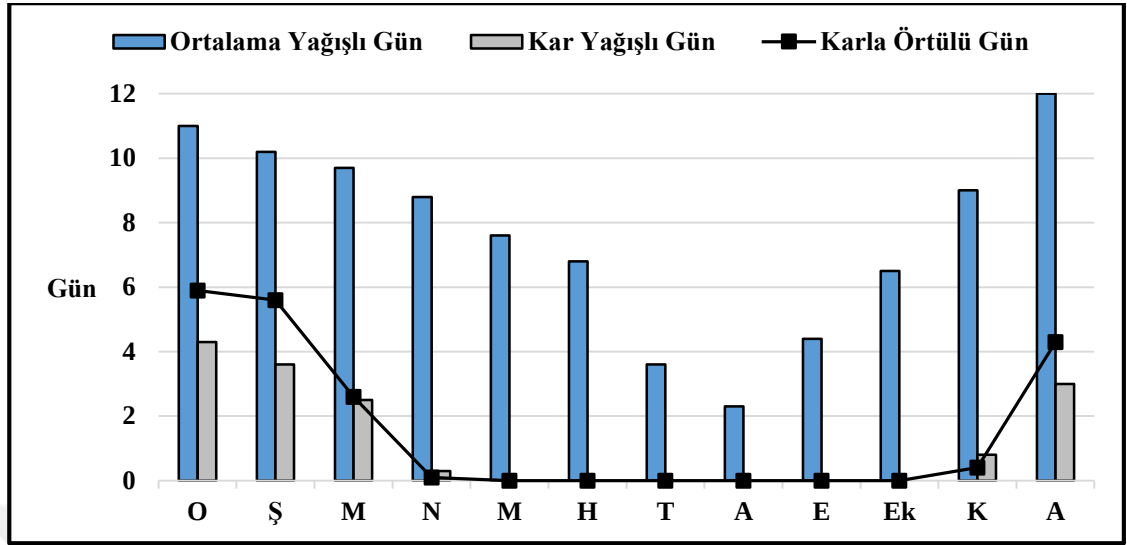
Şekil 1.18. İpsala'da Yağışlı, Kar Yağışlı, Karla Örtülü Günler Sayılarının Aylara Göre Dağılışı.

Tablo 1.28. Malkara'da Yağışlı, Kar Yağışlı, Karla Örtülü Günler Sayıları ve En Yüksek Kar Örtüsünün Aylara Göre Dağılışı (1980-2017).

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Ortalama Yağışlı Gün	11	10,2	9,7	8,8	7,6	6,8	3,6	2,3	4,4	6,5	9	12	91,9
Kar Yağışlı Gün	4,3	3,6	2,5	0,3	-	-	-	-	-	-	0,8	3	14,5
Karla Örtülü Gün	5,9	5,6	2,6	0,1	-	-	-	-	-	-	0,4	4,3	18,9
En Yüksek Kar Örtüsü (cm,)	49	51	34	6	-	-	-	-	-	-	11	71	71

Kaynak: MGM verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Malkara yıl içerisinde 91,9 gün yağış alır (Tablo 1.27). Yine yılın 1/4'ü yağışlı geçer. Kar yağışlı günler sayısı İpsala'dan fazla olup 14,5 gün olarak kaydedilmiştir. Karın yerde kalma süresi ise İpsala'nın hemen hemen iki katı olup 18,9 gündür. Bunda elbette yükselti farkının payı bulunur. Malkara'da Kasım ve Nisan ayları arasında kar yağışı görülürken en yüksek kar seviyesi 71 cm ile aralık ayında kaydedilmiştir. Yıl içinde 77,4 gün ise yağışlar yağmur şeklindedir. İpsala ve Malkara'da yağışların çoğunluğunun yağmur şeklinde olması ise çevrede deniz etkisinin önemini koruduğuna işaret eder (Darkot ve Tuncer, 1981: 27).

Şekil 1.19. Malkara'da Yağışlı, Kar Yağışlı, Karla Örtülü Günler Sayılarının Aylara Göre Dağılışı.

1.2.4. Yağış Etkinliği ve İklim Tipi

Bir yerin ikliminin ortaya konması, iklim elemanlarının ayrı ayrı ele alındıktan sonra bir arada belli bir metoda göre değerlendirilmesi ile mümkündür (Dönmez, 1990a: 229). İklim elemanları incelenen İpsala ve Malkara'nın, iklimlerinin belirlenebilmesi için üç ayrı iklim sınıflandırması metodu kullanılmıştır.

Köppen İklim Sınıflandırması: Bu sınıflandırma esas olarak, aylık ve yıllık sıcaklık ile yıllık yağış miktarlarına, yağışın yıl içindeki dağılışı ve yağış ile sıcaklığın birlikte bitki örtüsü ile olan ilişkisine dayanır (Ardel ve diğ., 1969).

Köppen iklim sınıflandırmasında da bir yerin iklimi çeşitli harf kombinasyonları ile formüle edilir. Bu harfler tesbit edilirken de mevcut iklim şartlarına göre bir inceleme sırası takip edilmektedir (Erinç, 1969: 496). İklim değerlendirmesi aşağıda maddeler halinde açıklanmıştır.

Sınıflandırmada birinci ve ikinci harfler, sıcaklık ve kuraklık derecesini temsil ederler. Bunun tesbiti için de şu sıra takip edilmiştir.

1 - İpsala ve Malkara'nın en sıcak ay ortalamaları 10°C'un üzerindedir. İpsala'da Temmuz'da 24.6°C, Malkara'da da Temmuz ve Ağustos'ta 23.7°C'dur.

2 - Her iki istasyonda da yıllık yağış ortalaması cm. cinsinden olacak şekilde sıcaklık ortalamasının iki katından fazladır. İpsala'da 559.3 mm. / 55.93 cm. olan yağış, yıllık sıcaklık olan 14.1°C'un iki katından (28.2) fazladır. Aynı şekilde Malkara'da 603.6 mm. / 60.36 cm olan yağış, yıllık sıcaklık olan 13,7°C'un iki katından (27,4) fazladır.

3 - İki istasyonda da en soğuk ayın sıcaklık ortalaması -3°C ile 18°C arasındadır. İpsala'da Ocak ayı 3.9°C, Malkara'da yine Ocak ayı ve 3,7°C'dur.

Buraya kadar olan değerlendirmede ilk harf tesbit edilmiştir ki bu **C** harfidir. Bu harfin Köppen iklim sınıflandırmasındaki karşılığı ise **Orta İklimler Kuşağı**'dır.

4 - Yağış azlığı sıcak mevsimde görülür. İpsala ve Malkara'da en az yağış yaz mevsimindedir. İpsala'da kış yağışları 203.8 mm. iken yaz yağışları 58.2 mm., Malkara'da kış yağışları 217.9 mm. iken yaz yağışları ise 66.1 mm.'dir.

5 - En kurak yaz ayının yağış miktarı, en yağışlı kış ayının 1/3'ünden küçük ve 40mm'den azdır. İpsala'nın en kurak yaz ayı olan Ağustos'da yağış 10.7 mm.'dir. Bu değer İpsala'nın en fazla yağış aldığı Aralık ayının 85.2 mm. olan değerinin 1/3'ü olan 28.4'den küçük ve 40 mm.'den azdır. Aynı şekilde Malkara'da en kurak yaz ayı olan Ağustos'da yağış 8.7 mm.'dir. Ve bu değer de Malkara'da en yağışlı ay olan Aralık ayının 93.6 mm. değerinin 1/3'ü olan 31.2 mm.'den küçük ve 40 mm.'den azdır.

Dördüncü ve beşinci maddelerin değerlendirilmesi ile ikinci harf de tesbit edilmiş olur. Bu harf ise **s**'dir. Bu harf Köppen iklim sınıflandırmasına göre belirgin bir yaz kuraklığını ifade eder.

Üçüncü harf ise ana hatları belirlenmiş iklimin termik özelliklerini temsil eder.

6 - En sıcak ay ortalaması 22°C'dan fazladır. İpsala'da bu değer Temmuz'da 24.6°C, Malkara'da da Temmuz ve Ağustos birlikte 23.7°C'dur. Bu değerlere göre belirlenen üçüncü harf ise **a**'dır.

Köppen'e göre step iklimi ile yarı nemli iklimler arasındaki sınırı ayırtetmek için yıllık yağış durumuna bakılır. İpsala ve Malkara'da yıl içindeki yağışın %70'i Ekim-Mart ayları arasındaki soğuk döneme karşılık gelir. Bu durum İpsala ve Malkara'nın yarı nemli bir iklime sahip olduğunu gösterir (Ardel ve diğ., 1969).Yine Keşan'ın da Köppen iklim sınıflandırmasına göre yarı nemli bir iklime sahip olacağı beklenebilir (Dönmez, 1967a: 114).

Yapılan değerlendirmeye göre İpsala ve Malkara **Csa** harfleri ile formüle edilen bir iklim tipine sahiptir. Bu harf kombinasyonunun Köppen iklim sınıflandırmasına göre ifade ettiği iklim tipi ise şudur: **Kışı serin, yazı sıcak ve kurak iklim. (Akdeniz İklimi).** Yakında bulunan Tekirdağ ve Çorlu'nun da aynı iklim tipine sahip olduğunu belirtmek faydalı olacaktır (Dağlı, 2010: 115).

Thornthwaite İklim Sınıflandırması: Bu iklim sınıflandırması yağışla evapotranspirasyon ve sıcaklıkla evapotranspirasyon arasındaki ilişkilere dayanır. Thornthwaite'e göre yağışın evapotranspirasyondan sürekli fazla olduğu yerlerde toprak tamamen doymuş haldedir ve su fazlalığı vardır. Buna göre bu yerin iklimi nemlidir. Bu durumun tersi görülen yerlerde ise toprakta su birikmez ve su eksikliği yaşanır. Bu duruma göre de bu yerin iklimi kuraktır. Bu sebeple Thornthwaite'e göre iklim tipleri çok nemli ve kurak iklim tipleri arasında dağılış gösterir (Ardel ve diğ., 1969).

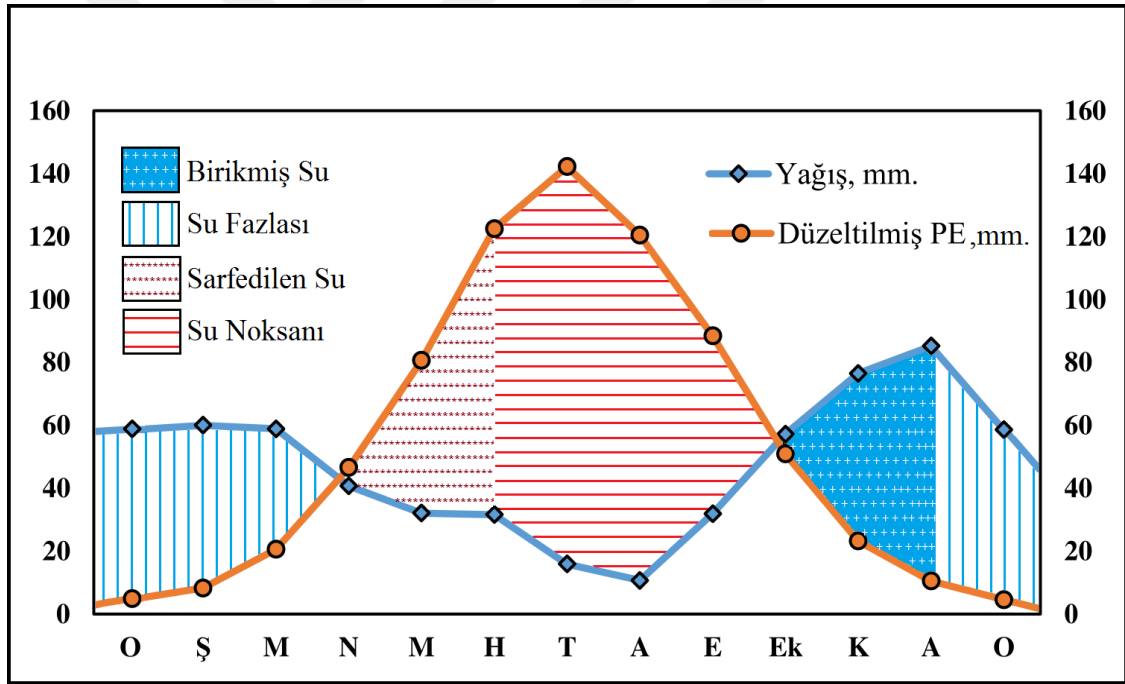
Tablo 1.31. İpsala'nın Thornthwaite Metoduna Göre Su Bilançosu.

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Sıcaklık (°C)	3,9	5,2	8	12,8	17,9	22,4	24,6	24,3	20,1	14,6	10	5,8	14,1
Sıcaklık İndisi	0,69	1,06	2,04	4,15	6,9	9,68	11,16	10,95	8,22	5,07	2,86	1,25	64,03
Düzeltilmemiş PE	5,5	10	20	42	65	98	112	102	85	53	28	13	52,8
Düzeltilmiş PE	4,6	8,3	20,6	46,6	80,6	122,5	142,2	120,4	88,4	50,9	23,2	10,5	718,8
Yağış, mm,	58,6	60	58,9	40,7	32,1	31,6	15,9	10,7	31,9	57,2	76,5	85,2	559,3
Birikmiş Suyun Aylık Değişimi	0	0	0	-5,9	-48,5	-45,6	0	0	0	6,3	53,3	40,4	-
Birikmiş Su	100	100	100	94,1	45,6	0	0	0	0	6,3	59,6	100	-
Gerçek Evapotranspirasyon	4,6	8,3	20,6	46,6	80,6	77,2	15,9	10,7	31,9	50,9	23,2	10,5	381
Su Noksanı	0	0	0	0	0	45,3	126,3	109,7	56,5	0	0	0	337,8
Su Fazlası	54	51,7	38,3	0	0	0	0	0	0	0	0	34,3	178,3
Akış	35	43	41	20	10	5	3	1	0	0	0	17	175
Nemlilik	11,8	6,2	1,9	-0,1	-0,6	-0,7	-0,9	-0,9	-0,6	0,1	2,3	7,1	-
İKLİM TİPİ	C'1: Kurak - Az Nemli B'2: Mezotermal (Orta sıcaklıktaki iklimler) s2: Su fazlası kış mevsiminde ve çok kuvvetli olan tâli iklim tipi. b'3: Okyanus iklimine yakın iklim tipi.												

İpsala'nın Thornthwaite metoduna göre hazırlanan su bilançosuna göre, yağışın evapotranspirasyondan fazla olmaya başladığı ekim ayından itibaren toprakta su birikmesi görülür. Kasım ayında da devam eden birikme Aralık ayında doyma noktasına

ulaşmıştır. Aralık ve Mart aylarında soğuk ve yağışlı geçen şartlar sayesinde toprak sürekli doyma noktasında kalır. Nisan ayında sıcaklığın artmaya başlamasıyla evapotranspirasyon yağıştan fazla olmaya başlar ve bir su eksikliği yaşanmaya başlanır. Topraktaki su Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında azalarak tükenir. Temmuz, Ağustos ve Eylül ayları ise yüksek sıcaklıklar ve çok düşük yağışlar nedeniyle kurak geçer (Tablo 1.30).

Thornthwaite metoduna göre sınıflandırılan iklim tipleri ve özellikleri çeşitli harf kombinasyonları ile ifade edilir (Erinç,1969: 499). Yapılan değerlendirmeye göre İpsala, **C'1 B'2 s2 b'3** harfleri ile formüle edilen **“Kurak - Az nemli, Mezotermal (Orta sıcaklıktaki iklimler), Su fazlası kış mevsiminde ve çok kuvvetli olan tâli iklim tipi, Okyanus iklimine yakın iklim tipi”** karakterinde bir iklime sahiptir.

Şekil 1.20. İpsala'nın Thornthwaite Metoduna Göre Su Bilançosu Grafiği.

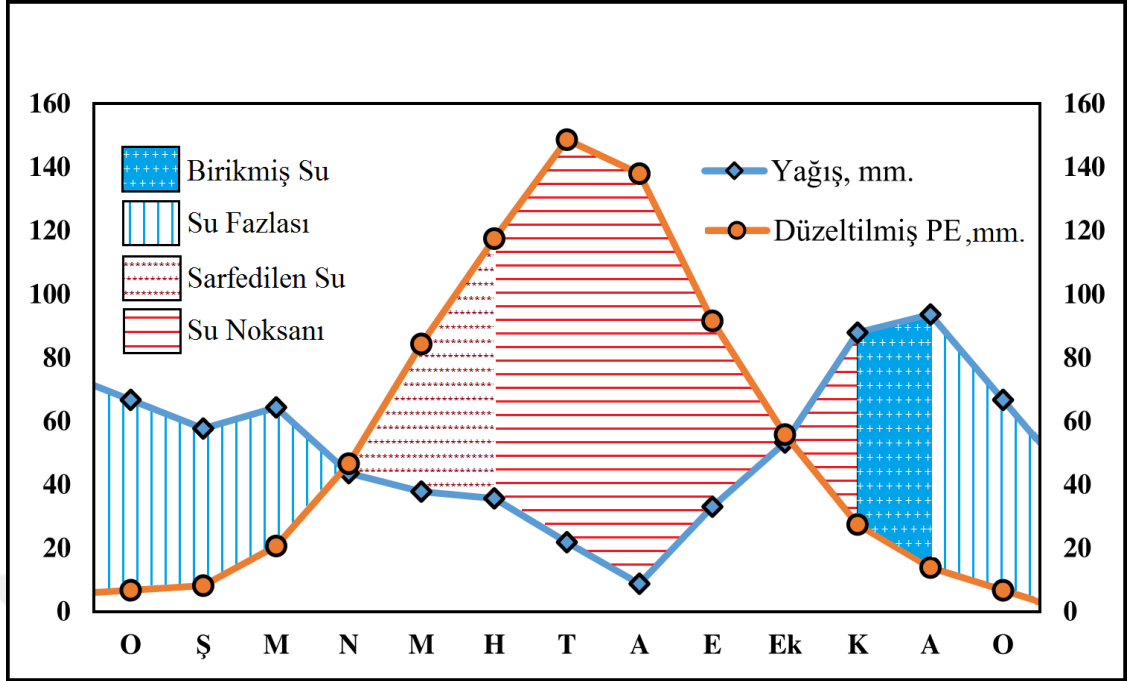
Malkara'da su bilançosunun durumuna bakıldığında benzer değerler görülür. Ancak sıcaklıkların sonbahar aylarına sarkması nedeniyle Malkara'da su birikmesi yani yağışın evapotranspirasyondan fazla olmaya başlaması kasım ayına isabet eder. Topraktaki su aralık ayında doyma noktasına ulaşır ve mart ayına kadar devam eder. Nisan ayından itibaren evapotranspirasyonun yağıştan fazla olmasıyla su eksikliği

yaşanmaya başlar ve su haziran ayında tükenir. Malkara’da İpsala’dan fazla olarak 4 ay temmuz, ağustos, eylül ve ekim ayları kurak geçer (Tablo 1.31).

Tablo 1.32. Malkara’nın Thornthwaite Metoduna Göre Su Bilançosu.

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Sıcaklık (°C)	3,7	4,2	7	11,8	16,8	21,4	23,7	23,7	19,6	14,4	9,4	5,5	13,7
Sıcaklık İndisi	0,63	0,74	1,66	3,67	6,26	9,04	10,55	10,55	7,91	4,96	2,6	1,16	59,73
Düzeltilmemiş PE	8	9,8	20	42	68	94	117	117	88	58	33	17	56
Düzeltilmiş PE	6,7	8,1	20,6	46,6	84,3	117,5	148,6	138	91,5	55,7	27,4	13,8	758,8
Yağış, mm,	66,7	57,6	64,3	43,6	37,7	35,6	21,8	8,7	33	53,2	87,8	93,6	603,6
Birikmiş Suyun Aylık Değişimi	0	0	0	-3	-46,6	-50,4	0	0	0	0	60,4	39,6	-
Birikmiş Su	100	100	100	97	50,4	0	0	0	0	0	60,4	100	-
Gerçek Evapotranspirasyon	6,7	8,1	20,6	46,6	84,3	86	21,8	8,7	33	53,2	27,4	13,8	410,2
Su Noksanı	0	0	0	0	0	31,5	126,8	129,3	58,5	2,5	0	0	348,6
Su Fazlası	60	49,5	43,7	0	0	0	0	0	0	0	0	40,2	193,4
Akış	40	45	44,4	22,2	11,1	5,6	2,8	1,4	0,7	0,4	0,2	20,1	193,9
Nemlilik	9	6,1	2,12	-0,06	-0,55	-0,7	0,85	-0,93	-0,63	-0,04	2,2	5,8	-
İKLİM TİPİ	C’1: Kurak - Az Nemli B’2: Mezotermal (Orta sıcaklıktaki iklimler) s2: Su fazlası kış mevsiminde ve çok kuvvetli olan tâli iklim tipi. b’3: Okyanus iklimine yakın iklim tipi.												

Malkara da İpsala ile aynı şekilde, **C’1 B’2 s2 b’3** harfleri ile formüle edilen **“Kurak - Az nemli, Mezotermal (Orta sıcaklıktaki iklimler), Su fazlası kış mevsiminde ve çok kuvvetli olan tâli iklim tipi, Okyanus iklimine yakın iklim tipi”** karakterinde bir iklime sahiptir. İpsala ve Malkara’nın iklim özellikleri Keşan ve çevredeki çoğu istasyon için de büyük benzerlik gösterir. Türkiye’nin Thornthwaite metoduna göre yapılmış iklim tespiti çalışmalarına bakıldığında ise bu daha iyi anlaşılır (Erinç, 1949; Şensoy, 2016).

Şekil 1.21. Malkara'nın Thornthwaite Metoduna Göre Su Bilançosu Grafiği.

Erinç Yağış Tesirlilik (Etkinlik) İndisi: Bu formüle göre yağış etkinliği değerlendirilirken, bir yerin aldığı yağış ile kaybettiği su arasındaki oran ele alınır ancak aldatıcı etkilerini ortadan kaldırmak için ortalama yüksek sıcaklığın 0°C 'un altına indiği aylar dikkate alınmaz (Erinç, 1965: 26). Yıllık 28,5 indis değerine sahip olan İpsala, Erinç indisine göre *Yarı Nemli İklim Tipi*'ne sahiptir (Tablo 1.28). İndise göre yıl içindeki duruma bakıldığında, Kasım ile Mart arasındaki 5 aylık dönemin çok nemli olduğu görülür. Ekim ve Nisan yarı nemli, Mayıs, Haziran ve Eylül ayları yarı kurak, Temmuz ve Ağustos ayları ise kurak geçer.

Tablo 1.29. İpsala'nın ERİNÇ (1965) Yağış Tesirlilik İndisinin Aylık Dağılışı.

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Yağış, mm,	58,6	60	58,9	40,7	32,1	31,6	15,9	10,7	31,9	57,2	76,5	85,2	559,3
Ort, Yüksek Sıc, ($^{\circ}\text{C}$)	7,7	9,4	12,7	18,4	24,1	28,8	31,3	31,4	27,1	20,5	14,6	9,5	19,6
İndis Değeri	91,3	76,6	55,6	26,1	16	13,2	6,1	4,1	14,1	33,5	62,9	107,6	28,5
Yağış Etkinliği	Çok Nemli			Yarı Nemli	Yarı Kurak		Kurak		Yarı Kurak	Yarı Nemli	Çok Nemli		Yarı Nemli

Kaynak: ERİNÇ (1965) Formülüne Göre MGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Erinç indisine göre İpsala ve çevresinin bitki örtüsü ise **Park Görünümlü Kuru Orman** olarak ortaya çıkar. Bu da İpsala ve çevresi için doğru bir yorumdur (Dönmez, 1990b: 184).

Yıllık indis değeri 31,4 olan Malkara da aynı şekilde **Yarı Nemli İklim Tipi**'ne sahiptir. Malkara'da Kasım ve mart ayları arasındaki dönem çok nemlidir. Nisan ve Ekim ayları yarı nemli, Mayıs, Haziran, Temmuz ile Eylül ayları yarı kurak geçer. Temmuz ayında görece yüksek olan yağışlar, bu ayın yarı kurak olmasına imkân hazırlamıştır. Malkara'da sadece ağustos ayı kurak olarak göze çarpar (Tablo 1.29).

Tablo 1.30. Malkara'nın ERİNÇ (1965) Yağış Tesirlik İndisinin Aylık Dağılışı.

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Ek	K	A	Yıllık
Yağış, mm,	66,7	57,6	64,3	43,6	37,7	35,6	21,8	8,7	33	53,2	87,8	93,6	603,6
Ort, Yüksek Sic, (°C)	7,4	8,3	11,7	17,2	22,7	27,4	29,9	30,1	25,9	19,7	13,7	9,1	19,2
İndis Değeri	108,2	83,3	65,9	30,4	19,9	15,6	8,7	3,5	15,3	34,4	76,9	123,4	31,4
Yağış Etkinliği	Çok Nemli			Yarı Nemli	Yarı Kurak			Kurak	Yarı Kurak	Yarı Nemli	Çok Nemli		Yarı Nemli

Kaynak: ERİNÇ (1965) Formülüne Göre MGM Verilerinden Yararlanılarak Hazırlanmıştır.

Erinç indisine göre Malkara ve çevresinin bitki örtüsü de **Park Görünümlü Kuru Orman** özelliğine sahiptir. Bu değerlendirme de Malkara için doğrudur (Dönmez, 1990b: 120). Keşan'ın çevresinde oldukça büyük gruplar halinde yayılan Kızılçam ormanları da kuru orman sınıfındadır (Dönmez, 1990b: 185). Bu haliyle Keşan'ın da Erinç indisine göre yarı nemli bir iklim özelliği barındırdığı söylenebilir.

İklim elemanları incelenen İpsala ve Malkara'nın tam anlamıyla Akdeniz İklimi'ne dahil edilemeyeceği daha önce belirtilmişti. Ancak Akdeniz ile Karadeniz özellikleri taşıyan bir geçiş iklimi karakteri taşıdıkları söylenebilir. Bu istasyonların hem mesafe hem de yükseklik olarak hemen hemen ortasında bir konumda bulunan Keşan'ın, iklim ve bitki örtüsü özellikleri açısından, oldukça benzer şekilde yarı nemli bir iklim özelliği gösterdiği söylenebilir.

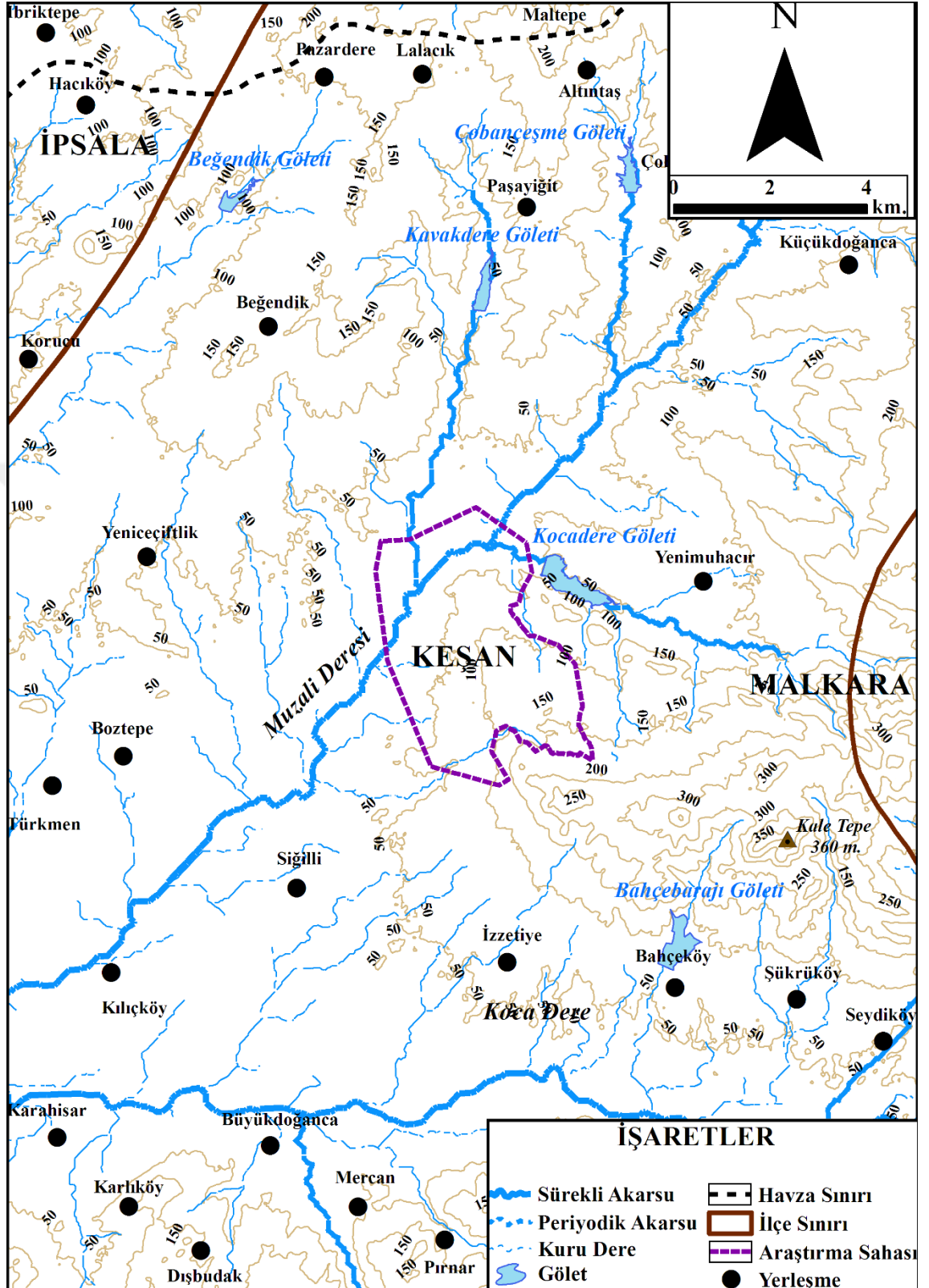
1.3 HİDROGRAFYA ÖZELLİKLERİ

Keşan ve çevresinin hidrografik unsurlarını sürekli ve periyodik akarsular, yapay göletler ve baraj gölleri oluşturur. Yörede çok sayıda kaynağın varlığı da tespit edilmiştir. Marmara Bölgesi'nin Ergene Bölümü'nde bulunan Keşan, hidrografik olarak Ergene Nehri Havzası'nın dışında kalır. Asıl Ergene Havzası, Ergene Nehri ve kolları tarafından drene edilen sahadır (Ardos, 1995: 19). Keşan ve çevresi ise Ergene Havzası'nın dışında, hemen güneyinde yer alır. Havzanın su bölümü çizgisi, Keşan'ın yaklaşık olarak 15 km. kuzeyinde, 200 m. izohipsinden geçmektedir (Harita 1.5). Bu nedenle Keşan ve çevresi hidrografik olarak ayrı bir saha teşkil eder.

Sahanın en önemli akarsuyu Muzali Deresi'dir. Dere çeşitli kaynaklarda Cevizlik Deresi ya da Keşan Deresi olarak da geçmektedir. Keşan'ın kuzeyindeki yüksek kesimlerden doğan dere, yan kollar ile beslenerek güneybatıya doğru akar. Dereye dar açılarla birleşen yan kollar insekant akarsu karakteri gösterir. Bu da akarsu havzasında dandritik bir drenaj tipinin oluşmasına neden olmuştur (Erinç ve Bilgin, 1956: 126).

Marmara Bölgesi'nin en alçak kesimi olan Ergene Bölümü'nün ortalama yüksekliği 120 m civarındır (Elibüyük ve Yılmaz, 2010: 39). Sahanın oldukça alçak ve hafif eğimli şekilde düze yakın bir topografyaya sahip olması, buradaki akarsuların debisi ve taşıdıkları materyal üzerinde rol oynamaktadır.

Daha önce sularını Ege Denizi'ne boşaltan Keşan ve çevresindeki akarsular, taşıdıkları alüvyonlarla Kuvaterner'den beri Enez ve çevresindeki sahayı doldurmuşlardır. Keşan'ın güneydoğusunda doğudan gelen Kocadere ile birleşen Muzali Deresi, batıda Telmata Bataklığı'nda kaybolur. Derenin uzunluğu ise 34,7 km.dir.

Harita 1.5. Keşan ve Çevresinin Hidrografiya Haritası.

Sahanın iklimi ele alındığında yağışların çoğunlukla yağmur şeklinde düştüğü görülür. Bu sebeple kurak geçen yaz döneminde akarsuların su seviyesi düşer, çoğu zaman ise tamamen kurur. Doğal şartlarda yaz kuraklığı nedeniyle periyodik akarsu özelliği gösteren Muzali Deresi ise son yıllarda yapılan göletlerden beslenme imkânı bularak sürekli akarsu özelliği kazanmıştır. Dereye ait olan ve 1963 yılında kurulan gözlem istasyonu 1977 yılında kapatılmıştır (Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü [DSİ], 1983: 597). Göletlerin yapılması sonrasında alınan ölçümlerde ise derenin debisi 1,25 m³/sn. olarak ölçülmüştür (Edirne Tarım Master Planı, 2005: 25).

Keşan çevresinde birçok irili ufaklı gölet bulunmaktadır. Bunlardan büyüklükte ikinci sırada olan Kocadere Göleti'nin yapımı ise 1981 yılında tamamlanmıştır (DSİ, 2016: 49). Keşan'ın kuzeydoğusunda bulunan tepelerin kenarında yer alan gölet, sulama ve balık yetiştirme amaçlı hizmet vermektedir. Göletin suları bir kanal yoluyla Keşan'ın kuzeyinde Muzali Deresi ile buluşur. Keşan çevresinde yer alan diğer göletler ise; Beğendik, Kavak Dere, Çobançeşme, Karasatı, Küçükdoğanca, Bahçebarajı, Seydi Barajı göletleridir. Güneyden akan Kocadere'nin kaynağını aldığı Kadıköy Göleti ise bir baraj gölüdür. Keşan'ın içme suyu Kadıköy Baraj Gölünden sağlanmaktadır (Harita 1.4.)

Fotoğraf 1.2. Keşan'ın Kuzeydoğusunda Bulunan Kocadere Göleti'nden Bir Görünüm.

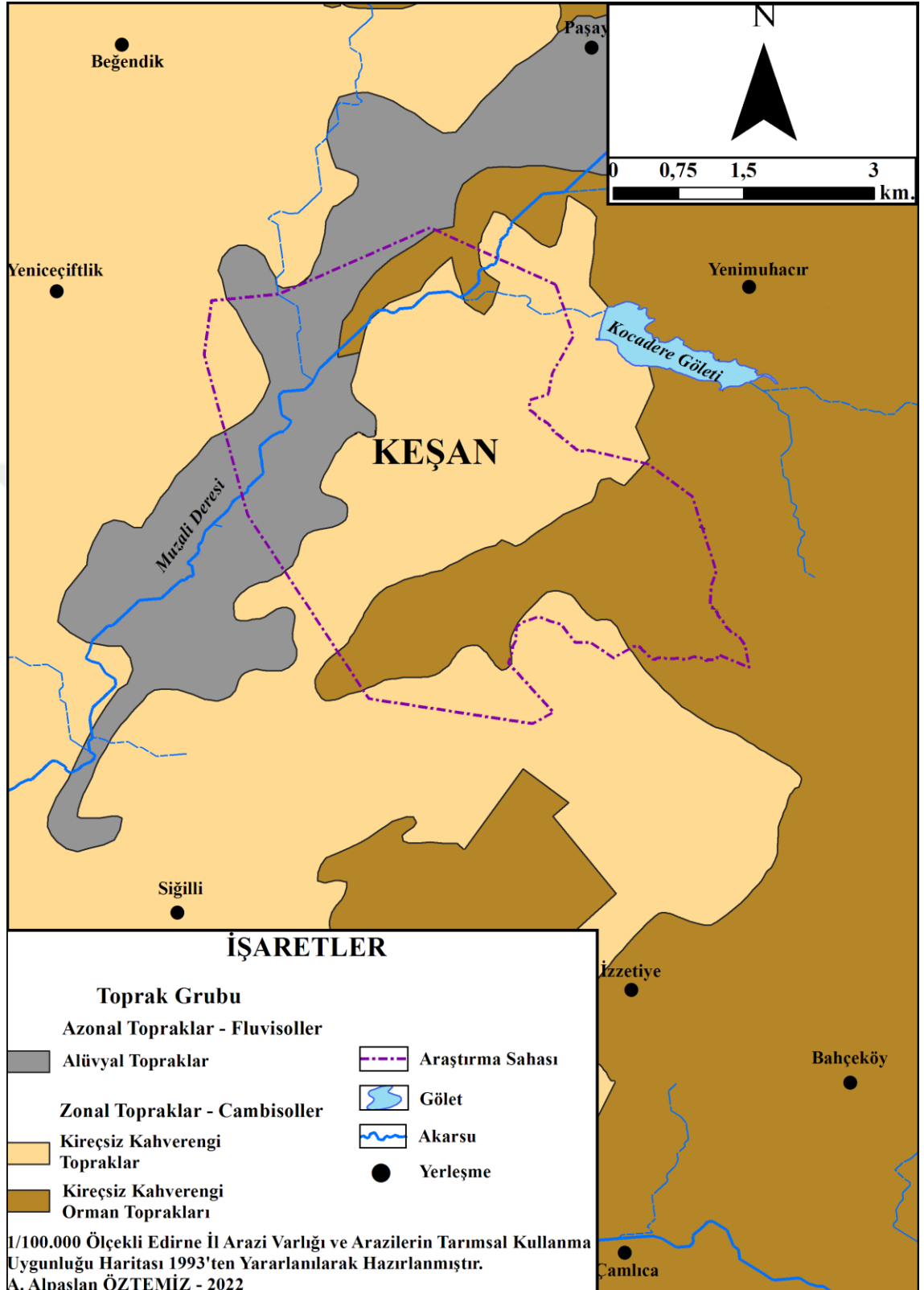
1.4. TOPRAK ÖRTÜSÜ ÖZELLİKLERİ

Toprak canlıların beslenmesi için önemli bir doğal kaynak olup devletlerin ekonomileri ve geleceklerine büyük katkıda bulunur. Verimli topraklara sahip ve bunlardan en iyi şekilde yararlanan milletler zenginlik içinde yaşamaktadırlar (Mater, 1998: 1). Keşan'ın batısında uzanan ovadaki verimli topraklar da Keşan'ın gelişimine büyük katkı sağlamıştır. Keşan ve çeresinde görülen toprak tiplerini alüvyal topraklar, kireçsiz kahverengi orman toprakları ve kireçsiz kahverengi topraklar teşkil etmektedir (Harita 1.5).

Alüvyal topraklar, Keşan'ın batısında, kuzey-güney doğrultulu bir yayılım gösterir. Düz ve düze yakın olan sahada 90 cm üzeri derinliğe ulaşabilirler. Muzali Deresi ve kollarının kuzeydeki yüksek kesimlerden taşıyıp biriktirdikleri Kuvaterner yaşlı formasyon üzerinde oluşmuşlardır. Belirgin bir horizonlaşma görülmeyen bu topraklar organik materyal bakımından oldukça zengindirler (Mater, 1998: 180). Verimleri oldukça yüksek olan bu topraklar birinci derece mutlak tarım arazileri içerisinde bulunmaktadır.

Kireçsiz kahverengi orman toprakları ise çoğunlukla Keşan'ın doğu ve güneydoğusunda yayılım gösterirler. Bu tip topraklar genellikle orta enlemlerin ormanları altında gelişirler. Olgunluk aşamasına ulaşmış olan bu topraklarda B ve A horizonları belirgin bir şekilde görülebilir (Mater, 1998: 173). Keşan çevresinde ve Kuru Dağları üzerindeki ormanlar altında gelişme imkânı bulan bu topraklar ikinci derece önemli tarım arazilerine karşılık gelirler. Kuru Dağları üzerindeki eğimli sahada 90-50 cm. arası kalınlıklara ulaşırlar. Nadiren 90 cm. ve üzeri kalınlığa ulaştıkları yerler de mevcuttur. Kireçsiz kahverengi topraklar ise orman toprakları ile aynı şekilde olgunluk aşamasında bulunan topraklardır. Bu topraklar Keşan'ın batı kesiminde yayılım gösterirler. Eğimin oldukça düşük olduğu sahada 90 cm ve daha kalın halde bulunurlar.

Kireçsiz kahverengi topraklar ve kahve rengi orman toprakları yeni toprak sınıflandırma sistemine göre Cambisoller grubunda bulunurlar. Türkiye'de genellikle kolay aşınabilir sedimanter kayalar, ofiyolit, bazalt ve granitlerden müteşekkil anakaya üzerinde oluşma imkânı bulan Cambisoller, yarı kurak-yarı nemli iklim şartları altında hızlıca olgunluğa erişirler. Özellikle bazik bileşimli anakaya üzerinde Cambisol toprakların oluşumu daha yaygındır (Kapur, Akça ve Günel, 2018).

Harita 1.6. Keşan ve Çevresinin Toprak Haritası.

1.5. DOĞAL BİTKİ ÖRTÜSÜ ÖZELLİKLERİ

Keşan ve çevresinin vejetasyonu orman, fundalık ve step ile temsil edilir (Erinç, 1977: 144). Kuru orman özelliğine sahip ormanlar Kuru Dağları'nın eteklerinden itibaren bütün yüksek kesimleri kaplar. (Fotoğraf 1.3). Yükselti bu kesimde 400 m.ye ancak ulaşabildiği için alpin çayırlar görülmez. Kuru Dağları'nda yağış ortalamaları 600-800 mm. civarındır. Kuzey ve güneyde yağış şartlarına bağlı bir farklılık görülmezken, güneyde sıcaklığın bakı şartları sayesinde biraz daha yüksek olduğu söylenebilir.

Kuru Dağları'nın batı kesimindeki ormanlar, Kızılçam ağaçları (*Pinus brutia*) ile kaplıdır. Kızılçamlar yağış azlığı görülen bu kesime iyi uyum sağlamışlardır (Dönmez, 1990b: 185). Kuru Dağları'nın batı kesimi doğusuna nazaran daha alçak olduğu için bu kesimlerde *Pinus brutia* kuzeydeki kısımlarda da yayılım gösterir.

Fotoğraf 1.3. Kuru Dağları Üzerindeki Kızılçam (*Pinus brutia*) Ormanları.

Keşan ve çevresinde en çok görülen türlerden biri de Macar meşesi (*Quercus frainetto*) olup, Kuru Dağları üzerindeki ormanlar içinde ve daha alçak kesimlerde küçük gruplar halinde bulunurlar (Dönmez, 1990b: 185).

Trakya'da doğal yayılım alanları bulan Macar meşesinin boyu 20 m. üzerine çıkabilir (Mamıkoğlu, 2015: 644). Keşan çevresinde özellikle alçak plato sahalarında ve

Keşan-Uzunköprü yolunun iki tarafında sık rastlanan gruplar oluşturlar (Fotoğraf 1.4). Karaçam ağaçları (*Pinus nigra*) ise nadir görülen diğer bir türdür.

Fotoğraf 1.4. Keşan Çevresinde Görülen Macar Meşesi (*Quercus frainetto*) Ağaçları.

Keşan’ın güney kesimlerinde Kuru Dağları, doğuya göre oldukça alçak olduğu için kuzey kesimlerde görülmeyen bazı maki türleri güney kesimlere sokulma imkânı bulur. Kuzeyde *Pinus brutia* ormanlarının tahrip edildiği yerlerde Kermes meşesi (*Quercus coccifera*) ve Büyük yapraklı akçakesme (*Phillyrea latifolia*) türleri görülürken güneyde bu iki türün yanında Delice veya Deli zeytin (*Olea oleaster*) ve Adaçayı yapraklı laden (*Cistus salviifolius*) türleri de katılır (Dönmez, 1990b: 187).

Nadir görülen bir başka tür olan Tatar akçağacının (*Acer tataricum*), Trakya’daki varlığı ilk olarak Dönmez tarafından belgelenmiştir (Dönmez, 1966: 152). Daha sonraki yıllarda yayılım alanı daha iyi ortaya konan *Acer tataricum*, Keşan’ın batısındaki ormanlık alanda diğer türlerin arasına karışmış şekilde de tespit edilmiştir (Bilgiç, 2006: 24).

Keşan-Malkara arasında ve Kale Tepe’nin kuzeyinde kalan ormanlık alanlar oldukça tahrip edilmiştir. Bu kısımda Kermes meşesi (*Quercus coccifera*), Mazı meşesi (*Quercus infectoria*), Tüylü meşe (*Quercus pubescens*), Katran ardıcı (*Juniperus*

oxycedrus) ve yine Tatar akçaağacı (*Acer tataricum*) gibi türler görülür (Kantarıcı, 1974: 307).

Trakya, Avrupa-Sibirya Flora Bölgesi'nin Avrupa-Balkan Provensi sınırları içerisinde yer alır (Avcı, 1993: 231). Akdeniz Flora Bölgesi'nin yayılış alanı ise Doğu Akdeniz Provensi içinde kalır ve bu saha Trakya'nın güneyinde Gelibolu yarımadasına kadar uzanır (Avcı, 2005: 35). Ancak Keşan'ın hemen güneyinde Kuru Dağları'nın yükseltisinin önemsiz olması, Akdeniz florasına ait çoğu ağaç ve maki türünün buralara kadar ilerlemesine imkân sağlamıştır. Bu şekilde Keşan ve çevresinin de Akdeniz flora bölgesi içine dâhil olduğu söylenebilir. Keşan ve çevresinde görülen Akdeniz'e ait türler başta *Pinus brutia* (kızılçam) ve *Quercus infectoria* (Mazı meşesi), *Quercus coccifera* (Kermes meşesi), *Juniperus oxycedrus* (Katran ardıcı), *Olea oleaster* (Deli zeytin) gibi türlerdir. *Quercus infectoria*'nin özellikle *Pinus brutia*'nin tahrip edildiği alanlarda diğer maki türleri ile birlikte yoğun bir yayılış göstermesi yöredeki Akdeniz etkisinin bir sonucudur (Dönmez, Aydınözü, Büyükoğlu ve İbret, 2012).

Trakya'nın doğal step sahası olduğu iddialarının gerçeği yansıtmadığı, ağaçların ortadan kalkmasında ve bölgenin step görünümü kazanmasında iklimin değil beşerî faaliyetlerin payının olduğu uzun zaman önce ortaya konmuştur (Dönmez, 1967b: 69). Keşan ve çevresindeki ağaçsız alanların antropojen etkilerle bu hale geldiği ortadadır.

Fotoğraf 1.5. Keşan'ın Kuzeydoğusunda Ağaçların Yerini Alan Tarlalardan Bir Görünüm.

İKİNCİ BÖLÜM

BEŞERÎ COĞRAFYA

2.1. KEŞAN'IN TARİHÎ COĞRAFYASI

Keşan, Trakya'nın güneyinde Kuru Dağları'nın kuzeybatı kesiminde, alçak bir plato kenarında kurulmuştur. Konumu sayesinde tarihte her dönem ilgi çekmiş ve çeşitli dönemlerde farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Keşan kenti ve çevresinin tarihine ait eldeki belgelerin azlığı nedeniyle detaylı bilgi verebilmek Osmanlı Dönemi dışında pek mümkün olamamıştır.

Keşan ve çevresindeki en eski yerleşme kalıntıları Erken-Bronz Çağı'na kadar (M.Ö. 3000) geriye gitmektedir. Bugün Keşan'ın güneybatısında, Gelibolu yolu üzerinde 4.km'de varlığı tespit edilen Mezarlık Tepe Höyüğü, Keşan çevresindeki en eski yerleşme sahasıdır (İvgin, 2010: 130). Bronz Çağı'na ait yerleşmeler genellikle kıyılarda yer aldığı halde, Mezarlık Tepe İpsala'da bulunan Arpalık Tepe ile birlikte Trakya'nın iç kesimlerindeki Erken-Bronz Çağı yerleşmelerini temsil eder (Erdoğan, 2001: 91).

İlk çağda Trakya'nın sınırları, en geniş haliyle doğuda Karadeniz; kuzeyde Tuna, batıda Vardar ırmaklarına ve güneyde Ege denizine kadar uzanıyordu. Bilindiği gibi bu bölgeye adını veren de Hint-Avrupa kökenli Thrak kabileleridir (Sevin, 2016: 17). Keşan'ın çevresinde ilk yerleşen Thrak boyunun ise **Apsinthe**'ler olduğu düşünülmektedir (Bektaş, 2012: 5). Bu dönemdeki Thrak kabilelerinin isimleri günümüze Latince ve Grekçe olarak aktarılmıştır. Bu isimler ise o kabilelerin bulunduğu konum ve yerlere göre farklılık göstermektedir. Apsinthe'ler genel olarak Enez'in doğusunda yerleşmiş bir Thrak kabilesiydi (Erzen, 1994: 28).

Bu dönemde Keşan'da kurulu olan yerleşmenin bilinen ilk adı ise **Zorlanis**'tir. Bu ismi Tabula Peutingeriana ismiyle bilinen Roma Dönemi haritasında görmek mümkündür (Fotoğraf 2.1). Haritada Zorlanis'in batısında, Meriç Nehri'nin Ege Denizi'ne döküldüğü noktada kurulan Enez (Aenos) kenti de yer almaktadır (Özükan, 2018: 7).

(<https://www.omnesviae.org/#TPPlace2023> – Erişim Tarihi 22-08-2021)

Fotoğraf 2.1. Tabula Peutingeriana Haritasında Zorlanis (Keşan).

Trakya’da Pers hükümrânlığı M.Ö. 510-479 yılları arasında sürmüştür. Bu dönemde Persler, Güney Trakya ve Gelibolu Yarımadası’nı içine alan ve **Skudra** adını verdikleri bir idari saha meydana getirmişlerdi. Trakya’da Pers varlığı sona erdikten sonra Traklar Atina liderliğindeki Delos Birliği’nin denetimine girmişlerdir. Pers yönetim sistemine benzer, federe bir şekilde örgütlenen Trak devletlerinin ortaya çıkışı da bundan sonra gerçekleşmiştir. Trakların büyük Odris Krallığı’nın kurulması da bu döneme rastlar. Bu dönemdeki savaşlar ve karışıklıklar Keşan ve çevresinde büyük tahribata ve hareketliliğe neden olmuştur (Beksaç, 2012: 5).

Makedon hâkimiyeti Odris Krallığı’nın üçe bölünmesi ile bunu fırsat bilen Makedon kralı II. Philip’in M.Ö. 358’de Trakya’yı işgaliyle başlamıştır. Daha sonra Trakların zaman zaman bağımsızlıklarına kavuştukları bir karışıklıklar dönemi yaşanmıştır. Makedon hâkimiyeti Roma ile yapılan savaşlar sonunda, M.Ö. 200’den sonra büyük ölçüde ortadan kaldırılmıştır (Beksaç, 2012: 7).

Trakya’da Roma hâkimiyeti, uzun süren karışıklıkların ardından, M.S. 46 tarihinde Roma İmparatorluğu’nun Trakya’yı *Provincia Thracia* adıyla bir yönetim bölgesi haline getirmesiyle başlamıştır. Roma Dönemi’nde Keşan’ın öneminin artmasında *Via Egnatia’nın* (Egnatia Yolu) inşası büyük rol oynamıştır. Roma İmparatorluğu tarafından M.Ö. II. yüzyılda (146) yapımına başlanan Via Egnatia, ilk olarak Enez’de sona eriyordu. İlerleyen yüzyıllarda İmparatorluğun Trakya’yı topraklarına katması, Doğu Roma’nın (Bizans) başkenti olarak Konstantinopolis’in (İstanbul) seçilmesiyle yol ağı uzatılıp genişletilerek iki Roma başkenti bu yol ile birbirine bağlandı (Külzer, 2011: 180).

Via Egnatia, Adriyatik Denizi’nin doğu kıyısında bulunan Dyrrhakhion’dan (Dıraç) başlayarak, Heraklea (Manastır), Thessalonikeia (Selanik), Philippoi (Krinides)

ve daha sonra Meriç Nehri'nin batı kıyısındaki Dymis'e (Feres) ulaşmaktaydı. Nehri geçtikten sonra Kypsela (İpsala), Keşan (Zorlanis), Malkara (Siracella), Rhaidestos'tan (Tekirdağ) itibaren kıyıda ilerleyerek Perinthos (Marmara Ereğlisi), Selymbria (Silivri), Athyra (Büyükçekmece) ve Rhegion (Küçükçekmece) üzerinden gelen yol Byzantion'da (İstanbul) sona ermekteydi. Günümüzde bu eski taş döşeli yolun kalıntıları, İpsala ve Keşan arasında bazı kesimlerde görülebilmektedir (Karaca, 2016: 36).

Roma İmparatorluğu'nun 395 yılında ikiye ayrılmasından sonra Doğu Roma sınırları içerisinde kalan Trakya VI. Yüzyıldan itibaren önce Hun ve Bulgar saldırılarına sahne olmuş, daha sonra da oldukça uzun sürecek bir Slav istilasına dönemi yaşanmıştır (Mansel, 1938: 45). Doğu Roma sınırları içinde kalan Keşan'da, X. yüzyılda kayıtlara geçen dönemin yerleşmesinin adı ise **Rhusion'dur** (Beksaç, 2012: 14). Slav kökenli bir isim olana Rhusion ise sulak yer anlamına gelmektedir (Serafimov, 2007: 145). Rhusion bu dönemde, Konstantinopolis Patrikliği'ne bağlı olarak ve Doğu Roma hiyerarşisinde metropolitlikten sonra ikinci sırada olan **Autocephalous Archbishop** (Bağımsız Başpiskopos) statüsüyle yönetilen bir yerleşmeydi (Haldon, 2005: 91). Bu statüye bakılacak olursa Rhusion, o dönemin şartlarında önemli ve orta ölçekli bir kent olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde Rhusion, konumu itibarıyla hem Via Egnatia yoluyla İki Roma'yı (Doğu ve Batı) birbirine hem de Hadrianopolis'ten (Edirne) gelen yolu Gelibolu'ya bağlayan önemli bir konumda bulunuyordu.

Roma Dönemi'nde Trakya'da birçok kale inşa edilmiştir. Bunlardan birisi de Keşan'ın güneydoğusunda yükselen Kale Tepe üzerinde bulunuyordu. Bu kale ve garnizonunda bulunan askerlerin en önemli görevi ise Doğu Roma başkentini işgalcilere karşı savunmaktı. Doğu Roma – Bulgar Devleti çatışmasında yaşanan birçok savaş için önemli bir konumda bulunan kent, 4. Haçlı Seferi'nin güzergâhı üzerinde olduğu için de dönemin kroniklerinde adından söz edilmektedir (Simenova, 2003: 252).

Keşan ve çevresinde Doğu Roma hâkimiyeti, Gelibolu üzerinden gelen Türk fetih hareketleriyle sona ermiştir. Keşan, Gelibolu'nun 1354'te fethedilmesinin ardından, 1360 yılında Gazi Evrenos Bey önderliğinde ele geçirilmiştir. Keşan'ın ilk kez Rumeli'de fetih hareketini başlatan Süleyman Paşa tarafından Malkara ve Çorlu ile birlikte fethedildiği bilgisi de bazı kaynaklarda geçmektedir (Uzunçarşılı, 1988: 144). Bunun nedeni, Süleyman Paşa'nın 1357 yılı sonlarındaki vefatının ardından fetihlerin geçici bir süre için

durduğu ve Keşan ve çevresinin elden çıktığı bilgisidir. Ancak Süleyman Paşa'nın ölümü fetih hareketlerinin duraklamasına neden olmamış, Sultan Orhan'ın daha sonra I. Murat unvanıyla tahta çıkacak olan oğlu şehzade Murat'ı Rumeli'ye yollamasıyla fetihlerin devam etmesi sağlanmıştır (İnalcık, 1993: 145). Edirne'nin 1361 yılında fethedilmesi ile de Trakya'da Türk hâkimiyeti perçinlenmiştir (İnalcık, 2018: 56). Yine Aşık Paşazâde'nin *Tevârîh-i Âl-i Osman* adlı eserinde de Keşan'ın Gazi Evrenos Bey tarafından fethedildiği bilgisi geçmektedir (Yavuz & Saraç, 2003: 113).

Osmanlı Dönemi'ndeki şehir ve kasabalarla ilgi bilgi arandığında ilk başvurulacak kaynak olan Evliya Çelebi Seyahatnamesinde, Keşan ile ilgili iki farklı yerde bulunmaktadır. Bunlardan ilki Keşan Kalesi'nin Gazi Süleyman Paşa önderliğindeki birlikler tarafından fethedildiğidir (Kahraman, 2010a :391). Bu bilgiyi farklı kaynaklardan doğrulamak mümkündür. Diğerisi ise Keşan ve kalesinin Sultan II. Bayezid ve Gedik Ahmet Paşa tarafından donanma ile Cenevizliler'in elinden alınarak fethedildiğidir (Kahraman 2010b: 441). Ancak bu bilgi hem zaman hem de mekân açısından tutarsızdır. Öncelikle Gedik Ahmet Paşa, II. Bayezid tarafından 1482 yılında idam ettirilmiştir, yine Keşan kalesi denizden yaklaşık 33 km kadar içeride yer almaktadır. Keşan'ın fethi ise 1360 yılında gerçekleşmiştir (Lowry, 2011: 77).

Yüzünü batıya dönen Osmanlı İmparatorluğu, kuzeyde Edirne'den Balkanlar'a uzanan *Via Militaris* güzergâhını sağ kol, Keşan'ın da güzergâhı üzerinde bulunduğu güneydeki *Via Egnatia*'yı ise sol kol olarak isimlendirmiştir (Zachariadou, 1999: 7). Keşan'ın eski kaynaklarda hem sağ kol hem de sol kol güzergâhı üzerinde görünmesinin nedeni ise farklı dönemlerde idarî durumunun ve bağlı bulunduğu merkezin değişiklik göstermesidir. Keşan 1519 yılına ait tahrir defterinde, Rumeli beylerbeyliğine bağlı Edirne Paşa Livası'nın Gelibolu Sancağı'nın bir nahiyesi olarak görünürken, 1530 yılına ait icmal defterinde ise Cezayir-i Bahri Sefid Vilayeti'nin (Akdeniz Adaları Vilayeti) kurulması ve Gelibolu'nun, Kaptan-ı Derya Sancağı olarak yeniden örgütlenmesi ile kaza olarak Gelibolu'ya bağlanmış görünmektedir. Yine bu kaynaklarda Keşan arazisinin bir kısmı Edirne bir kısmı ise Gelibolu sancağı sınırları içerisinde bulunmaktadır (Başbakanlık Osmanlı Arşivi [BOA], 2009, 2001).

Keşan Kazası çevresindeki nüfusun XVI. yüzyılda çoğunlukla Türklerden oluştuğu, o dönemde kurulan yerleşmelerin isimlerinden anlaşılmaktadır. Bazıları

günümüzde de bilinen Paşa Yiğit, Mercan, Türkmen, Sofu Süleyman gibi isimlere sahip yerleşmeler, Keşan'ın henüz iskân edilmemiş birçok farklı yerine dağılmışlardır. XVI. yüzyılda 29 olan köy sayısı ise XVII. yüzyılda 49'a çıkmıştır (Sezgin, 2003: 246).

Bilindiği gibi Osmanlı Devleti'nde arazi mirî, vakıf ve mülk olarak üç sınıfa ayrılmıştı. Keşan ve çevresi kayıtlarda mirî arazi yani devlete ait arazi olarak görülmektedir. Mirî arazi de kendi içinde arazinin hukuki durumu ve ekonomik gelirine göre hâs, vakıf ve zeamet olarak üç sınıftı. Keşan'daki arazilerin ise hâs ve vakıf arazileri olduğu bilinmektedir. Keşan'ın merkezi olan Rus köyü ve 13 adet köy bu dönemde vakıf olarak ayrılmıştı. Bu vakıflar ise devlet tarafından Hersekzâde Ahmet Paşa'ya verilmişti (Gökbilgin, 1952: 391).

Hersekzâde Ahmet Paşa II. Bayezid ve Yavuz Sultan Selim dönemlerinde 5 kez vezirlik yapmış, yine Kaptan-ı Deryalık görevinde de bulunmuş önemli bir devlet adamıydı. Kaptan-ı Derya ve Gelibolu Sancak Beyi unvanıyla on yıl kadar Gelibolu ve çevresinde yaşamıştır. Keşan'da yaptırdığı ve gelirleri için vakıf bağışladığı Hersekzâde Ahmet Paşa Camii dışında, daha sonra yerleştiği ve 1517'de vefat ettiği, bugün Yalova'nın Altınova ilçesine bağlı olan Hersek köyünde, aynı isimle anılan başka bir cami daha yaptırmıştır (Turan, 1998: 236). Keşan'da bulunan caminin tam yapılış tarihi belirsizken, 1511 tarihli bir vakfiyede Rusköyü'ndeki mescit olarak geçtiği bilinmektedir (Eyice, 1998: 237).

Kaynaklarda Keşan ismi, yerleşmenin değil kazanın ismi olarak geçmektedir. Bu dönemde yerleşme orta çağdaki Rhusion isminin etkisiyle Rusköy olarak bilinmekteydi. Kazanın yanında yerleşme isminin Keşan olarak anılması ise 19. yüzyıla rastlamaktadır. Yerleşmenin, Rhusion'un ardından ne zaman ve nasıl Keşan olduğu ise bilinmemektedir.

Keşan ismi Farsça'da tek direkli çadır anlamındadır (Umar, 1993: 424). Ancak yazımı farklı olan Keşân ise yine Farsça çekenler anlamında bir kelimedir. Keşan'ın fethinden sonra, Rumeli'ne iskân için getirilen Türkmen veya Yörük nüfus içinde, Topkeşân Yörükleri, Celebkeşân Yörükleri gibi farklı unvanlar taşıyan gruplar bulunmaktaydı. Bölgede birçok yere yerleşmiş bulunan bu grupların etnik kökenden ziyade vasıflarına göre bu isimleri aldığı bilinmektedir. Topkeşân, top çekenler anlamına gelir ve askerî bir anlam barındırır (Gökbilgin, 1957: 20). Ancak bu gurupların Keşan'da

yerleşip yerleşmedikleri tam olarak bilinmemektedir. Keşan isminin zaman içinde kısaltılarak kullanılmaya başlanmış olması muhtemeldir.

Fotoğraf 2.2. Büyük Cami Mahallesinde Bulunan Hersekzâde Ahmed Paşa Camii.

Keşan 929/1522-23 yıllarında Vilayet-i Rum-İli'nin Mora Livası'na bağlı bir kaza olarak kayıtlıdır (BOA, 2007: 14). Yine XVI. yüzyılda, Nâhiye-i Keşan adıyla Gelibolu sancağına bağlı bir nahiyedir (Baykara, 2015: 163). Keşan, 1568-1574 yılları arasında Cezayir-i Bahri Sefid Vilayeti'nin Gelibolu sancağına; 1609'da Kapudan'ı Derya Eyaletine Bağlı olan Gelibolu sancağına; 1653 yılında ise Eyalet-i Cezayir-i Kapudanlık Eyaleti'ne bağlı Gelibolu sancağına bağlanmıştı (Baykara, 2015: 101). 1836 yılına gelindiğinde, Keşan Edirne Eyaleti'nin Çirmen sancağına bağlı bir kazaydı (Kayıcı, 2013:

45). 1273 / 1857 yılına ait Devlet Salnamesine göre Edirne Eyaleti'ne bağlı Gelibolu Livası'nın bir kazası olmuştur (Baykara, 2015: 212). Yine Keşan, 1864 yılında kurulan beş sancaklı Edirne Vilayeti'nin. Gelibolu sancağına bağlı bir kazaydı (Kayıcı, 2013: 45).

Keşan'da XIX. yüzyılın ilk yarısında yaşanan ilginç bir gelişme, bu döneme ait bilgilere ulaşılmasına imkân sağlamaktadır. Asıl adı Mehmet İzzet olan Keçecizâde İzzet Molla hem devlet adamı hem de tanınmış bir şairdir. Galata Kadısı iken bir sebeple dönemin sürgün yerlerinden olan Keşan'a sürgüne gönderilir. Mihnet Keşân adlı eserinde bu sürgün hadisesini (1822-1823), Keşan'da yaşadığı olayları ve Keşan'ı anlatır. Mihnet Keşân'da Evsâf-ı Kasaba-i Keşân (Keşan kasabasının özellikleri) başlığı ile kaleme aldığı beyitlerde ayrıntılı bilgiler vermiştir. Sekiz yüz sekiz numaralı beyitle başlayan bölümde; Keşan'ın dağın kenarında bulunduğunu, evlerin taştan inşa edilmiş, otuzdan fazla değirmen ve çokça bakımsız ve yıkık evlerin olduğunu, burada Hersekzâde Ahmet Paşa'nın bir cami yaptırmış olduğunu, bu cami dışında 5-6 kadar daha küçük mescidin olduğunu, Celvetî şeyhi Süleyman Zâtî'nin tekkesinin burada bulunduğunu ve oldukça rağbet gördüğünü anlatmıştır. Yine devamında; çokça kaynak sularından ve bunların içilebilir olduğundan, yirmi kadar kahve dükkânı ve üç hanın bulunduğundan bahsetmiştir (Ceylan ve Yılmaz, 2007: 75). Mihnetkeşân'da Keşân Kasabası olarak geçen yerleşmenin ise bu dönemde eski adı olan Rusköy'ün hatırlandığı anlaşılmaktadır.

Yörede araştırma yapan ilk yabancı bilim adamlarından olan Ami Boue, Keşan'ı Keschan, Rouz-Koi veya Rousch-Keui olarak aktarmış ve Keşan'da 2000 kişinin yaşadığından ve burada çok sayıda yel değirmeni olduğundan bahsetmiştir (Boue, 1854: 148). Ancak Keşan'ın eski adı olarak yanlışlıkla daha doğuda bulunan Syracelle'yi aktarmıştır (Boue, 1840: 390). Dönemin Yunan kayıtlarında ise Keşan'ın adı, Kissos (Κεσσάνη / Κεσσάρι) şeklinde geçmektedir (Erdem, 2010: 74).

Osmanlı Devleti için XIX. yüzyıl çöküş dönemidir. Bu dönemde Balkanlar'daki bağımsızlık mücadeleleri nedeniyle Keşan ve çevresi de sürekli bir hareketlilik halindeydi. Keşan ve çevresi 1878-1879 yılları arasında Rus işgali altında kalmıştır. Yine Keşan II. Balkan Savaşı sırasında Bulgar güçleri tarafından işgal edilmiş ve 15 Temmuz 1913'te geri alınmıştır. I. Dünya Savaşı sırasında Çanakkale cephesine asker sevkıyatı da Edirne üzerinden Uzunköprü'ye trenle, Uzunköprü'den sonra ise yaya olarak Keşan üzerinden yapılmıştır. Bu dönemde Keşan cephe gerisi karargâhı olarak hizmet

vermekteydi (Erdemir, 2008: 266). Çanakkale savaşlarında yaralanan askerlerin tedavisi için de Keşan'da 50 yataklı bir hastane inşa edilmiştir.

Fotoğraf 2.3. 1916 Yılında İnşa Edilen Keşan Askerî Hastanesi (Sağ Üst Kısımda Hastane Cephesi, Sol Üstte İse Aziz Yazmaktadır).

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından Yunan birlikleri tarafından 20 Temmuz 1920'de başlatılan Doğu Trakya'nın işgali hareketi, 30 Temmuz'da Keşan'a ulaşmış, Keşan iki yıldan daha fazla Yunan işgali altında kaldıktan sonra 21 Kasım 1922 tarihinde kurtarılmıştır (Salman, 2003: 242).

2.2. NÜFUS

Keşan tarihte çeşitli dönemlerde nüfusu yüksek ve gelişmiş, belirli dönemlerde de düşük nüfusa sahip sönük bir yerleşme olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentlerin gelişip büyüebilmeleri için muhakkak belirli bir seviyede nüfusa sahip olmaları, elverişli coğrafi konum ve şartların yanında önem taşımaktadır. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra Keşan'ın kent nüfusunda hiç gerileme yaşanmamış, nüfus artışı döneme göre değişen hızlarla günümüze kadar sürmüştür.

2.2.1. Nüfusun Değişim Süreci

Keşan'ın Osmanlı Dönemi nüfus bilgilerini içeren az sayıda çalışma ve belge bulunmaktadır. Bu kaynaklarda genellikle idari alanların, nahiye ya da kaza nüfusunun tamamı verilmektedir. Ancak bazılarında merkez nüfusu ile ilgili bilgilere de ulaşmak mümkündür. Örneğin 1456 yılına ait 89 numaralı tahrir defterinde zamanın merkez yerleşmesi olan Rus Köyü'nün nüfusu 362 olarak verilmiştir. Nahiye olarak kayıtlı olan Keşan'ın nüfusu ise toplamda 56 köyde 6258'dir (Akın, 2014: 76). 1519 tarihli 75 numaralı tahrir defterinde ise Keşan merkez yerleşmesinde 132 Müslüman hane ve 43 mücerret (bekâr) nüfusun yaşadığı kayıtlıdır (BOA, 2009: 3). Yine aynı yıla ait 77 numaralı defterde ise Keşan'ın 31 köyünde toplam 3224 nüfus olduğu bilgisi verilmiştir (Akın, 2014: 80). Yine Keşan kazası nüfusunun 1530 yılında 29 köy ile 3160 olduğu belirtilmiştir (BOA, 2001: 48).

Keşan XVI. yüzyılın ortasına gelindiğinde, henüz köy statüsündeydi. Bu dönemde yakın çevredeki bazı köylerle birlikte nüfusu 453'tür (Emen, 2010: 135). Keşan'ın XVII. ve XVIII. yüzyıllara ait nüfus verilerine o döneme ait belgelerin eksikliği nedeniyle ulaşmak mümkün olmamıştır. Osmanlı İmparatorluğunda yapılan ilk nüfus sayımı 1830 yılına ait nüfus sayımıdır. Sadece erkek nüfusun sayıldığı sayımda Keşan merkezinde 11 mahallede 634, çevredeki 12 köyde 284 olmak üzere 918 Müslüman; 10 mahallede 2240 ve 4 köyde 1292 olmak üzere toplam 3532 gayrimüslim nüfus yaşamaktaydı (Orhun, 2021: 13). O dönemde özellikle savaşlar nedeniyle yaşanan hareketlilik Müslüman nüfusun, gayrimüslim nüfusun yanında düşük kalmasına neden olmuştur. Keşan kazasında 1845 yılına ait bir İmar Meclisi raporunda ise 1531 çiftçi, 722 esnaf ve 3019 diğer işlerle meşgul toplam 5272 nüfus yaşadığı bilgisi mevcuttur (Efe, 2011: 475). Edirne vilayeti 1870 yılı Salnamesine göre Keşan kazasında 997 hanede 3324 Müslüman; 2128 hanede ise 5229 gayrimüslim olmak üzere toplam 8353 erkek nüfus kayıtlıdır. Yine 1874 Edirne Salnamesinde Keşan merkezinde 1019 Müslüman, 1191 gayrimüslim erkek nüfusun yaşadığı belirtilmiştir (Dinçer, 2017: 77).

Osmanlı-Rus Savaşı (1877-1878) sonucu Balkanlar üzerinden yoğun bir göç dalgası Keşan'a ulaşmıştır. Ancak göç edenlerin çoğunluğu tarım ve hayvancılıkla uğraşan köylüler oldukları için Keşan kasabasına fazla göç eden olmadığı bilinmektedir. Savaş sonrasında Bulgaristan'dan Keşan kazasının köylerine 2265 nüfus ile 724 hane;

Yunanistan'dan 505 nüfus ile 96 hane; Romanya'dan 55 nüfus ile 10 hane göç etmiştir (Dinçer, 2017: 93).

Erkeklerin yanında kadınların da 1894 yılından itibaren sayımlara dahil edildiğini görüyoruz. Edirne vilayeti 1894 yılı Salnamesine göre Keşan merkezinde 1370 erkek, 1213 kadın, toplam 2583 Müslüman, 7451 erkek 6619 kadın toplam 14070 gayrimüslim nüfus yaşamaktaydı. Köylerde bulunan nüfus ile birlikte 1894 yılı kaza nüfusu 24938'di. Edirne vilayeti 1901 yılı Salnamesine göre, Keşan merkezde 1754 hanede toplam 7478 nüfus yaşıyordu. Kazanın toplam nüfusu ise 12454 Müslüman, 14198 Rum ve 2050 Bulgar olmak üzere 28702'di (Kazancıgil, Gökçe ve Öncel, 2014: 341). Bu dönem nüfus artış olaylarında Keşan'a gelen Müslüman ve gayrimüslim göçlerinin de etkisi bulunmaktaydı.

Cumhuriyet Dönemi'nde yapılan ilk sayımlar olan 1927 sayımına göre Keşan'ın nüfusu 4934'tür (Devlet İstatistik Enstitüsü [DİE], 1928: 15). Önceki sayımlardan 1901 yılındaki verilere göre 2494 nüfus azalmıştır. Bu azalmanın üzerinde 1923-1924 yılları arasında yapılan mübadelenin (nüfus değişimi) etkisi olmalıdır. Lozan Barış Konferansı'nda görüşülmeye başlanan nüfus değişimi konusu 30 Ocak 1923 tarihinde sonuçlanmış ve Yunanistan ile Türkiye arasında bir mutabakat imzalanmıştır (Bozdağlıoğlu, 2014: 19). Maalesef bu zorunlu nüfus değişimi olayı uluslararası hukuk literatürüne ilk zorunlu göç olayı olarak geçecektir (Zürcher, 2003: 4). Keşan 1922'ye kadar Herakleia-Rhaidestos (Tekirdağ) Metropolitliği'ne bağlıydı. Yerleşimde Ayios Athanasios (Aziz Athanasios) ve Tris İerarhes (Üç Azizler) kiliseleri ile iki şapel bulunuyordu (Aktaran: Sarioğlu, 2012: 75). Bu bilgiler ışığında Keşan'da mübadele öncesinde önemli sayıda Hristiyan nüfusun yaşadığını söylemek doğru olacaktır.

Keşan'ın idarî durumuna bakıldığında ise Osmanlı Dönemi'nde kaza merkezi olan statüsü, Cumhuriyet Dönemi'nde de devam etmiştir. Ancak 1864 yılından itibaren Gelibolu sancağına bağlı olan Keşan, Cumhuriyet'in kurulmasının ardından 1926 yılında çıkan bir kanunla Edirne'ye bağlanmıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde, 1927 yılında yapılan ilk sayımın verilerine göre Keşan'ın idarî alanının boyutları 3040 km² ile Edirne vilayetinin merkezini de geride bırakmıştır. Edirne vilayet merkezinin idarî alanı ise 2515 km²'ydi. Bu dönemde Enez ve İpsala Keşan'a bağlı birer nahiye idi.

Keşan'ın belediye teşkilatının kurulması Cumhuriyet Dönemi öncesine rastlar (Özçağlar, 1997: 89). Osmanlı döneminde hazırlanan 1864 Vilayet Nizamnamesi ile eyalet sistemi ortadan kaldırılıyor ve yerine eyaletler ve bunlara bağlı livalardan oluşan bir idari teşkilatlanma yapılandırılıyordu (Ortaylı, 2018: 54). Osmanlı Dönemi'nde 1866 yılında yürürlüğe giren bu nizamname ile belli vilayetlerde belediyeleşimin de temelleri atılmış, Edirne vilayeti ve Keşan'da belediye teşkilatının kurulması da bu dönemde gerçekleşmiştir (Ortaylı, 2017: 502). Aslında bu nizamname içerisinde belediye teşkilatının durumu oldukça muğlak bir şekilde bulunsa da teşkilatlanma çabaları başarıyla sonuçlanmıştır. Belediyelerin tüzel kişilik kazanması ise 1877 yılında çıkarılan belediye kanunu ile mümkün olmuştur (Ortaylı, 2017: 439).

Tablo 2.1. Keşan İlçe Nüfusunun Sayım Dönemlerine Göre Gelişimi (1927-2020).

Sayım Dönemi	Keşan'ın Nüfusu	Değişim Oranı (%)	Kırsal Nüfus	Değişim Oranı (%)	İlçe Toplamı	Değişim Oranı (%)
1927	4934	-	31442	-	36376	-
1935	6915	4,2	24024	-3,4	30939	-2,0
1940	7925	2,7	27176	2,5	35101	2,5
1945	8320	1,0	29732	1,8	38052	1,6
1950	8650	0,8	34061	2,7	42711	2,3
1955	11035	4,8	29733	-2,7	40768	-1,0
1960	15061	6,2	31725	1,3	46786	2,8
1965	20293	6,0	33400	1,0	53693	2,8
1970	23801	3,2	32648	-0,5	56449	1,0
1975	27088	2,6	36471	2,2	63559	2,4
1980	28884	1,3	36359	-0,1	65243	0,5
1985	34518	3,6	37464	0,6	71982	2,0
1990	40656	3,3	30477	-4,1	71133	-0,2
1997	41145	0,2	29858	-0,3	71003	-0,1
2000	42755	1,2	34882	5,2	77637	3,0
2007	53978	3,4	23464	-5,9	77442	-0,1
2010	54314	0,1	22932	-0,5	77246	-0,1
2015	58571	1,5	22483	-0,5	81054	0,6
2020	61028	0,8	22371	-0,9	83399	0,9
Ortalama	-	*2,7	-	*-0,1	-	*1,1

Kaynak: DİE Genel Nüfus Sayımı istatistikleri ve TÜİK ADNKS İstatistikleri.

*TÜİK Yıllık Nüfus Artışı Hesaplama Formülüne Göre Hesaplanmıştır:

($\log P - \log P_0 / n \log e$, P = Son nüfus, P_0 = İlk nüfus, n = Yıl sayısı, e = Sabit sayı $e=2,7182818$).

Keşan'ın nüfusu 1935 yılında 1981 artmış, %4,2 değişim oranıyla 6915'e yükselmiştir (DİE, 1937: 5). Bunda Balkanlar üzerinden gelmekte olan göçün de etkisi bulunmaktadır. İpsala ise 1928 yılında Keşan'dan ayrılarak ilçe olmuş, Keşan'ın idarî

alanı 3040 km²'den 2040 km²'ye daralmıştır. Bu dönemde kır nüfusundaki kritik düşüşün sebebi ise ilçe merkezine yapılan göçler değil, çoğunlukla sıtma hastalığından kaynaklı yaşanan can kayıplarıdır (Engin, 1942: 17) Keşan'ın nüfusu 1940 yılında 1010 artışla 7925 olmuştur (DİE, 1942: 14). Nüfus 1945 yılında ise sadece % 0,8'lik bir artışla 8320'e yükselmiştir. (DİE, 1950: 18). II. Dünya Savaşı'nın etkisiyle 1940 ile 1945 yılları arasında Yunanistan ve Bulgaristan sınırlarında alarm durumu mevcuttu. Bu yıllarda Edirne ili merkez ilçesi nüfusu 45680'den 29439'e düşmüş, il merkezi 16241 nüfus göç vermişti (Doğan ve Olğaç, 2020: 10). Keşan ilçe merkezinde nüfus artışı çok düşük olmasına rağmen köylerine aldığı nüfus 2556'dir. Bu dönemde de hâlâ Balkanlar'dan gelen göçün etkisi görülmektedir.

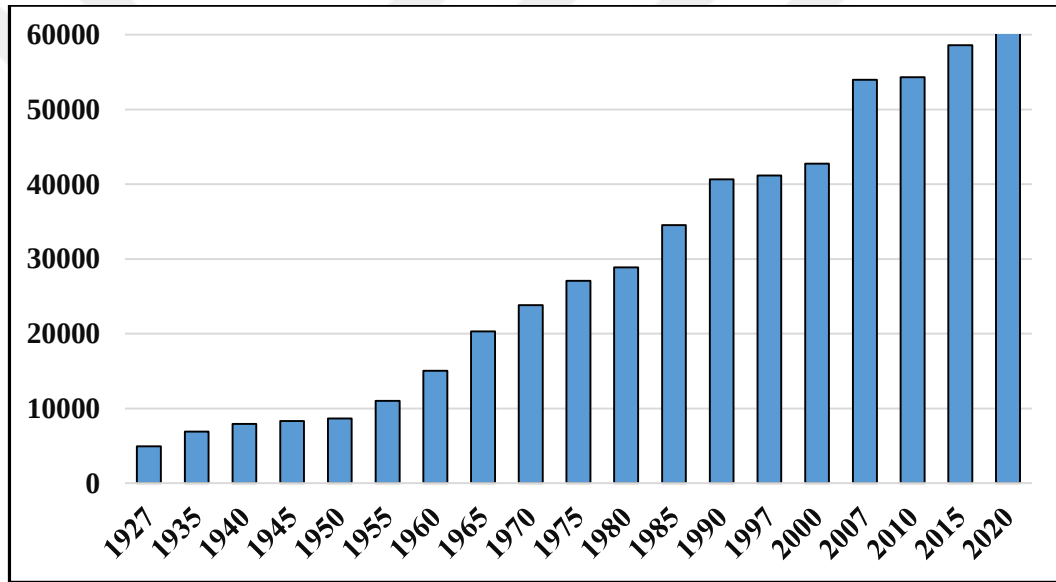
Keşan'da 1950 yılına bakıldığında, beş yılda sadece 330 nüfus artışı yaşandığı görülür (DİE, 1961: 15). Bunda savaş döneminde askere alınan erkek nüfusun ve bu dönemdeki ekonomik sıkıntıların rolü büyüktür. Nüfus, 1955 yılına gelindiğinde %4,8 artış göstermişti (DİE, 1961: 17). Bu dönemde 11035 nüfusuyla Keşan, Cumhuriyet Dönemi'nde ilk defa 10000 barajını da geçmiş ve kentleşen yerleşmelerden biri olmuştur (Tümertekin, 1973: 12). Aynı dönemde Enez nahiyesi ile 18 adet köy yerleşmesinin Keşan ilçesinden ayrılmasıyla merkezi Enez olan yeni bir ilçe teşkilatı oluşturulmuştur (DİE, 1959: 23). Keşan'ın kır nüfusunda görülen azalmanın nedeni de yine idari değişiklikle ilgilidir. Keşan ilçe arazisinin yüzölçümü ise 1087 km²'ye düşmüştür.

Hızlı nüfus artışı 1960 yılında da devam etmiş, %6,2'lik bir artışla 4026 artış görülmüş, kent nüfusu ise 15061 olmuştu (DİE, 1963: 21). Bu dönem yaşanan nüfus artışı, Cumhuriyet döneminde kaydedilen en büyük nüfus artışıdır. Bunda savaş dönemi sonrası rahatlamanın ve toparlanmanın etkisi görülmektedir. Türkiye genelinde de 1960 yılında ciddi bir nüfus artışı yaşandığı görülür. Bu nüfus artışında doğal nüfus artışının rol oynadığı açıktır (Darkot, 1961: 4). Yine 2. Kolordu'ya ait askerî birliklerin Keşan'da konuşlandırılmaya başlanmasının da nüfus artışında büyük payı bulunmaktadır. 20000 barajı da 1965 yılında 20293 olan nüfusla birlikte aşılmış bulunuyordu (DİE, 1968: 19). Nüfus artışı 1970 yılında bir miktar yavaşlayarak da olsa devam etmiş, 3508 artışla 23801 olmuştur (DİE, 1973: 24).

Nüfus artışında biraz daha yavaşlamanın görüldüğü Keşan'ın nüfusu 1975 yılına gelindiğinde 27088 olmuştu (DİE, 1977: 21). Keşan'da 1980 yılında, nüfus artışı oldukça

düşük seviyede gerçekleşmiş ve 28884 olmuştur (DİE, 1981: 3). Nüfus artış hızı 1980 yılından sonra tekrar yükselmiş, 1985 nüfus sayımına göre Keşan ilçe merkezinin nüfusu 34518 olmuştur (DİE, 1986: 24). Kır nüfusu ise bu dönemde en yüksek seviyesine ulaşarak 37477 olmuştur.

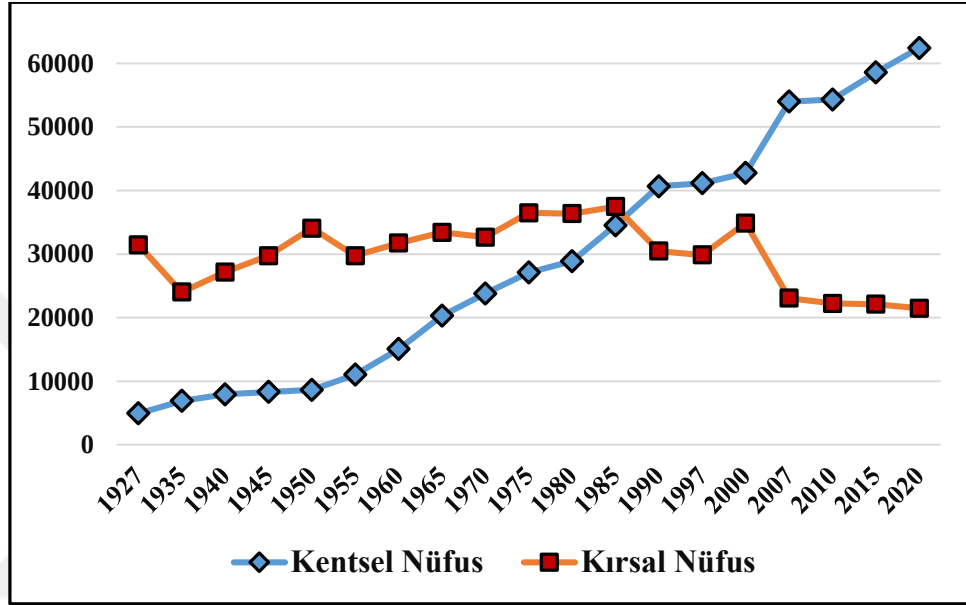
Cumhuriyet döneminde ilk defa 1990 yılı sayımında, Keşan kent nüfusunun kır nüfusunun üzerine çıktığı görülmektedir. Bu nüfus artışında doğal nüfus artışının yanında Keşan'ın köylerinden ilçe merkezine yapılan göçlerin de rol oynadığı bir gerçektir. Bu dönemde kır nüfusu önceki döneme göre 6987 azalırken, kentte 6138 nüfus artışı yaşanmıştır (DİE, 1991: 27). Elbette kırdan gerçekleşen bütün göçün yöneldiği adresin sadece Keşan ilçe merkezi olduğu söylenemez.

Şekil 2.1. Keşan Kenti'nin Belirli Dönemlere Göre Nüfus Gelişimi (1927-2020)

Bir sonraki dönem olan 1995 yılında genel sayım yapılmamış, 1997 yılında nüfus ile ilgili ayrıntılı bilgi içermeyen 1997 sayımları yapılmıştır. Bu sayıma göre ilçe merkezinde, 7 yılda sadece 489 nüfus artışı görülmüştür (DİE, 1999: 54). Elbette bu çok düşük artış miktarı 1997 yılı sayımlarının sağlığı hakkında şüphe oluşturmaktadır. Keşan nüfusu 2000 yılına gelindiğinde ise 1610 artmış ve 42755 olarak kayda geçmiştir (DİE, 2003: 119). Keşan nüfusu 2007 yılı verilerine göre 50 bin barajını aşarak 53978'e yükselmiştir. Bu sayımdan sonra artık genel sayımların yapılması iptal edilmiş ve adrese dayalı nüfus kayıt sistemi oluşturulmuştur. ADNKS verilerine göre nüfus 2010 yılında 54314'e, 2015 yılında ise 58571'e ulaşmıştır.

Son olarak 2020 yılı kayıtlarına bakıldığında Keşan nüfusunun 61028'e yükseldiği görülür. Keşan'da 1927-2020 yılları arasında kent nüfusu artış oranı %2.7 olarak gerçekleşmiştir. Sayım dönemlerine bakıldığında zaman zaman yavaşlayarak da olsa kent nüfusunda sürekli bir artış söz konusudur. Kır nüfusu ise bu yılda 21475'e gerileyerek 1927 sayım dönemindeki seviyenin de altına düşmüştür. Bu düşüşte kırdan kente göçün etkisi açık bir şekilde görülmektedir.

Şekil 2.2. Keşan'da Kentsel ve Kırsal Nüfusun Yıllara Göre Değişimi.

Burada Keşan ilçe merkezi nüfusu ile ilgili bir hususu da açıklığa kavuşturmak gerekmektedir. 2020 yılı kent nüfusu mahallelere göre incelendiğinde Keşan ilçe merkezinde 9 mahallenin bulunduğu görülür. Bu mahallelerin nüfusu toplam 61028'dir. Ancak TÜİK istatistiklerinde Keşan kent nüfusu bundan farklı olarak 63965 olarak görülmektedir. Bunun nedeni ilçe merkezi yerleşmesinin dışında bulunan ancak mahalle olarak Keşan ilçe merkezine bağlı Paşayığıt ve İzzetiye mahalleleri nüfuslarının ilçe merkezi nüfusu içerisine dahil edilmiş olmasıdır. Bilindiği gibi ilçe merkezi idarî alanı içerisinde ancak ilçe merkezinde bulunan belediyenin yönetim alanı dışında belediye teşkilatına sahip ayrı yerleşmeler de bulunmaktadır. Bu yerleşmeler belde statüsü taşıyan müstakil yerleşmelerdir (Özçağlar, 2015: 81). Paşayığıt mahallesi 1999-2012 yılları arasında belde statüsünde bulunuyordu. 2012 yılında çıkartılan 6360 sayılı yasal düzenlemeyle nüfusu 2000 altında bulunan belediyeler kapatılmış ve bu yerleşmelere mahalle ya da köy olma hakkı tanınmıştır (Özgen, 2013: 76). İzzetiye mahallesi ise 2014

yılına kadar bir köy yerleşmesiydi. Paşayığit 2013, İzzetiye ise 2014 yılında Keşan ilçe merkezine mahalle olarak bağlanarak belediye hizmetlerinden yararlanma yolunu açmışlardır. Ancak Paşayığit mahallesi çalışma sahası olan Keşan ilçe merkezine, kuzeyde Edirne yolu üzerinde 12 km, İzzetiye mahallesi ise güneyde Çanakkale yolu üzerinde 3 km uzaklıkta bulunmaktadır. Bu sebeple Keşan kent yerleşmesinin sınırları dışında müstakil olarak kurulmuş bu yerleşmeler çalışma konumuza dahil edilmemişlerdir.

2.2.2. Nüfusun Yaş ve Cinsiyet Yapısı

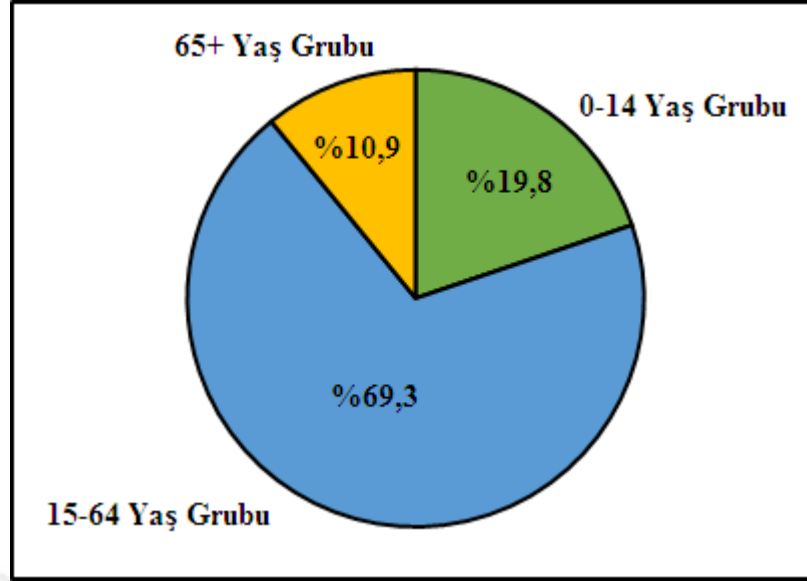
Nüfusun belirli bir yerleşmeye göre değişen özelliklerinden biri de yaş yapısıdır. Yerleşmede bulunan nüfusun miktarının yanı sıra nüfusun belirli yaş aralıklarına göre durumu, iş gücü durumu, hizmetlere olan talep, aile tipleri, ölüm ve doğum oranları ile yaşanan göçler açısından önemlidir (Tümertekin ve Özgüç, 2016: 266). Herhangi bir yerin nüfus yaş yapısının yıllar içerisinde gelişiminin takip edilmesi ve tespiti öncelikle ekonomik planlama ve kalkınma açısından önem taşımaktadır (Özgür, 1993a: 159). Nüfusun yaş yapısı ortaya konulurken geniş ve dar aralıklı gruplandırmalar kullanılır. Geniş aralıklı yaş yapısına göre 0-14 yaş grubunda bulunan nüfus çocuk nüfus, 15-64 yaş grubu yetişkin (faal) nüfus, 65+ nüfus ise yaşlı nüfus olarak gruplandırılmaktadır.

Tablo 2.2. Keşan Kent Nüfusunun Geniş Aralıklı Yaş Yapısı (2020).

Yaş	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	%
0 - 14	6120	20,2	5939	19,4	12059	19,8
15 - 64	21299	70,2	20920	68,5	42219	69,3
65+	2910	9,6	3698	12,1	6608	10,9
Toplam	30329	100	30557	100	61028	100

Kaynak: TÜİK

Keşan ilçe merkezi nüfusunun geniş aralıklı yaş yapısı incelendiğinde en büyük grubu 15-64 yaş grubu temsil eder. Ekonomik anlamda faal nüfusu temsil eden bu grup aynı zamanda nüfusun %69,3'üne karşılık gelmektedir. Buna göre Keşan nüfusu içerisinde yetişkin yaşta olanların büyük çoğunluğa sahip olduğu anlaşılır. 0-14 yaş diliminde yer alan çocuk nüfus ise %19,8 ile ikinci sıradadır. En küçük grubu ise 65+ yaş grubunda bulunanlar %10,9 ile temsil eder. Keşan'da yetişkin nüfusun varlığı bugün için önemli seviyededir. Ekonomik faaliyet alanları için olumlu görünen bu durum gelecekte büyük bir değişiklik olmadığı takdirde, yaşlanmanın etkisiyle bağımlı nüfusun artışına doğru bir grafik çizilmesine neden olacaktır.

Şekil 2.3. Keşan Kent Nüfusunun Geniş Aralıklı Yaş Grupları (2020).

Nüfusun yaş yapısının sağlıklı bir şekilde anlaşılması için medyan yaş hesaplaması da kullanılır (Arınç, 2001: 106). Keşan’da medyan yaş 36,1 olarak hesaplanmıştır. Buna göre bu yaştan altında ve üstünde bulunan nüfus miktarı birbirine eşittir. Ortanca yaş olarak da bilinen medyan yaş Türkiye’de 2020 yılında 32,7 olarak tespit edilmişti. Buna göre Keşan, Türkiye ortalamasına göre daha yaşlı bir nüfus barındırmaktadır. Son yıllar içerisindeki eğilim izlendiğinde sadece Keşan’ın değil Türkiye nüfusunun da yaşlanma eğiliminde olduğu görülmektedir (Yakar, 2014: 570).

Keşan’ın yaş yapısı dar aralıklı olarak incelendiğinde dikkati çeken husus 35-39 yetişkin yaş grubunun %8,2 ile en yüksek paya sahip olmasıdır. 40-44 yaş grubu %7,8 ile ikinci sırada iken nüfus miktarları birbirlerine çok yakın bulunan 20-24 yaş grubu ile 30-34 yaş grubu %7,7’lik payları ile üçüncü sırada yer almaktadır. Bu haliyle yetişkin nüfus grubunun Keşan’da nüfusun yaş yapısı içindeki ağırlığı ortaya çıkmaktadır. Çocuklarda 0-4 yaş grubunun %6,2 ile en düşük grubu teşkil etmesi, Keşan’da kısa zaman önce doğum oranlarının düşmüş olduğuna bir işaret olarak görülebilir. 65-69 yaş grubu ise %4,4 ile yaşlı nüfusun en kalabalık grubunu teşkil eder (Tablo 2.3).

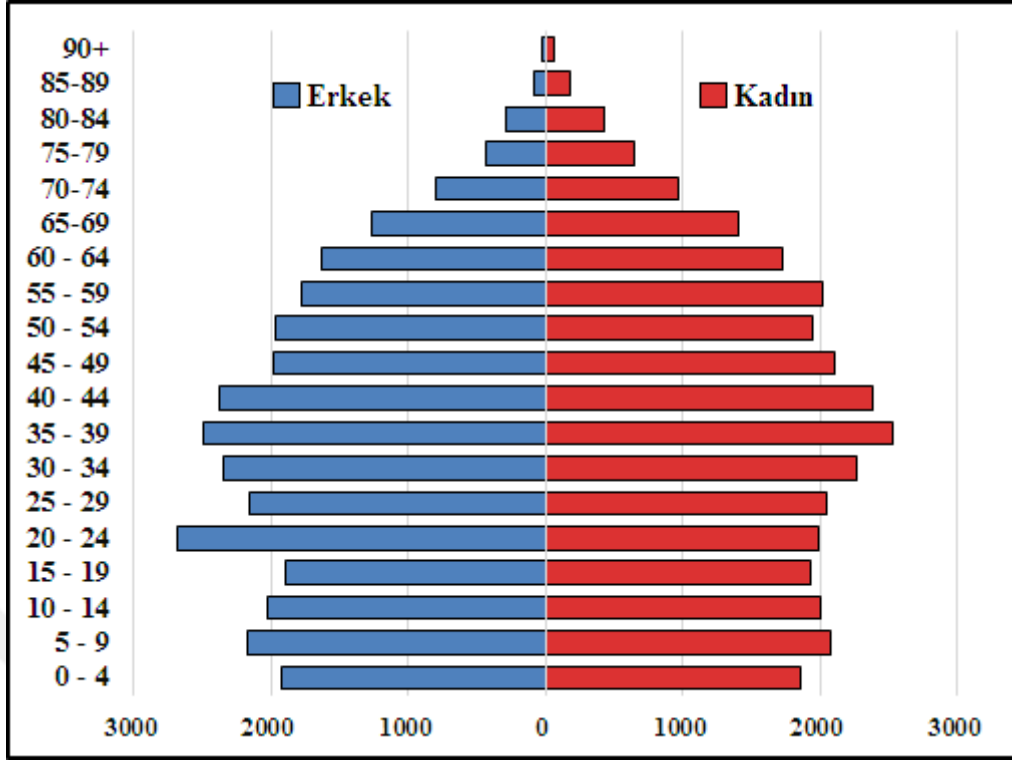
Tablo 2.3. Keşan Kent Nüfusunun Dar Aralıklı Yaş Yapısı (2020).

Yaş Grupları	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	%
0 - 4	1928	50,9	1862	49,1	3790	6,2
5 - 9	2172	51,1	2080	48,9	4252	7
10 - 14	2020	50,3	1997	49,7	4017	6,6
15 - 19	1887	49,5	1925	50,5	3812	6,3
20 - 24	2683	57,4	1989	42,6	4672	7,7
25 - 29	2161	51,4	2046	48,6	4207	6,9
30 - 34	2348	50,9	2264	49,1	4612	7,7
35 - 39	2493	49,6	2530	50,4	5023	8,2
40 - 44	2374	49,9	2385	50,1	4759	7,8
45 - 49	1980	48,5	2104	51,5	4084	6,7
50 - 54	1970	50,4	1942	49,6	3912	6,3
55 - 59	1779	46,9	2015	53,1	3794	6,2
60 - 64	1624	48,6	1720	51,4	3344	5,5
65 - 69	1268	47,4	1409	52,6	2677	4,4
70 - 74	798	45,2	969	54,8	1767	2,9
75 - 79	437	40,2	651	59,8	1088	1,8
80 - 84	285	39,9	429	60,1	714	1,2
85 - 89	90	34,1	174	65,9	264	0,4
90+	32	32,7	66	67,3	98	0,2
Toplam	30329	49,8	30557	50,2	61028	100

Kaynak: TÜİK

Nüfusun cinsiyet yapısı ya da cinsiyet oranı, yüz ya da bin kadın başına düşen erkek sayısını ifade eder (Tümertekin ve Özgüç, 2016: 272). Keşan'ın nüfus piramidinde yaş ve cinsiyet grupları beraber incelendiğinde 25-29 yaş grubuna kadar belirgin bir erkek nüfus üstünlüğü görülmektedir. Erkeklerde 15-19 yaş grubunda görülen azalmanın nedeni olarak, liseyi bitiren erkek öğrencilerin, eğitim ve askerlik amacıyla Keşan'dan ayrılmaları gösterilebilir. Kadın nüfusu 35-39 yaş aralığında erkek nüfusa göre yükselişe geçmiştir. Erkek nüfus 50-54 yaş grubunda sadece 28 nüfus fazlası göstermiş, 55-59 yaş aralığında kadın nüfusu tekrardan erkek nüfusa üstünlük kazanarak bu üstünlüğü bu yaş aralığından 90+ yaş aralığına kadar elinde tutmuştur (Şekil 2.4).

Erkeklerde 20-24 yaş aralığı 2683 ile en yüksek nüfusa sahipken kadınlarda 35-39 yaş aralığı 2530 ile en yüksek nüfusa sahiptir. Bunun sebebi Keşan'a dışarıdan gelen erkek nüfus göçü ile açıklanabilir. Bilindiği gibi özellikle eğitim ve çalışma amacıyla göçe katılan nüfusun büyük çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır. Keşan'da bulunan askerî birliklerin de 20-24 yaş grubuna erkek nüfus takviyesi yapmış olması olasıdır.

Şekil 2.4. Keşan Kenti'nin Nüfus Piramidi (2020).

Keşan nüfus piramidinde erkek ve kadın nüfusun birbirlerine oranlarına bakıldığında arada çok yüksek bir farkın olmadığı görülür. Erkek nüfus toplamda %49,8 iken kadın nüfus %50,2 oranına sahiptir. Erkek nüfus çocuk ve yetişkin yaş aralıklarında kadın nüfustan az bir farkla daha yüksektir. Yüksek yaş gruplarında ise kadın nüfusun erkek nüfusa göre biraz daha yüksek olduğu görülür. Bunun sebebi ise ortalama yaşam süresinin kadınlarda daha yüksek olmasıyla açıklanabilir (Şekil 2.4).

Kadın ve erkek yaş gruplarında nüfus, 35-39 aralığından sonra düzenli bir azalma gösterir. Bu azalmayı ölümler ve ortalama yaşam süresi ile açıklamak mümkündür. Ancak dikkat çekici olan piramidin 35-39 yaş aralığı altında kalan genç nüfusun da azalma eğilimi gösteriyor olmasıdır. Piramide dikkatli bakıldığında Keşan'da 35-39 yaş gurubunun doğduğu yıllar ile 15-19 yaş grubunun doğduğu yıllar arasında, nüfus artışında belirgin bir düşüşün yaşandığı anlaşılır. Bu iki grubun doğum tarihleri 1981-2005 yılları arasına karşılık gelmektedir. Keşan nüfusunun yıllar içerisindeki değişimine bakıldığında gerçekten de 1975 yılından 1985 yılına kadar nüfus artışında belirgin bir yavaşlamanın olduğu, 1985 yılındaki hızlanmanın ardından 2007 yılına kadar tekrar bir yavaşlama dönemine girildiği görülmektedir. Bu dönemde Türkiye'de 1980 darbesi öncesi siyasi ve ekonomik istikrarsızlığın yaşandığını, Türkiye'nin liberal ekonomiye geçiş yapip

dünyaya açılırken 1990 sonrası artan terör olayları ve yine yaşanan istikrarsızlıklar yüzünden oldukça dengesiz bir dönem geçirdiğini hatırlamak gerekir. Yaşanan bu olaylar tüm Türkiye’de olduğu gibi Keşan’da da nüfus artışında dalgalanmaların yaşanmasında büyük rol oynamışlardır. Keşan’da 2007 yılından sonra görülen artış ise sürekli olmamıştır. Nüfus artışı, 2010 yılından sonra doğan 5-9 yaş grubunda kendini belli ederken, 2015 yılından sonra nüfus artışı tekrar yavaşlayarak 2020 yılı itibarıyla 0,8 seviyesine gerilemiştir. Bu sebeple Keşan nüfus piramidinin, nüfus artış oranı düşüşe geçen ve giderek yaşlanma eğilimi gösteren yerleşmelere benzemeye başladığı söylenebilir (Tümertekin ve Özgüç, 2016: 268).

2.2.3. Nüfus Hareketleri

Nüfus; doğumlar, ölümler ve göçlerle meydana gelen gelişmelere bağlı olarak sürekli değişikliğe uğrayan, sürekli hareket halinde olan bir olaydır. Yaşayan insanların sayısı, bu sayının artışı ve azalması ile dağılışı ve yoğunluğu sürekli bir değişim içerisindedir (Tanoğlu, 1969: 31). Keşan’da olduğu gibi Türkiye’nin tamamında da nüfus sürekli bir dinamizme sahip olmuştur. Yıllar içerisinde yaşanan teknolojik gelişmelerle çocuk ölümlerinin azalması, sosyoekonomik imkânların gelişmesi ile artan doğum oranları, dünyada ve ülkemizde yaşanan gelişmelere bağlı olarak kırdan kente doğru gerçekleşen iç göçler çeşitli nüfus hareketlerine örnek olarak gösterilebilir.

2.2.3.1. Doğumlar ve Ölümler

Bir yerleşmenin nüfusu doğumlar ve ölümler yoluyla artış ve azalma gösterir. Eğer doğumlar ölümlerden fazla olarak gerçekleşirse bu olaya doğal nüfus artışı denilmektedir (Tümertekin ve Özgüç, 2016: 230). Bir yerde nüfusun 15-49 yaş aralığında bulunan kadın nüfustan, 1000 nüfus başına düşen doğum miktarına genel doğum oranı diğer bir deyişle doğurganlık denilmektedir. Genel ölüm oranı ise o yerde bulunan tüm nüfustan 1000 nüfus başına düşen yıllık ölüm sayısıdır (Doğanay, 2014: 179).

Türkiye’de ve Keşan’da doğal nüfus artış hızı genel olarak düşüş eğilimindedir. Bu düşüşün yaşanmasında kadınların faal nüfus içerisindeki paylarının artması ve toplumun sosyokültürel yapısında görülen değişiklikler rol oynamaktadır. Eğitim seviyesi yükselen toplumlarda insanlar çalışma dışındaki faaliyetlerine daha fazla vakit ayırırken, genelde az çocuk yapmayı ya da hiç yapmamayı tercih etmektedirler. Yine siyasi ve ekonomik dalgalanmalar da doğurganlık oranları üzerinde etkili olmaktadır.

Keşan’da 2020 yılında 825 çocuk dünyaya gelmiştir. Bu doğum sayılarına göre hesaplama yapıldığında genel doğum oranının %54,1 olduğu ortaya çıkar. Bu oran Türkiye ortalaması olan %51,’in üstündedir. Doğurganlığı ölçmek için kullanılan diğer bir yöntem ise ham veya kaba doğum oranıdır. Bu yöntemde doğan çocuk sayısı önce toplam nüfusa bölünür sonrasında bin ile çarpılır (Tümertekin ve Özgüç, 2016: 231). Keşan’ın 2020 yılı ham doğum oranı ise %13,5 olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye ham doğum oranının bu yılda %13,3 olduğu düşünüldüğünde Keşan’ da nüfus artışının ülke ortalamasının üstünde gerçekleştiği görülür. Keşan’da 2020 yılında 726 kişi yaşamını yitirmiştir. Genel ölüm oranının ise %11,9 olduğu görülmektedir.

2.2.3.2. Göçler

Nüfusun doğum yerlerini terk ederek, kişi, aile veya daha büyük gruplar halinde geçici ya da sürekli olarak yaşamak amacıyla başka bir yere gitmesi hareketine göç denilmektedir (Doğanay, 2014: 193). Göç hareketi Türkiye’de asıl olarak kırsal yerleşmelerden büyük kentlere yönelik yaşanmaktadır. Yine belirli imkânları ön plana çıkan elverişli kasaba ve küçük kentler de yakın çevrelerindeki kırsal yerleşmelerden göç almaktadır (Tümertekin, 1977: 42).

Cumhuriyet döneminde Keşan’da yaşanan ilk göç hareketi kır nüfusunda meydana gelmiştir. 1927 yılı sayımına göre 31442 olan kır nüfusu 1935 yılına gelindiğinde 7418 azalarak 24024’e düşmüştür. Doğal ölümler bir kenara konulduğunda bu azalmanın oldukça yüksek olduğu göze çarpar. Kent nüfusunda yaşanan 1981 artışa rağmen, göç eden nüfusun büyük çoğunluğunun Keşan dışında başka yerleşmelere göç ettiği anlaşılmaktadır. O dönem için bu göçün yakın çevredeki Edirne il merkezi ile Çanakkale ve Bursa gibi illere yöneldiği söylenebilir.

Keşan bu dönemde sadece göç vermemiş aynı zamanda Keşan’ın köylerine 1923-1955 yılları arasında Bulgaristan’dan 2956 ; Yunanistan’dan 4433 ; Romanya’dan 382 ve Yugoslavya’dan 52 olmak üzere toplam 7823 nüfus göç etmiştir (Dinçer, 2017: 89). Yine bu dönemde sadece Keşan değil Edirne’nin de dışarıdan fazlaca göç aldığı görülmektedir (Öngör, 1961: 69).

Türkiye’de tarımda makineleşmenin artması ile özellikle 1950 yılı sonrasında kırdan kente göç hızında bariz bir artış söz konusudur. Keşan’da 1950-1955 döneminde kır nüfusu 4323 azalırken kent nüfusu 2385 artmıştır. Kent nüfusu artışının sadece

doğumlar ile gerçekleşmediği anlaşılmaktadır. Ayrıca kırdan azalan nüfusun hemen hemen yarısı da Keşan'dan başka yerlere göç etmiştir. Bu dönemde özellikle Çanakkale ve Edirne'nin fazla dış göç alan iller olduğu düşünüldüğünde kır nüfusunun yarısının da bu il merkezlerine göç etmiş olması yüksek muhtemeldir (Öngör, 1958: 105).

1970-1980 yılları arasında Edirne ili tamamından dışarı olan göçlerin miktarı 24063'dür. Keşan'da bu dönemde artmaya devam eden kent nüfusu ve kır nüfusundaki değişiklik oranlarına dikkat edilirse Keşan'ın il dışı göç hareketinde bu toplamın dışında olduğu anlaşılır (Tandoğan, 1989: 141). Kırdan kente göç olayı açısından dikkat çeken diğer bir dönem ise 1985-1990 dönemidir. Bu dönemde Keşan kır nüfusu 6987 azalırken kent nüfusu 6138 artış göstermiştir. 1950 döneminin aksine kırdan kente göç eden nüfusun çok büyük bir oranının Keşan ilçe merkezine yöneldiği anlaşılmaktadır. 1975-1990 yılları arasında Türkiye'de yaşanan göçlerin 1/3'ünün il içinde gerçekleştiği düşünüldüğünde Edirne ilinde il içi göçe katılan nüfusun önemli bir kısmının Keşan'ın köylerinden Keşan ilçe merkezine göç edenlerden oluştuğu anlaşılmaktadır (Özgür, 1999: 161). Bu dönemde Türkiye genelinde de kırdan kente yüksek bir göç oranı olduğunu ve göç edenlerin hemen hemen yarısının faal nüfus yaş grubunda olduğunu da belirtmek gerekir (Garipağaoğlu, 1999: 70).

Keşan'da 2000-2007 yılları arasında son büyük kırdan kente göç hareketinin yaşandığını söylemek mümkündür. 2000 yılına gelindiğinde 34882'e yükselmiş olan kır nüfusu 2007 yılında 11806 göç vererek neredeyse 1/3 oranında azalmıştır. Keşan ilçe merkezinde ise 2000 yılında 42755 olan nüfus 2007 yılında 11611 artarak 54366 olmuştur. Kırdan azalan ve kentte artan nüfus miktarları incelendiğinde, ilçe merkezine yönelen göçün on bin civarında olduğu anlaşılmaktadır. Dönemlere göre göç hareketleri incelendiğinde Keşan kent nüfusundaki artışta Keşan'ın köylerinden ilçe merkezine yapılan göçlerin büyük bir yerinin olduğu görülmektedir.

Tablo 2.4. Keşan İlçe Merkezinde Göç Hareketleri (2020).

İller	Alınan-Göç	Verilen-Göç	Net-Göç
Adana	29	25	4
Adıyaman	15	4	11
Afyonkarahisar	13	13	-
Ağrı	9	28	-19
Amasya	4	-	4
Ankara	113	119	-6
Antalya	15	31	-16

Artvin	4	-	4
Aydın	28	25	3
Balıkesir	43	71	-28
Bilecik	-	-	-
Bingöl	6	-	6
Bitlis	-	-	-
Bolu	11	4	7
Burdur	4	-	4
Bursa	74	96	-22
Çanakkale	131	143	-12
Çankırı	3	-	3
Çorum	9	24	-16
Denizli	12	18	-6
Diyarbakır	27	27	0
Edirne	572	383	189
Elâzığ	12	6	6
Erzincan	-	17	-17
Erzurum	16	11	5
Eskişehir	23	23	0
Gaziantep	28	22	6
Giresun	-	4	-4
Gümüşhane	7	-	7
Hakkâri	13	6	7
Hatay	31	35	-4
Isparta	7	16	-9
Mersin	12	24	-12
İstanbul	850	599	251
İzmir	106	108	-2
Kars	31	11	20
Kastamonu	6	-	6
Kayseri	8	10	-2
Kırklareli	79	80	-1
Kırşehir	-	10	-10
Kocaeli	63	67	-4
Konya	32	21	11
Kütahya	7	7	0
Malatya	11	17	-6
Manisa	39	39	0
Kahramanmaraş	24	10	14
Mardin	34	22	12
Muğla	21	12	9
Muş	-	5	-5
Nevşehir	-	-	-
Niğde	8	9	-1
Ordu	14	26	-12
Rize	12	4	8
Sakarya	26	26	0
Samsun	23	18	5
Siirt	3	-	3
Sinop	14	17	-3
Sivas	7	5	2

Tekirdağ	320	411	-91
Tokat	12	-	12
Trabzon	8	10	-2
Tunceli	4	5	-1
Şanlıurfa	23	6	17
Uşak	7	-	7
Van	78	14	64
Yozgat	5	-	5
Zonguldak	31	19	12
Aksaray	7	6	1
Bayburt	-	-	0
Karaman	4	-	4
Kırıkkale	12	8	4
Batman	5	14	-9
Şırnak	50	28	22
Bartın	7	5	2
Ardahan	12	-	12
Iğdır	11	6	5
Yalova	13	8	5
Karabük	10	30	-20
Kilis	-	-	0
Osmaniye	-	11	-11
Düzce	6	5	1
Toplam	3314	2884	430

Kaynak: TÜİK

Keşan'da il ve ilçe idari sınırları içerisinde gerçekleşmiş olan göç olayları dışında başka illerden Keşan ilçe merkezine gelen ve ülke genelinde gerçekleşen göç hareketi de yaşanmaktadır. 2020 yılında çeşitli illerden Keşan ilçe merkezi 3314 nüfus göç almış, Keşan'dan başka illere ise 2884 nüfus göç etmiştir. Türkiye geneli göç hareketine bakıldığında gelen nüfus giden nüfustan 430 fazladır. (Tablo 2.4).

Keşan'da yıl içerisinde nüfus hareketi oluşturan başka bir olay daha yaşanmaktadır. Keşan İlçe Nüfus Müdürlüğü'nden edinilen bilgilere göre nüfusu Keşan'ın köylerine kayıtlı ve orada oturup çalışan vatandaşlar, kışları rahat geçirebilmek için Keşan'da çoğunluğu kalorifer ısıtmalı evlere gelip oturmakta, tarım faaliyetlerinin hızlandığı mevsimlerde ise tekrar köylerine dönmektedir. Keşan'ın kırsalından bu şekilde kışları geçirmek amacıyla kente gelenlerin yaklaşık 15 bin civarında olduğu düşünülmektedir.

2.2.4. Nüfusun Sosyoekonomik Nitelikleri

2.2.4.1. Aile Büyüklükleri

Aile büyüklüğü nüfusun yaşadığı ortam şartlarını ve ekonomik koşullarını anlamada kullanılan önemli ölçütlerden birisidir. Özellikle kent ve kırdaki yaşayan aileler arasında bariz olarak ortaya çıkan bir aile büyüklüğü farkı mevcuttur (Sencer, 1979: 351). Bir evde aralarında kan bağı bulunsun ya da bulunmasın beraberce yaşayan, bir ya da daha fazla kişinin oluşturduğu gruba hane halkı denilmektedir (Özçağlar ve Kasarcı, 1993: 1). Aile büyüklüğü ise belirli bir yerleşmenin toplam nüfusunun hane halkı sayısına bölünmesi ile elde edilir.

Tablo 2.5. Keşan İlçe Merkezinde Mahallelere Göre Ortalama Aile Büyüklüğü (2020).

Mahallenin Adı	Nüfusu	Aile / Hane halkı Sayısı	Ortalama Aile Büyüklüğü
Aşağı Zaferiye	10568	3691	2,9
Büyük Cami	6256	2173	2,9
Cumhuriyet	4812	1558	3,1
İspat Cami	12418	4295	2,9
İstasyon	142	52	2,7
Mustafa Kemal Paşa	6545	1937	3,4
Yeni	6358	2162	2,9
Yenimescit	6051	1668	3,6
Yukarı Zaferiye	7878	2871	2,7
Toplam ve Ortalama	61028	20407	3,0

Kaynak: TÜİK

Keşan'ın ADNKS verilerine göre, 2020 yılı aile büyüklüğü 3,0 olarak hesaplanmıştır. Bundan yola çıkılarak Keşan'da ailelerin çoğunlukla çekirdek aile tipinde olduğu söylenebilir (Sencer, 1979: 347). Sosyoekonomik şartların ve eğitim seviyesinin artışı kentleşme süreci içerisinde aile tiplerini de şekillendirmektedir. Mahallelere göre aile büyüklüklerine bakıldığında mahalleler arasında çok yüksek farkların olmadığı görülür. En yüksek ortalama aile büyüklüğü 3,6 ile Yenimescit mahallesinde, en düşük değer 2,7 ile İstasyon ve Yukarı Zaferiye mahallerinde görülmektedir. Türkiye'nin ortalama aile büyüklüğü en yüksek ili, 2020 yılında 5,6 ile Şırnak iken, en düşük olan ili ise 2,6 ortalaması ile Keşan'a komşu olan Çanakkale ilidir. Türkiye ortalaması 3,3 iken

Edirne'nin 2020 yılı ortalama aile büyüklüğü 2,7 olmuştur. Bu ortalamalar ışığında Keşan'da ev başına düşen nüfusun Türkiye geneline göre daha az, Çanakkale ili ve Edirne'nin diğer ilçelerine göre biraz daha kalabalık olduğu görülür.

2.2.4.2. Bağımlılık Durumu ve Bağımlı Nüfus

Nüfusun bağımlılığı denildiğinde, ekonomik anlamda faal olan her insanın bakmakla sorumlu olduğu kişi miktarı anlaşılır (Arıncı, 2001:117). Bağımlılık durumunun ortaya konulması için 0-14 çocuk yaş grubu ile 65+ yaşlı yaş grubunun toplamı 15-64 yaş aralığındaki yetişkin nüfusa bölünür, elde edilen değer de yüz veya bin ile çarpılır (Özgür, 1993a: 160). Bu yöntemle göre hesaplama yapıldığında Keşan nüfusunda bağımlı nüfus %44,2 olarak ortaya çıkmaktadır. Türkiye genelinde ise bağımlılık oranı %47,7'dir.

Elbette bu yöntemle elde edilen sonuç gerçek anlamda bağımlı nüfusu ortaya koymaktan uzaktır. 0-14 ile 65+ yaş gruplarındaki nüfusun içerisinde gayet çalışanlar olabileceği gibi 15-64 yaş grubundaki faal nüfusun içerisinde de öğrenim, askerlik, sağlık vb. nedenlerle çalışamayanlar olacaktır. Örneğin Keşan Kaymakamlığı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı verilerine göre, 6430 kişinin vakıftan yardım aldığı görülmektedir. Yine İŞKUR kayıtlarına göre 2020 yılında Keşan'da kayıtlı işsiz sayısı 7000 kişinin üzerindedir.

2.2.4.3. Nüfusun Eğitim ve Kültürel Durumu

Keşan'da örgün eğitim; devlet okulları ve özel okullar dahil 7 anaokulu, 25 ilkokul, 18 ortaokul, 16 lise ve 3 yüksek okul ile yapılmaktadır. Yaygın eğitim ise Halk Eğitimi Merkezi, Meslekî Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu ile yapılmaktadır. Bunların yanında 50000 civarı kitap koleksiyonu ile Keşan halk kütüphanesi de eğitim ve öğretim faaliyetlerine katkıda bulunan kurumlar arasındadır.

Eldeki verilere göre kent nüfusunun eğitim durumuna bakıldığında okur yazar olanların toplam nüfusa oranı %96,4 olarak görülmektedir. Eğitim seviyesinde en büyük grubu %27,9 ile ilkokul mezunları teşkil ederken, lise mezunları %22,5 ile ikinci sırada yer alır. Üçüncü sırada %20,7 ile ortaokul mezunları, dördüncü sırada ise %15,5 ile üniversite mezunları bulunur. Okur yazar olup herhangi bir kurumda eğitim görmemiş olanların oranı ise %9,3 olarak karşımıza çıkar. Okur yazar olmayanların oranı ise sadece %3,6'dır. Ayrıca %0,5 diliminde yer alan çok küçük bir grubun da eğitim durumu bilinmemektedir.

Tablo 2.6. Keşan Kent Nüfusunun Eğitim Durumu (2020).

Eğitim Düzeyi	Erkek	% ▼	% ►►	Kadın	% ▼	% ►►	Toplam	% ▼
Okur Yazar Olmayan	350	1,2	17,8	1614	5,8	82,2	1964	3,6
Okur Yazar Olan Fakat Bir Okul Bitirmeyen	2365	8,3	45,8	2795	10,1	54,2	5160	9,3
İlkokul Mezunu	6845	24,5	44,3	8610	31,2	55,7	15455	27,9
Ortaokul ve Dengi	6214	22,4	54,2	5247	19	45,8	11461	20,7
Lise ve Dengi	7079	26,1	56,7	5407	19,6	43,3	12486	22,5
Üniversite ve Üzeri	4742	17,1	55,4	3816	13,8	44,6	8558	15,5
Bilinmeyen	112	0,4	44,6	139	0,5	55,4	251	0,5
Toplam	27707	100	50,1	27628	100	49,9	55335	100

Kaynak: TÜİK verilerinden derlenerek hazırlanmıştır.

Cinsiyetler arasındaki eğitim düzeyi incelendiğinde okuma yazma bilmeyen, okur yazar olup herhangi bir kurumda eğitim görmeyen ve ilkokul mezunu olan kadınların sayısı, bu guruplardaki erkeklere göre daha fazadır. Okuma yazma bilmeyenlerin en fazla olduğu grup 65+ yaş grubudur ve bu grup içinde kadınlar çoğunluğu oluşturmaktadır.

2.2.5. Nüfus Yoğunluğu ve Dağılışı

Yeryüzünde herhangi bir yerde, sınırları belli bir arazi ünitesi üzerinde yaşayan nüfusun o araziye oranına nüfus yoğunluğu denilmektedir. Nüfus toplamının arazi toplamına bölünmesi sonucunda ise Aritmetik veya Matematik nüfus yoğunluğu elde edilir (Tanoğlu, 1969: 54). Araştırma sahası olan Keşan belediye yönetim alanının yüzölçümü 4130 hektardır. Buna göre 2020 yılında Keşan'ın matematik nüfus yoğunluğu 14,8 gibi oldukça düşük bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır.

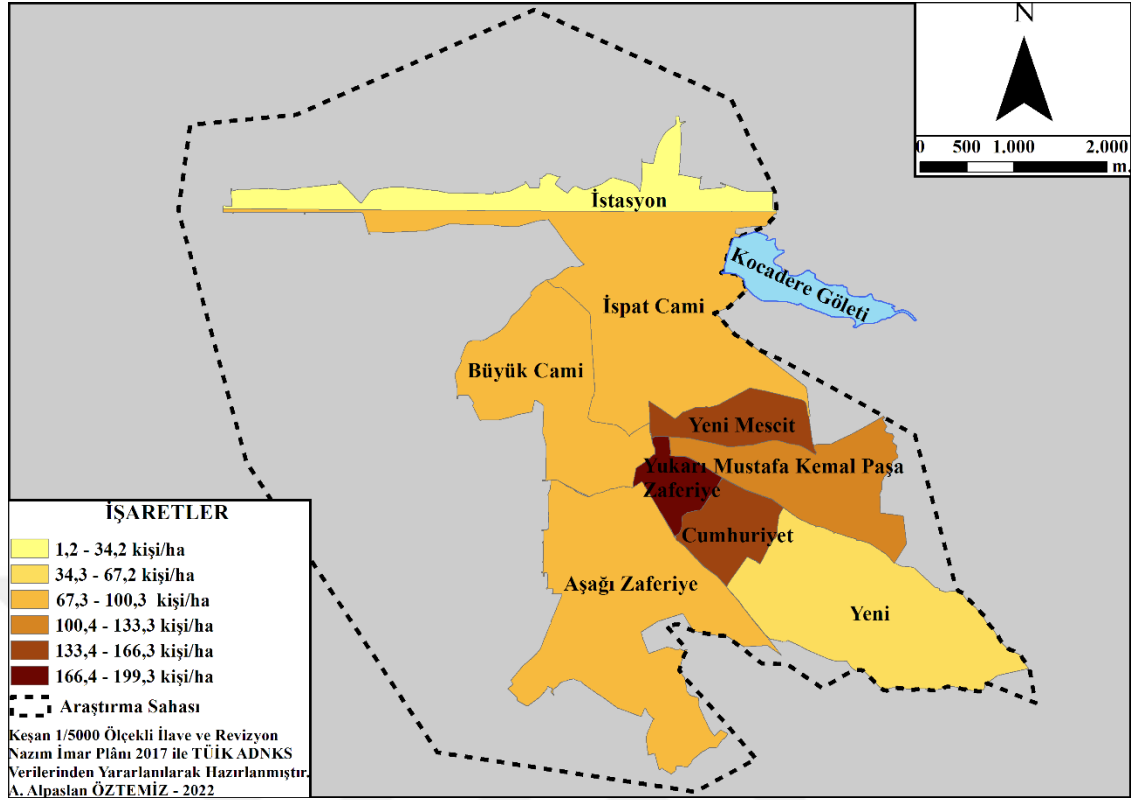
Belediye yönetim alanı içerisindeki arazinin tamamını kent, burada yaşayan nüfusu da kentli nüfus olarak kabul eden tanımlamalar mevcuttur (Keleş, 2015: 108). Ancak Keşan belediye yönetim alanı içerisinde gölet, tarım ve orman alanları gibi yerleşmeye konu olmayan kent dışı kısımlar 2485 hektar ile oldukça büyük yer kaplamaktadır. Yine farklı mahallelerde farklı yüzölçümleri ve farklı arazi kullanım özellikleri söz konusudur.

Nüfusun kentsel alan içerisinde dağılışını anlayabilmek için sadece doğrudan yararlanılan arazi yüzölçümünü kullanmak daha sağlıklı sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Bunun için ise gerçek nüfus yoğunluğu metodu kullanılır (Özçağlar, 2011: 106). Keşan'ın kentsel alanı 1645 hektar yüzölçümüne sahiptir. Keşan kent nüfusu ise 2020 yılında 61028'di. Buna göre Keşan'da gerçek nüfus yoğunluğu 37,1 kişi/ha olarak ortaya çıkar.

Tablo 2.7. Keşan İlçe Merkezinde Mahallelere Göre Nüfus Yoğunlukları (2020).

Mahallenin Adı	Nüfusu	Yüzölçümü (ha)	Nüfus Yoğunluğu (ha/kişi)
Aşağı Zaferiye	10568	345,4	30,6
Büyük Cami	6,256	196	31,9
Cumhuriyet	4812	62,5	77,0
İspat Cami	12418	396,8	31,3
İstasyon	142	122,7	1,2
Mustafa Kemal Paşa	6545	143,1	45,7
Yeni	6358	276,5	22,3
Yenimescit	6051	62,5	96,8
Yukarı Zaferiye	7878	39,5	199,4
Toplam ve Ortalama	61028	1645	37,1

Kaynak: TÜİK ADNKS 2020 verilerinden derlenmiştir. Mahalle yüzölçümleri 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Plânı Üzerinden Hesaplanmıştır.

Harita 2.1. Keşan'da Gerçek Nüfus Yoğunluğunun Mahallelere Göre Dağılışı (2020).

Nüfus yoğunluğunun mahallelere göre dağılışına bakıldığında en yüksek yoğunluğun Yukarı Zaferiye mahallesinde olduğu görülür. Mahallenin 7878 olan nüfusu 39,5 ha gibi oldukça küçük bir alana sıkışmış durumdadır. Bu mahallede konut tipinin de çok katlı apartmanlar olduğu düşünüldüğünde hektara 199,4 kişi gibi yüksek bir yoğunluğa sahip olması doğal olarak karşılanmalıdır. Yeni Mescit mahallesi de 96,8 kişi/ha olan yoğunluğu ile ikinci sıradadır. Yoğunluk açısından üçüncü sırada bulunan Cumhuriyet mahallesi ise 77 kişi/ha yoğunluğa sahiptir. Yoğunluğu yüksek bu mahallelerin ortak özelliği, yerleşmenin çekirdeğinde bulunmaları, diğer mahallere göre daha küçük yüzölçümüne sahip olmaları ve kenar mahalleler gibi fazlaca kullanılmayan araziye sahip olmamalarıdır.

Mustafa Kemal Paşa, İspat Cami, Büyük Cami, Aşağı Zaferiye ve Yeni mahalleleri hem yüzölçümleri daha yüksek hem de kent alanı dışında daha geniş arazilere sahip olan mahalleler oldukları için nüfus yoğunlukları merkeze göre biraz daha düşük mahalleler olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentlerde merkezden kenarlara doğru nüfus yoğunluğunun azalması genel olarak görülen bir durumdur (Göney, 2017a: 112). Keşan'da da bu durumun geçerli olduğu görülmektedir. Kentin kuzeyinde bulunan

İstasyon mahallesi ise 122,7 hektar alanda sadece 142 kişinin yaşıyor olmasından dolayı 1,2 kişi/ha yoğunluğa sahiptir. Yoğunluğun düşük olmasının sebepleri içerisinde imar plânında konut alanlarına çok az yer verilmiş olması da bulunmaktadır.

2.3. YERLEŞME

Kent yerleşmelerinin ortaya çıkışında coğrafi şartların elverişli olması rol oynar. Ancak coğrafi şartların yanında yerleşmenin konumu daha büyük önem taşır. Konumun elverişliliği kentlerin çevreleri için bir çekim merkezi olmalarına, ekonomik fonksiyonlarının gelişip çeşitlenmesine ve yerleşmenin daha da gelişmesine imkân sağlar. (Bayartan, 2003: 5). Daha önceki başlıklarda ele alındığı gibi Keşan'ın konumu çok eski zamanlardan beri yerleşme için elverişli bulunarak tercih edilmiştir. Trakya ve Ege'deki eski kent yerleşmelerinde olduğu gibi Keşan'ın konumu da dönemin ihtiyaçlarını karşılayacak özellikler barındırıyordu. Bu özellikler; sağlığa yararlı bir iklim, kentin ulaşım açısından elverişli bir konumda olması ve savunma açısından uygunluk olarak üç başlıkta toplanabilir (Aktaran: Göney 2017a: 3).

Osmanlı Dönemi'nde mahalleler kentlerdeki en küçük idarî birimi oluşturuyorlardı (Yel ve Küçükaşçı, 2003: 325). Bu idarî birimin çekirdeği ise bir cami etrafında şekilleniyor, yönetiminde de imamlar bulunuyordu. Yine mahallenin merkezinde caminin yanında meydan, imaret, çeşme, okul ve hastane gibi unsurlar yer alıyordu (Bayartan, 2005: 99). Mahalle yönetiminde imamlar sadece dini görevlerde değil, XIX. yüzyılda muhtarlık kurumu kurulana dek tek başlarına, daha sonra da diğer mahalle muhtarları ile kentin yönetiminde de önemli rol oynamışlardır (Çadırcı, 2013: 38). Bilindiği gibi kentlerde bulunan bu tesislerin yapımı, bakımı ve idaresi de o tesisler için ayrılan vakıfların gelirleriyle karşılanıyordu. Özellikle camilere vakıf sahibinin isminin verilmesi de sıklıkla rastlanan bir durumdur (Kuban, 1968: 67).

Osmanlı Dönemi'nde Keşan'ın yerleşme çekirdeğinde bulunan yapı Büyük Cami olarak da anılan Hersekzâde Ahmed Paşa Camii'ydi. Günümüzde halen ayakta olan caminin etrafında şekillenen mahalle de yine Büyük Cami mahallesi olarak isimlendirilmiştir. Daha önce belirtildiği gibi caminin ve nice başka yapıların yapımını da Hersekzâde Ahmed Paşa'nın vakıfları üstlenmişti. Mahalle ve çevresi Cumhuriyet dönemine kadar Müslüman-Türk nüfusun yaşadığı yerleşmeyi teşkil etmiştir. Yerleşmeyi oluşturan yapıların çoğu günümüze ulaşmamıştır. Günümüze ulaşabilen az sayıda yapının

dağılışına bakmak yerleşmenin sınırlarının ana hatlarıyla anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

Eski yapıların çoğunluğu Büyük Cami mahallesinde bulunurken kuzeybatı güneydoğu doğrultusunda dağılışı göstermektedir. Birkaç eski yapı da Yukarı Zaferiye, Aşağı Zaferiye ve Cumhuriyet mahallelerinde bulunmaktadır. Osmanlı Dönemi yerleşmesinin sınırlarının bu yapılar çevresinde şekillendiği söylenebilir. Yine bu dönemde sahanın güneydoğu ucundan Kuru Dağları'nın yamaçlarına kadar Rum ve Bulgar nüfus yaşamaktaydı (Dinçer, 2017: 226). Batıdan doğuya bugünkü Aşağı Zaferiye, Cumhuriyet ve Yeni Mahalle sınırları içerisinde kalan kesimde o dönemden günümüze herhangi bir yapı ulaşmamıştır.

2.3.1. Yerleşmenin Fizyonomisi

Yerleşmenin fizyonomisine bakıldığında, kentin kuzey-güney yönünde uzanan bir şekil aldığı görülür. Dağ eteklerinde ya da bir ovanın kenarında kurulmuş olan yerleşmelerde bu şekilde bir yayılma sıklıkla karşılaşılan bir durumdur (Göney, 2017a: 148). Keşan'ın doğuda Kuru Dağlarının etekleriyle ve batısındaki ovanın kenarı arasında kurulmuş ve gelişmiş olması da bu fizyonominin oluşmasını sağlamıştır. Kentin yakın zamanlardaki genişlemesi ise doğudaki yüksek kesimlere doğru olmuştur. Kentin Kuru Dağları'na doğru sokulan kısmı kabaca bir üçgeni andırmaktadır.

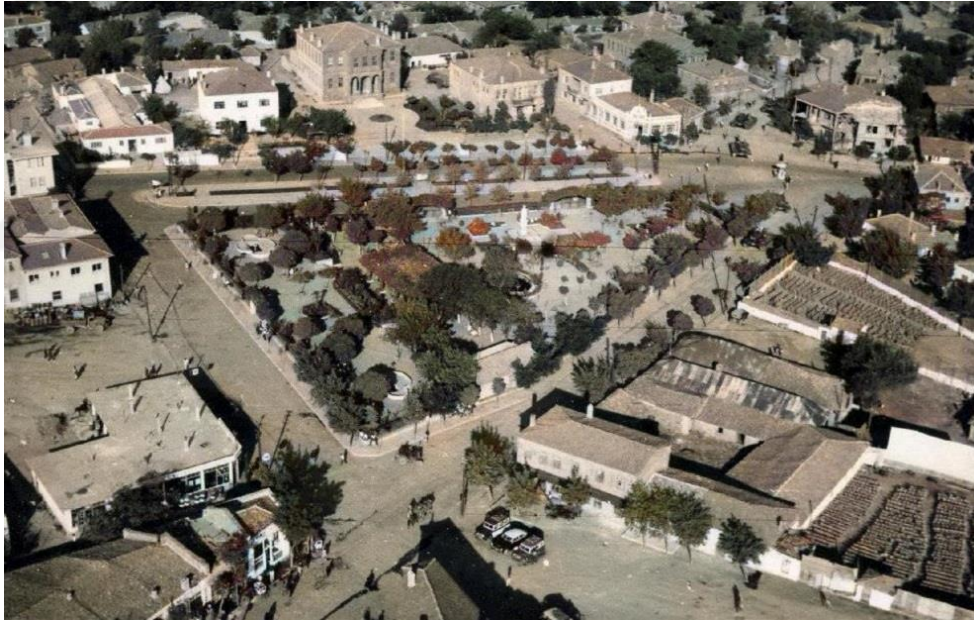
İkinci olarak Keşan'da merkezden çevreye doğru bir yayılım kalıbı da göze çarpar. İnsal yayılma olarak da isimlendirilen bu yerleşme şeklinde ana ulaşım hatları şehrin merkezî kısmından çevreye doğru bir yıldız gibi uzanır (Aliagaoglu ve Uğur, 2016:135). Keşan'da kent içi ulaşım hatları, Cumhuriyet meydanı etrafında buna benzer bir şekilde bir yayılım gösterir. Keşan'ı kuzeyde Uzunköprü ve Edirne'ye; güneyde ise Çanakkale'ye bağlayan yol eskiden kentin iç kısmından geçmekteydi. Geçmişte kenti doğu-batı yönünde ikiye ayıran bu yolun varlığı, Keşan'ın bir nevi yol boyu yerleşmesi şeklinde yayılım göstermesine de imkân vermiştir. Keşan'ın hem kuzey güney yönünde yol boyu hem de şehir içi ana ulaşım aksları üzerinde merkezden çevreye doğru genişlemesi, jeomorfolojik şartlar ile birlikte beşerî faaliyetlerin sonucudur denilebilir.

2.3.1.1. Yerleşmenin Yatay ve Dikey Gelişmesi

Cumhuriyet kurulduğunda Keşan ilçe merkezinde 10 mahalle idari alanı bulunuyordu. Bu idari bölünüş 2000 yılına doğru değişmeye başlamıştır. Önce Orta Cami

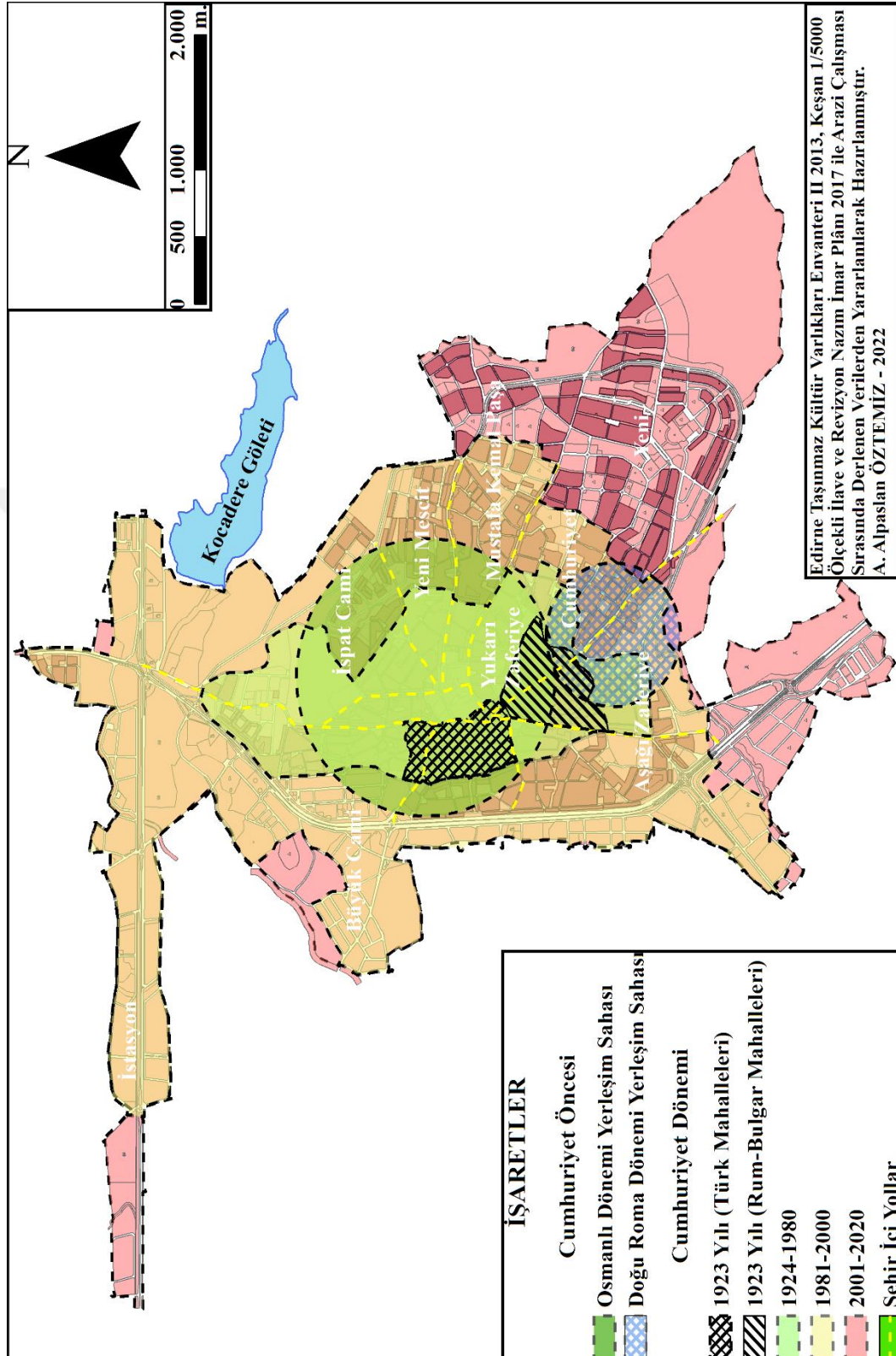
mahallesi İspat Cami mahallesi ile birleştirilmiş; Yörük mahallesi ikiye bölünerek Yenimescit ve Mustafa Kemal Paşa mahalleleri oluşturulmuş; Cumhuriyet mahallesi 1991 yılında, Yeni mahalle ise 2009 yılında Aşağı Zaferiye mahallesinden ayrılarak kurulmuşlardır. Bu idari bölünüş 2020 yılına kadar değişmeden gelmiştir.

Keşan'ın Osmanlı Dönemi'nin sonunda ve Cumhuriyet Dönemi'nde yapılan mübadele ile nüfus kaybetmiş bir yerleşme olduğuna daha önce de değinilmişti. Nüfus artışının 1955-1960 dönemine kadar yavaş bir şekilde yaşanması, yerleşmenin de ağır bir gelişim süreci yaşamasına neden olmuştur. Özellikle Cumhuriyet meydanı ve çevresinde yoğunlaşan yerleşme, 1960 yılında yaşanan büyük nüfus artışının ardından değişmeye başlamıştır. Kent bu dönemde Cumhuriyet meydanı etrafında yoğunlukla oturma alanları ile yatayda dairesel bir genişleme göstermiş, kuzeyde İspat Cami ile güneyde Aşağı Zaferiye mahallelerine askerî alanlar eklenmiştir.

Fotoğraf 2.4. Keşan Cumhuriyet Meydanından Bir Görünüm, 1962.

Keşan'da 1929-1959 yılları arasında toplam 1002 bina inşa edilmişken 1960-1969 yılları arasında 1606, 1970-1979 yılları arasında ise 2082 binanın daha yapımı tamamlanmıştır. Bu binaların büyük bir çoğunluğunu ise genellikle tek katlı konutlar oluşturuyordu. İlk toplu konutlar ise 1960 yılından itibaren askerî personel için İspat Cami mahallesinde inşa edilmeye başlanan lojmanlardır. Yine İspat Cami mahallesinde 1980 yılı sonrasında DSİ çalışanları için lojmanlar yapılmıştır.

Keşan’da dikey gelişme de bu dönemden sonra başlamış, özellikle 1980 yılından sonra çok katlı binaların yapımı hızlanmıştır. Kentte 2000 yılına gelindiğinde 4 katlı 451, 5 katlı 246 ve 6 ve daha fazla katlı 243 bina bulunmaktaydı. Buna karşılık Keşan’da tek katlı 4504, iki katlı 1550 ve üç katlı 1062 bina bulunuyordu. Bu verilere göre 4 ve daha fazla katlı binalar, toplam bina sayısının yaklaşık olarak 1/10’unu teşkil ediyorlardı. Keşan’da 2000-2020 yıllarında ise toplam 3074 bina inşa edilmişti ve bunların %58,2’si üç ve daha az katlı binalardan oluşmaktaydı. Keşan Küçük Sanayi Sitesi Büyük Cami mahallesinde 1986 yılında hizmete girmiş, atölye tipi sanayi faaliyetleri kentin kuzey batısında toplanmıştır. Kentin batısından geçen karayolu ise yerleşmenin bu yönde bulunan ovaya doğru gelişimini büyük oranda kısıtlamıştır.

Fotoğraf 2.5. Keşan’ın Batı Kesiminden Bir Görünüm.

Keşan ilçe merkezinde 1960 yılı sonrası hızla artan nüfus ve il içi göçler kenti hazırlıksız yakalamış, özellikle göç eden vatandaşlar konut ihtiyaçlarını kendileri karşılamaya çalışınca hızlı ve çarpık kentleşmenin en bariz örneği olan gecekondu ortaya çıkmaya başlamıştır. Özellikle şehrin kuzey ve güney yönündeki boş arazileri hızlıca dolduran bu yapıların daha da fazla artmaması için Keşan Belediye’si tarafından gecekondu önleme bölgeleri oluşturulmuş, kooperatif evleri yapımı projesi devreye sokulmuş, 1973-74 yıllarına doğru gecekonduların sayısında önemli bir oranda gerileme sağlanabilmiştir (Çil, 1980: 12).

Keşan ilçe merkezinde 1990-2000 yılları arasında 1571 bina inşa edilmiş, yapılaşma bu dönemde yatayda hemen hemen bugünkü görünümünü almıştır. Dikeyde büyüme ise 1990 yılından sonra özellikle kentin merkezi kısmında bulunan tek ve iki katlı binaların yıkılarak yerlerini apartmanlara bırakmasıyla gerçekleşmiştir. Keşan’da 2000 yılından sonra yatayda ve dikeyde genişleme, büyük ölçüde 2009 yılından sonra kurulan Yeni mahallede gerçekleşmiştir. Kentin güneydoğusunda hem belediye hem TOKİ hem de özel sektör tarafından 5 ve daha fazla katlı çok sayıda bina yapılmıştır. Yine Trakya Üniversitesi’nin Hersekzâde Yerleşkesi de burada inşa edilerek kentin güneydoğudaki yayılmasının uç kısmını oluşturmuştur.

Fotoğraf 2.6. Keşan’ın Güneydoğudan, Kuru Dağları’ndan Görünümü.

Kentin bugünkü yayılışına bakıldığında kuzeyde ve batıda karayolları, kuzeydoğuda tepeler ve gölet alanı, güneyde Kuru Dağları’nın yamaçları ile sınırlanmış olduğu görülür. Kentin kuzeybatı kesiminde karayolları bir kavşak noktası oluşturarak Keşan’ın bu yönde genişlemesine engel olmuşlardır. Kuru Dağları da güneyde yayılmayı kesintiye uğratmış, kentin bu kesimi iki ayrı kısım halinde yamaçların etrafında güneydoğuya doğru şekillenmiştir. Kentin güneyinde bulunan yol kavşağında Enez yolu güneybatıya doğru dönmekte, kentin güneybatı ucu da kavşağın bu yönünde yer almaktadır (Harita 2.2).

Fotoğraf 2.7. Keşan'ın Doğusunda Bulunan Tepelerden Görünümü.

2.3.1.2. Konut Kültürü ve Konut Tipleri

Keşan'da konut tiplerine bakıldığında geçmişten günümüze farklı dönemlerde farklı ihtiyaçlara göre çeşitli konutlar inşa edildiği görülmektedir. Keşan'ın en eski konutlarını bugün çoğunlukla Büyük Cami mahallesinde bulunan az sayıda tek katlı taş yapılar oluşturur. Yığma tekniği ile yapılan binalar yörede Keşan taşı da denilen kum, kil ve tuf materyalden müteşekkil Keşan formasyonuna ait taşlardan yapılmıştır (Fotoğraf 2.8).

Fotoğraf 2.8. Keşan’da Taştan Yapılmış Eski Konutlardan Bir Örnek.

Keşan’ın Türk dönemi yerleşmesinin merkez noktasını teşkil eden Hersekzâde Ahmed Paşa Cami ve 1916 yılında yapılan eski hastane de yine Keşan taşı kullanılarak inşa edilmiştir. Keşan taşı XX. yüzyılın ilk yarısına kadar yapı malzemesi olarak kullanılmaya devam etmiştir (Engin, 1942: 17). Taş ve çoğunluğu tek katlı yapılar 1960’lı yılların sonunda konutların %75’ini teşkil ediyordu. Bu yıllarda az da olsa kerpiç evlerin varlığı da söz konusudur (Berberler, 1968: 38). Ancak bu evler taş evlere göre daha dayanıksız olduğu için günümüze ulaşamamışlardır.

Fotoğraf 2.9. Keşan’da İnşa Edilen İki ve Üç Katlı Konutlardan Bir Görünüm.

Keşan'da 2000 yılına gelindiğinde, konutların %55,9'unu tek katlı binalar oluştuyordu. İki ve üç katlı binalar da toplamda %32,4 gibi yüksek bir orana sahipti. Eski dönemlerde taştan inşa edilen konutlar daha sonra betonarme olarak inşa edilmeye başlanmıştır. Keşan'da çok katlı konutlar çoğunlukla 1980 yılı sonrası yapılmaya başlanmıştır. Bu konutlar da betonarme olarak inşa edilmektedir. Apartmanlar genellikle kent içi ana ulaşım aksları boyunca bitişik nizam olarak inşa edilmişlerdir (Fotoğraf 2.10).

Fotoğraf 2.10. Keşan'da İnşa Edilen Çok Katlı Konutlardan Bir Görünüm.

Fotoğraf 2.11. Keşan’da İnşa Edilen Toplu Konutlardan Bir Görünüm.

Keşan’da çok katlı bina inşaatları 2000 yılından sonra hız kazanmıştır. Büyük çoğunluğu Yeni Mahalle’de inşa edilen toplu konutlar, Keşan’da konut ihtiyacını giderme açısından büyük önem taşımaktadırlar (Fotoğraf 2.11).

Keşan’da 1970’li yılların ortasında önlenmeye çalışılan ve o dönem büyük oranda çözüme kavuşturulan gecekondu sorunu, sosyoekonomik şartların toplumun her kesimi için yeterince düzeltilmemesi sonucu günümüzde de devam etmektedir. Bugün Yenimescit ve Mustafa Kemal Paşa mahallelerinin çoğu kesimlerinde, kentin büyük kısmındaki modern yapılaşmaya tezat teşkil eden bir gecekondu yayılımı söz konusudur. Keşan nüfusu içerisinde ekonomik şartları en düşük seviyede bulunan Roman kökenli vatandaşlar, bu gecekondu alanında oturan en kalabalık grubu meydana getirmektedirler (Fotoğraf 2.12).

Fotoğraf 2.12. Yeni Mescit Mahallesinde Bulunan Bazı Gecekondu Konutları.

2.3.1.3. Arazi Kullanılışı ve Fonksiyon Alanlarına Genel Bir Bakış

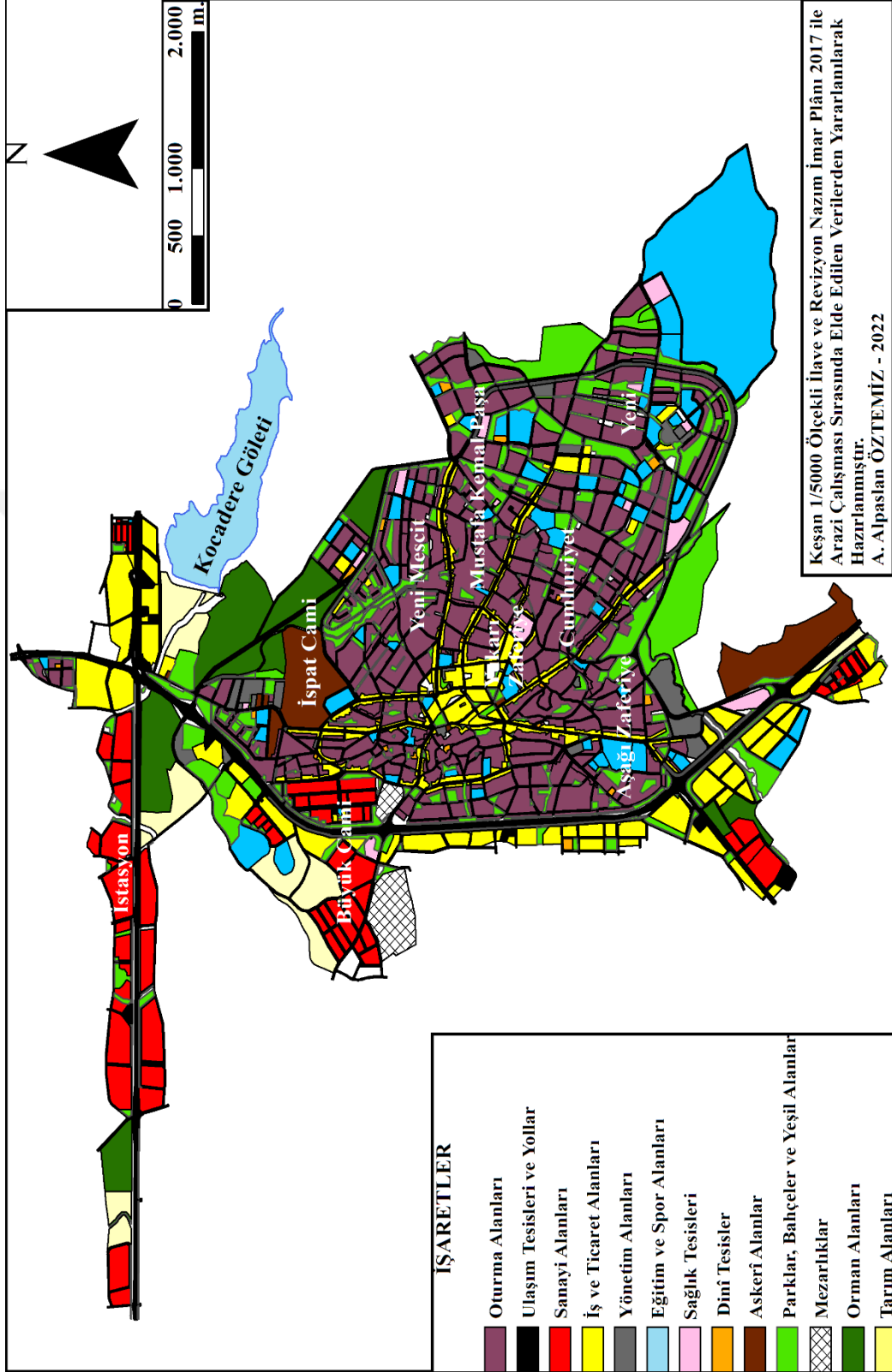
Kent içinde farklı kullanılış alanlarının tespiti için birden fazla değişkeni hesaba katan analitik metot kullanılır. Bunun içinse ilk olarak kent içi araziler ile binaların farklı kullanım kalıpları ve amaçları göz önünde bulundurulur (Tolun-Denker, 1976: 33). Keşan Belediyesi'nin yönetim alanı 4130 hektardır. Yönetim alanı içerisinde tarım, orman, gölet gibi kentsel kullanım dışı alanlar 2845 ha gibi oldukça büyük yer kaplamaktadırlar. Fonksiyonel olarak kentsel kullanım içerisinde bulunan arazilerin toplamı ise 1645 hektardır.

Keşan'da kentsel arazi kullanımına bakıldığında birçok yerleşmede olduğu gibi oturma alanlarının en büyük alanı kapladığı görülmektedir. Oturma alanları 352 ha ile fonksiyonel arazi kullanımının %21,4'ini teşkil eder. Oturma alanlarından sonra 315,8 ha ile yollar en çok yer kaplayan ikinci kullanım alanıdır (Tablo 2.8).

Tablo 2.8. Keşan Kentinde Fonksiyonel Arazi Kullanılışı.

Kullanım Türü	Alan (ha)	%
Konut Alanı	352,0	21,4
Yollar	315,8	19,2
Park Alanı	161,8	9,8
Üniversite Alanı	104	6,3
Konut Dışı Kentsel Çalışma Alanı	99,4	6,0
Sanayi Alanı	85,2	5,2
Konut Gelişme Alanı	77,5	4,7
Ağaçlandırılacak Alan	69,5	4,2
Tarım Alanı	58,5	3,6
Eğitim Alanı	45,8	2,8
Akaryakıt	45,2	2,7
Askerî Alan	26,0	1,6
Depo	25,9	1,6
Resmi Kurum Alanı	22,7	1,4
Ticaret Alanı	19,6	1,3
Mezarlık	19,3	1,2
Rekreasyon Alanı	19,1	1,2
Fidanlık	18,8	1,2
Sosyokültürel Alan	15,8	0,9
Sağlık Alanı	15,5	0,9
Dere	12,6	0,7
Spor Alanı	10,3	0,6
Belediye Hizmet Alanı	8,7	0,5
Dini Alan	4,8	0,3
Diğer	11,7	0,7
Kentsel Alan Toplam	1645	100,0
Boş ve Kullanılmayan Alanlar	2845	-
Yönetim Alanı Toplamı	4130	-

Kaynak: Keşan 1/5000 Ölçekli İlave ve Revizyon Nazım İmar Plânı Açıklama Raporu.

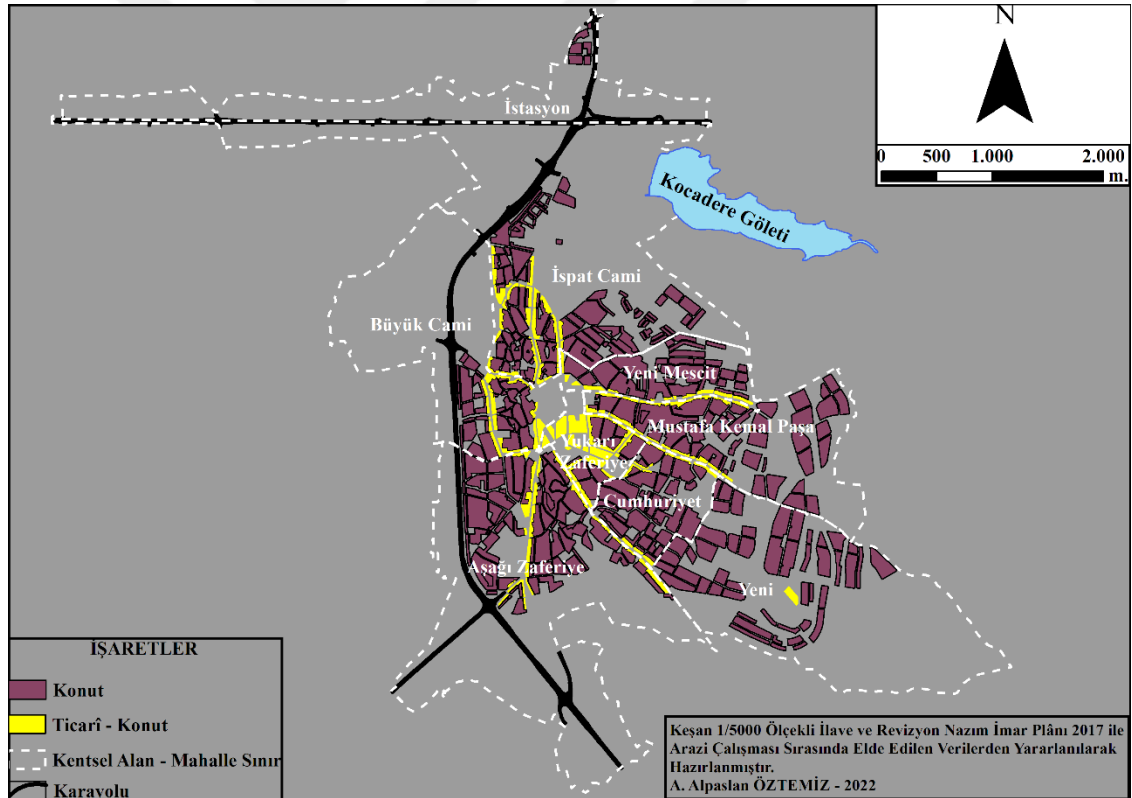

Harita 2.3. Keşan İlçe Merkezinde Fonksiyonel Arazi Kullanılışı.

Kent içi fonksiyonel arazi kullanımında parklar 161,8 ha ile üçüncü sırada gelmektedir. Özellikle İspat Cami mahallesinin kuzeybatı kesiminde geniş alanlar kaplamaktadırlar. Oturma alanları, yollar ve parklar Keşan kentinde fonksiyonel arazi kullanımının yarısını teşkil ederler. Öne çıkan bir diğer kullanım alanı ise 104 ha ile üniversite alanıdır. Büyük bir bölümü kentin güneydoğu ucunda bulunan saha, toplam kentsel kullanım içerisinde %6,3 gibi bir orana sahiptir.

2.3.1.3.a. Oturma Alanları

Keşan'da oturma alanları 352 ha ile kentsel kullanım alanları içerisinde %21,4 ile en büyük yeri kaplar. İstasyon Mahallesi dışındaki mahallelerde oturma alanları yerleşmenin merkezinde toplanmıştır. Bununla birlikte kentin doğu kısmında daha büyük alanlar işgal ederler. Yeni Mescit, Mustafa Kemal Paşa ve Cumhuriyet Mahallelerinde oturma alanları arazi kullanımının büyük bir kısmını oluşturmaktadır (Harita 2.4).

Harita 2.4. Keşan İlçe Merkezinde Oturma Alanları.

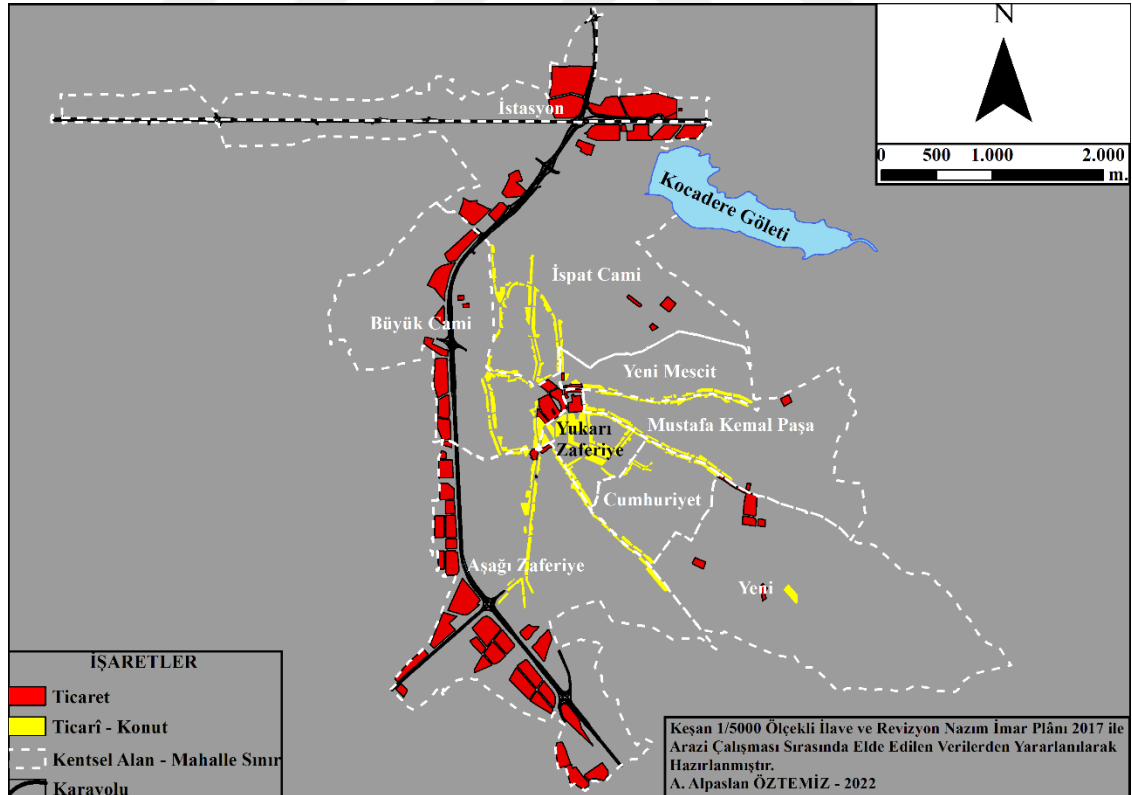
Diğer mahallelerde ise oturma alanları toplam arazi kullanımının yarısından daha az yer kaplarlar. Kent içi ana ulaşım aksları boyunca uzanan konutlar ise çoğunlukla

karma konut özelliğine sahiptir. Bu binaların hemen hepsinde en alt kat bir ticari işletmeye ayrılmış durumdadır.

Keşan'da 2020 yılı itibariyle 9738 konut bulunmaktadır. Bu konutlardan 867'si ticarî nitelik de taşıyan karma konutlardır. 1645 ha olan toplam kentsel alan için değerlendirildiğinde konut yoğunluğu 5.9 ha olarak karışımıza çıkar. Konut yoğunluğu kent içerisindeki oturma alanları için hesaplandığında ise 22.7 ha gibi yüksek bir değer ortaya çıkmaktadır. Konut yoğunluğunun en düşük olduğu mahalle İstasyon, en yüksek olduğu yer ise Cumhuriyet mahallesidir.

2.3.1.3.b. İş ve Ticaret Alanları

Kent yerleşmelerinde fonksiyonel arazi kullanımı içerisinde yer alan bir diğer önemli kullanım alanı iş ve ticaret alanlarıdır. Bu alanlar yerleşmenin merkezinde toplu şekilde, belirli hatlar boyunca, dağınık şekilde ya da alışveriş merkezleri şeklinde örgütlenmiş olabilirler (Tümertekin, 1967: 18). Keşan'da da iş ve ticaret alanları farklı şekillerde dağılış gösterirler (Harita 2.5).

Harita 2.5. Keşan İlçe Merkezinde Ticaret Alanları.

Merkezi iş ve ticaret sahaları Yukarı Zaferiye ve Büyük Cami Mahallelerinde yer alırlar. Burada özellikle bankacılık, lokanta, tuhafiye, temel tüketim vb. iş yerleri bulunmaktadır. Bu alanlar kuzeyde Cumhuriyet Meydanı ve güneyde Tekel Meydanı arasında, sık dokulu cadde ve sokaklar arasında yer alırlar (Fotoğraf 2.13).

Fotoğraf 2.13. Yukarı Zaferiye Mahallesi'nde Bulunan Tekel Meydanı'ndan Bir Görünüm.

Bu kesimden çevreye doğru şeritler halinde diğer iş ve ticaret alanları dağılışı gösterir. Batıda İsmet İnönü, Paşayığıt ve İlyasbey caddeleri, doğuda Zati Yörükler ve Köşkler caddeleri, kuzeyde Paşayığıt ve güneyde Anafartalar Caddeleri Kent içerisinde iş ve ticaret alanlarının yer aldığı hatları teşkil ederler. Bu hatlar üzerinde bulunan binaların büyük kısmı konut ve ticaret fonksiyonuna sahip karma yapılardan oluşmaktadır (Fotoğraf 2.14).

Fotoğraf 2.14. İsmet İnönü Caddesi’nde Bulunan Bankalardan Bir görünüm.

İspat Cami, Yeni ve Aşağı Zaferiye mahalleleri ise alışveriş merkezlerinin bulunduğu alanlardır. Bunların dışında az sayıda iş ve ticaret alanları da mahallelere dağılmış şekilde bulunmaktadır. Keşan’da 2020 yılı itibarıyla 751 sadece iş ve ticaret amaçlı kullanılan, 867 adet de karma nitelikli bina bulunmaktaydı. Arazi kullanımına bakıldığında ise iş ve ticaret alanları 19,6 ha ile toplam içerisinde %1,3’lük bir orana sahipti.

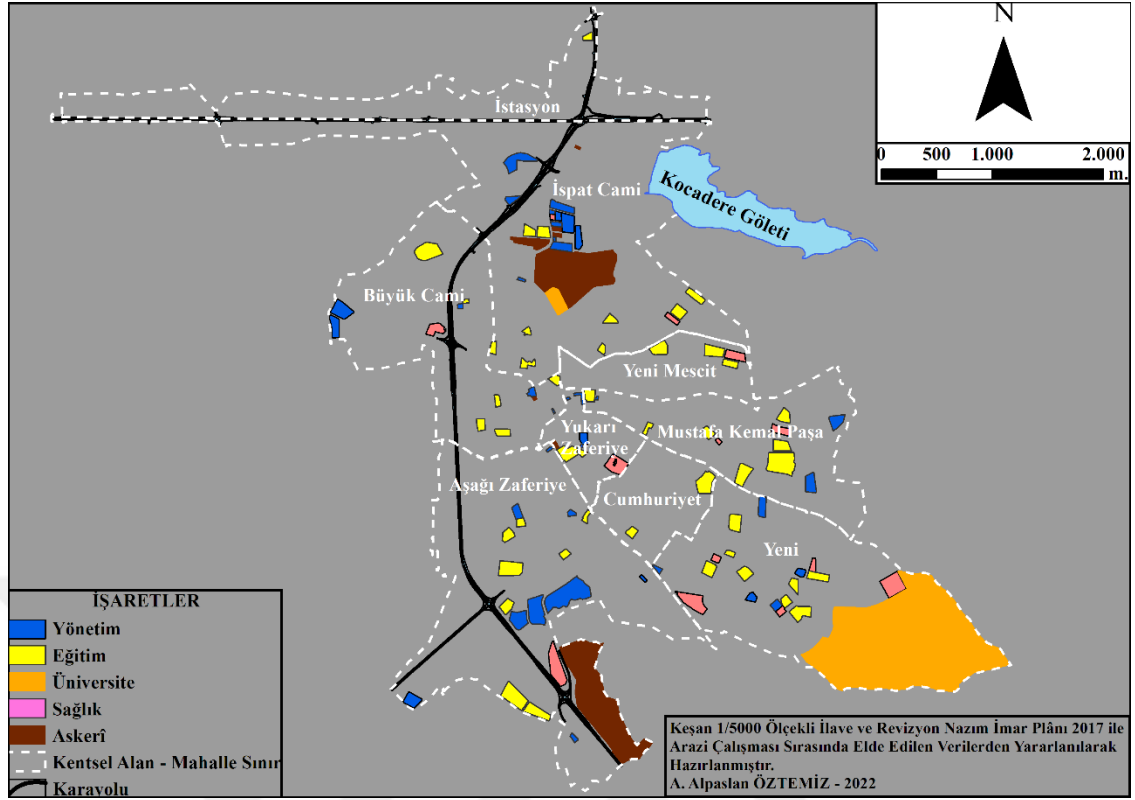
Fotoğraf 2.15. Aşağı Zaferiye Mahallesi’nde Bulunan Bendis Alışveriş Merkezi.

2.3.1.3.c. Yönetim (Yönetim, Eğitim, Sağlık) Alanları

Araştırma sahası olan Keşan kenti idari olarak ilçe merkezi statüsüne sahiptir. İlçe merkezi kaymakamlık ve belediye yönetim alanları sınırları içerisinde. Yukarı Zaferiye mahallesinde bulunan Cumhuriyet meydanı kaymakamlık ve ilçe emniyet müdürlüğüne ev sahipliği yapmaktadır. Belediye ise uzun süre bu meydana Kaymakamlığın güney doğusunda bulunan eski binasında hizmet vermiştir. Ancak 2017 yılında meydanın 1 km kadar güney doğusunda yeni yapılan binasına taşınmıştır (Fotoğraf 2.16). Yönetim fonksiyonuna ait alanlar 31.4 ha alana sahiptirler.

Fotoğraf 2.16. Keşan Belediye Başkanlığı Binasından Bir Görünüm.

Harita 2.6. Keşan İlçe Merkezinde Yönetim, Eğitim ve Sağlık Alanları.

Eğitim alanları kent içerisine dağılmış bir şekilde 45.8 ha alana yayılmıştır. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İspat Cami Mahallesi'nde yer almaktadır. Eğitim alanları içerisinde Trakya Üniversitesine ait Paşayığıt Yerleşkesi İspat Cami Mahallesi'nde, Hersekzâde Yerleşkesi ise Yeni Mahalle'de toplam 104 ha alan kaplamaktadır (Fotoğraf 2.17). Üniversite alanları ile beraber diğer eğitim amaçlı tesislerin kullanım alanı toplam 149,8 hektardır.

Fotoğraf 2.17. Yeni Mahalle’de Bulunan Trakya Üniversitesi Hersekzâde Yerleşkesinden Bir Görünüm.

Sağlık alanları da kent içerisinde dağınık halde bulunurlar. Sağlık alanları 15,5 ha yer kaplamaktadır. İlçe Sağlık Müdürlüğü İspat Cami Mahallesi’nde bulunmaktadır. Keşan devlet hastanesi ise Yukarı Zaferiye Mahallesi’nde hizmet vermektedir. 1916 yılında yapılan askerî hastane savaş sonrasında sivil halka hizmet edecek şekilde yeniden örgütlenmiş, daha sonra 1984 yılında yapılan devlet hastanesi bu görevi devralmıştır. 2017 yılına geldiğinde 33 yıllık hizmet süresinin sonuna yaklaşmaktaydı. Aşağı Zaferiye Mahallesi’nin güney doğu ucunda, Çanakkale Yolu üzerinde yapılan yeni devlet hastanesi ise 2018 yılı itibarıyla hizmet vermeye başlamıştır (Fotoğraf 2.18).

Yönetim fonksiyonuna ait diğer kullanım alanları İspat Cami Mahallesi ve Aşağı Zaferiye Mahallelerinde önemli ölçüde yer kaplarlar. İtfaiye alanı ve askerî alanlar ile DSİ ve KGM’ne ait tesisler özellikle bu iki mahallede yoğunlaşmışlardır. Kent içerisinde bulunan askerî alanlar ise 26,7 ha yere sahiptir.

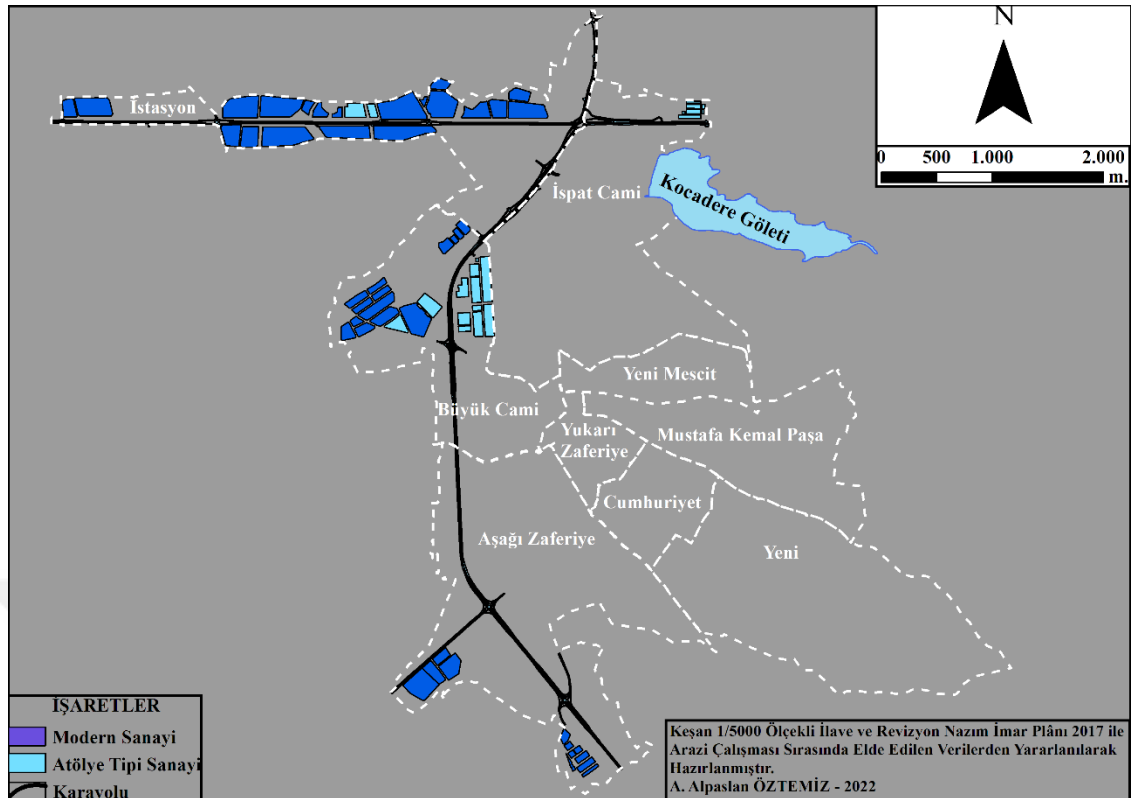

Fotoğraf 2.18. Çanakkale Yolu Üzerinde İnşa Edilen Yeni Devlet Hastanesi.

2.3.1.3.d. Sanayi Alanları

Keşan'da Sanayi alanları 85,2 ha alan işgal ederler. Sanayi alanlarının büyük çoğunluğu Kentin kuzey batısında D110 numaralı karayolunun kuzeyi ve güneyi boyunca sıralanmışlardır. Kuzey kesim İstasyon, güneyi ise İspat Cami Mahallesi'nde yer almaktadır. Bu kesimde bulunan sanayi alanları genellikle büyük sanayi tesislerine aittir. Atölye tipi sanayi tesisleri ise D550 numaralı karayolunun doğu kenarında, Büyük Cami Mahallesi'nde bulunan küçük sanayi sitesinde toplanmışlardır. Küçük sanayi sitesi ve diğer Büyük sanayi tesislerinin yer seçiminde ulaşım fonksiyonu önemli rol oynamıştır (Harita 2.7).

Kentin kuzeyinde ve batısında İstasyon, İspat Cami, Büyük Cami ve Aşağı Zaferiye mahallelerinde karayollarının iki kenarı boyunca ayrılmış olan konut dışı kentsel çalışma alanları da özellikle gelecekte kurulacak sanayi tesisleri için önemli bir konuma sahiptir. Yine bu kesimlerde ayrılmış 25,9 ha depo alanları da sanayi tesislerine hizmet etmektedir.

Harita 2.7. Keşan İlçe Merkezinde Sanayi Alanları.

2.3.1.3.e. Ulaşım Alanları

Ulaşım alanları Keşan’da en çok yer kaplayan ikinci kullanım alanlarını teşkil eder. Kent içerisinde toplam 315,8 ha alana sahiptirler. Kent içi yol sistemi özellikle uzun süredir yerleşmeye konu olan Büyük Cami ve Yukarı Zaferiye mahallelerinde oldukça sık bir ağ oluşturmaktadır. Yine hızlı ve plansız kentleşme Yeni Mescit ve Mustafa Kemal Paşa mahallelerinde dar ve sık dokulu bir yol şebekesi oluşmasına neden olmuştur.

Keşan hem yurtiçi hem de yurtdışı ulaşımında önemli yol güzergâhları üzerinde bulunmaktadır. Londra asfaltı da denilen, İstanbul üzerinden gelip Tekirdağ ve Edirne sınırları içerisinde geçerek İpsala sınır kapısından Yunanistan'a ulaşan D110 numaralı karayolu Keşan'ın kuzey kenarından İstasyon ve İspat Cami mahalleleri içerisinde geçmektedir. Yine Edirne üzerinden gelip Çanakkale'ye ulaşımı sağlayan D550 numaralı karayolu Keşan'ın batısından İstasyon, İspat Cami, Büyük Cami ve Aşağı Zaferiye mahallelerinin batı kesimlerinden geçmektedir. Yine Enez'e ulaşım da Keşan üzerinden sağlanmaktadır.

Ulaşım alanları içerisinde önemli yere sahip Keşan şehirler arası otogarı İspat Cami Mahallesi'nde inşa edilmiştir. Yine Cumhuriyet meydanında bulunan eski otogar daha önceleri şehirler arası ulaşım amacıyla da kullanılmaktayken bugün Keşan'ın köylerine ve çevredeki ana yolların güzergâhı dışında kalan küçük yerleşmelere ulaşım hizmeti sağlamaktadır.

Fotoğraf 2.19. İspat Cami Mahallesi'nde Bulunan Keşan Otogarından Bir Görünüm.

Keşan konumu itibariyle çevre yerleşmeleri birbirine bağlayan bir güzergâhta olmasının yanı sıra ulaşım hizmetinin yakın çevrelere ulaştırılması açısından da önem taşımaktadır. Karayolları 1. Bölge müdürlüğü, 13. Şube Şefliği 'ne ait tesisler Aşağı Zaferiye Mahallesi'nde yer almaktadır. Yine akaryakıt istasyonları da ulaşım hizmetine katkı sağlayan diğer tesislerdir. Keşan'da toplam 45,2 ha alan kaplarlar.

2.3.1.3.f. Diğer Kullanım Alanları

161,8 ha yer kaplayan kent içi park alanlarının yanı sıra Keşan'da bulunan diğer kullanım alanları içerisinde ağaçlandırma, rekreasyon alanları ve yeşil alanlar öne çıkar. Koru dağları ve çevresinde bulunan alanlarda halen korunmakta olan ormanların yanı sıra Keşan kent alanında da ağaçlandırılmaya ayrılmış 69,5 ha alan bulunmaktadır. Yine 18,8 ha fidanlık ile 19,1 ha rekreasyon alanları kent içi yeşil alanları teşkil ederler. Büyük çoğunluğu İspat Cami Mahallesi'nin kuzeybatısında bulunan tarım alanları ise 58,5 ha alana yayılmışlardır.

Keşan’da daha az yere sahip kullanım alanları içerisinde mezarlıklar Büyük Cami Mahallesi’nde, sosyokültürel alanlar Yeni Mahalle ve Yukarı Zaferiye Mahallesi’nde, dere alanları İspat Cami Mahallesi’nde bulunmaktadır. Dini tesisler de kent içersine dağılmış durumda hizmet vermektedirler. Yeni Mahalle’de inşa edilen ve arazi çalışması sırasında henüz hizmete girmemiş olan ve Ensaray Camii mimarisi ile Türkiye’de eşine az rastlanır bir örnek sunmaktadır.

Fotoğraf 2.20. Yeni Mahalle’de Bulunan Ensaray Camii’nden Bir Görünüm.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KENTSEL FONKSİYONLAR

3.1. GİRİŞ

Kentleşme olayı denildiğinde herhangi bir yerde, belirli bir zamanda, belirli kriterler ile kent kabul edilen yerleşmelerde yaşayan insan nüfusunun artması en çok kabul gören tanımdır (Tümertekin, 1973: 1). Ancak bir yerleşmeyi kent olarak değerlendirmek için o yerleşmede gerçekleşen ekonomik faaliyetlerin diğer bir deyişle ekonomik fonksiyonların varlığı ve çeşitliliği ile kırsal faaliyetler karşısında durumunun ortaya konulması gerekmektedir. Kent coğrafyası açısından fonksiyon kavramı ise kent yerleşmelerinin kuruluşunu, gelişmesini ve büyümesini mümkün kılan faaliyetler olarak tanımlanmaktadır (Aktaran: Aliagaoglu ve Uğur, 2016: 141).

Ülkemizde yapılan beşerî coğrafya incelemelerinde kent tanımı için çeşitli nüfus kriterleri kullanılmıştır. Dönemlere göre değişerek 2000, 3000, 5000, 10000 ve daha yüksek nüfuslu yerleşmeler kent olarak değerlendirilmişlerdir. Bunlar içerisinde 10000 nüfus sınırı özellikle kent nüfusu artışında ülke genelinde ciddi bir hızlanmanın yaşandığı 1955-1960 devresinden sonra çokça kabul görmüştür. Çünkü bu dönemde 10000 nüfus sınırı üzerindeki yerleşmelerde ekonomik faaliyet alanlarının çeşitlenmesi ve tarım dışı istihdam gözle görülür bir şekilde artmaya başlamıştır (Tümertekin, 1965: 2). Keşan'da 10000 nüfus eşiğini bu devrede aşmış 1950 yılında 8650 olan kent nüfusu 1955 yılına gelindiğinde 11035'e ulaşmıştır. Bu nüfus artışında doğumlardan çok ilçe merkezine Keşan'ın köylerinden gelen göçler etkili olmuştur. Keşan kent nüfusu 20000 sınırını ise 1965 yılında aşmıştır. Günümüzde ortalama 50000 nüfus sınırı Türkiye'de bir yerleşmenin çeşitli ekonomik fonksiyonları ile birlikte kent yerleşmesi olarak değerlendirilebilmesi için gerekli asgari nüfus sınırını teşkil etmektedir. Keşan 50000 nüfus sınırını 2007 yılında aşmış, kent nüfusu 2020 yılı itibarıyla 61028'e ulaşmıştır.

1955 yılı sonrasında ilçe merkezinde farklı ekonomik fonksiyonların çeşitlenmesi ile tarım fonksiyonunda istihdam olan nüfusun hizmet, ticaret ve sanayi gibi farklı alanlara yönelmesi daha sonraki dönemlerde de hem kent nüfusu artışına hem de kentsel fonksiyonların gelişimine katkı sağlamıştır. Keşan'da ekonomik fonksiyonlar tarımdan tarıma dayalı sanayiye, hizmet fonksiyonları yönetim, kültür, sağlık, ulaşım, ticaret ve

güvenlik hizmetlerine, sanayide ise atölye tipi ve modern sanayi faaliyetlerine kadar geniş bir yelpazede gelişim göstermişlerdir.

3.2. KEŞAN'IN KENTSEL FONKSİYONLARI

3.2.1. Hizmet Fonksiyonları

3.2.1.1. Yönetim Fonksiyonu

İdarî fonksiyon veya yönetim fonksiyonunun organizasyonu ve yürütülmesi ile ilgili faaliyetler kentlerde toplanmaktadır. Kentlerin merkezî konumları, yönetsel faaliyetler ile çevrelerindeki sahalarla olan ilişkilerin kurulmasını ve düzenlenmesine imkân vermektedir (Göney, 2017a: 84). Yine yönetim fonksiyonu kültür, sağlık, ulaşım ve güvenlik hizmetleri gibi diğer hizmet fonksiyonlarının gelişmesine de öncülük etmektedir.

Keşan Osmanlı Dönemi'nin sonlarında kaza statüsüne sahipti ve bu idarî statüsünü Cumhuriyet Dönemi'nde de ilçe olarak sürdürmüştür. Keşan ilçesi İdarî olarak 45 köy, Yenimuhacir ve Beğendik olmak üzere iki belde yerleşmesi ve dokuzu ilçe merkezinde ikisi ilçe merkezi dışında 11 mahalle yerleşmesine hizmet vermektedir.

Tablo 3.1. Keşan İlçe Merkezinde Faaliyet Gösteren Kamu Kuruluşları ve İstihdam Durumları.

Kuruluşlar	İstihdam Sayıları
Kaymakamlık	14
Orman İşletme Müdürlüğü	140
Belediye Başkanlığı	535
4. Mekanize Piyade Tugay Komutanlığı	***
İlçe Emniyet Müdürlüğü	198
İlçe Jandarma Komutanlığı	114
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	1106
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı	17
İlçe Müftülüğü	80
İlçe Mal Müdürlüğü	8
İlçe Nüfus Müdürlüğü	9
İlçe Özel İdare Müdürlüğü	2
İlçe Halk Eğitim Merkezi	11

İlçe Tapu Müdürlüğü	16
Vergi Dairesi Müdürlüğü	31
İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü	47
Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü	28
Sosyal Güvenlik Merkezi Müdürlüğü	14
İlçe PTT Müdürlüğü	30
1. ve 2. Noterler	9
Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü	24
İlçe Sağlık Müdürlüğü ve Sağlık Kuruluşları	636
Kadaastro Müdürlüğü	7
Halk Kütüphanesi Müdürlüğü	5
Yusuf Çapraz Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulu	41
Hakkı Yörük Sağlık Yüksek Okulu	15
Keşan Meslek Yüksek Okulu	28
KYK Kız Öğrenci Yurt Müdürlüğü	18
KYK Gazi Evrenos Yurt Müdürlüğü	24
KGM Keşan Bakım Evi	25
DSİ Keşan Başmühendisliği	65
Toplam	3297

Kaynak: Keşan Kaymakamlığı Verileri ve Saha Çalışmalarından Derlenmiştir.

*** Gizlilik Nedeniyle Paylaşılamamıştır.

Keşan’da yönetim fonksiyonunda 3297 kişi istihdam edilmektedir. İstihdamın en çok olduğu kurumlar ise 1106 kişi ile İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ve eğitim kurumları, 636 kişi ile İlçe Sağlık Müdürlüğü ve sağlık kuruluşları, 535 kişi ile Keşan Belediye Başkanlığı, 198 kişi ile İlçe Emniyet Müdürlüğü, 140 kişi ile Keşan Orman İşletme Müdürlüğü ve 114 kişi ile İlçe Jandarma Komutanlığı’dır (Tablo 3.1).

Kamu kuruluşları kent içerisinde farklı mahallelere dağılmış bulunmaktadır. Yönetim fonksiyonu açısından merkezi teşkil eden kaymakamlık Büyük Cami Mahallesi Cumhuriyet Meydanı’nda hizmet vermektedir. Yine ilçe emniyet müdürlüğü de kaymakamlık binasının kuzey kenarında yer almaktadır. Tugay komutanlığı karargâhı İspat Cami Mahallesi’nde, ilçe jandarma komutanlığı ise aşağı Zaferiye Mahallesi’nde bulunmaktadır. İlçe milli eğitim, sağlık ve tarım müdürlükleri İspat Cami Mahallesi’nde,

Belediye binası da Yukarı Zaferiye Mahallesi'nde yer almaktadır. Yeni yapılan adliye binası ise Yeni Mahalle'de hizmet vermektedir. KGM 13. şefliği Keşan bakım evi ile DSİ Keşan 11. bölge müdürlüğü çokal barajı kontrol başmühendisliğine ait tesisler de Aşağı Zaferiye Mahallesi'nde bulunmaktadır.

Fotoğraf 3.1. Yeni Mahalle'de Hizmet Veren Keşan Adliyesinden Bir Görünüm

Keşan Türkiye'nin batı sınırında Edirne il merkezinden sonra yönetim fonksiyonuyla öne çıkan ikinci büyük yerleşmedir. İpsala sınır kapısından Türkiye'ye giriş yapıldığında karşılaşılan ilk büyük kent Keşan'dır. Bu özelliği Yunanistan ile yaşanan Kıbrıs sorunu sırasında diplomatik görüşmelere de ev sahipliği yapmasına imkân sağlamıştır. Dönemin Yunan Başbakanı Konstantinos Kollias'ın çağrısı ve Türkiye Başbakanı Süleyman Demirel'in bu daveti kabul etmesi üzerine iki ülkenin başbakanları iki günlük bir görüşme gerçekleştirmişlerdir. Bu görüşmelerin ilki Yunanistan Başbakanı ve heyetinin teşrifıyla 9 Eylül 1967 günü Keşan'da yapılmış, toplantı için tugay komutanlığı karargâhı kullanılmıştır. İkinci görüşme ise hemen bir gün sonra 10 Eylül 1967 tarihinde, Türkiye Başbakanı Süleyman Demirel ve Türk yetkililerin Yunanistan'a giderek Alexandroupolis (Dedeoğlu) kentinde Yunan Başbakanı ve yetkililer ile görüşmesi ile sonuçlanmıştır (Kuneralp, 1998, 11).

3.2.1.2. Ticaret Fonksiyonu

Ticaret kentlerin geleneksel fonksiyonları arasındadır. Kentlerin ortaya çıkışı ve gelişmesinde çevreleri ile yürüttükleri ticari faaliyetler önemli rol oynamaktadır. Kentlerde gerçekleşen ticari faaliyetler sadece o kentin kendisine değil, çevrede bulunan başka yerleşmelere de hizmet sağlamaktadır (Aliagaoglu ve Uğur, 2016: 159).

Hizmet fonksiyonları içerisinde bulunan ticaret fonksiyonu Keşan kentinin zamanla gelişmesinde ve çevresi için önemli bir yerleşmeye dönüşmesinde büyük rol oynamıştır (Engin, 1942; Berberler, 1968; Çil, 1983). Keşan kentinde öne çıkan ticaret faaliyetleri perakende gıda ve hizmet iş kollarında gerçekleşmektedir (Tablo 3.2).

Tablo 3.2. Keşan Kentinde Ticaret Faaliyetleri ve İş Kollarına Göre Dağılımı.

İşyeri Türü	Sayısı	%	Çalışan Sayısı	%
Bakkal ve Market	196		635	
Büfe	71		85	
Kantin	5		8	
Lokanta	20		110	
Köfte-Satiret	29		86	
Fastfood Restoran	83		120	
Pastane	30		45	
Kasap	33		58	
Balıkçılık	4		7	
Manav	18		20	
Hububat, Aktar	16		21	
Pazarcı	330		345	
Gıda Toplam	835	41,5	1540	36,9
Kahve-Çay Ocağı	224		320	
Bar, Pavyon, Birahane	63		145	
İnternet Kafe	51		62	
Kahvehane Toplam	338	16,8	527	12,6
Tuhafiye	95		183	
Manifatura	17		31	
Giyim	56		211	
Dokumacılık	11		20	
Ayakkabıcılık	9		24	
Dericilik	2		4	
Giyim Toplam	190	9,5	473	11,3
Mobilyacılık	22		131	
Beyaz Eşya Satış	41		89	
Elektrikli Ev Aletleri	27		53	
Bilgisayar, Cep Telefonu Satış	18		48	
Dayanıklı Tüketim Toplam	108	5,4	321	7,7
Bay-Bayan Kuaför	104		194	
İnşaat Malzemesi Satış	83		167	
Kuyumcu	29		73	

Kırtasiye	22		47	
Besi-Celep	50		55	
Otel-Pansiyon	19		98	
Fotoğrafçılık	16		28	
LPG Satış ve Tüpcülük	56		108	
Terzi	13		29	
Hediyelik Eşya	4		11	
Züccaciye	21		44	
Kargo	13		61	
Bankacılık	12		165	
Emlak	18		28	
Av Malzeme	13		21	
Diğer	65		187	
Hizmet İşyerleri Toplam	538	26,8	1316	31,5
TOPLAM	2009	100	4177	100

Kaynak: Keşan Belediyesi Zabıta Müdürlüğü ve Keşan Esnaf ve Zanaatkarlar Odası verileri ile arazi çalışmalarından derlenmiştir.

Gıda üretim ve tüketimi üzerine faaliyet gösteren iş yerleri ticaret fonksiyonu açısından Keşan'da önemli bir hizmet ve istihdam alanı tekil etmektedir. Kent içerisinde gıda tüketim iş yerlerinin çeşitliliği ve çokluğu Keşan'da nüfus hareketliliğine ciddi katkı sağlayan asker ve öğrencilerin varlığının da bir sonucudur. Marketler ve lokantalar yalnızca Keşan'a değil hem yakın çevredeki yerleşmelere hem de Keşan'dan gelip geçerek yurt içi ve yurt dışı ulaşım faaliyetine katılan insanlara da hizmet vermektedir (Fotoğraf 3.1).

Fotoğraf 3.2. Keşan'ın Kuzey Kavşağında Bulunan İşyerlerinden Bir Görünüm.

Konumu ile çevresinin ticaret merkezi olan Keşan'ın gelişmesinde pazar faaliyeti önemli rol oynamıştır. Hem haftalık pazar hem de yakın zamana kadar her yıl Eylül ayında kurulan panayır sayesinde Keşan'da ticaret faaliyetlerinde büyük hareketlilikler yaşanmıştır (Berberler, 1968: 62). Keşan'ın ticaret fonksiyonu içerisinde uzun yıllardır varlığını sürdürmeye devam eden faaliyet cumartesi günleri kurulan kent pazarıdır. Keşan Belediyesi'nin 2017 yılında inşa edilen yeni bina kompleksi, cumartesi günleri kurulan pazara da ev sahipliği yapmaktadır.

Fotoğraf 3.3. Belediye Kompleksinde Kurulan Cumartesi Pazarı'ndan Bir Görünüm.

Enez ile İpsala'nın yanı sıra Yunanistan'dan da alışverişe gelenlerle beraber, pazarın kurulduğu günler ilçe merkezi, oldukça yoğun bir ticaret faaliyetine sahne olmaktadır. Cumartesi pazarı sadece belediye kompleksinin içerisinde değil aynı zamanda çevresindeki cadde ve sokaklarda açılan tezgâhlarla da birçok esnafa ticaret yapma imkânı sağlamaktadır. Keşan'da pazarcılık ticaret fonksiyonunda önemli bir istihdam alanı teşkil etmektedir.

Fotoğraf 3.4. Cumartesi Pazarına Yunanistan’dan Gelenleri Taşıyan Otobüsler.

Keşan’da edinilen bilgilere göre Yunanistan’dan Keşan’a alışveriş yapmaya gelen insanların büyük çoğunluğu, mübadele sırasında Yunanistan’a zorunlu olarak göç ettirilmiş olan Hristiyan Türklerden oluşmaktadır. Yunanistan, göç eden Türk kökenli insanların bir kısmını Türkiye sınırına yakın yerlerde iskân ettirme politikası izlemiştir. Bu insanlar kültür ve ananeleriyle Türkiye Türklerine oldukça benzemektedirler. Bu nedenle özellikle nişan ve düğün gibi önemli günler için gerekli giyim eşyalarını Keşan’dan temin etmektedirler. Bu faaliyet sayesinde hem alışveriş hem de kültürlerini koruyup yaşatma imkânına kavuşmuş olmaktadır.

Farklı coğrafi ortam şartlarının ortaya çıkardığı yerel zenginliklerin coğrafi işaret ile korunması ve desteklenmesi ticaret faaliyetlerine önemli katkı sağlamaktadır (Çalışkan ve Koç, 2012 :193). Satır et 1960’ların başında ortaya çıkan bir üründür. Bu yıllarda elektriğin olmadığı Keşan’da satır ile meşe ağacından yapılmış kesim tahtaları üzerinde Trakya’da yetiştirilen kıvırcık cinsi kuzulardan elde edilen et satırla kıyma haline getirilmekteydi. Bu et daha sonra 1 kg ete sadece 5gr tuz atılarak yoğrulmakta ve 250gr porsiyonlar halinde mangalda pişirilerek İpsala pirincinden yapılan pirinç pilavı ile servis edilmekteydi. Günümüzde teknoloji imkânlarının artması ile satır et hazırlandıktan sonra 2 gün kadar +4°C’da buzdolaplarında bekletilmektedir. Keşan Satır Eti ismiyle tescillenen ürün 2011 yılında coğrafi işaret almaya uygun görülmüştür (Kök, 2014: 2021). Satır et gıda tüketiminde öne çıkan bir ürün olarak Keşan’ın ticari faaliyetlerinde ve tanıtılmasında pay sahibidir.

Hizmet iş yerleri içerisinde büyük öneme sahip olan bankalar Keşan'ın ticaret faaliyetlerinin desteklenmesinde büyük öneme sahip kuruluşlardır. Keşan'da faaliyet gösteren 12 banka bulunmaktadır. Bunlar Akbank, Denizbank, ING Bank, QNB Finans Bank, Şekerbank, Türk Ekonomi Bankası, Ziraat Bankası, Garanti Bankası, Halk Bankası, Türkiye İş Bankası, Türkiye Vakıflar Bankası ile Yapı ve Kredi Bankası'dır. Toplam 165 kişinin istihdam edildiği bankalar Yukarı Zaferiye Mahallesi'nde İsmet İnönü caddesinde ve yakınında bulunan sokaklarda hizmet vermektedirler. Bankalar Keşan'ın yanı sıra Enez ve İpsala'ya da hizmet vermektedirler.

Meyhaneler Keşan'ın tarihî gelişim sürecinde yer etmiş iş yerleri içerisinde yer almaktadır. Osmanlı Dönemi'nde Rumlar tarafından işletilen bu meyhaneler Cumhuriyet'in ilânı sonrasında Türkler tarafından devralınarak işletilmeye devam etmiştir (Dinçer, 2008: 46). Keşan ismi geçtiğinde akla ilk gelen meyhaneler ülke kültüründe hatırı sayılır bir yer edinmiştir. Yerli halkın yanı sıra asker, öğrenci ve dışarıdan gelen misafirlerin rağbet etmesi ile kahvehane, birahane ve meyhaneler Keşan'ın ticaret fonksiyonunda önemli yere sahiptirler. Toplamda 338 adet olan bu iş yerlerinde 527 kişi çalışmaktadır.

Kentin iş ve ticaret merkezi Yukarı Zaferiye Mahallesi'nde teşkil etmiştir. Bu kesimde oldukça sık bir cadde ve sokak ağı bulunmakta, binalar bu kesimde büyük çoğunlukla sadece iş ve ticaret amaçlı kullanılan binalardan oluşmaktadır. Merkezî iş sahaları ticaretin yoğunlaşması ile iş imkânlarının artmasına ve gittikçe artan sayıda insanın hizmetlerden yararlanmasına olanak sağlar. Yine artan talep ile daha fazla iş imkânı doğar ve istihdamda artış gözlenir (Göney, 2017b: 177). Keşan kentinin gelişiminde ticaret fonksiyonu, ilçe merkezinin çekiciliği sayesinde yıllar içerisinde büyük gelişme göstermiştir. Yine merkezden çevreye bir yıldızın kollarını andıracak şekilde yayılan cadde ve sokaklarda apartmanların alt katlarında yer alarak karma yapılar oluşturan işyerleri diğer mahallelerde de ticaret hizmeti verilebilmesine imkân sağlamaktadırlar.

3.2.1.3. Ulaşım Fonksiyonu

İnsanların sosyokültürel ve sosyoekonomik faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri, hammaddenin yer değiştirip işlenmesi ve ticarete konu olması ve bilginin insanlar arasında yayılması gibi birçok olayda ulaşım fonksiyonu rol oynar (Tümertekin ve Özgüç, 2016: 495). Yine mal ve hizmetlerin taşınması yoluyla ticaretin sürekliliğinin sağlanması

ve bu yolla istihdam oluşturarak ekonomik büyüme ve kalkınmaya benzersiz bir katkıda bulunması ulaşım faaliyetlerinin önemini ortaya koymaktadır (Çekerol ve Nalçakan, 2011: 324).

Keşan'ın kuruluşunda ve gelişmesinde olduğu gibi günümüzde de öne çıkan bir yerleşme olmasında ulaşım fonksiyonu çok önemli bir rol oynamıştır. Roma, Doğu Roma ve Osmanlı Dönemleri'nde yakın çevresindeki beşerî ve ekonomik faaliyetlerde olduğu kadar ülke sınırlarını aşan askerî ve siyasi faaliyetlerde de konumunun sağladığı avantaj ile ulaşım açısından önemli bir yere sahip olmuştur. Keşan'da ulaşım fonksiyonunun varlığı elverişli yer şekilleri ve iklimin sonucudur.

Keşan, doğu batı yönünde E84 ve kuzey güney yönünde E87 olmak üzere Avrupa'ya uzanan iki adet uluslararası yol güzergâhının üzerinde bulunmaktadır. E84 veya D110 karayolu doğuda İstanbul sınırları içerisinde bulunan Silivri'den başlayarak Marmaraereğlisi, Tekirdağ, Malkara üzerinden Keşan'a ulaşır ve daha sonra İpsala üzerinden Yunanistan'a bağlan yol toplam 163 km uzunluğundadır. Yine Türkiye sınırları içerisinde D550 numaralı karayolu olarak da bilinen E87 karayolu Ukrayna'nın Odesa kentinden başlayarak Moldova, Romanya, Bulgaristan'dan geçer, Edirne üzerinden Türkiye sınırlarına girip Keşan'dan geçerek güneyde Muğla'ya kadar uzanır. Tamamı 2030 km olan bu karayolu önemli bir ulaşım hattıdır. 1915 Çanakkale Köprüsü'nün yapılması ise bu güzergâhın önemini bir kat daha artmıştır.

Önemli ulaşım güzergâhları üzerinde bulunması Keşan çevresinde önemli bir taşıt trafiğinin de yaşanmasına neden olmaktadır. Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından yapılan ölçümler yıllık ortalama günlük trafik değerleri (YOGT) adı altında paylaşılmaktadır. Yapılan ölçümlerde 2020 yılında, Keşan'dan günde 21324 aracın geçtiği tespit edilmiştir (Karayolları Genel Müdürlüğü [KGM], 2021: 29). Araçların geliş gidiş güzergâhlarına bakıldığında, araçların çoğunluğunun doğu batı güzergâhını teşkil eden E84/D110 karayolundan geçtiği görülmektedir.

Tablo 3.3. Keşan İlçe Merkezinin Yıllık Ortalama Günlük Trafik Değerleri (2020).

Karayolu	Otomobil	Ticari Taşıt	Otobüs	Kamyon	Kamyon ve Römork, Çekici ve Yarı Römork	Toplam
E84-D110 / E87-D550	16805	1812	130	937	1640	21324

Kaynak: Karayolları Genel Müdürlüğü verilerinden derlenmiştir.

Keşan'ın ulaşım fonksiyonu, merkezî konumunun da etkisiyle elektrik enerjisi dağıtım faaliyetlerinde de rol oynamaktadır. Elektrik enerjisinin taşınması belirli bir altyapı ve yatırım gerektirmektedir. Bu yatırımlar için doğru konumun seçilmesi ise büyük önem taşımaktadır. Elektrik enerjisinin taşınması ise sürekli taşıyıcılar olarak adlandırılan iletim hatları ile gerçekleştirilmektedir (Tümertekin, 2016: 345). İstasyon Mahallesi'nde yer alan (TREDAS) Trakya Elektrik Dağıtım A.Ş.'ye ait Keşan İşletme Başmühendisliğinde 154 kv kapasiteli bir trafo bulunmakta, Keşan ve çevresindeki birçok yerleşmeye elektrik iletimi hizmeti vermektedir.

Keşan'ın kent içi durumuna bakıldığında 145,5 km uzunlukta yol varlığına sahip olduğu görülür. Arazi kullanımında ikinci sırayı alan ulaşım alanları ise 315 ha alan kaplamaktadırlar. Keşan'da kent içi ulaşımında 93 dolmuş, 115 taksi, 41 iş ve okul servisi ve 15 kent içi nakliye aracı faaliyet göstermektedir. 50 adet kamyon ve tır ise kent dışı nakliyecilik yapmaktadır.

Keşan'da ilçe merkezinin dışında kalan yakın yerleşmelere de taşımacılık yapılmaktadır. Özellikle Enez'e ulaşım büyük oranda Keşan üzerinden gerçekleşmektedir. Haftanın yedi günü İpsala'ya 20, Malkara'ya 10, Beğendik'e 17, İzzetiye'ye 17, Erikli'ye 14, Paşayığit'e 10, Yaylasahili'ne 10 ve Yenimuhacir'e 8 araç yolcu taşımacılığı hizmeti vermektedir. Bunların dışında kalan köylere ise pazar günleri hariç toplamda 25 araç taşımacılık yapmaktadır. Ulaşım faaliyetlerinde toplam 537 kişi istihdam edilmektedir. Yakın çevreye verilen ulaşım hizmetleri Yukarı Zaferiye Mahallesi Cumhuriyet Meydanı'nda bulunan köy garajında gerçekleştirilmektedir.

Fotoğraf 3.5. Keşan Köy Garajından Bir Görünüm.

Keşan kentinde modern taşımacılık faaliyetlerinin yanında az da olsa at arabası ile taşımacılık da yapılmaktadır. Arazi çalışması sırasında sıkça rastlanılan at arabalarının kısa mesafeler içinde odun, kömür, inşaat malzemesi, hafriyat ve moloz taşımada kullanıldıklarına birçok kez şahit olunmuştur. Belediye zabıta müdürlüğü ile yapılan görüşmelerde at arabalarının çoğunlukla roman vatandaşlar tarafından kullanıldığını, geçici de olsa ekonomik durumu kötü olan bu vatandaşlara bir süre istihdam sağlama amacıyla kent içinde taşımacılık yapılmasına izin verildiği öğrenilmiştir. Keşan belediyesi bir süre önce istihdama katkı olması amacıyla 97 adet at arabasını tescilleyerek kayıt altına almış, ancak daha sonra ekonomik sürdürülebilirliği olmayan bu faaliyetin çok yararlı olmayacağı düşünülerek at arabaları ile ilgili faaliyetlerden vazgeçilmiştir.

Fotoğraf 3.6. Keşan Belediyesi Pazar Yeri Çevresinde İş Bekleyen At Arabacıları.

3.2.1.4. Eğitim ve Kültür Fonksiyonu

Kentlerde hizmet fonksiyonları içerisinde büyük öneme sahip diğer bir faaliyet alanı da eğitim ve kültür faaliyetleridir. Keşan’da eğitim ve kültür fonksiyonu idarî statüsünün verdiği avantajlar ve zamanla artan nüfusla birlikte gelişim göstermiştir. 2020 yılına gelindiğinde Keşan’da ilk ve orta öğretimin yanında yüksek öğretim kurumları da bulunmaktadır.

Tablo 3.4. Keşan İlçe Merkezinde Hizmet Veren Eğitim Kurumları.

Okul Türü	Derslik	Öğrenci	Öğretmen	Personel
Merkez Anaokulu	5	135	7	2
Sevgi Anaokulu	4	75	5	3
Özel Ezgi Nihal Anaokulu	3	4	4	1
Özel Ezgi Nihal Anaokulu Efes yolu Şubesi	4	38	4	2
Safiye Erol Mes.Tek.Ana.Lis. Uygulama Anaokulu	2	55	2	3
Özel Bahçelievler Anaokulu	4	52	4	2
Aden Anaokulu	5	73	5	4
Anasınıfı - İlkokul/Ortaokul Bünyesinde	30	601	33	13
Anaokulu Toplam	57	1033	64	30
Abdül Şavur İlkokulu	7	128	8	3
Ali Kale ve Kardeşleri İlkokulu	12	209	10	1
Anafartalar İlkokulu	20	425	22	2

Dr. Ali İhsan Çuhacı İlkokulu	25	438	39	1
İnönü İlkokulu	20	553	25	1
Kurtuluş İlkokulu	12	216	14	1
Rasim Ergene İlkokulu	16	358	21	1
Raşit Efendi İlkokulu	14	430	16	3
Şehit Er Akın Buluş İlkokulu	16	285	12	2
Şehit Polis Ahmet Can İlkokulu	11	159	11	1
Özel İlkokul (3)	24	309	27	6
İlkokul Toplam	177	3510	205	22
Ahmet Yenice Ortaokulu	34	707	57	4
Ali Kale ve Kardeşleri Ortaokulu	7	153	13	1
Atatürk Ortaokulu	13	332	22	3
Cumhuriyet Ortaokulu	19	427	30	4
Feride Mehmet Çuhacı Ortaokulu	12	268	15	5
Rasim Ergene Ortaokulu	13	320	25	4
Süleyman Paşa İmam Hatip Ortaokulu	6	145	8	3
Şehit Polis Ahmet Can Ortaokulu	9	287	17	1
Yekta Baydar Ortaokulu	23	732	35	3
Özel Ortaokul (2)	28	279	8	5
Ortaokul Toplam	164	3650	230	33
Keşan Ticaret ve Sanayi Odası Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	13	312	26	3
Hersekzade Ahmet Paşa Anadolu İmam Hatip Lisesi	6	120	13	2
İlhami Ertem Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	16	358	25	3
Keşan Anadolu Lisesi	22	545	42	3
Keşan Fen Lisesi	9	262	22	1
Keşan Lisesi	14	311	31	5
Keşan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	11	350	48	1
Keşan Safiye Erol Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	14	281	28	2
Yusuf Çapraz Anadolu Lisesi	22	522	44	4
Özel Lise (4)	39	312	44	7
Lise Toplam	166	3373	323	31
İlk, Orta Okul ve Lise Toplam	564	11566	822	116

Diğer Eğitim Kurumları				
Keşan Özel Eğitim Uygulama Merkezi Okulu	1	35	113	10
Halk Eğitim Merkezi	9	6721	11	3
Mesleki Eğitim Merkezi	12	167	12	1
Toplam	586	18489	958	130

Kaynak: Keşan Kaymakamlığı İlçe Brifing Raporu, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü verileri ve arazi çalışmalarından derlenmiştir.

Fotoğraf 3.7. Faaliyetlerine 1973 Yılında Başlayan Keşan Lisesi’nden Bir Görünüm.

Keşan’da ilkokul, orta okul ve lisede eğitim gören öğrenci sayısı toplam 11566’dır. Eğitime ilçe merkezi dışında ikamet eden öğrenciler de katılmaktadır. Keşan’ın 41 köyünde bulunan okullar öğrenci azlığı nedeniyle kapatılmış olup bu köylerden toplam 522 kişi taşınmalı eğitim hizmeti almaktadır. Yine Enez ve İpsala ilçelerindeki bazı yerleşmelerde ikamet eden 89 öğrenci de taşınmalı eğitim yoluyla Keşan’da eğitim görmektedir. Okul günleri 35 okul servisi 664 öğrenciyi Keşan’a taşımaktadır.

Keşan’ın eğitim faaliyetlerinde halk eğitim merkezi de önemli paya sahiptir. Halk eğitim merkezinde 6721 kişi eğitim görmüştür. Dört farklı kursta eğitim verilirken mesleki eğitim kursları en yüksek talebi gören kurslar olmuşlardır. Bu eğitimlere katılan kadınların erkeklere oranla iki kattan daha fazla oluşu ise oldukça önemli bir gelişmedir (Tablo 3.5). Keşan’da eğitim fonksiyonunda hizmet veren diğer kurumlar arasında 3 adet motorlu taşıt sürücülere kursu, 3 adet özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi, 4 adet öğrenci etüt merkezi, 1 adet öğrenci kursu bulunmaktadır.

Tablo 3.5. Keşan Halk Eğitim Merkezi Faaliyetleri.

Kurs Türü	Kurs Sayısı	Kadın	Erkek	Toplam
Genel	127	1633	922	2555
Mesleki	174	2791	1131	3922
Okuma Yazma	13	41	70	111
Okullar Hayat Olsun Projesi	10	75	58	133
Toplam	324	4540	2181	6721

Kaynak: Keşan Kaymakamlığı İlçe Brifing Raporu.

Keşan’da eğitim fonksiyonunda hizmet veren diğer kurumlar arasında 3 adet motorlu taşıt sürücüleri kursu, 3 adet özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi, 4 adet öğrenci etüt merkezi, 1 adet öğrenci kursu bulunmaktadır.

Yüksek öğretim kurumları Keşan’ın eğitim fonksiyonuna ve dolayısıyla kentleşmesine katkıda bulunan diğer önemli eğitim kurumlarıdır. Keşan’da bulunan yüksek öğretim kurumları Trakya Üniversitesi bünyesinde faaliyet göstermektedirler. 1988 yılında faaliyete geçen Keşan Meslek Yüksek Okulu 12 bölümde 1213, 2009 yılında eğitime başlayan Keşan Yusuf Çapraz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu 6 bölümde 1086 ve 2014 yılında eğitime başlayan Keşan Hakkı Yörük Sağlık Yüksekokulu ise 2 bölümde 528 öğrenciye eğitim hizmeti vermektedirler (Tablo 3.6).

Tablo 3.6. Keşan’da Hizmet Veren Yüksek Öğretim Kurumları (2020).

Okul Adı	Kuruluş	Bölüm Sayısı	Öğrenci	Öğretim Görevlisi	Personel
Keşan Meslek Yüksekokulu	1988	12	1213	23	10
Keşan Yusuf Çapraz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	2009	6	1086	34	9
Keşan Hakkı Yörük Sağlık Yüksekokulu	2014	2	528	11	5
Toplam	-	20	2827	68	24

Kaynak: Kurumlarla yapılan görüşmelerden.

Yüksekokullarda öğretim gören öğrencilerinin geldiği yerleşmelere bakıldığında öğrencilerin yaklaşık üçte birinin İstanbul’da oturduğu görülür. Edirne ili en çok öğrencinin yaşadığı ikinci yerdir. Tekirdağ ile birlikte bu üç ilden gelen öğrenciler toplam

öğrenci sayısının yarısından fazlasını oluştururlar. Coğrafi bölgeler açısından incelendiğinde öğrencilerin yarısından fazlası Marmara bölgesi illerinde yaşamaktadır. Toplam öğrenci nüfusu içerisinde yaklaşık %40 oranına sahip olan diğer bölgeler sırasıyla Karadeniz ve onu birbirine çok yakın sayılarla takip eden Ege, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Akdeniz ve İç Anadolu Bölgeleridir. Türkiye genelinde, Edirne dahil 72 ilden gelen öğrencilerin Keşan'da bulunan yüksek öğretim kurumlarında okudukları tespit edilmiştir. Keşan'daki yüksek okullarda, yurtdışından gelen öğrenciler de eğitim görmektedir. 2020 yılında Keşan'da, çoğunluğu Bulgaristan'dan olmak üzere, Balkan ülkelerinden gelen 196 yabancı uyruklu öğrenci eğitim görmektedir.

Keşan'da 3 farklı yüksek okulda 20 farklı branşta eğitim verilmektedir. Keşan Meslek Yüksek Okulunda otomotiv, elektrik, turizm ve otel işletmeciliği, çocuk gelişimi ile laborant ve veteriner sağlık bölümleri en çok öğrenci bulunan bölümlerdir. Keşan Yusuf Çapraz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu 6 bölümünde birbirine yakın sayılarda öğrenciye eğitim verirken Keşan Hakkı Yörük Sağlık Yüksekokulunun öğrencilerinin büyük çoğunluğu hemşirelik bölümünde okumaktadır.

Trakya Üniversitesi Keşan Meslek Yüksek Okulu İspat Cami Mahallesi'ndeki Paşayığıt Yerleşkesinde, Keşan Yusuf Çapraz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu ile Keşan Hakkı Yörük Sağlık Yüksek okulu ise Yeni Mahalle'de bulunan Trakya Üniversitesi Hersekzâde Yerleşkesi'nde hizmet vermektedirler.

Fotoğraf 3.8. Keşan Yusuf Çapraz Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu.

Fotoğraf 3.9. Keşan Hakkı Yörük Sağlık Yüksekokulu.

Keşan’da okuyan yüksek okul öğrencilerinin barınması amacıyla Kredi Yurtlar Müdürlüğü tarafından dört adet öğrenci yurdu inşa edilmiştir. KYK Keşan Kız Öğrenci Yurdu İspat Cami Mahallesi’nde, KYK Gazi Evrenos Yurt Müdürlüğü ise Yukarı Zaferiye Mahallesi’nde 1, Yeni Mahalle’de ise 2 blokla hizmet vermektedir.

Fotoğraf 3.10. İspat Cami Mahallesi’nde Bulunan KYK Keşan Kız Öğrenci Yurdu.

Toplam yurt kapasitesi Kız öğrenci yurdunda 360 ve erkek öğrenci yurtlarında 430 olmak üzere 790 kişidir. Keşan’da 2020 yılında 2827 öğrenci yükseköğretim görmekteydi. Bu durumda öğrenci sayısına göre 2037 öğrencinin yurtlar dışında yerlerde barınmaları gerekmiştir. Yukarı Zaferiye Mahallesi’nde bulunan pansiyonlar ile Yeni Mahalle’de yakın zamanda inşa edilen toplu konutlar öğrencilere barınma hizmeti sağlamaktadırlar. Yüksek öğretim kurumlarında okuyan öğrenciler barınma, gıda, giyim, kırtasiye ve eğlenme gibi çeşitli ihtiyaçlarını okullarının bulunduğu kentlerden karşılamaktadırlar (Aydın, 2002: 191). Öğrencilerin eğitim fonksiyonundan yararlanma amacıyla geldikleri Keşan’a ekonomik anlamda oldukça büyük katkı sağladıkları da

görülmektedir. 2020 yılında Keşan’da yüksek öğretim birimleri dahil eğitim fonksiyonunda 1190 kişi istihdam edilmekteydi.

Keşan’da eğitim fonksiyonunun parçası olup yine bu faaliyetleri destekleyici özelliğe sahip bir kurum da Keşan halk kütüphanesidir. Uzun yıllardır faaliyet gösteren kütüphane 1963 yılından beri hizmet vermektedir. Büyük Cami Mahallesi’nde bulunan halk kütüphanesi 2020 yılında 5 personeli ile hizmetlerini sürdürmekteydi.

Fotoğraf 3.11. Keşan İlçe Halk Kütüphanesinden Bir Görünüm.

Yıldan yıla kitap sayısı ve hizmetleri büyüyen halk kütüphanesi 2020 yılına gelindiğinde 49232 kitaba sahipti. Üyelerine kitap ödünç hizmeti veren kütüphane, kendi binasında okuma ve çalışma ile internetten yararlanma hizmeti de vermektedir. 2020 yılı içerisinde 44270 kitap ödünç verilmiş, 78 binin üzerinde insana çalışma, 17 binin üzerinde kişiye de internet kullanım imkânı sağlamıştır (Tablo 3.8).

Tablo 3.8. Keşan Halk Kütüphanesinin Yıllara Göre Faaliyetleri.

Yılı	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ödünç Verilen Kitap Sayısı	36297	38402	40415	42181	43526	44270	56608
Kütüphaneye Kayıtlı Üye Sayısı	2900	3014	3106	3177	3346	4114	5331

Mevcut Kitap Sayısı	31099	34186	36564	39975	43815	46932	49232
Yıl İçerisinde Giren Kitap Sayısı	2591	3208	2378	3524	3947	3118	4216
Toplam Okuyucu Sayısı (Kullanıcı)	57775	61355	65874	70656	72035	74194	78641
İnternette Yaranlanan Okuyucu Sayısı	8836	9939	12135	14238	14907	15458	17534

Kaynak: Kaymakamlık İlçe Brifing Raporu ve arazi çalışmalarından derlenmiştir.

Kent yerleşmelerinde ortaya çıkan kültür faaliyetlerinin bir parçası da gazetelerdir. Kentler gazetelerin basılıp çevreye dağıtıldığı yerleşmelerdir (Aliağaoğlu ve Uğur, 2016: 155). Keşan’da günlük Önder, Medya, Volkan ve Gündem gazeteleri, haftalık olarak Halkın Sesi Gazetesi ve Keşan Ticaret ve Sanayi Odası'na ait Rapor isimli süreli dergi yayınlanmaktadır. Keşan’da 8 adet matbaa, 16 kitabevi, 1 adet sinema, Kültür Merkezi bünyesinde 110 kişilik konferans salonu ile 230 koltuklu tiyatro salonu bulunmaktadır. Yine 88.5 frekansında yayın yapan Keşan FM yerel olarak hizmet veren radyo istasyonudur.

Kentlerde yürütülen kültür faaliyetlerine katkı sağlayan kurumlara bir diğer örnek de müzelerdir. Müzeler amaçlarına göre farklı temalara sahip olabilirler. Bulundukları ülkenin ve yerleşmenin tarihini ve kültürünü koruyup tanıtmaya amacı da bunlardan biridir. Keşan’da 1916 yılında inşa edilen askerî hastane 1984 yılına kadar sağlık hizmeti vermek amacıyla daha sonraları da eğitim amacıyla kullanılmaya başlanmıştır. Yapımında kullanılan Keşan taşı ve mimarisi ile Keşan’ın tarihini ve coğrafyasını yansıtan bina, Keşan’ın hafızasını koruma anlamında büyük önem taşımaktadır. Uzun yıllar okul olarak hizmet veren bina, 2022 yılında yapılan yenileme çalışmalarının ardından Keşan Kent Müzesine ev sahipliği yapmaya hazırlanmaktadır.

Fotoğraf 3.12. Keşan Kent Müzesine Dönüştürülen Eski Askerî Hastane Binası.

3.2.1.5. Sağlık Fonksiyonu

Edirne il merkezinden sonra sağlık hizmetlerinde öne çıkan ikinci yerleşme Keşan ilçe merkezidir. Kentte verilen sağlık hizmetlerinden Enez ve İpsala'dan gelenler de yararlanmaktadır. Keşan'da sağlık fonksiyonu içinde değerlendirilen bir Devlet Hastanesi ve hastaneye bağlı faaliyet gösteren 1 adet B2 tipi Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonu, 2 Adet A tipi 1 Numaralı Sağlık Hizmetleri İstasyonu, Toplum Sağlığı Merkezi ve bu merkeze bağlı olarak faaliyet gösteren Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Birimi, Verem Savaş Birimi ile KETEM-Kanser Erken Teşhis Araştırma Merkezi, 24 adet Aile Hekimliği Birimi ve 7 adet Sağlık Evi hizmet vermektedir.

Birinci basamak sağlık kuruluşu niteliği taşıyan Aile Hekimliği birimleri yerinde ve gezici olarak ilçe genelinde hizmet vermektedirler. Öncelikli olarak aşılama çalışmalarının yanında aile planlaması poliklinik hizmetleri Verilen hizmetlerin durumuna bakıldığında Keşan'da sağlık fonksiyonunun önemi ve boyutları daha iyi anlaşılmaktadır (Tablo 3.9).

Tablo 3.9. Keşan'da Birinci Basamak Sağlık Kuruluşlarında Yapılan Çalışmalar.

Yapılan Çalışmalar	2018	2019	2020
Muayene Edilen Hasta Sayısı	253234	272037	271326
Sevk Edilen Hasta Sayısı	1853	2277	1782
Doğan Bebek Sayısı	917	884	756
Alınan Topuk Kanı Örneği Sayısı	1795	1559	1038
Araştırması Yapılan Bulaşıcı Hastalıklar	350	352	348

Kaynak: Kaymakamlık İlçe Brifing Raporu.

Keşan’da kamu kuruluşları dışında sağlık fonksiyonuna katkı sağlayan özel kuruluşlar da faaliyet göstermektedir. İlçe merkezinde 1 Özel Hastane, 1 Özel Diyaliz Merkezi, 31 Eczane, 12 Diş Hekimi Muayenesi, 2 Ağız ve Diş Sağlığı Polikliniği, 2 Özel Hekim Muayenesi, 9 Optisyen Kliniği, 2 İşitme Cihazı Satış ve Uygulama Merkezi, 2 Diş Protez Laboratuvarı bulunmaktadır.

Keşan’da sağlık hizmetleri, 2017 yılına gelindiğinde büyük oranda Keşan Devlet hastanesinde yürütölmektedir. İlk olarak 100 yatak kapasitesi ile 1984 yılında hizmete başlayan Keşan Devlet Hastanesi, ek binaların 2004 yılında hizmete girmesiyle 185 yatak kapasitesine ulaşmıştır. Hastane ek binalarıyla birlikte Yukarı Zaferiye Mahallesi’nde bulunmaktadır (Fotoğraf 3.10).

Fotoğraf 3.13. Keşan Devlet Hastanesinden Bir Görünüm.

Keşan Devlet Hastanesi ve kamuya ait diğer sağlık kuruluşlarında hekim, ebe ve hemşireler ile yardımcı personel olmak üzere toplam 636 kişi çalışmaktaydı. Özel kuruluşlarda istihdam edilen 162 kişi ile birlikte sağlık fonksiyonunda istihdam edilen kişi sayısı 2020 yılında toplam 798 kişidir.

Artan nüfus ile birlikte kent içi arazi kullanımında yaşanan yoğunlaşma sonucu, ulaşım imkânlarını elverişli hale getirerek daha fazla insana rahat hizmet verebilmek amacıyla çoğu kent yerleşmesinde hastaneler kentlerin giriş çıkışlarında yer almaya başlamıştır. Yakın zamanlarda ülkemizde birçok yerde yapılan yeni şehir hastaneleri de sadece bulundukları kente değil aynı zamanda çevrede bulunan birçok yerleşmeye de hizmet verebilme amacıyla bu şekilde kurulmaktadır. Keşan Devlet Hastanesi ve ek binaları hem kapasitelerinin yetmemeye başlaması hem de ilçe merkezindeki sıkışıklık nedeniyle hizmet vermekte zorlanmaktadır. Bu nedenle 30 Haziran 2017 tarihinde yapımına başlanan Yeni Devlet Hastanesi için ulaşım ve hizmet açısından elverişli bir konum seçilmiştir. Keşan'ın güney çıkışında Çanakkale yolu Güzergâhında, Evreşe caddesi üzerinde inşa edilen hastane 236 Nitelikli Yatak kapasitesine sahiptir. Hastane, 2018 yılı içerisinde hizmet vermeye başlamıştır (Fotoğraf 3.11).

Fotoğraf 3.14. Aşağı Zaferiye Mahallesi'nde İnşa Edilen Yeni Devlet Hastanesi.

3.2.1.6. Turizm Fonksiyonu

Genel olarak, insanların sürekli yaşadıkları yerlerin dışında bulunan yerlere geçici süreyle gitmesi ve orda belirli işletmelerin imkânlarından faydalanarak çoğunlukla eğlenme ve dinlenme gibi amaçlarla zaman geçirmesi faaliyetine turizm denmektedir. Rekreasyon ise turizm faaliyeti içerisinde olup, faaliyetin gerçekleştiği zaman ve mesafe açısından farklılık gösterir (Özgüç, 2013: 13).

Rekreasyon faaliyetleri, insanların kısa süreli boş zamanlarında yakın çevrelerinde hızlıca ulaşabilecekleri yerlerde gerçekleştirdikleri eğlenme, dinlenme ve

tazelenme amacıyla yaptıkları faaliyetlerdir. Kentlerde bu faaliyetler yeşil alanlarda vakit geçirmek olabileceği gibi, sinema ve tiyatro faaliyetlerine katılmak hatta alışveriş yapmak gibi o kentin imkânlarına göre birçok faaliyeti içinde barındırır.

Keşan hem ilçe merkezi hem de çevresindeki diğer yerleşmeler için çeşitli rekreasyon imkânlarına sahiptir. Kent içinde Aşağı Zaferiye ve Mustafa Kemal Paşa mahallelerinin doğu kesimlerinde toplam 19.6 ha rekreasyon alanı bulunmaktadır. Yine İspat Cami Mahallesi'nin kuzeydoğu kenarında uzanan tepeler üzerinde bulunan orman alanlarından da rekreasyon amacıyla yararlanılmaktadır. Parklar ve ormanlar ile birlikte rekreasyon amacıyla ayrılmış alanlar, toplamda 269,2 ha gibi oldukça büyük yere sahiptirler.

Fotoğraf 3.15. Keşan Kent Ormanı Mesire Yeri Girişinden Bir Görünüm.

Keşan'da turizm ve rekreasyon fonksiyonunu destekleyen faaliyetler arasında otel ve pansiyon işletmeciliği de bulunmaktadır. Keşan kuruluşundan itibaren ulaşım açısından bir kavşak ve konaklama noktası özelliğine sahip olmuştur. Özellikle Osmanlı Dönemi'nde, yerleşmede yolcular ve hayvanlarıyla kervanları ağırlamak amacıyla hizmet veren birçok han bulunmaktaydı (Berberler, 61: 1968). Keşan'ın Osmanlı Dönemi'nde gelişmesinde bu hanların katkısının olduğu da söylenebilir. Bir rivayete göre Keşan'da

bu dönemde hizmet veren ve girişlerinin çokluğu ile Kırk Kiriş Han olarak isimlendirilen bir hanın, Keşan'ın isminin kökenine ilham vermiş olabileceği de olasıdır. (Aktaran: Orhun, 2021: 5).

Tablo 3.10. Keşan Kentinde Hizmet Veren Turizm Konaklama Tesisleri

İşletme Adı	İşletme Türü	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Sınıfı	Adres
Şapçı Pirestij Otel	Otel	66	131	3	Yukarı Zaferiye Mah. Demirciler Sk. No:18
Saroz Otel	Otel	52	86	3	Yukarı Zaferiye Mah. Paşayığıt Cad. No:26
Ürek Hotel	Otel	62	160	3	Yukarı Zaferiye Mah. Demirciler Sk. No:4
Butik Çetin Hotel	Otel	37	74	3	Büyük Cami Mah. Borsa Sk. No:2
Çetin Hotel	Otel	60	120	3	Büyük Cami Mah. Borsa Sk. No:3
Park Hotel	Otel	18	38	3	Büyük Cami Mah. K.Karabekir Cad. No:29
Can otel	Otel	12	19	3	İspat Cami Mah. Hayribey Sk. No:11
Taşkın Otel	Otel	28	46	3	İspat Cami Mah. Kurtuluş Cad. No:8
Ağadayı	Otel	32	70	1/A	Büyük Cami Mah. Gelibolu Cad. No:78
Cep Otel Linda	Otel	18	26	3	İspat Cami Mah. Londra Cad. No:16
Yıldız Otel	Otel	12	23	3	Büyük Cami Mah. Paşayığıt Cad. No:9
Öz Polat Pansiyon	Pansiyon	18	62	3	Büyük Cami Mah. Tic ve San. Oda Sk. No:6
İpek Pansiyon	Pansiyon	24	63	3	İspat Cami Mah. Hayribey Sk. No:7/A

Doruk Pansiyon	Pansiyon	13	26	3	Yukarı Zaferiye Mah. Cumhuriyet Cad. No:10
Nur Pansiyon	Pansiyon	28	90	3	İspat Cami Mah. Yol Sk. No:4
Konak Pansiyon	Pansiyon	13	26	3	İspat Cami Mah. Metin Çırpan Cad. No:20
My Room Pansiyon	Pansiyon	24	60	3	İspat Cami Mah. Hayribey Sk. No:15/1
Kampüs Pansiyon	Pansiyon	13	26	3	Büyük Cami Mah. Uğur Mumcu Cad. No:65/1
Bizim Pansiyon	Pansiyon	20	59	3	İspat Cami Mah. Kurtuluş Cad. 3/6
Toplam	-	550	1205	-	-

Kaynak: Keşan Belediyesi Zabıta Müdürlüğü.

Keşan'da İspat Cami Mahallesi'nde 8, Büyük Cami Mahallesi'nde 7 ve Yukarı Zaferiye Mahallesi'nde 4 olmak üzere toplam 19 adet konaklama tesisi bulunmaktaydı. Yine bu kesim eskiden şehirler arası yolculuklar için de hizmet veren ve bugün yakın köy ve beldelere yolcu taşımak amacıyla kullanılan köy garajına da ev sahipliği yapmaktadır. Bu tesislerin Cumhuriyet Meydanı etrafında kentin merkezî konumunda bulunmaları elbette tesadüf değildir.

Fotoğraf 3.16. Keşan Köy Garajı Çevresinde Bulunan Pansiyonlardan Bir Görünüm.

Keşan’da bulunan 11 otel ve 8 pansiyonda toplam 550 oda ve 1205 yatak ile hizmet verilmekte, bu tesislerde 98 kişi istihdam edilmektedir.

Alışveriş merkezleri ya da kısaltılmış şekliyle AVM’ler sadece alışveriş amaçlı değil aynı zamanda özellikle hafta sonları ve tatillerde rekreasyon amaçlı da faydalanılan tesislerdir (Timor, 2001: 57). Sinema ve tiyatrunun yanı sıra çocuklar için özel olarak tasarlanmış oyun salonlarına kadar farklı eğlence mekânları da AVM’lerde sık rastlanılan iş yerlerindendirler. Rekreasyon faaliyetine çekim oluşturan büyük alışveriş merkezleri ise Keşan’ın yol kavşaklarında yer almaktadırlar. İspat Cami Mahallesi’nde bulunan Kipa ve Migros AVM ile Tekzen Yapı Market kuzeyde İpsala, Edirne ve İstanbul kavşağında, Büyük Cami Mahallesi’nde bulunan Ensaray AVM Keşan’ın batı kavşağında eski İpsala yolu üzerinde, Aşağı Zaferiye Mahallesi’nde bulunan Bendis AVM ise kentin güneyinde Enez ve Çanakkale kavşağında hizmet vermektedir.

Fotoğraf 3.17. Keşan’ın Batı Kavşağında Bulunan Ensaray AVM.

Keşan ilçesinin güney sınırı Ege Denizi’nin kuzeyinde bulunan Saros Körfezi ile çevrilidir. Bu kesimde Keşan ilçe merkezinin 25-30 km kadar güneyinde kurulmuş olan küçük kıyı yerleşmeleri bulunmaktadır. Sazlıdere, Gökçetepe, Mecidiye, Erikli, Danişment ve Yayla olmak üzere altı kıyı yerleşmesinde deniz turizmi ve rekreasyon faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Özellikle Mecidiye köyünün güneyinde bulunan İbrice limanı yat turizmi ve dalgıçlık faaliyetleri için oldukça rağbet gören koruma altına alınmış doğal alanlardır (Url1). İstanbul’dan birçok kişi sıklıkla burayı ziyaret etmektedir. Yine bu yerleşmelerin bazılarında turizmin gelişmesi için önceki yıllarda Keşan belediyesi tarafından girişimlerde de bulunulmuştur (Kocaman, 2011: 113).

Bu faaliyetler Keşan kentinin dışında gerçekleşiyor olsa da Keşan'ı dolaylı olarak etkileyen faaliyetlerdir. Öncelikle bu yerleşmelere ulaşım Keşan üzerinden gerçekleşmektedir. Yakın çevreden bu yerleşmelere gitmek için Keşan'da faaliyet gösteren ulaşım firmalarından hizmet alınmaktadır. Ulaşım fonksiyonunun seyahate imkân vermesi turizm için çok önemlidir. Karayolu ulaşımı sayfiye yerleşmelerinin yanında birçok tarihi ve kültürel öneme sahip merkezin doğuşuna ve gelişmesine de önemli katkı sağlamıştır (Doğaner, 1996: 19). Ulaşım imkânlarının rahatlığı sayesinde sadece yakın çevreden değil başka ilçelerden ve il dışından ziyaretçiler de bu yerleşmelere gelmektedir. Edirne merkezden gelenler için 1 saat, İstanbul'dan gelmek isteyenler için ulaşım süresi yalnızca 2.5 saattir. Yaz aylarında kısa süreler içerisinde yapılacak faaliyetler için oldukça uygun olan bu ulaşım süreleri turizm ve rekreasyon faaliyetleri açısından oldukça avantaj sağlamaktadır. Yine bir diğer önemli husus da özellikle günü birlik ya da hafta sonu yapılan rekreasyon faaliyetlerinde hızlı alışveriş için Keşan yol üzerinde bulunan büyük alışveriş merkezleri ve akaryakıt istasyonları ile oldukça uygun fırsatlar sunmaktadır.

3.2.1.7. Güvenlik Hizmetleri Fonksiyonu

Türkiye'de askerî birlikler, hareket kabiliyetlerinin yükseltilmesi amacıyla belirli merkezlerde toplanmışlardır. Bu merkezlerden bazıları da Trakya'da bulunmaktadır. Birliklerin bu merkezlerde konuşlandırılmasında ise sınır komşuları ile daha önce yaşanan ve bugün yaşanması muhtemel olaylar rol oynamaktadır (Sevindi, 2001: 311). İkinci Dünya Savaşı sırasında, Yunanistan üzerinden gelebilecek bir işgal girişimine karşı önlem alma amacıyla İkinci Kolordu Komutanlığı Balıkesir'den Gelibolu'ya taşınmış, Tugay ve çeşitli birlikleri ise Keşan ve Malkara'da konuşlandırılmıştır. Savaştan sonra Keşan'dan ayrılan birlikler 1961 yılında tekrar Keşan'a dönerek bugünkü 4. Mekanize Piyade Tugay Komutanlığı'nın çekirdeğini oluşturmuşlardır. Bu dönemde Trakya'da çoğu yerleşmenin garnizon kenti özelliği kazandığı bilinmektedir (Tümertekin, 1973: 77). Gelibolu ve Malkara'da olduğu gibi Keşan da bu dönemde bir garnizon kenti niteliği kazanmıştır (Denker, 1976: 111).

Askerî birliklerin Keşan'da konuşlandırılması, kentin yönetim fonksiyonunun yanında güvenlik fonksiyonu kazanmasını sağlayarak hizmet fonksiyonlarının gelişiminde önemli rol oynamıştır. Bu durum Trakya'da bulunan çoğu askerî merkezde

olduğu gibi bu yerleşmelerin gelişme aşamalarına önemli katkıda bulunmuştur (Özgür, 1993b: 62). Henüz 1968 yılında Tugay boyutunda bir askerî birliğe ev sahipliği yapması kentin çehresinin de değişmesine katkı sağlamıştır. Kentin kuzey kesiminde İspat Cami Mahallesi'nde ciddi bir modern yapılaşma faaliyeti başlamış, askerî birliklerin gelişti ticareti de canlandırmıştır (Berberler, 1968: 34).

Keşan'da güvenlik hizmetleri fonksiyonlarında önemli sayıda personel istihdam edilmektedir. İlçe Emniyet Müdürlüğü'nde 198, İlçe Jandarma Komutanlığı'nda ise 114 kişi olmak üzere 312 personel görev yapmaktadır. 4. Mekanize Piyade Tugay Komutanlığı'na ait personel bilgileri ise gizlilik nedeniyle paylaşılamamıştır.

İlçe merkezindeki askerî birlikler İspat Cami ve Aşağı Zaferiye mahallelerinde bulunmaktadırlar. Keşan'da güvenlik hizmetlerine katkı sağlayan bir diğer kullanım alanı ise Keşan Askerî Havaalanı'dır. Burada konuşlanmış olan Kâzım Kara Bekir Hava Üssü Kışlası, Tugay Komutanlığı bünyesindeki 102. Topçu Alayı ile birlikte Keşan ilçe merkezinin güney batısında, İzzetiye Mahallesi ile Büyükdoğanca köyü arasında, ilçe merkezine 6 km. uzaklıkta bulunmaktadır. Havaalanı uzun yıllar pek kullanılmamış ancak faaliyetleri son yıllarda ciddi hareketlilik kazanmıştır. Ülkemizde savunma sanayii alanında faaliyet gösteren Baykar Teknoloji firmasının ürettiği insansız hava savunma sistemleri Keşan Askerî Havaalanı'nda test edilmeye başlanmıştır. Bayraktar İHA uçuş testleri 2014 yılında burada yapılmış, daha sonra silahlı modeli olan Bayraktar TB2 SİHA'sı da burada test uçuşuna çıkarılmıştır (Url2). Son dönemde başlayan Ukrayna Rusya savaşı sonrasında Ukrayna'nın ülkemizden satın aldığı Bayraktar TB2 SİHA'larının eğitimi de Ukraynalı askerlere Keşan Askerî Havaalanı'nda verilmiştir (Url3).

İCAO kodu LTFL olan havaalanı sadece askerî uçuşlar için kullanılmaktadır. Havaalanında yakın zamanlarda yaşanan hareketlilik başlamadan bir süre önce Türk Hava Kurumu Keşan Şubesi havaalanı ile ilgili bir proje çalışması yapmıştır. Keşan'da Türk Hava Kurumu Üniversitesi bünyesinde bir uçuş okulunun açılması ve uzun süredir kullanılmayan havaalanının sivil uçuşlara açılması için tasarlanan proje Keşan Sanayi ve Ticaret Odası'nın katkılarıyla kamuyla paylaşılmıştır (Url4). Keşan'a oldukça önemli bir katkı sağlayacağı ortada olan bu projenin gerçekleşmesi güvenlik önceliği ile bu yıllarda mümkün görünmemektedir.

3.2.1.8. İnşaat Fonksiyonu

İnşaat fonksiyonu kentsel mekânların fizikî yapısını talepler doğrultusunda yenileyerek ve değiştirerek kentlerin gelişiminde önemli katkı sağlayan bir diğer ekonomik faaliyet alanıdır. Keşan'da inşaat faaliyetleri 2000 yılından sonra hız kazanmıştır. Kentin merkezî kısımlarındaki doluluk sebebiyle yapılaşma büyük oranda Yeni Mahalle'de yaşanmıştır. 2000 yılına gelindiğinde Keşan'da 6952 aile konutu, 783 iş, ticaret ve sanayi amaçlı bina, 131 kamu binası ve 190 tarım ve diğer amaçlarla kullanılan toplamda 8056 bina bulunmaktaydı. Keşan'da 2002-2020 yılları arasında 3074 bina daha inşa edilmiş, toplam bina sayısı ise 11130'a yükselmiştir.

Tablo 3.11. Keşan'da İnşa Edilen Binalar ve Kat Bilgileri 2002-2020.

Kat Sayıları / Yıllar	1	2	3	4	5	6	7	8	10+	Toplam
2002	3	66	197	8	3	10		1		288
2003	1	7	55	3	8	6		1		81
2004	3	18	15	5	5	9	2			57
2005	7	178	277	5	1	3	2	3		476
2006	8	94	24	12	6	15		1		160
2007	8	26	43	20	12	11	2	1		123
2008	15	38	19	23	17	21	6			139
2009	57	7	19	24	25	33	3			168
2010	6	9	27	21	17	25	23	20		148
2011	24	4	48	24	28	25	4	16		173
2012	5	4	26	39	33	43	19	13		182
2013	9	12	22	35	68	38	6	6		196
2014	2	13	30	22	33	25	6	5	1	137
2015	4	19	34	17	29	24	6	1		134
2016	32	13	37	9	16	11	7	1		126
2017	1	4	17	17	21	16	18	1		95
2018	7	36	37	16	14	11	6		3	130
2019		1	31	32	20	13	9	4	1	111
2020	20	45	26	28	12	8	4	7		150
Toplam	212	594	984	360	368	347	123	81	5	3074
%	6,9	19,3	32	11,7	12	11,3	4	2,6	0,1	100

Kaynak: TÜİK yapı izin istatistiklerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

İnşa edilen binaların %89,2'si aile konutuyken geri kalan %10,8 ise ekonomik faaliyetlere hizmet vermektedir. Yapılan binaların %32,'si üç katlı, %19,3'ü ise iki katlı olacak şekilde toplam binaların %51,3'ünü teşkil etmektedirler. Bir, iki ve üç katlı binalar

2002 yılından sonra yapılan binaların %58,2'sini, 4 ve daha fazla katlı binalar ise %41,8'ini oluşturmaktadır (Tablo 3.11).

2020 yılına gelindiğinde Keşan'da 9294 aile konutu, 1115 iş, ticaret ve sanayi tesisi, 721 diğer amaçlarla kullanılan olmak üzere 11130 bina bulunuyordu. 2002-2020 yılları arasında yapılan yeni binalar Keşan'da inşaat fonksiyonunda ciddi bir istihdamın yaşanmasına imkân sağlamışlardır. 2014 yılında imar plânı yapım aşamasında sahada yapılan çalışmalarda o dönem Keşan'da yaklaşık 3500 kişinin inşaat faaliyetlerinde çalıştığı tespit edilmiştir. Oldukça yüksek olan bu istihdam o yıllarda Keşan'da toplu konut inşaatlarının yoğun bir şekilde devam etmesi sonucu gerçekleşmiş olabilir. Ancak 2020 yılına gelindiğinde inşaat faaliyetlerinin yavaşladığı görülmektedir. Arazi çalışması sırasında yapılan görüşmeler ve gözlemler sonucu yaklaşık 500 kişinin bu faaliyetlerde istihdam edilmekte olduğu tespit edilmiştir.

Fotoğraf 3.18. Keşan Yeni Mahalle'de 2002 Yılı Sonrası İnşa Edilen Toplu Konutlar ve Üniversite Yerleşkesi.

Yeni Mahalle'de inşa edilen toplu konutlar ve üniversite yerleşkesi, Keşan'ın güneydoğusuna kentin diğer kısımlarından farklı bir görünüm kazandırmıştır. Keşan ticaret ve sanayi imkânları ile çevresine de inşaat faaliyetleri konusunda hizmet vermektedir. Üstteki fotoğrafta kuzeybatıda görülen Beğendik beldesi TOKİ konutları da Keşan'ın katkıları ile inşa edilmiştir (Fotoğraf 3.18).

Çok sayıda konutun inşası Keşan'a konut fonksiyonu da kazandırmıştır. Yerleşmelerde inşa edilen konutlar sadece barınma amacıyla değil tüketim ve yatırım aracı olarak da kullanılmaktadır (Aliağaoğlu ve Uğur, 2016: 213). İlçe nüfus müdürlüğünden edinilen bilgilere göre yaklaşık 15 bin nüfus Keşan'ın köylerinde ikamet edip çalışmaktayken konut imkânlarının artması ile Keşan'a kışları geçirmek amacıyla

gelmektedirler. Bu insanlardan bazıları da hem oturma amaçlı hem de kiralama yoluyla gelir elde amaçlı yeni yapılan toplu konutlarda ev sahibi olmuşlardır.

3.2.1.9. Diğer Hizmet Fonksiyonları

İyi tanımlanamayan ekonomik faaliyetler olarak da isimlendirilen diğer hizmet fonksiyonları seyyar satıcılar, hamallar, ayakkabı boyacıları vb. işlerde çalışanları kapsar. Bu işlerde çalışanlar herhangi bir iş yerine ya da kuruma bağlı değildirler. Bu nedenle bu işlerde çalışanlar ile ilgili resmi ya da özel kurumlarda kayıtlara rastlanmaz (Arınç, 2001: 235).

Keşan'da diğer hizmet faaliyetlerinde öne çıkan at arabacıları ve hamallardır. Kent içi ulaşım ve taşımacılıkta iş birliği içerisinde olan bu iki iş kolunda çoğunlukla roman vatandaşlar çalışmaktadırlar. Ulaşım kısmında da bahsedildiği gibi at arabalarının oldukça fazla olması bu faaliyet üzerine belediye tarafından çalışmalar yapılmasına neden olmuştur. Yaklaşık 100 adet at arabası ve hamallar Yukarı Zaferiye Mahallesi'nde, Belediye Pazar yeri çevresinde kendilerine ait mekânlarda iş beklemektedirler. Arazi çalışması sırasında hamallar ile kendi derneklerinde yapılan görüşmede, iş sıkıntısının çok büyük olduğunu ve çözüm bekledikleri öğrenilmiş bulunmaktadır. Keşan'da bu şekilde geçimini sağlayan yaklaşık 200 kişi bulunmaktadır.

Fotoğraf 3.19. Keşan Çarşı Hamalları Derneği'nden Bir Görünüm.

Fotoğraf 3.20. Keşan’da İnşaat Malzemesi Taşıyan At Arabalarına Bir Örnek.

3.2.2. Sanayi Fonksiyonu

Sanayi faaliyetleri belirli üretim teknikleriyle çeşitli hammaddeler ve yarı işlenmiş maddelerin, uygun tesislerde işlenerek kullanıma hazır ürünler haline getirilmesini sağlayan faaliyetlerdir (Doğanay ve Çavuş, 2013: 383). Sanayi fonksiyonu Keşan’ın kentleşmesinde önemli rol oynamıştır. Gelişme süreci incelendiğinde sanayi faaliyetlerinin yıllar içerisinde büyüyüp çeşitlendiği görülmektedir.

1940’lı yıllarda Keşan’da sanayi faaliyetleri henüz başlangıç aşamasında bulunuyordu. Bu dönemde atölye tipi sanayi tesisleri faaliyet göstermekteydi. 1942 yılında Keşan’da 4 dericilik atölyesi, 7 yağhane, 3 çırçır atölyesi ve 15 tuğla, kiremit ve çömlekçilik atölyesi hizmet vermekteydi. Bunların dışında un öğütmek amacıyla kullanılan yel değirmenleri mevcuttu. Yine bu dönemde öne çıkan en önemli küçük sanayi faaliyeti ise mandıracılıktı (Engin, 1942: 34).

1968 yılında mandıracılık ile tuğla ve kiremit imalatı küçük tesislerde devam etmekteyken, bunlara ek olarak iki adet yağ, iki adet de bisküvi imalathanesi hizmet vermekteydi (Berberler, 1968: 63). 1983 yılına gelindiğinde Keşan’da imalathane sayısı 10 kadarken ve bu tesislerde yağ, un, tuğla üretimi ile çinicilik faaliyetleri sürdürülmeye devam etmiştir (Çil, 1983: 7).

3.2.2.1. Atölye Tipi Sanayi Faaliyetleri

Keşan’da atölye tipi sanayi faaliyetleri 1986 yılında Büyük Cami Mahallesi’nin kuzey kesiminde kurulan küçük sanayi sitesinde toplanmıştır. Sanayi tesislerinin bir araya toplanması ulaşım elverişli konum ve tesislerin birbirlerinden faydalanması açısından hem de faaliyetlerin daha sağlıklı yürütülmesi açısından önem taşımaktadır (Tümertekin, 2014: 161). 2020 yılına gelindiğinde otomotiv bakım ve tamir, yapı malzemeleri imalatı, pvc ve alüminyum doğrama, kereste imalatı ve tarım aletleri imalatı atölye tipi sanayi faaliyetlerinde öne çıkan alanlardır.

Fotoğraf 3.21. Keşan Küçük Sanayi Sitesinden Bir Görünüm.

Küçük sanayi olarak da isimlendirilen atölye tipi sanayi faaliyetleri tek başlarına belirli ihtiyaçlara karşılık verebilecekleri gibi farklı ekonomik faaliyetlerin de sürdürülmesine katkıda bulunabilmektedirler (Tümertekin ve Özgüç, 2016: 406). Keşan’da hizmet veren küçük sanayi kuruluşları otomotiv sanayi ile ulaşım, yapı malzemeleri, pvc ve alüminyum doğrama, mobilya imalatı ve kerestecilik üretimiyle inşaat, tarım aletleri üretimi ve tamiri ile de tarım faaliyetlerini destekleyici bir özelliğe sahiptir. Keşan’da 344 küçük sanayi tesisi bulunmakta, bu tesislerde 967 kişi çalışmaktadır (Tablo 3.12).

Tablo 3.12. Keşan’da Küçük Sanayi Kuruluşları ve İstihdam Durumu.

İş Yeri Türü	Sayısı	Çalışan Sayısı
Otomotiv	114	364
Pvc-Alüminyum Doğrama	41	117
Metal İşleri	25	69
Tarım & Tarım Aletleri	30	57
Orman Ürünleri ve Kereste İmalatı	13	43
Ahşap-Mutfak	14	38

Mobilya Dekorasyon	32	85
İnşaat ve Yapı Malzemeleri	4	13
Mermer & Granit	6	17
Fırın	27	81
Diğer Sektörler	38	83
Toplam	344	967

Kaynak: Keşan Esnaf ve Zanaatkarlar Odası, Keşan Ticaret ve Sanayi Odası ile arazi çalışmalarında toplanan verilerden.

3.2.2.2. Modern Sanayi Faaliyetleri

Keşan’da sanayi fonksiyonunda ikinci olarak modern sanayi kuruluşları bulunmaktadır. Bazılarının kuruluş tarihi 1950’li yıllara kadar giden bu tesisler zamanla büyüyerek bugünkü modern niteliklerini kazanmışlardır. Keşan’ın son 30 yıllık gelişim sürecinde önemli rol oynayan modern sanayi istihdama büyük katkı sağlamıştır.

Modern sanayi kuruluşlarının yer seçiminde hammadde, sermaye, işgücü, enerji kaynakları ile ulaşım ve pazar İmkânlarının önemi büyüktür (Doğanay ve Çavuş, 2013: 387). Keşan’da yerel sermaye ve atölye tipi sanayiden kazanılan tecrübe birikimiyle kurulan ilk modern sanayi tesisleri, faaliyet gösterdikleri sektörlere göre bu imkânlardan bir ya da birkaçı sayesinde Keşan’ı kuruluş yeri olarak seçmişlerdir.

Keşan’da 2020 yılı itibariyle 46 büyük sanayi kuruluşu faaliyet göstermekteydi. Bu kuruluşların toplam istihdamı ise 1992 kişi olarak tespit edilmiştir (Tablo 3.13).

Tablo 3.13. Keşan’da Modern Sanayi Kuruluşları ve İstihdam Durumu.

İş Yeri	İstihdam	Sektör
TYH-Perge Uluslararası Tekstil Pazarlama San. Tic. A.Ş.	312	Giyim
Özdemir Üç Tekstil San. Tic. Ltd. Şti.	266	Giyim
Kardem Tekstil San. Tic. A.Ş.	222	Giyim
Vespa Tekstil San. Dış Tic. A.Ş.	108	Giyim
Teksas Tekstil San. Tic. Ltd. Şti.	126	Giyim
Saros Hazır Beton İnşaat Madencilik San. Tic. A.Ş.	80	Hazır Beton
Zofunlar Beton Üretim Pazarlama San. Tic. A.Ş.	28	Hazır Beton
Akçansa Çimento San. Tic. A.Ş.	13	Hazır Beton

Serin Beton İnşaat Taahhüt San. Tic. Ltd. Şti.	11	Hazır Beton
Kale Madencilik San. Tic. A.Ş.	146	Tuğla
Yıldız Kiremit Tuğla Asmolen San. A.Ş.	90	Delikli Tuğla
Güvenal A.Ş.	8	Andezit, Mıcır
Saros Madencilik San. Tic. Ltd. Şti.	1	Kalker, Mıcır
Keşan Madencilik San. Tic. Ltd. Şti.	10	Mıcır
Serin Beton İnşaat Taahhüt San. Tic. Ltd. Şti.	25	Karo, Parke Taşı
Ata Doğal Taş Mermer Granit Ltd. Şti.	3	Doğal Taş
Yener Mermer Sanayi A.Ş.	6	Mermer
Tarhan Yapı Malzemeleri Tic. A.Ş.	36	Yapı Malzemesi, Doğal Taş
Özkuzey Orman Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti.	48	Kereste
Zümbüller Kereste Sanayi	6	Kereste
Keşan Linyit İşletmeleri San. Tic. Ltd. Şti.	76	Linyit
Kale Madencilik San. Tic. A.Ş.	7	Kömür Paketleme
Tuanna Metal Bağ ve Bahçe Sistemleri San. Tic. Ltd. Şti.	26	Çelik Profil, Çelik Tel.
Özbingöl Plastik ve Alüminyum Doğrama San. Tic. Ltd. Şti.	20	Plastik Doğrama
Marmara Mozaik İnşaat San. Tic. Ltd. Şti.	7	Cam Mozaik
Kale Otomotiv San. Tic. A.Ş.	16	Oto Bakım Servis
Osman Kara Metal San.	5	Geri dönüşüm (Metal)
Mürsel Kara Karalar Hurda San.	4	Geri dönüşüm (Kağıt)
Orçun Orhun Hurdacılık San. A.Ş.	2	Geri dönüşüm (Kağıt)
Aral Endüstri Ürünleri San. Tic. A.Ş.	12	Çeltik
Sınmazlar Gıda San. Tic. Ltd. Şti.	10	Çeltik
Bereket Çeltik Fabrikası Gıda San. Tic. A.Ş.	8	Çeltik
Kale Madencilik San. Tic. A.Ş.	38	Un
Yörükoğulları Gıda San. Tic. A.Ş.	32	Un

Özevren Yem ve Gıda San. Tic. Ltd. Şti.	39	Hayvan Yemi
Tekcan Tohumculuk Gıda ve Tarım Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti.	11	Tohumculuk
Bambu Yemekçilik San. Tic. Ltd. Şti.	21	Hazır Yemek
Aytaç Gıda - Ali Gür Keşan Şubesi	6	Hazır Yemek
Trakya Ev Tarhanası Hazır Çorbalar Gıda San. Tic. A.Ş.	10	Hazır Çorba
Konsa Konsantre San. A.Ş.	4	Sebze Tozu ve Konsantresi
Keşan Ticaret Borsası Mezbaha İşletmeciliği Gıda San. Tic. Ltd. Şti.	21	Kırmızı Et
Kaymazlar Köşk Et Gıda San. Tic. Ltd. Şti.	7	Sucuk, Köfte
Anadolu Tarımsal ve Hayvansal Ürünler	9	Donmuş Gıda
Tarım Taç Tarım Tarımsal Gıda Sanayi A.Ş.	53	Peynir
Üğdülleri Gıda Madencilik San. Tic. Ltd. Şti.	3	Süt ürünleri
Toplam	1992	-

Kaynak: Keşan Ticaret ve Sanayi Odası ve arazi çalışmalarında toplanan verilerden.

Keşan'da hizmet veren modern sanayi kuruluşları sektörlerine göre incelendiğinde ana hatlarıyla giyim, hazır beton ve tuğla gibi inşaat malzemeleri, linyit çıkarımı ve işlenmesi, un imalatı ve hazır gıda imalatı sektörleri ön plana çıkmaktadır. Giyim sektörü beş ayrı fabrikada toplam 1034 kişi istihdam ederek faaliyet göstermektedir. Tekstil fabrikaları modern sanayide istihdam edilen işçilerin yarısından fazlasına iş imkânı sunmaktadır. Yapı malzemesi sanayinde 236 kişi tuğla, 132 kişi hazır beton ve 89 kişi de diğer fabrikalarda olmak üzere toplamda 457 kişi istihdam edilmektedir. Tekstil ve inşaat ürünleri üreten fabrikalar modern sanayi istihdamının %75'ine sahiptirler. İstihdamın diğer kısmını çoğunlukla gıda hammaddesi ve hazır gıda üreten fabrikalar çalıştırmaktadırlar.

Keşan'da modern sanayi kuruluşları büyük çoğunlukla Keşan'ın kuzey kesiminde İstasyon ve İspat Cami mahalleleri sınırları içerisinde İstanbul yolu üzerinde yer almaktadırlar. Az sayıda sanayi tesisi ise Keşan'ın güneyinde Aşağı Zaferiye Mahallesi'nde Çanakkale yolu üzerinde yer almaktadırlar. Sanayi'de yer seçiminin çoğunlukla ulaşım ve pazara yakınlık fonksiyonuyla ilgili olduğu söylenebilir. Londra asfaltı da denilen D110 karayolu, Keşan'ın kuzeyinden geçerek İstanbul üzerinden

Keşan'a ve buradan İpsala sınır kapısı üzerinden Yunanistan'a ulaşmaktadır. D110 karayolu Keşan'ın kuzey kavşağında, Edirne'ye ve oradan da Kapıkule sınır kapısı vasıtasıyla Bulgaristan'a ulaşan D550 yolu ile kesişmektedir. Keşan Kuzey kavşağının doğusu ve batısı bu nedenle sanayi yer seçiminde öncelikli yer olarak tercih edilmiştir. Arazi çalışması sırasında mülakat yapma fırsatı bulunan sanayi kuruluşları yetkilileri de bu fonksiyonun avantajından yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Kale Madencilik San. Tic. A.Ş.: Kale gurubu kuruluş tarihi 1950 yılına giden Keşan'ın en eski yerli sanayi kuruluşlarından. 2020 yılına gelindiğinde un, tuğla ve linyit çıkarımı ve paketlemesi, otomotiv ve akaryakıt alanlarında faaliyetlerini sürdüren kuruluşun sanayi tesislerinde toplam 207 kişi istihdam edilmektedir. Buğday kırma kapasitesi günlük 250 tona ulaşan un fabrikası sadece Türkiye'den değil Ukrayna'dan da buğday tedarik etmekte, elde edilen un ise hem yerli piyasaya hem de ihracat yoluyla çoğunlukla Arap ülkelerine gönderilmektedir.

Fotoğraf 3.22. İstasyon Mahallesi'nde Bulunan Kale Un Fabrikasından Bir Görünüm.

Yörükoğulları Gıda San. Tic. A.Ş.: Keşan'da un imalatı yapan bir diğer sanayi kuruluşu da Evren un fabrikasıdır. Kale un fabrikası gibi hammadde tedarikini yakın çevre ile Ukrayna'dan yapılırken elde edilen ürünler yurt içi ve yurt dışına satılmaktadır. 2020 yılında günlük üretim kapasitesi 350 tona ulaşan tesis günlük ortalama 80 ton un üretimi yapmaktadır. Fabrikada ise 32 kişi istihdam edilmektedir. Tesis Aşağı Zaferiye Mahallesi'nde Enez yolu üzerinde bulunmaktadır.

Yıldız Kiremit Tuğla Asmolen San. A.Ş.: Keşan'da uzun yıllardır sürdürülen bir diğer sanayi faaliyeti tuğla ve kiremit üretimidir. İlk önceleri atölye tipi sanayi olarak

başlayan faaliyet zaman içerisinde büyüyüp gelişerek modern sanayi tesislerinde yapılmaya devam etmiştir. 1979 yılında kurulan ve faaliyetini aralıksız sürdüren Yıldız Tuğla fabrikası da bu tesislerden biridir. Aylık 2.5-3 milyon adet tuğla üretme kapasitesi olan fabrikada 90 kişi çalışmaktadır. Fabrika'nın hammadde kaynağı ise yakın çevreden, kum taşı, kil taşı ve kireç taşı içeriği ile yapı malzemesi yapımına uygun olan Keşan formasyonundan elde edilmektedir. Bu formasyondan elde edilerek eski yapılarda doğrudan yapı malzemesi olarak kullanılan Keşan taşı, fiziksel ve kimyasal özellikleri ile yapı malzemeleri için modern standartlara uygun hammadde niteliği de taşımaktadır (Kılıç ve Gültekin, 2011: 231). Fabrikaya talep gösteren pazar bölgesi ise Marmara Bölgesi içerisinde özellikle İstanbul, Edirne ve Çanakkale İlleridir.

Fotoğraf 3.23. Yıldız Kiremit ve Tuğla Fabrikası'ndan Bir Görünüm.

Ata Doğaltaş Mermer Granit Ltd. Şti.: İstasyon Mahallesi'nde Keşan kuzey kavşağının doğu kesiminde yer alan tesis 2015 yılında faaliyete başlamıştır. Kuruluş yetkilileri ile yapılan görüşmede tesisin konumunun, ulaşım ve pazara yakınlık avantajı nedeniyle ve benzer diğer işletmelerin varlığının çekicilik oluşturmaları ile bilinçli olarak seçildiğini öğrenmiş bulunuyoruz. Fabrika Hindistan, İspanya, Vietnam ve çeşitli Afrika ülkelerinden doğal taş ithal ederek işlemektedir. Türkiye'de de Amasya, Afyon ve Marmara Adası'ndan mermer tedarik etmekte ve diğer ürünlerle beraber Balkan ülkelerine özellikle Bulgaristan ve Bosna'ya ihraç etmektedir. Kurum yetkilileri yurt dışı faaliyetleri için bu ülkelerde bizzat temasta bulunarak ihraç için uygun pazar tespitinde bulunmuşlardır. Yurtiçi satışlarda özellikle Enez ilçesinden talep yüksektir.

Fotoğraf 3.24. İstanbul Yolu Üzerinde Bulunan Ata Doğaltaş Tesisinden Bir Görünüm.

Yener Mermer Sanayi A.Ş.: Keşan'da mermer işleme ve satışı yapan bir diğer kuruluştur. Kurucuları Keşanlı olan tesis 1996 yılında faaliyete başlamıştır. Marmara Adası, Bursa, Bilecik ve Denizli'den mermer temin ederek işlemektedir. Kurumun Pazar alanı ise yurtiçidir. Türkiye sanayisi ve ekonomisinde uzun yıllardır önemli bir yer tutan mermerin çıkarımı ve işlemesi en çok Marmara Bölgesi'nde yapılmaktadır (Taşlıgil ve Şahin 2016: 616). Keşan'da mermer sanayinin başlıca yurt içi tedarik sahası ise Marmara Adası'dır. Keşan'a deniz ve kara yoluyla ulaşım açısından oldukça yakın mesafededir. Marmara adası mermerlerinin tercih edilmesindeki bir başka neden ise buradan çıkan mermerlerin oldukça büyük ve çatlaksız bloklar halinde elde edilebilir olmalarıdır. Mermerler renkli doğal taşlar kadar değerli olmasalar bile nitelikleri ve işlenme kolaylıklarıyla talep görmektedir (Tunçdilek, 1987: 130).

Saros Hazır Beton İnşaat Madencilik San. Tic. A.Ş.: Keşan'da inşaat sanayiinde faaliyet gösteren bir diğer sektör hazır beton sanayidir. Öne çıkan tesislerden olan Saros Beton 2009 yılında faaliyete başlamıştır. Londra Caddesi üzerinde yer alan firma Keşanlı girişimciler tarafından kurulmuştur. Çimento için hammadde tedarikini Keşan Mecidiye köyündeki kalker ocaklarından sağlayan tesis yılda 120000 m³ hazır beton üretimi yapmaktadır. Faaliyet sahası yurtiçi olan tesisin, hazır betonun

sertleşmeden taşınması gerekliliği ile etki alanı Keşan'ın yaklaşık 100 km çevresi ile sınırlıdır. Bu haliyle Edirne ve Tekirdağ illeri sınırları içerisinde birçok yere hizmet götürebilmektedir. Tesisin çalışan sayısı ise 80 kişidir. Tesis kuruluşunun ardından Keşan'da TOKİ ve Belediye Kooperatifi toplu konutlarının inşasında büyük rol oynamıştır.

Fotoğraf 3.25. Saros Hazır Beton Fabrikasından Bir Görünüm.

Aral Endüstri Ürünleri San. Tic. A.Ş.: Keşan'da faaliyet gösteren tarıma dayalı endüstri işletmelerinin içinde çeltik işleme tesisleri de öne çıkan sanayi kuruluşlarındandır. 1980 yılında Yetişler ismiyle faaliyetine başlayan tesis 2007 yılında eski ticaret ve sanayi bakanlarından Cahit Aral'ın ismini taşıyan Aral Endüstri şirketi tarafından satın alınmıştır. Keşan'ın Türkiye'de en çok çeltik tarımı yapılan yerlerden olan Enez ve İpsala'nın yakınında bulunması tesisin yer seçimine etki etmiştir. Tesiste çeltiğin işlenerek farklı boyutlarda paketlenerek toptan ve perakende satışa hazır hale getirilmektedir. Tesisin 2020 yılında pirinç üretim 10 bin ton civarı gerçekleşirken, fabrikada 12 kişi istihdam edilmekteydi.

Fotoğraf 3.26. İpsala Yolu Üzerinde Bulunan Aral Çeltik Fabrikası.

TYH Perge Uluslararası Tekstil Pazarlama San. Tic. A.Ş.: Keşan'da faaliyet gösteren sanayi kuruluşları içerisinde istihdam açısından en büyük pay tekstil fabrikalarına aittir. İş gücünün yanında Keşan'ın uluslararası ulaşım güzergâhları üzerinde bulunması ve tekstil sanayi açısından Türkiye'nin önde gelen kuruluşlarına ev sahipliği yapan Çorlu'ya oldukça yakın olması tekstil sanayi için çekicilik oluşturmuştur. Perge tekstil fabrikası TYH Tekstil A.Ş bünyesinde faaliyet göstermektedir. 312 kişi ile bu sektörde en çok istihdama sahip kuruluştur. 2011 yılında faaliyetine başlayan tesis tamamen ihraç odaklı çalışmakta, ürünlerinin büyük çoğunluğunu ise Almanya'ya göndermektedir.

Fotoğraf 3.27. İstanbul Yolu Üzerinde Bulunan Perge Tekstil Fabrikası.

Özdemir Üç Tekstil San. Tic. Ltd. Şti.: Keşan'da tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir diğer kuruluştur. Cafer Mahiroğlu'nun sahibi olduğu firma 2007 yılında

İngiltere'nin önemli tekstil kuruluşlarından olan Select firmasının satın alınmasıyla dünya çapında üretim faaliyetleri gösteren bir kuruluşa dönüşmüştür. Türkiye'nin dışında Romanya, Hindistan, Vietnam ve Çin'de fabrikalara sahip olan kuruluş birçok ünlü giyim markasına hizmet vermektedir. Şirket sadece İngiltere'de 200 civarında satış mağazasına sahiptir. Şirketin Keşan fabrikasında 2020 yılında 266 kişi istihdam edilmekteydi.

Fotoğraf 3.28. Özdemir Üç Tekstil Sanayi Keşan Fabrikası.

Kardem Tekstil San. Tic. A.Ş.: İstanbul'da 1990 yılında kurulan şirket aynı yıl Almanya, 1992 yılında İngiltere, 1996 yılında İsveç, 2000 yılında ABD, 2004 yılında İspanya pazarlarına ulaşarak hızla büyüyen bir firmadır. Türkiye'nin önde gelen sanayi kuruluşlarından olan şirketin Keşan fabrikası 2017 yılında açılmıştır. Sadece üretim değil aynı zamanda moda tasarım faaliyetlerinde de ön plana çıkan şirket Zara ve Berschka gibi ünlü moda firmaları ile çalışmaktadır. Uluslararası pazarlara yakınlığı nedeniyle Keşan, üretim tesisleri için uygun bir kuruluş yeri avantajına sahiptir. Keşan fabrikasında 2020 yılı itibarıyla 222 kişi çalışmaktadır.

Vespa Tekstil San. Dış Tic. A.Ş.: 1992 yılında kurulan şirketin İstanbul'da kumaş, Keşan'da ise giyim üretim tesisi bulunmaktadır. Çeşitli firmalara tasarım amaçlı hizmet de veren kuruluş Türkiye'de üretilen ürünlerini Almanya, İngiltere, İtalya ve Fransa gibi Avrupa ülkelerine ihraç etmektedir. Keşan Fabrikasında 2020 yılı itibarıyla 108 kişi çalışmaktadır.

3.2.3. Tarım Fonksiyonu

Tarım kentlerin ortaya çıkışında ve gelişmesinde doğrudan rol oynayan bir fonksiyon görevi görür. Tarım fonksiyonunun diğer ekonomik fonksiyonlardan farkı bu süreçte geçici bir rol oynamasıdır. Zaman içerisinde nüfuslanan yerleşmelerde hizmet ve sanayi fonksiyonlarının gelişmesi neticesinde tarımda istihdam edilen nüfusun bu faaliyetlere kayması söz konusudur. Ancak her kent yerleşmesi ve çevresindeki tarım faaliyetleri tamamen ortadan kalkmamaktadır (Tümertekin, 1973: 47).

Keşan 1950’li yılların sonuna kadar tarım fonksiyonu önde olan bir yerleşmeydi. Bu dönemde nüfusunun hemen hemen tamamı geçim tipi tarımla uğraşmaktaydı. Buğday, mısır, arpa ile yağlı için susam, tütün ve pamuk en çok üretilen ziraat ürünleriydi. Ormancılık öne çıkarken bir yandan da ağaçlandırma çalışmaları devam etmekteydi. 65 bin baş civarı koyun, 22 bin baş keçi ve çoğunluğu süt ineği olmak üzere 21 bin baş sığır, 2700 baş manda mevcuttu. O dönemin ihtiyaçları açısından önemli olduğu için yetiştirilen 1350 baş da at bulunmaktaydı. Avcılık yine öne çıkan bir faaliyetti. Bu dönemde Keşan av hayvanları ile ünlüydü. Ormanlık alanlarda karaca, tavşan, tilki, sansar ve kunduzlar avlanıp derileri işlenmek üzere İstanbul’a gönderilmekteydi. Tatlı su balıkçılığı ise bu dönemde ciddi miktarda yapılmaktaydı. Pamuklu gölünden özellikle yılan balığı avlanmakta ve yılda 40 bin ton Almanya’ya, 20 bin ton Bulgaristan’a ve 20 bin ton da Yunanistan’a ihraç edilmekteydi (Engin, 1942: 34).

Keşan’da tarımla uğraşan nüfus, 1960’lı yılların sonuna doğru toplam nüfusun %70’i oranındaydı. İlçe merkezinde bu oran daha da düşüktü (Berberler, 1968: 42). Bu yıllarda kentsel fonksiyonların gelişimi ile tarım faaliyetleri önceki döneme göre düşüş göstermeye başlamıştır. Tarım bu dönemden sonra buğday ve ayçiçeği üretimi ile tarıma dayalı sanayiye destekleyici boyutta sürdürülmüştür (Çil, 1983: 9).

Keşan fonksiyonel arazi kullanılışında tarım arazileri 58,5 ha alan kaplamaktadır. 1645 ha olan toplam kentsel arazinin %3,5’ine karşılık gelen bu araziler büyük oranda İspat Cami Mahallesi’nin kuzeyinde, Büyük Cami ve İstasyon mahallelerinin batı kesimlerinde yer almaktadırlar. Bu arazilerde çoğunlukla buğday, az miktarda ise arpa ile ayçiçeği ekimi yapılmaktadır (Fotoğraf 3.27).

Fotoğraf 3.29. İspat Cami Mahallesi'nin Kuzeyinde Bulunan Tarım Arazileri.

Hayvancılıkta ise koyun ve keçi yetiştiriciliği ön plandadır. Hayvancılık amaçlı kullanılan az sayıda küçük yapılar Yeni Mahalle'nin batı kesimleri ile Mustafa Kemal Paşa Mahallesi'nin doğu kesimlerinde bulunmaktadır. Kent içerisinde 1500 baş civarı koyun ile 450 baş civarı keçi beslenmektedir.

Fotoğraf 3.30. Yeni Mahalle'de Adalet Sarayı'nın Arkasında Otlatılmaya Götürülen Keçiler.

Keşan ilçe merkezinde tarım faaliyetlerinde istihdamın kaç kişi olduğu tam olarak bilinmemektedir. Arazi çalışması sırasında Kaymakamlık ve İlçe Tarım Müdürlüğü'nden bu konuda tatmin edici bir bilgi edinmek mümkün olmamıştır. Ancak eldeki bazı veriler bu konuda tahmin yürütülmesine imkân vermektedir. Keşan'da yeni imar plânı yapım

aşamasında arazi çalışmaları yapılmıştır. Bu süreçte resmî kurumlardan da şu an ulaşılamayan önemli miktarda detaylı bilgi elde edilmiştir. Arazi çalışması raporuna göre Keşan’da 2014 yılında 17652 kişi tarımda istihdam edilmekteydi. Elbette bu istihdama ilçe merkezi ve köylerde yaşayan tüm nüfus dahildir. 2014 yılından 2020 yılına gelindiğinde kır nüfusu 571 azalmıştır. 2020 yılında Keşan’ın kır nüfusunda 15-64 yaş aralığında bulunan faal nüfus ise 14350’ydi. 2014 yılında kır nüfusu içerisindeki faal nüfusun ortalama 15000 olduğu ve bu nüfusun tamamının istihdama dahil olduğu kabul edilse bile 2014 yılında en az 2652 kişinin, ilçe merkezi nüfusuna kayıtlı olarak tarımda istihdam edildiği söylenebilir.

Keşan’ın belediye yönetim alanındaki arazilerin dağılımına bakıldığında 1645 ha kentsel alanın yanında 2485 ha kent dışı arazi bulunmaktadır. Bu arazinin ise 959,5 hektarı tarım arazisidir. Keşan’ın batısında, Çanakkale yolunun kenarında kent alanı sınırından itibaren, batıya doğru genişçe yayılan bu ovaya en yakın yerleşme ise Keşan ilçe merkezidir. Bu manzaraya bakıldığında Keşan nüfusu içerisinde halen hatırı sayılır miktarda tarım istihdamının olduğu söylenebilir ve istihdam en düşük ihtimalle 1500 civarı olmalıdır.

Fotoğraf 3.31. Keşan’ın Batı Kesimindeki Tarım Arazileri ve Kır Konutları.

3.2.4. Fonksiyonları Destekleyen Diğer Kaynaklar

Keşan’da fonksiyonları destekleyen kaynaklar arasında Keşan’ın Kuzey ve batısında geniş alan kaplayan tarım arazileri önemli bir yer tutar. Bu arazilerde yapılan tarım faaliyetleri Keşan’ın kurulup gelişme aşamasında doğrudan olduğu gibi bugün de

tarıma dayalı sanayi kollarını destekleyici olarak katkıda bulunmaktadır. Buğday ve çeltik üretimi un ve pirinç fabrikalarında, hayvancılık faaliyetleri et ve süt ürünleri üretiminde sanayiye desteklemektedir. Kıvırcık cinsi koyun yetiştiriciliği ise Keşan Satır Eti üretimine doğrudan hammadde kaynağı sağlamaktadır. Tarım ürünleri hazır gıda sanayine de hammadde sağlamaktadır. Keşan kentinde kurulan haftalık pazara taze sebze ve meyve sağlayarak hem kentli nüfusun bu ihtiyacını gidermekte hem de ticaret fonksiyonunu destekleyici rol oynamaktadır.

Fonksiyonları destekleyen bir diğer kaynak ise madencilik ve çıkarım faaliyetleridir. Linyit kömürü Keşan'da hem ısınma amaçlı hem de tuğla fabrikalarında enerji kaynağı olarak kullanılmaktadır. Kömür yine paketlenerek pazara sunulmaktadır. Çıkarım faaliyetleri ise Keşan formasyonunun kum, kil ve kireç açısından zengin kesimlerinden işlenerek tuğla, kiremit ve hazır beton sanayine hammadde sağlamaktadır. Hem enerjiye hem yapı malzemesi hammaddesine hem de pazara yakınlık bu tesislerin Keşan'da kurulması için büyük avantaj sağlamıştır.

Keşan'ın ulaşım açısından elverişli bir konumda bulunması hem kentin gelişim sürecini hızlandırmış hem nüfus hem de ekonomik fonksiyonlar için bir çekim noktası olmasını sağlamıştır. Uluslararası karayolu güzergâhları üzerinde bulunması pazara yakınlık arayışı içerisinde bulunan sanayi kuruluşlarının yer seçiminde Keşan'ı tercih etmesinde önemli bir rol oynamıştır.

3.3. KEŞAN'IN ETKİ BÖLGESİ ANALİZİ

Kentlerin diğer yerleşmelerden ayrılarak ön plana çıkmasını sağlayan husus, çeşitli fonksiyonları kendilerinde toplayarak çevreleri için bir merkez teşkil etmeleridir (Gottman, 1974: 2). Kendilerinde topladıkları bu fonksiyonlar ile çevrelerinde farklı etki bölgeleri teşkil ederler. Çünkü her kentsel fonksiyonun etki bölgesi bu fonksiyonlardan faydalanan insanların bulunduğu yere göre farklı boyutlar kazanmaktadır. Etki bölgesine ait kesin sınırlardan söz etmek ise mümkün değildir (Göney, 2017a: 96).

Keşan'ın etki bölgelerini değerlendirirken fonksiyonların yıllar içerisinde geçirdikleri değişimlerin ve gelişim süreçlerinin göz önünde tutulması gerekmektedir. Hizmet fonksiyonlarına bakıldığında bu durum iyice ortaya çıkmaktadır. Keşan'ın 1926 yılında Gelibolu'dan ayrılarak Edirne'ye bağlanması, Edirne il merkezine uzaklığının da etkisiyle coğrafi açıdan Edirne ilinin güney yarısında idarî olarak öne çıkan tek yerleşme

olmasını sağlamıştır. Bu durum 1928 yılında İpsala ve 1953 yılında Enez'in Keşan'dan ayrılmalarına kadar bu yerleşmeleri Keşan idarî sınırları içerisinde yönetim fonksiyonunun etki bölgesinde tutmuştur. İdarî sınır değişikliği nedeniyle bu dönem sonunda yönetim fonksiyonu etki alanı yarı yarıya küçülmüştür. Ancak Yunanistan sınırından 33 km kadar içeride, Türkiye jeopolitiği açısından gelişmeye daha uygun bir coğrafi konumda bulunan Keşan, bu iki yerleşmeyi farklı hizmet fonksiyonlarının etki alanında tutmaya devam etmiştir. Bu durumun Enez ve İpsala üzerinde gelişmeyi sınırlandırıcı bir etkisinin de olduğu söylenebilir. Özellikle ulaşım açısından Keşan'a bağlı olması Enez'de fonksiyonel gelişmenin önünde bulunan en büyük engel olmuştur (Akova, 2008:7).

Keşan'ın öncelikle yönetim fonksiyonu ve coğrafi konumunun elverişliliği zamanla çeşitli hizmet fonksiyonlarını kendisinde toplamasına imkân vermiştir. Yakın çevresi için bir etki alanı oluşturması bu sayede gerçekleşmiştir denilebilir. Yönetim fonksiyonu ticaret, eğitim, sağlık ve güvenlik hizmetleri gibi hizmet fonksiyonlarının gelişmesini sağlarken Keşan'ın çevresi için bir nüfus çekim merkezi olmasına, ulaşım fonksiyonu ise ticaret ve sanayinin gelişmesine ve daha fazla nüfusun Keşan'da toplanıp bu fonksiyonlarda istihdam edilmesine ortam hazırlamıştır.

Keşan çevresinde üretilen tarım ürünleri ile kent nüfusunun ihtiyacını karşılarlarken merkezî konumu ile çevresindeki yerleşmelere pazar fonksiyonu da sunarak karşılıklı bir ilişki içerisine girmektedir. Sadece tarım ürünleri ile değil ilçe merkezinde bulunan diğer ürünlerle ticaret fonksiyonu etki bölgesini Enez ve İpsala'nın yanında Yunanistan'a kadar genişletmektedir. Yine sağlık, eğitim ve kültür fonksiyonları ile yakın çevresini etki alanında tutmaktadır.

Kentlerin etki bölgelerini tanımlamak amacıyla çeşitli terimler kullanılmaktadır. Almanca Umland kelimesi kentin yakın çevresine, Hinterland kelimesi art ülkesi de denilen daha geniş bir sahaya, Einflußgebiet ise fizikî anlamda uzak olan hizmet bölgesine karşılık gelmektedir. Aynı zamanda bu bölgeler birbirlerinden keskin sınırlarla ayrılmadığı gibi iç içe geçmiş kuşaklar halinde de olabilir (Göney, 2017a: 114). Keşan'ın kentsel fonksiyonlarına ait etki bölgelerine bakıldığında, bu üç terimle karşılanabilecek farklı hizmet sahaları bulunmaktadır.

Keşan kentinin Umland'ı yani yakın çevresi yönetim, eğitim, sağlık, ticaret, pazar, ulaşım, turizm, sanayi ve tarım fonksiyonları ile hizmet verdiği Keşan ilçesi yönetim alanı, İpsala, Enez ve Yunanistan'ın Türkiye sınırına yakın bulunan yerleşmelerdir.

Herhangi bir kentin hinterlandı o kentin hizmetlerine ihtiyaç duyan ve kendisine çektiği bölgedir (Tümertekin, 2016: 396). Keşan'ın hinterlandı yani art ülkesi ise ulaşım, turizm, ticaret ve sanayi fonksiyonları ile hizmet verdiği Marmara Bölgesi'nin Ergene Bölümü sınırlarına kadar genişlemektedir. Özellikle inşaat sektöründe faaliyet gösteren sanayi kuruluşları ulaşımın da avantajıyla Keşan'ın Hinterlandını genişleten bir fonksiyon olarak rol oynamışlardır. Yine tekstil sektöründe faaliyet gösteren fabrikalardan bazılarında Malkara'dan da çalışmaya gelenler bulunmaktadır. Ulaşım ve sanayi Keşan'ın Hinterlandını genişleten iki önemli fonksiyon olarak rol oynamışlardır.

Keşan'ın Einflußgebiet de denilen en geniş ve uzak hizmet sahası ulaşım, güvenlik hizmetleri ve turizm ile tüm Türkiye'ye, yüksek öğretim faaliyetleri ile Türkiye ve Balkanlar'a, sanayide un ve çeltik fabrikaları ile Avrupa ve Arap ülkelerine, tekstil sektörü ile de Türkiye'yle beraber Avrupa ve Amerika'ya kadar uzanan bir etki bölgesi oluşmasını sağlamışlardır.

3.4. KEŞAN'IN FONKSİYONEL SINIFLANDIRMADAKİ YERİ

Yerleşmelerin fonksiyonel statüsü ile ilgili ülkemizde yapılan araştırmalarda nüfus, idarî fonksiyon, belediye hizmetleri ve ekonomik fonksiyonlar gibi birçok faktöre bağlı olarak sınıflandırma denemeleri yapılmıştır. Nüfus faktörüne göre yapılan sınıflandırmalara bakıldığında ülkenin geçirdiği gelişim sürecine göre zamanla değişime uğradığı görülmektedir. Kasaba-kent ayrımında 1923-1950 dönemi için 3000 veya 5000 nüfus sınırı alınmışken 1950-1970 yılları arasında bu sınır 10000'e yükselmiştir. Bu sınırın 1970-2000 yılları arasında ise 20000 veya 30000 olması gerektiği düşünülmüştür. Ancak kentlerde fonksiyonel gelişim nüfus artışı ile paralel yaşanmadığından kent yerleşmeleri için bir taban nüfus sınırı çizilmesi tutarsız olacaktır (Özçağlar, 2011: 92).

Keşan İdarî ve beledî fonksiyonlar ile o dönem için öngörülen nüfusa Cumhuriyet Dönemi'nin başından itibaren sahipti. 1927 yılında 4934 olan kent nüfusu daha 1935 yılında 5000 sınırını aşarak 6915 olmuştur. 1955 yılında 10000 ve 1965 yılında 20000 sınırları geçilmiştir. 30000 sınırı 1985'te geçilmiş 2000 yılında ise nüfus 42755 olmuştur. 50000 barajını bu yıldan sonra aşarak 2007 yılında 54366'ya, 2020 yılına gelindiğinde

ise 61028'e ulaşmıştır. Sadece bu kriterler ışığında değerlendirme yapıldığında Keşan idarî ve beledî fonksiyonlar ile nüfus kriteri açısından tüm dönemlerde kent özelliği göstermiştir denilebilir. Ancak nüfus bir yerleşmenin kent niteliği taşıdığını göstermek için yeterli tek kriter değildir. Kentsel ekonomik fonksiyonların varlığı ve bu fonksiyonlarda istihdam edilen nüfusun tarımda istihdam edilen nüfus karşısındaki durumunun ortaya konulması, daha sağlıklı bir değerlendirme yapma imkânı vermektedir. Kentsel fonksiyonlarda çalışan sayısının çalışan nüfusun en az yarısını oluşturması o yerleşmenin kent olarak nitelendirilmesine imkân vermektedir (Darkot, 1967:4). Yakın bir tarihte yapılan başka bir değerlendirmede de kentlerin, kendi nüfuslarının ihtiyaçlarını çoğunlukla kendi imkânları ile karşılayabilecek fonksiyonlara sahip, alt ve üst yapı bakımından fazlaca eksik bulunmayan, bugünkü koşullarda nüfusu 30000 veya 50000'in üstünde belediye örgütlü yerleşmeler olarak tanımlandığı görülmektedir (Özçağlar, 2011: 93).

Hem kent nüfusu hem de kentsel fonksiyonların durumuna bakıldığında Keşan'ın gelişmesi 1955 yılına kadar oldukça yavaş ilerlemiştir. Bu döneme kadar belli bir oranda kentsel nüfus artışı olmasına rağmen kentsel fonksiyonların aynı oranda gelişmediği görülmektedir. 1940 yılı kent nüfusu 7925 olup, bu dönemin nüfus kriterlerine göre kent sayılabilmesi için yeterliyken bu yıllarda istihdamın büyük çoğunlukla tarımda toplanmış oluşu Keşan'ın henüz bir kasaba niteliği taşıdığının göstergesidir (Engin, 1942: 22).

Keşan Türkiye'de 1950-1955 döneminde kentleşen yerleşmelerdendir (Tümertekin, 1973: 12). Keşan'da kent nüfusu 1955 yılında 10000 sınırını aşarak 11035'e yükselmiştir. Bu nüfus artışında kırdan kente göçün etkisi büyüktür. Bu dönemde makineleşmenin başlamasıyla tarımda istihdam olan nüfus kente yönelerek hizmet fonksiyonlarında çalışmaya başlamıştır. Keşan'ın kentsel fonksiyonlarının tarım fonksiyonu karşısında öne çıkmaya başlaması da bu döneme rastlar.

Trakya'da çoğu yerleşmede olduğu gibi 1960 yılında Keşan'a askerî birliklerin konuşlandırılması, Keşan'ın güvenlik hizmetleri fonksiyonu kazanmasını da sağlamıştır. Keşan'ın bu dönemde bir garnizon ve tarım kenti niteliği taşıdığı söylenebilir (Tümertekin, 1965: 18). Bu dönemde kent nüfusu 15061 olan Keşan'da, hizmet fonksiyonları oransal olarak tarım fonksiyonu ile hemen hemen eşit bir seviyeye sahipti. Keşan'da 1968 yılına gelindiğinde nüfusun 20000 sınırını geçtiği, tarım faaliyetlerinin

kırsalda %70'e, kentte ise hizmet fonksiyonları karşısında daha da düşük bir seviyeye düştüğü bilinmektedir. Bu dönemde sanayi fonksiyonunun yavaş da olsa gelişmeye başladığı görülmektedir (Berberler, 1968: 42).

Keşan ilçe merkezinde, 1980 yılı sonrasında nüfusun 30000 sınırını aştığı, ticaret ile sanayi fonksiyonlarının öne çıktığı ve diğer kentsel fonksiyonlarla birlikte istihdamın büyük bir çoğunluğuna sahip olduğu bilinmektedir (Çil, 1983: 4). Çalışanların %95,6'sı, 1990 yılına gelindiğinde tarım dışı faaliyetlerde istihdam edilmekteydi. Hizmet fonksiyonları ticaretle birlikte istihdamın %71,1'ine sahipti. Sanayi üçüncü fonksiyon olarak gelişmesini sürdürürken inşaat faaliyetleri de dördüncü fonksiyon olarak istihdama katkıda bulunuyordu (Tunbul, 2000: 112).

Keşan'da 2020 yılına gelindiğinde, faal nüfus içerisinde çalışanların %66,7'si hizmet fonksiyonlarında istihdam edilmekteydi. Ticaret fonksiyonu ise hizmetler içerisinde %45,5 ile ilk sırada bulunuyordu. Yönetim fonksiyonu ise %13,9 ile ticaretin ardından ikinci önemli hizmet istihdamı alanıydı. Keşan'da hizmet fonksiyonlarından sonra ikinci sırada gelen ekonomik fonksiyon sanayidir. Modern sanayi faaliyetlerinin son yıllarda gelişmesi ile toplam sanayi istihdamının %67,3'ü bu sektörde toplanmıştır. Atölye tipi sanayi de %32,7 ile onu takip etmektedir. Keşan'da tarım istihdamı ise %11,7 oranındadır. Daha da yüksek olma ihtimali olan tarım istihdamının bu boyutlara ulaşmasında coğrafi şartların rolü büyüktür. Hem ticareti hem de tarıma dayalı sanayiye desteklemesi, tarım istihdamının Keşan'da belli bir seviyede sürdürülmesine imkân vermektedir. 2020 yılında Keşan'da çalışanların %88,8'i tarım dışı fonksiyonlarda istihdam edilmekteydi (Tablo 3.14).

Tablo 3.14. Keşan'da Ekonomik Fonksiyonlar ve İstihdam Edilen İş Gücü (2020).

Ekonomik Fonksiyonlar	İstihdam Edilen İş Gücü	Alt Grup %'si	Sektörler %'si
HİZMETLER			
Yönetim	1243	13,9	
Eğitim	1190	13,3	
Sağlık	798	8,9	
Ticaret	4079	45,5	

Ulaşım	537	6	
Turizm	98	1,1	
İnşaat	500	5,6	
Güvenlik	*312	3,5	
Diğer	200	2,2	
Toplam	8957	100	66,7
SANAYİ			
Atölye Tipi Sanayi	967	32,7	
Modern Sanayi	1992	67,3	
Toplam	2959	100	22,1
TARIM	**1500	100	11,2
GENEL TOPLAM	13416		100

Kaynak: Özet Tablodur. *Gizlilik Nedeniyle Tamamı Paylaşılmamıştır. ** Tahminidir.

Kent yerleşmeleri ekonomik fonksiyonlarına göre sınıflandırılırken bu fonksiyonların toplam istihdam içerisinde birbirlerine göre oranları göz önüne alınmaktadır (Özçağlar, 2011: 96). Bu sınıflandırmaya göre Keşan'ın 2020 yılında bir **hizmet-sanayi-tarım kenti** olduğu söylenebilir. Yine önemli boyutta asker mevcudu bulunan Keşan aynı zamanda bir **garnizon kentidir**.

Bu yöntemle Keşan Gelişme dönemlerine göre değerlendirildiğinde 1927-1955 yılları arasında yönetim fonksiyonu ile birlikte bir tarım kasabasıyken 1955-1960 döneminde bir tarım-hizmet kenti, 1960-1970 hizmet-sanayi-tarım ve garnizon kenti, 1990 yılına gelindiğinde tarımda istihdamın %5'den az olduğu bir hizmet-sanayi kenti, 2020 yılında ise fonksiyonları iyice belirmiş olan çok fonksiyonlu ve orta ölçekte bir kent yerleşmesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

PLANLAMA VE BAŞLICA PLANLAMA SORUNLARI

4.1. YERLEŞME PLANI VE PLANI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Kentler, planları tarafından çerçevesi çizilmiş ve organize edilmiş bir mekân içerisinde yaşamlarını sürdürürler. Bu planın şekillenmesinde çeşitli coğrafi etkenler rol oynar. Fizikî coğrafya şartları, özellikle kentin kurulduğu sahanın jeomorfolojisi bunlardan biridir. Kentin bir kıyıda, ovada ya da bir dağ eteğinde yer alması, kent planını şekillendirici veya sınırlayıcı bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Beşerî şartlarda ise kentsel fonksiyonlar şekillendirici etkiye sahiptir. Bu fonksiyonlar kent içi arazi kullanımında farklı kalıplar oluşturarak kent planını şekillendirmektedir (Göney, 2017b: 39).

Keşan kenti bugün batısında bulunan ovanın kenarından doğu ve güneydoğuya doğru Kuru Dağları'nın alçak kesimlerinde bulunan plato sahasına doğru sokulan bir yerleşme kalıbına sahiptir. Bu yaklaşma yerleşmenin güneydoğu ucunun Kuru Dağları yamaçlarında doğuda ve batıda iki kısma ayrılmasına neden olmuştur. Kent aynı zamanda ova ile dağ eteği arasında kuzeyden güneye uzanmıştır. Ancak kent planını asıl şekillendiren kent içi fonksiyonel arazi kullanımı farklılıklarıdır.

Kentlerin merkezi kesimlerinde, yönetim ve ticaret fonksiyonlarına ait kullanım alanları bulunur. Bu kullanım alanları ülkemizde eskiden beri bir meydan etrafında toplanmışlardır. Yönetim ve ticaret amaçlı binaların etrafı ise konut alanları ile çevrilmiştir. Doğuya doğru uzanan oturma alanları bazı mahallelerde kullanım alanının neredeyse tamamını işgal eder. Bu da kent içinde kullanım alanlarının zamanla ihtiyaçlara göre genişlemesiyle ilgilidir. Ana ulaşım akslarının ilçe merkezinden çevreye doğru bir yıldızın kollarını andıran şekilde uzanmaları, oturma alanlarının bu cadde ve sokaklar arasında tabanı merkezden dışa doğru genişleyen üçgen adalar halinde şekillenmelerine neden olmuştur. Önceleri kenti içerde kuzeyden güneye kateden ulaşım aksı bugün kentin dış kısmında batı sınırını çizmekte ve kentin bu yönde genişlemesini sınırlamaktadır. Bu ulaşım aksı geçmişte kent içi arazi kullanımında yol boyu bir dağılıma neden olmuştur. Yine kentin kuzeyinden geçen karayolunun ulaşım açısından

önemli bir güzergâhta olması, bu karayolu etrafında daha çok sanayi ve ticaret işyerlerinin yer almasını sağlamıştır. Buna göre denilebilir ki Keşan’da yerleşme planı, fizikî şartların çizdiği çerçeve içerisinde kentsel fonksiyonların gelişim süreciyle şekillenmiştir.

4.1.1. Nüfus Projeksiyonları ve Yönlendirici Etkisi

Nüfus projeksiyonları, yerleşmeler veya idari birimler nüfuslarının geçmiş dönemlerindeki durumundan hareketle gelecekte ne durumda olabileceğini hesaplamak için kullanılan yöntemlerdir (Kocaman, 2002: 2). Bu sayede o yerleşmeler için öngörülen bir ortalama nüfus ortaya konurken bir yandan o nüfusun geleceği için gerekli politikalar üretme imkânı doğmuş olmaktadır. Bu süreç gerçekçi bir planlama yapabilmek için elzemdir.

Keşan’ın nüfus projeksiyonları hesaplanırken 2000-2020 dönemleri baz alınmıştır. Başlangıç nüfusu 2000 yılında 42755, dönem sonu nüfusu ise 2020 yılında 61028’dir. Üssel artış yöntemine göre 2050 nüfusu 107910 olarak hesaplanmıştır. Bileşik faiz yöntemine göre 2050 nüfusu 165474 olarak diğer projeksiyonlara oranla daha yüksek, aritmetik yöntem 2050 nüfusu ise biraz daha düşük olarak 126144 olmuştur.

Tablo 4.1. Keşan İlçe Merkezinin Çeşitli Projeksiyon Yöntemlerine Göre Gelecekteki Tahmini Nüfusu.

Yıllar	Üssel Artış Yöntemi	Bileşik Faiz Yöntemi	Aritmetik Yöntem	Ortalama
2030	73797	113569	88438	91934
2035	81151	124775	92590	99505
2040	89238	137087	96743	107689
2045	98131	150613	100896	116547
2050	107910	165474	105049	126144

Araştırma sahasının gelecekteki nüfusunu tahmin etmek için Üssel Artış Yöntemi, Bileşik Faiz Yöntemi ve Aritmetik Yöntem kullanılmıştır. Bu yöntemlerin hepsine göre Keşan’ın nüfusu gelecekte artma eğilimi göstermektedir. Nüfus projeksiyon hesaplaması için baz alınan 2000-2020 yılları arasında nüfus sürekli artış göstermiştir. Bundan dolayı gelecekte nüfusun artması yönündeki beklentiler yüksek ihtimalle gerçekleşecektir.

4.1.2. İmar Planı Öneri ve Uygulamaları

Keşan ilçesine ait ilk imar planı 10.07.1984 tarihinde onaylanmıştır. Bu tarihten kısa bir süre sonra ilave imar planı yapılmış 22.07.1986 tarihinde onaylanmıştır. Keşan’da 1984-1999 yılları arasında altı farklı mevzi imar planı da yapılmıştır. Yine 2007 yılında bir ilave ve bir uygulama imar planı, 2013 yılında da yine bir ilave ve bir de ilave uygulama imar planı yapılmıştır. Keşan’da yıllar içerisinde yapılan düzenlemeler ve ilaveler sonrasında imar planının alanı 1189 hektara ulaşmıştır.

Keşan’da mevcut imar planının kentin ihtiyaçlarına yeterli gelmemesi yeni imar planı yapma çalışmalarını gerekli kılmıştır. İller Bankası tarafından ihale edilen imar planı için 13.11.2013 tarihinden itibaren çalışmalar başlamıştır. 2014 yılında arazi çalışmaları yapılmasının ardından büro çalışmalarına geçilmiş ve 1/5000 ölçekli nazım imar planı ile 1/1000 ölçekli uygulama imar planı onay süreçleri birlikte yürütülmüştür. Keşan ilave ve revizyon imar planı 2017 yılı ağustos ayında onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Plan alanı 1645 ha olup önceki imar planına farklı etaplarda toplam 456 ha alan eklenmiştir.

1/1000 ölçekli uygulama imar planı için 4 etap belirlenmiştir. Birinci etap kentin eski yerleşim alanlarını kapsamaktadır. Büyük Cami, İspat Cami, Yukarı Zaferiye, Mustafa Kemal Paşa, Cumhuriyet ve Aşağı Zaferiye mahalleleri bu kapsamdadır. Bu kesimlerde yapılacak bir kentsel dönüşüm projesi üzerinde çalışılmaktadır. Planda revizyon yapılan alan 510,9 ha, ilave yapılan alan ise 38,6 ha olmak üzere toplam 549,5 hektardır. İkinci etap uygulama imar planı ise kentin kuzeydoğusunda Kocadere Göleti’nin bir kısmını da içine almaktadır. İspat Cami Mahallesi sınırları içinde kalan bu planlama alanı 214,3 ha olup, 147,5 ha alanda revizyon yapılmış, 66,8 ha alan ise ilave edilmiştir.

Üçüncü etap kentin kuzeyi, kuzey batısı, batısı ve güneydoğusunda, karayolları kenarlarındaki konut dışı kentsel çalışma alanlarını kapsamaktadır. Çoğunlukla sanayi ve depolama alanı olan bu saha 446,8 ha revizyon ve 66,9 ha ilave alan olmak üzere 510,9 hektardır. Dördüncü etap uygulama imar planında kentin doğusundaki toplu konut alanları, yeni gelişme konut alanları ile güney doğudaki üniversite alanı bulunmaktadır. Planda 144,5 ha revizyon yapılırken 225,2 ha ilave yapılmıştır. Bu etap en çok ilave edilen alanı barındırmaktadır.

Kentin gelecekteki genişleme alanı olarak doğu ve güneydoğu kesimi seçilmiştir. Kuzey ve batıda bulunan geniş tarım arazileri yerine bu kısımda genişlemenin tercih edilmesi isabetlidir. Yine sanayi alanları planlanırken karayolları etrafındaki tarım alanlarına taşmamaya özen gösterilmiştir. Kent içinde bulunan eski yerleşim alanlarında yapılacak bir kentsel dönüşüme acil ihtiyaç bulunmaktadır. Özellikle kentin doğu kesimlerinde bulunan sıkışık yerleşme ve alt yapı sorunları ancak bu şekilde aşılabılır.

4.2. ALTYAPI DURUMU VE ALTYAPI SORUNLARI

Kentlerde altyapı sorunları belediye hizmetlerinin yeterli şekilde verilememesi sonucu oluşmaktadır. Kanalizasyon, yağmur drenajı, kent içi ulaşım, imar planı uygulamaları vb. hususlarda, plansız gelişen her yerleşmede yaşanabilecek sıkıntılar ortaya çıkabilmektedir. Keşan 1984 yılına kadar plansız gelişmiş, bu dönemden sonra da geç gelen planın uygulanması tam anlamıyla gerçekleşmemiştir.

4.2.1. Altyapı (Ulaşım, Doğal Gaz, Katı Atık, Kanalizasyon) Sorunları

Keşan'ın yıllar süren plansız gelişme süreci bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. 2004 yılına gelindiğinde kentin kanalizasyon şebekesi oldukça kötü durumdaydı. Bazı mahallelerde yağmur sonrası taşmalar yaşanmakta, yaz aylarında kolera vakalarına rastlanmaktaydı. Keşan Belediyesi 2006-2008 yılları arasında 170 km uzunluğunda kanalizasyon şebekesi döşemiş yine bu çalışmalar sırasında tahrip olan yollar da yenilenmiştir. 2017 yılına gelindiğinde bazı mahallelerde halen yağmur sonrası logar taşmaları görülmekteydi. Bazı caddelerin altından su çıkmakta, bazı evlerin bodrum katları sular altında kalmaktadır.

Kent içinde trafik yoğunluğu nedeniyle yollar hem alan olarak dar ve yetersiz hem de bozuk durumda oldukları için ulaşımında ciddi sıkıntı yaşanmasına neden olmaktadır. Yolların darlığı yanında araç yoğunluğu nedeniyle de park sorunu yaşanmaktadır. Kentte doğal gaz hattı döşeme çalışmaları da yolların bozulmasında etkilidir. 2017 yıllarının sonlarında Keşan'da doğal gaz şebekesi kentin ancak yarısına ulaştırılabildiği.

Keşan'ın 1981 yılından sonra uzun yıllar katı atık sahası olarak kullandığı alan bugün Yeni Mahalle'nin doğu kesiminde yer almaktaydı. Daha önce yerleşim yerlerine uzak olan bu alan bugün yeni yapılan konutlara oldukça yakın bir konumda

bulunmaktadır. Belediye tarafından yapılan bir çalışmayla bu alan, 2015-2016 yılları arasında vahşi depolama sahası rehabilitasyon projesiyle kapatılmıştır. Keşan Belediyesi İpsala ve Enez ilçelerini de dahil ederek Güney Edirne Katı Atık Birliği (GÜNEKAB) ismiyle yeni bir katı atık depolama ve bertaraf projesi başlatmıştır. Ancak bu proje tamamlanana kadar toplu konutların batı kısmında geçici olarak ayrılan katı atık döküm sahası hem koku yayarak hem de çirkin bir manzara oluşturarak yakın çevreyi ve insanları rahatsız edecektir. Bir başka aksaklık ise Keşan’da çöplerin zamanında toplanamaması durumudur. Çöpler geç toplandığı için çöp kutularının etrafında kirlilik ve çirkin bir manzara oluşmaktadır.

Fotoğraf 4.1. Keşan’da Vahşi Katı Atık Depolama Sahası.

Fotoğraf 4.2. Vahşi Depolama Sahası ve Yakınındaki Konut Alanları.

4.2.2. Gecekondulaşma Sorunu

Gecekondu Keşan’da ilk olarak 1960 yılından sonra ortaya çıkmıştır. Hızlı nüfus artışı ve tarımda makineleşmenin yaşandığı bu dönemde Keşan, kendi köylerinden büyük miktarda nüfus çekmeye başlamıştır. Bu dönemde çoğunluğu kentin kuzeyinde,

daha sonra askerî alan olarak ayrılacak olan kesimde bir gecekondulaşma süreci baş göstermiş, bu sorun belediyenin toplu konut projeleriyle kısmen çözülmüştür. Yine bugün Cumhuriyet Mahallesi'nde bulunan iki ve üç katlı kaçak yapılar 1984 yılında yapılan ilk imar planı sonrasında bir düzenlemeyle yasal hale getirilmişlerdir.

Gecekondular genelde köyden kente gelenlerin, konutların yetersiz olması ya da ekonomik şartların mevcut konutlardan yararlanmayı engellediği durumlarda, hazine arazisi üzerinde hızlı ve derme çatma şekilde inşa ettiği, alt yapıdan mahrum sağlıklı konutlardır (Keleş, 2015: 516). Keşan'da ilk yaşanan gecekondulaşma olayında köyden kente göçün etkisi büyüktür. Ancak daha sonraları zaman içerisinde, büyük çoğunluğu kentin doğusunda Yeni Mescit ve Mustafa Kemal Paşa mahallelerinde ortaya çıkan kaçak yapılaşma ile ikinci bir süreç yaşanmıştır. Gecekondularda yaşayan insanların toplumun dar gelirli ve yoksul sınıfları olduğu gerçeği genel olarak kabul görmektedir (Keleş, 2015: 516).

Fotoğraf 4.3. Keşan'da Modern Yapılar ve Gecekondular.

İkinci gecekondulaşma olayının yaşandığı kesimlerde çoğunlukla Roman kökenli vatandaşlar oturmaktadırlar. Bu vatandaşların çoğu eğitimsiz ve istihdama katılma kabiliyetleri düşük insanlardır. Bu nedenle hamallık ve at arabacılığı gibi geçici işlerle geçinmeye çalışmaktadırlar. Yine kentin doğu kesimlerindeki tepelerin eteklerinde bazı derme çatma küçükbaş hayvan ağılları yer almakta ve bu vatandaşlar tarafından hayvancılık amaçlı kullanılmaktadır (Fotoğraf 4.4). Keşan ilçe merkezinde

gecekondulaşma ve onunla beraber gelişen diğer altyapı sorunlarının çözümü için 2017 yılı ağustos ayında yürürlüğe giren revizyon ve ilave nazım imar planında kentsel dönüşüm planlamaları yapılmıştır.

Fotoğraf 4.4. Keşan’ın Doğu Kesimlerinde Bulunan Kaçak Ağıllar.

4.2.3. Hava Kirliliği

Keşan’da görülen en önemli çevre sorunu hava kirliliğidir. Trakya’da birçok yerde olduğu gibi Keşan’da da linyit kömürü çıkarımı faaliyetleri yapılmaktadır. Çoğunluğu ilçe merkezinin kuzeyinde bulunan bu ocakları Keşan’da bulunan sanayi kuruluşları işletmektedir. Linyit kömürü çoğunlukla konutlarda ısınma amaçlı kullanılmaktadır. Yakılan linyitlerinin hava kirliliğine yüksek seviyede etki etmesinin nedeni Keşan linyitlerinin kükürt oranının fazla olmasıdır (Garipağaoğlu, 2011: 229). Kükürt oranları yüksek düşük kalorili linyit kömürleri, ucuz olduğu için tercih edilmekte, ekonomik imkânları kötü durumda olan bazı insanlara da ücretsiz dağıtılmaktadır. Aynı zamanda merkezî sistem ısıtması olan konutlarda kalitesiz kazan sistemleri ve filtresiz bacaların varlığı da durumun daha kötüye gitmesine neden olmaktadır.

Çeşitli sebeplerle atmosfere salınan gazlar ve partikül maddeler hava kirliliğine neden olmaktadır. Karbondioksit (SO₂), Azotoksitler NO_x, Ozon (O₃), Karbonmonoksit (CO) ve Uçucu Organik Bileşikler (VOC) gibi gazlar kirlletici gazlara örnektirler. Partiküler madde veya PM₁₀ ile PM_{2.5} boyutlarında maddeler ise sülfat, nitrat, elemental veya organik karbon ile ağır metaller vb. maddenin bileşiminden oluşmaktadırlar (Özkütükçü, 2021: 28). PM₁₀ 10 mikron boyutunda, PM_{2.5} ise 2.5 mikron boyutunda olan, havada solunabilir bulunan asılı maddelerden müteşekkil oldukça tehlikeli bileşiklerdir.

Tablo 4.2. Keşan Hava Kalitesi İzleme (MTHM) İstasyonu Hava Kirleticileri Ölçüm Değerleri (2020).

Kirletici	En Düşük Değer $\mu\text{g}/\text{m}^3$	En Düşük Tarih	En Yüksek Değer $\mu\text{g}/\text{m}^3$	En Yüksek Tarih	Ortalama $\mu\text{g}/\text{m}^3$
PM10	15,57	09.10.2020	201,4	27.03.2020	45,09
PM 2.5	9,52	20.09.2020	207,39	22.01.2020	29,79
SO2	7,45	09.09.2020	718,58	10.01.2020	69,98
NO2	3,14	25.05.2020	40,93	11.01.2020	11,39
NOX	3,36	25.05.2020	133,95	11.01.2020	17,53
NO	0,24	24.05.2020	54,55	11.01.2020	3,6
O3	6,65	04.12.2020	133,45	29.07.2020	65,35

Kaynak: www.csb.gov.tr

Keşan'ın 2020 yılına ait MTHM istasyonu verilerine bakıldığında Dünya Sağlık Örgütü'nün belirlediği yıllık PM10 sınır değeri olan $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ 'ün ve AB yıllık PM10 sınır değeri olan $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ 'ün çok üstünde değerlerle karşılaşılır. PM2.5 değerleri ise Dünya Sağlık Örgütü'nün sınır değeri olan $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$ 'ün, AB yıllık PM2.5 sınır değeri olan $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ 'ün çok üstündedir (Tablo 4.2). 2020 yılında yüksek çıkan bir başka kirleticisi de Karbondioksit gazıdır. 2013-2019 yılları arasında yapılan ölçümler dikkate alındığında Keşan istasyonu Türkiye'nin en yüksek SO2 seviyesinin ölçüldüğü istasyon olmuştur (AL-Qaysı, 2019: 82).

Keşan'da görülen yüksek hava kirliliği üzerinde Trakya'da faaliyet gösteren termik enerji santrallerinin de payı bulunmaktadır. Keşan'ın doğusu ve kuzeydoğusunda bulunan santraller bölgede hâkim rüzgâr yönü olan poyraz yönünde bulunmakta, batıya ve güneybatıya Keşan'a doğru esen rüzgârlar da bu santrallerin havaya yaydığı kirleticileri Keşan'a taşımaktadır. Keşan'da bu sebeple özellikle PM10 ve SO2 değerleri oldukça yüksek seviyelere çıkmaktadır (Sarıdikmen, 2019: 27).

Keşan ve çevresinde 14 adet kömür ve 3 adet taş ocağı bulunmaktadır. Bu tesislerde kömür ve taş çıkarımı sırasında havaya oldukça fazla toz ve partikül madde

karışmaktadır. Bu şekilde havaya karışan SO₂ ve PM₁₀ kirleticileri ısınma dışında da kirliliğin meydana gelebileceğinin göstergesidir (Özer, 2019: 51). Keşan'ın önemli karayolu güzergâhları üzerinde bulunması da hem araçlardan salınan egzoz gazları hem de bu araç trafiğinin yoldan kaldırıp havaya karıştırdığı maddeler ile hava kirliliğine etki etmektedir. Trafik yoğunluğu, havada bulunan kirletici madde yoğunluğunun yaz aylarında düşmesini de engellemektedir.

Fotoğraf 4.5. Keşan'ın Güneydoğusunda Kuru Dağları Üzerinde Bulunan Taş Ocağı.

Fotoğraf 4.6. Kuru Dağları Üzerinde Bulunan Taş Ocağından Keşan'ın Görünümü.

Hava kirliliği insan sağlığı üzerinde çok ciddi hasar oluşturmakta ve ciddi zararlar vermektedir. Kadınların hamilelik öncesinde ve hamilelik sırasında hava kirliliğine maruz kalmaları da hem anne hem de bebek üzerinde ciddi sağlık sorunları oluşmasına yol açabilmektedir. 2016 yılında Edirne merkez ilçe ve Keşan 'ın SO₂ ve PM₁₀ verileri anne ve çocuk sağlığı açısından değerlendirildiğinde, Keşan'da sorunlu gebelik ve düşük riski Edirne merkez ilçeye göre 1,6 kat daha fazla çıkmıştır (Arkant, 2017: 47). Sorunlu gebelik

süreci özellikle bebek ağırlığı üzerinde rol oynamakta, bu da bebeğin normal ağırlık altında doğarak diğer bebeklerden daha yüksek ölüm riskiyle yaşamasına yol açmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

GELİŞMEYİ GÜÇLEŞTİREN FAKTÖRLER ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

5.1. DOĞAL ÇEVREDEN KAYNAKLANAN FAKTÖRLER

Keşan kentinin genişleme alanı kuzeyde ve batıda karayolları tarafından sınırlandırılmıştır. Genişleme sahası olarak doğuya ve güneydoğuya yönelen kentin bu kesimlerinde, gelecekte doğal çevreden kaynaklanan engellerle karşılaşılabilir. Bunlardan birisi kentin doğu kısmında, Yeni Mescit ve Mustafa Kemal Paşa mahallelerinin kenarında uzanan tepelerle bu mahallelerde yer alan konut alanları arasındaki kesimdir. Bir dere yatağı olan bu kısım Kuru Dağları'nın yüksek kesimlerinden gelen akarsularla şekillenmiştir. Buradaki tepelerin bazıları bu akarsular tarafından parçalanarak ayrılmış durumdadır. Tepeleri güneyden kuzeye yaran akarsular Kocadere Göleti'ne doğru akmaktadırlar.

Fotoğraf 5.1. Keşan'ın Doğu Kesiminde Yer Alan Dere Yatağından Bir Görünüm.

Trakya'da sağanak yağmurlar sonrası birçok seller ve taşma olayları görülmektedir. Şayet ani bir sağanak yağmur bastırması durumu yaşanırsa bu kesim çok hızlı şekilde bir sel ve taşkın yatağına dönüşecektir. Şu an yürürlükte olan imar planı bu kısmı kapsamamakta ancak bazı kaçak yapılar bu alanın kenarlarında oldukça yakında yer almaktadır. Bu kesime yakın konut alanlarında yapılması planlanan kentsel dönüşüm

ve alt yapı projeleri hayata geçirildiği takdirde, bu kesimde yaşanması muhtemel bir doğal afetin önüne geçilmiş olacaktır.

Keşan'da gelişme üzerinde rol oynayabilecek bir diğer doğal faktör deprem riskidir. Anadolu Yarımadası'nın kuzeyinde, batıda Saros Körfezi'nden doğuda Erzincan'a kadar uzanan bir yırtılma fayı hattı bulunur. Yapılan çalışmalar bu fay hattının güney bloğunun kuzey bloğa oranla her defada 3,5-4 m kadar yer değiştirdiğini ortaya koymuştur (Erinç, 2012: 222). Kuzey Anadolu Fay Hattı ismiyle anılan bu fay üzerinde 1999 yılında meydana gelen deprem, çok sayıda can ve mal kaybına neden olmuş, Türkiye'yi uzun yıllar sürececek bir duraklama ve toparlanma sürecine sokmuştur.

Yakın zamandaki depremlerin yanı sıra tarihte de bu fay hattı üzerinde meydana gelen depremler birçok kez kayıt altına alınmıştır. Türk fetih hareketlerinin hemen öncesinde yaşanan ve 1354 yılında meydana gelen, Trakya'da ve Gelibolu'da birçok kalenin ciddi hasar görmesine neden olan deprem bunlardan en çok bilinenidir (Zachariadou, 2001:7). Yine 1766 yılında İstanbul'da ve Çanakkale'de yaşanan depremler de bir başka örnektir. İstanbul'da çok sayıda yapı zarar görürken, Çanakkale kentinin yarısı bu deprem sonucu harabeye dönüşmüştür (Vogt, 2001:13).

Keşan ve çevresinde kayıtlara geçen en eski deprem Yunan kaynaklarında geçmekte olup Saros Körfezi'nde meydana gelmiştir. US Geological Survey-US National Earthquake Information Center verilerine göre deprem M.Ö. 282 tarihli ve 7,0 Ms büyüklüğünde bir depremdir. Yine eldeki bilgilere göre M.S. 11-2000 yılları arasında Marmara Bölgesi'nde magnitüdü 4 (şiddeti IV) ve daha büyük 959 deprem meydana gelmiştir (Aktaran: Sezer, 2003: 30).

Türkiye deprem bölgeleri haritasına göre Keşan ilçesinin güney kesimleri 1. Derece, ilçe merkezinin olduğu kesimler ise 2. Derece deprem bölgesi sınırları içerisindedir. Jeoloji haritasında görüleceği gibi Kent yerleşmesinin hemen güney doğusunda, Kuru Dağları'nın yamaçları ile batıdaki ovanın birleşme noktasında da bir fay bulunmaktadır. Kuzey Anadolu Fayı'nın tali uzantılarından olan bu ve benzeri faylar Keşan'ın ciddi bir deprem riski ile burun buruna bulunduğu kanıtıdır.

Yapılaşma ve kentsel dönüşüm süreçleri ile altyapı yatırımları deprem riski göz önüne alınarak planlandığında depremlerden mümkün olan en az hasar ve can kaybıyla kurtulmak mümkündür. Keşan'ın batısındaki ovanın ziyade Kuru Dağları yamaçlarına

doğru yayılmış oluşu olası bir depremde zemin şartları açısından önemli bir avantaj sağlayacaktır.

Doğal faktörlere bir başka örnek ise dolaylı olarak gelişmeyi engelleme riski olan yağış azlığıdır. Keşan çevresindeki istasyonlar Türkiye ortalaması olan 640 mm'nin altında yağış almaktadırlar. Yağışların çoğunlukla kış mevsiminde ve yağmur şeklinde düşmesi, yaz mevsiminde kuraklığa neden olmaktadır. Keşan ve çevresinde yapılan tarım faaliyetleri için yağış yetersizliği ve düzensizliği önemli bir risk oluşturmaktadır. Özellikle tarıma dayalı sanayiye destekleyen buğday, çeltik ve ayçiçeği üretimi için yağış ve sulama çok önemlidir. Yaz mevsiminde de yoğun olarak sürdürülen meyve ve sebze tarımı yine bol sulamaya ihtiyaç duymaktadır. Keşan çevresinde yapılan gölet çalışmaları kurak mevsimde sulama için hayati önem taşımaktadır.

5.2. BEŞERÎ ORTAM ŞARTLARINDAN KAYNAKLANAN FAKTÖRLER

Keşan kent nüfusunda sosyokültürel ve sosyoekonomik şartları en kötü durumda olan kesim Roman vatandaşlardır. Renkli ve farklı kültürleriyle ön plana çıkan Romanlar Türkiye toplumunda kendi şahsına münhasır yer tutan bir grubu oluşturmaktadırlar. Keşan'da bugün yaşayan Romanların Cumhuriyet'in ilânından sonra Keşan'a geldikleri gibi bir yanlış bilgi mevcuttur. Keşan nüfusunda bugün önemli yer tutan Roman vatandaşların kökeni Osmanlı Dönemi'ne kadar gitmektedir. Keşan'da Romanların varlığı Osmanlı Döneminde yapılan ilk nüfus sayımına ait defterlerde görülmektedir. Keşan nüfusunun da ilk defa sayıldığı 1830 tarihli nüfus defterine göre, Keşan'da o zaman bulunan yedi mahalleden ikisinde Romanların yaşadığı tespit edilmiştir. Osmanlı döneminde kökenleri tam olarak bilinmediğinden Mısır'ın yerli halkına benzemelerinden ötürü Kıbtî olarak isimlendirilmiş ve bu isimle kayıtlara geçirilmişlerdir. Bu nüfusun çoğunluğu da demircilik ve kalaycılık gibi küçük sanayi faaliyetleri ile uğraşmışlardır (Işım, 2018: 169).

Cumhuriyet Dönemi'ne nüfus kaybetmiş olarak giren Keşan, Balkan ülkelerinden gelen göçler ve yerli vatandaşları ile kendi içerisinde küçük kozmopolit bir nüfus yapısına sahip olmuştu. Bu nüfusun bir parçası olan Roman vatandaşlar hem üretilmeyen sosyal politikalar hem de dönemin zorlu şartlarından dolayı Keşan'daki diğer nüfus gruplarıyla pek karışma imkânı bulamamışlardır. Bu da aynı yerleşmede birbirlerinden izole bir

şekilde yaşamalarına neden olmuştur. Bu durum uzun yıllar devam ederken Keşanlı Romanlar çoğunlukla kendi içlerinde sosyalleşmişlerdir.

Arazi çalışması sırasında öğrenilen kadarıyla Roman çocuklar ilk ve orta okulda kendi mahallelerinde bulunan okullarda hep diğer Romanlarla beraber öğretim görmekte, Keşan'daki diğer nüfus gruplarının çocuklarıyla aynı okula giderek tanışma ve kaynaşma imkânından bilinçli ya da bilinçsiz mahrum bırakılmaktadırlar. Bu ayrı olma durumu liseye kadar sürmekte ve lisede de tanışıp kaynaşma ve kültürel gelişme süreci için geç kalınmış olmaktadır. Daha küçük yaşlarda görünmeyen sınırlar içerisinde yaşayan bu çocuklar ekonomik şartların da elverişsizliği nedeniyle çoğunlukla verimsiz ve renksiz geçen okul hayatından erkenden çekilmektedirler. Roman vatandaşların çoğu şartları nedeniyle çocuklarını okullara gönderememekte ya da yüksek devamsızlık süreleriyle güç bela okullarını bitirmelerini sağlamaktadırlar.

Okul öncesi ve okul sonrası süreçte yaşananlar Romanların eğitimsiz ve hazırlıksız bir şekilde hayata atılmalarına neden olmaktadır. Belirli bir meslek veya sermaye sahibi olmak bu insanlar için oldukça zor olduğundan sosyoekonomik şartların elverişsizliği birçoğunu belirli suçlara itebilmektedir. Keşan'da 2017 yılında yapılan arazi çalışması sırasında en çok yakınılan konulardan bazıları Roman gençlerin taşkınlık ve hırsızlık faaliyetleriydi. Müstakil evlerin balkonlarından yapılan hırsızlıklar en çok rastlanan asayiş olaylarıdır. Yine başıboş bu gençler boş ve kullanılmayan metruk evlerde bonzai gibi uyuşturucu maddeler kullanmakta, özellikle geceleri sokaklarda tehlike arz etmektedirler. Gençlerin çoğu tarafından kullanılan motosikletler çok gürültülü şekilde sokaklardan geçmekte ve kent içinde huzuru bozmaktadır. Keşan'da artan hırsızlık ve asayiş olaylarıyla baş etmekte güçlük çekildiğinden, İlçe Emniyet Müdürlüğü olay yerine hızlı intikal kabiliyeti olan motosikletli yunus polis ekiplerini bünyesine katmıştır (Url5). Çoğunlukla büyük merkezlerde görev yapan yunus ekiplerinin Keşan gibi orta ölçekli bir kentte görevlendirilmek zorunda kalınması düşündürücüdür.

Roman vatandaşların çocukluktan itibaren diğer vatandaşlarla kaynaşarak eğitim ve öğretim görmesi sağlanmalıdır. Keşan'da 2020 yılı itibariyle 7000 kişiye ulaşan işsizliğin içerisinde en çok yer kaplayan grup Romanlardır. Yetişkinler için mesleki eğitim kursları düzenleyerek, geçimlerini sağlayıp belirli bir hayat standardına kavuşmaları için çalışmalar yapılmalıdır. Keşan çevresindeki geniş tarım arazilerinde

kooperatif şeklinde örgütlenmiş tarım faaliyetlerinde istihdam edilmeleri mümkün olabilir.

Keşan'da yaşanan hava kirliliği, kent nüfusunun sağlığını olumsuz etkilemekte ve yaşam kalitesini düşürerek gelişmeyi önleyici bir engel teşkil etmektedir. Doğalgaz şebekesinin tamamlanması ve ısınma amaçlı olarak linyit yerine kullanılması hava kirliliğinin düşmesinde önemli rol oynayacaktır. Tuğla fabrikalarında da yakıt olarak doğalgaza geçme çalışmaları yapılmaktadır. Ancak bazı insanlar ekonomik şartları nedeniyle ucuz olan linyiti tercih etmeye devam edebilirler. Bu nedenle linyiti yakıt olarak kullanmak adına bazı yeni yöntemler denenebilir. Yapılan bir çalışma Keşan, Edirne ve Malkara'da bulunan çoğu linyit ocağından çıkan kömürlerin yıkanabilir olduğunu göstermektedir. Bu yıkama işlemi sonucunda kükürt oranında en fazla düşme yaşanan kömürler ise Keşan'ın kömür yataklarından çıkan linyitlerdir (Şahin, Civelekoğlu, Erdem, Gülmez, Binici, 2004: 153). Yıkama çalışmaları maden çıkarımı yapan şirketlere belli oranda yatırım yükü yükleyebilir. Ancak linyit kömürünün yakıt olarak iyileştirilmesi ile hava kirliliğine yaptığı etki en aza indirilebilir ve uzun süre linyit kullanımı tehlikesiz bir şekilde sürdürülebilir.

Keşan'da kent içi ve kent dışı rekreasyon alanları bulunmaktadır. Kentin güneydoğusunda, oldukça yakın mesafede olan Kuru Dağları üzerindeki ormanlar da bu amaçla kullanılmaktadır. Ancak yapılan geziler ve piknikler sonrası birçok atık ve çöp toplanmadan doğaya bırakılmaktadır. Arazi çalışması sırasında Kale Tepe'ye uzanan yolun iki yanındaki kısımlarda çokça evsel atık ve çöp bulunduğu gözlemlenmiştir. Belirli kesimlerde yığılan bu çöpler ormanlar ve vahşi yaşam için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Yetiştirilmesinde büyük insan emeği olan bu ormanlar temizlenmeli ve yapılacak düzenlemeler ile atıkların doğada bırakılmaması sağlanmalıdır (Fotoğraf 5.2).

Fotoğraf 5.2. Koru Dağları Milli Egemenlik Ormanı'nda Çevre Kirliliği.

Ormanlık alanları tehdit eden bir diğ er husus ise bu sahada yapılan k    kbaş hayvancılık faaliyetleridir. Ağaçların b  y y p gelişmesinde olumsuz etkisinin bulunduğu bilinen bu durumun da alınacak tedbirlerle önüne geçilmesi gerekmektedir (Fotoğraf 5.3).

Fotoğraf 5.3. Koru Dağları'nda Ormanlık Alanlarda Otlatılan Keçiler.

5.3. STRATEJİK YÖNETİM VE SWOT ANALİZİ

SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats / Güçlü yönler, Zayıf yönler, Fırsatlar, Tehditler) analizi bir kurum, bir bölge veya bir kentin, mevcut durumunun sistematik olarak analiz edildiği bir yöntemdir. Bu yaklaşım, planlama yapılırken şehrin güçlü ve zayıf yönleri ile, sahip olduğu fırsat ve tehditleri analiz etmeyi ve geleceğe dönük stratejiler geliştirmeyi ifade etmektedir. SWOT analizinden amaçlanan; iç ve dış etkenleri dikkate alarak, var olan güçlü yönler ve fırsatlardan en üst düzeyde yararlanacak, tehditlerin ve zayıf yanların etkisini en aza indirecek plan ve stratejiler geliştirmektir (Henden Şolt, 2018: 216). Bu tip bir değerlendirmenin Keşan için yapılması kentin içinde bulunduğu şartların anlaşılmasına imkân verecektir.

Güçlü Yönler

- Kuruluş yerinin elverişli olması.
- Ulaşım açısından önemli güzergâhlar üzerinde bulunuyor olması.
- Kentsel fonksiyonlarının çeşitlenmiş ve gelişmiş olması.
- Tarıma elverişli topraklara sahip olması.
- Enerji ve toprak kaynaklarına sahip olması.
- Ulusal ve Uluslararası faaliyet gösteren modern sanayi tesislerine sahip olması.
- Sanayi için yer seçiminde elverişli bir konumda olması.

Zayıf Yönler

- Büyük oranda işsizlik görülmesi.
- Kent içi dar ve bozuk yolların ulaşımı güçleştirmesi.
- Kent içi alt yapı sorunlarının bulunması.
- Önemli oranda kaçak yapılaşmanın olması.
- Huzuru bozan asayiş olaylarının sık yaşanması.

Fırsatlar

- Turizm alanlarına yakın olması.
- Büyük orman alanlarına sahip olması.
- Yüksek okullara sahip olması.
- Büyük iş gücü potansiyelinin olması.

Tehditler

- Tehlikeli seviyede hava kirliliğinin olması.
- 2. Derece deprem bölgesinde bulunması.
- Yağmur azlığı nedeniyle yaşanan yaz kuraklıkları.
- Jeomorfolojik unsurların gelişimi engelleme ihtimali.
- Kent içi ve çevresinde çevre kirliliği.

SONUÇ

Keşan bugün çeşitli fonksiyonları ve farklı ölçeklerde etki sahaları ile önemli bir kent yerleşmesidir. Tarih içerisinde belirli dönemlerde parlayan, belirli dönemlerde de geri kalmış bir yerleşme olarak karşımıza çıkmaktadır. Keşan kuruluşundan günümüze, coğrafi şartları ve konumunun sağladığı imkânlar sayesinde ulaşabilmiştir. Cumhuriyet Dönemi'ne nüfus kaybetmiş bir şekilde giren kent, zamanla tekrar nüfuslanarak ve gelişerek büyümüştür. Kentin bir yol kavşağında bulunması hem insan hem de hizmet trafiği açısından avantaj sağlamıştır. Ulaşım başka fonksiyonların gelişiminde de rol oynayarak Keşan'a merkezî konum özelliği kazandırmıştır. Bu sayede çevresindeki yerleşmeler için bir çekim merkezi olmuştur.

Kent Kuru Dağları'nın yamaçlarında, batısındaki ovidan daha yüksek kesimlere doğru yayılmıştır. Yunanistan sınırının doğusunda, İpsala ile Enez'e göre daha korunaklı bir konumda bulunması, yerleşmeye savunma açısından stratejik bir avantaj sağlamıştır. Doğudaki dağlık alanların aşılmaya uygun bir yükseklikte olması da bu duruma katkı sağlamaktadır. Bu şartlar 1960 yılından itibaren Keşan'da konuşlandırılmaya başlanan askerî birliklerin yer seçiminde etkili olmuştur. Yönetim fonksiyonu ile gelişen diğer hizmet fonksiyonları sayesinde Keşan çevresinde öne çıkan bir yerleşmeye dönüşmüştür. Keşan'ın konumu, ulaşım kolaylığı ve pazara yakınlığı sayesinde modern sanayi kuruluşlarının yer seçiminde önemli avantaj sağlamıştır.

Türkiye'de çoğu yerleşmede olduğu gibi Keşan'ın da uzun yıllar plansız büyümesi, arazi kullanımında ve ekonomik fonksiyonların gelişim sürecinde bazı aksaklıkların yaşanmasına neden olmuştur. Hızlı nüfus artışı kenti hazırlıksız yakalamış ve konut alanları kısa sürede ihtiyaca karşılık veremeyecek hale gelmiştir. Bu durum kaçak yapılaşmayı desteklemiş, kentte farklı görünümde ve standartta mahalleler oluşmuştur. Kaçak yapılaşma ve ilgisizlik ciddi altyapı sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Bu durumla 2000 yılından sonra mücadele etmeye başlayan yerel yönetim, belli bir oranda başarı sağlamış olsa da kentte halen yapılması gereken birçok iş bulunmaktadır. Hava kirliliğinin önlenmesi adına yapılacaklar bunların başında gelmektedir.

Plansız büyüme sırasında kentin önceliklerinin belirlenememesi ve dolayısıyla gerekli politikaların üretilmemiş olması, Keşan'da farklı sosyoekonomik ve

sosyokültürel gurupların oluşmasına zemin hazırlamıştır. Gelişme sürecinin başında kozmopolit bir nüfusa sahip olmasına rağmen, farklı kültür gruplarının uyum sağlaması adına gerekli tedbirlerin alınamamış olması, gruplar arasında eşitsizliğin oluşmasına neden olmuştur. Gelişmede yaşanan eşitsizlik ise kent yaşamında birçok şekilde kendini göstermektedir. Farklı sosyoekonomik grupların birbirlerinden çok farklı şartlarda ve birbirlerine çok yakın yaşaması, kentin birbiri ile tezat teşkil eden ve çoğunlukla büyükşehirlerde görülen manzaralara sahip olmasına neden olmuştur. Kentin bir mahallesinde gecekondu bulundurken yaklaşık 500 m uzaklıkta çok katlı modern yapılar yükselmektedir. Bazı mahallelerde planlı bir yapılaşmanın sağladığı geniş cadde ve sokaklar bulundurken bazı mahalleler de yön bulmak bile zorlaşmaktadır. Keşan bir yönden bakıldığında modern ve gelişmiş, diğer bir yönden bakıldığında ise 90'lar Türkiye'sinin renksiz ve sıkıcı yerleşmelerine benzemektedir. Keşan'da bu şekilde örnek verilebilecek ve çözüm bekleyen birçok sorun bulunmaktadır.

Keşan hizmet kenti olmasının yanında aynı zamanda bir sanayi kentidir. Yerli modern sanayinin gelişmesinde küçük sanayi faaliyetlerinden edinilen tecrübe ve bu süreçte biriken sermaye etkili olmuştur. Ancak bu imkânlar yeteri kadar değerlendirilemediğinden modern sanayi istihdamının yarısından fazlası Keşan dışından gelerek burada fabrika kuran tekstil firmalarında çalışmaktadır. Bu firmaların Keşan'ı seçmesinde pazara yakınlık ve ulaşım kolaylığının yanında iş gücü imkânı da etkilidir. Bu iş gücü potansiyelinin Keşan'ın yerli iş yerlerinde istihdam edilememiş olması düşündürücüdür.

Keşan'da Tarım faaliyetleri, kuruluş ve gelişme aşamalarından daha düşük seviyede de olsa bugün önemini korumaktadır. Keşan'da tarımın ve tarıma dayalı sanayi tesislerinin uygun yatırımlarla desteklenmesi hem tarım potansiyelinin değerlendirilmesi ile hem de sanayi istihdamını arttırarak işsizlik için hızlı bir çözüm yolu olabilir.

Keşan bulunduğu yörede, çeşitli fonksiyonları sayesinde önemini uzun yıllar koruyabilecek bir kent yerleşmesidir. Kentin gelişimi için yapılacak doğru çalışmalar, kentin bugünkü şartlarını ve dolayısıyla görünümünü iyileştirecektir. Yapılması gereken çalışmalar, Keşan'ın yerel yönetim organlarını ilgilendirdiği kadar merkezî yönetim organlarının da dahil olmasını gerektiren konulardır. Yerel yönetimlerin bu gibi önemli adımlar atılırken yalnız bırakılmaması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akın, S. (2014). *Osmanlı Klasik Döneminde Tekirdağ ve Keşan: 1456-1556* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akova, S. B. (2008). “Enez'in Kalkınmasında Coğrafi Faktörlerin Rolü (Doğal Faktörler). *Coğrafya Dergisi*, (16), 1-25.
- Aliagaoglu, A., Uğur, A. (2016). *Şehir Coğrafyası*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- AL-Qaysı, N. H. H. (2019). *Türkiye Genelinde Mevcut Hava Kirliliğinin Coğrafi Bilgi Sistemiyle Modellenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Ardel, A. (1956). “Marmara Bölgesi'nde Coğrafi Müşahedeler” *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, (7), 1-16.
- Ardel, A. (1957). “Trakya'nın Jeomorfolojisi”. *Türk Coğrafya Dergisi*, (17), 152-158.
- Ardel, A. (1959). “Keşan-Enez Arasında Coğrafi Müşahedeler”. *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, (10), 138-144.
- Ardel, A. (1960). “Marmara Bölgesi'nin Yapı ve Relievi”. *Türk Coğrafya Dergisi*, (20), 1-22.
- Ardel, A., Kurtel, A., Dönmez, Y. (1969). *Klimatoloji Tatbikatı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları.
- Ardos, M. (1995). *Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi I*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Arınç, K. (2001). *Tatvan Şehri: Kuruluşu, Gelişmesi ve Fonksiyonları*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Arınç, K. (2014). *Doğal, Beşerî, İktisadî ve Siyasal Yönleriyle Ege ve Marmara Bölgeleri*. Erzurum: Biyosfer Araştırma Merkezi Yayınları.
- Arkant, C. (2017). *Edirne Merkez İlçe Ve Keşan'da 2015-2016 Döneminde Hava Kirliliğinin Doğum Sonuçlarına Etkisi* (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). Edirne: Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı.

- Avcı, M. (1993). “Türkiye'nin Flora Bölgeleri ve Anadolu Diagonali'ne Coğrafi Bir Yaklaşım”. *Türk Coğrafya Dergisi*, (28), 225-248.
- Avcı, M. (2005). “Çeşitlik ve Endemizm Açısından Türkiye'nin Bitki Örtüsü” *Coğrafya Dergisi*, (13), 27-55.
- Aydın, İ. (2002). “Üniversitenin Ekonomik Faaliyetlere Etkisi” *Marmara Coğrafya Dergisi*, (5), 187-199.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi. (2001). *370 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Rum-İli Defteri (937 / 1530) I*, Ankara: Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi. (2007). *367 Numaralı Muhasebe-i Vilayet -i Rum-ili Defteri İle 114, 390 ve 101 Numaralı İcmal Defterleri (920-937 / 1514-1530), I, Karlili, Agriboz, Mora, Rodos ve Tırhala Livâları*, Ankara: Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi. (2009). *75 Numaralı Gelibolu Livası Mufassal Tahrir Defteri (925 / 1519) I*, Ankara: Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü.
- Bayartan, H. (2003). “Geçmişten Günümüze İstanbul'da Nüfus”. *Coğrafya Dergisi* (11), 5-20.
- Bayartan, M. (2005). “Osmanlı Şehrinde Bir İdari Birim: Mahalle”. *Coğrafya Dergisi* (13), 93-107.
- Baykara, T. (2015). *Anadolu'nun Tarihî Coğrafyasına Giriş*, İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Beksaç, E. (2012) “Keşan ve Çevresinin Trakya'nın Erken Tarihindeki Yeri” *Yöre Dergisi*, 13 (145), 3-23
- Berberler, H. (1968). *Keşan'ın Beşerî ve İktisadî Etüdü* (Yayımlanmamış Lisans Bitirme Tezi). İstanbul Üniversitesi Coğrafya Bölümü.
- Bilgiç, T. (2006). *Tatar Akçaağacı'nın (Acer tataricum) Trakya'daki Dağılışı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Boue, A. (1840). *La Turquie D'Europe*. Paris: près l'Ecole-de-Médecine.
- Boue, A. (1854). *Recueil D'Itinéraires Dans La Turquie D'Europe 1&2*. Viyana.

- Bozdağlıoğlu, Y. (2014). “Türk-Yunan Mübadelesi ve Sonuçları”. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 180 (180), 9-32.
- Ceylan, Ö., Yılmaz, O. (2007). *Bir Sürgün Şâheseri Mihnetkşân, Keçecizâde İzzet Molla*. İstanbul: A Ajans Reklamcılık Filmcilik Matbaacılık.
- Conrad, V. (1946). *Methods In Climatology*, Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Çadircı, M. (2013). *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapısı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Çalışkan, V., Koç, H. (2012). “Türkiye’de Coğrafi İşaretlerin Dağılışı Özelliklerinin ve Coğrafi İşaret Potansiyelinin Değerlendirilmesi”. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 17 (28), 193-214.
- Çekerol, G., Nalçakan, M. (2011). “Lojistik Sektörü İçerisinde Türkiye Demiryolu Yurtiçi Yük Taşıma Talebinin Ridge Regresyonla Analizi”. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 31 (2), 321-344.
- Çil, M. (1980). *Keşan İlçe Merkezinde Şehirleşme ve Ekonomik Faaliyetler* (Yayımlanmamış Lisans Bitirme Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Bölümü.
- Dağlı, B. (2010). *Tekirdağ ve Çorlu’nun İklim Özellikleri Bakımından Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Darkot, B. (1961). “Türkiye’nin Nüfus Hareketleri Üzerinde Yeni Gözlemler”. *Türk Coğrafya Dergisi*, (21), 1-14.
- Darkot, B. (1967). “Şehir Ayrımında Nüfus Sayısı ve Fonksiyon Kriterleri”. *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, 8 (16), 3-8.
- Darkot, B., Tuncel, M. (1981). *Marmara Bölgesi Coğrafyası*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Dinçer, H. (2008). *Keşan ve Mey’hane Kültürü*. Tekirdağ: Cem Matbaacılık.
- Dinçer, H. (2017). *Keşan Tarihi*. İstanbul: Ozan Matbaacılık.

- Doğan, M., Olğaç, İ. (2020). “Edirne Şehri Nüfusunun Gelişimi ve Yapısal Özellikleri”. *Türk Coğrafya Dergisi*, 75, 7-16.
- Doğanay, H. (2014). *Türkiye Beşerî Coğrafyası*. Ankara: Pegem Akademi.
- Doğanay, H. Çavuş, A. (2013). *Türkiye Ekonomik Coğrafyası*, Ankara: Pegem Akademi.
- Doğaner, S. (1996). “Türkiye’de Turizm Ulaştırması”. *Coğrafya Araştırmaları Dergisi* (4), 19-49.
- Dönmez, Y. (1966) “Trakya’da Görülen Yeni Bitki Cinsleri”. *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, 8 (16), 150-152.
- Dönmez, Y. (1967). “Trakya Bitki Örtüsünün Coğrafi Şartları” *Türk Coğrafya Dergisi*, (24-25), 99-134.
- Dönmez, Y. (1967). “Trakya Stebi Problemi” *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, 8 (16), 67-85.
- Dönmez, Y. (1990). *Trakya’nın Bitki Coğrafyası*, İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Dönmez, Y. (1990). *Umumî Klimatoloji ve İklim Çalışmaları*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Basımevi.
- Dönmez, Y., Aydınözü, D., Büyükoğlu, F., İbret, Ü. (2012). “Floristik Bölgeler Açısından Trakya’nın Bitki Toplulukları”. *Coğrafya Dergisi* (25), 1-13.
- Efe, A. (2011). “İmar Meclisleri Raporlarının Kaynak Değeri Üzerine Bir Değerlendirme: Tekfurdağı Örneği” *Belleten*, 75 (273), 471-502.
- Elibüyük, M., Yılmaz, E. (2010). “Türkiye’nin Coğrafi Bölge ve Bölümlerine Göre Yükselti Basamakları ve Eğitim Grupları”. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 8 (1), 27-55.
- Emen, H. (2010). *494 Numaralı Tahrir Defteri’ne Göre Rumeli Bölgesi’nde Nüfus ve Yerleşme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Engin, S. (1942). *Keşan Monografyası* (Yayımlanmamış Lisans Bitirme Tezi). İstanbul Üniversitesi Coğrafya Bölümü.
- Erdem, N. (2010). “Doğu Trakya ve Anadolu’daki Yerleşim Birimlerinin Türkçe ve Yunanca İsimleri”. *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, (17-18), 67-78.

- Erdemir, L. (2008). *Sebep Ve Sonuçlarıyla Çanakkale Savaşları (Sosyal Tarih Açısından)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdoğu, B. (2001). *Neolithic and Chalcolithic Cultures in Turkish Thrace*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Durham: Durham University.
- Erinç, S. (1949). "The Climates of Turkey According to Torntwaite's Classifications". [Torntwaite Sınıflandırmasına Göre Türkiye'nin İklimi]. *Annals of the Association of American Geographers*, 39 (1), 26-46.
- Erinç, S. (1960). "Türkiye'de Zemine Yakın Hava Tabakalarında Hâkim Rüzgâr İstikametleri ve Frekansları" *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, 6 (11), 1-12.
- Erinç, S. (1965). *Yağış Müessiriyeti Üzerine Bir Deneme ve Yeni Bir İndis*, İstanbul: Baha Matbaası.
- Erinç, S. (1969). *Klimatoloji ve Metodları*, İstanbul: Taş Matbaası.
- Erinç, S. (1977). *Vejetasyon Coğrafyası*, İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Erinç, S. (2012). *Jeomorfoloji I*. İstanbul: Der Yayınları.
- Erinç, S., Bilgin, T. (1956) "Türkiye'de Drenaj Tipleri". *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, 4 (7), 124-156.
- Erol, O. (1989). *Türkiye Jeomorfolojisi, Türkiye'nin Jeomorfolojik Evrimi ve Bugünkü Genel Jeomorfolojik Görünümü*, İstanbul: Yayınlanmamış Ders Notu.
- Erol, O. (2010). *Genel Klimatoloji*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Erzen, A. (1994). *İlkçağ Tarihinde Trakya Başlangıçtan Roma Çağına Kadar*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eyice, S. (1998). "Hersekzâde Ahmed Paşa". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (17, 237). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Garipağaoğlu, N. (1999). "Türkiye'de Göç Eden Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Dağılımı" *Türk Coğrafya Dergisi* (34), 63-71.

- Garipağaoğlu, N. (2011). *Türkiye Ortama Sorunları Coğrafyası*, İstanbul: Yeditepe Yayınevi
- Gökbilgin, T. (1952). *XV. ve XVI Asırlarda Edirne ve Paşa Livası, Vakıflar - Mülkler - Mukataalar*, İstanbul: Üçler Basımevi.
- Gökbilgin, T. (1957). *Rumeli’de Yürükler, Tatarlar ve Evlâdı Fâtihân*. İstanbul: Osman Yalçın Matbaası.
- Gökçen, S. L. (1967). “Keşan Bölgesinde Eosen-Oligosen Sedimentasyonu, Güneybatı Türkiye Trakyası”. *MTA Dergisi*, 69 (69), 1-10.
- Göney, S. (2017). *Şehir Coğrafyası I*. İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Göney, S. (2017). *Şehir Coğrafyası II*. İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Görür, N., Okay, N. I. (1996). “A fore-arc origin for the Thrace Basin, NW Turkey”. *International Journal of Earth Sciences*, 85 (4), 662-668.
- Haldon, J. (2005) *The Palgrave Atlas of Byzantine History*, Londra: Palgrave Macmillan.
- History Studies International Journal of History*, 10 (10), 167-183
- Henden Şolt, H. B. (2018) "Kentlerde SWOT Analizi Ve Maslow Gereksinim Hiyerarşisi Etkileşimi" *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 5 (5), 214-223.
- Işım, B. (2018). “Nüfus ve Maliye Defterlerine Göre Keşan’da Romanlar [1830-1848]” *History Studies International Journal of History*, 10 (10), 167-183
- İnalcık, H. (1993). *Edirne, Edirne’nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- İnalcık, H. (2018). *Devlet-i ‘Aliyye, Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar-I, Klasik Dönem (1302-1606): Siyasal, Kurumsal ve Ekonomik Gelişim*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- İvgin, İ. (2010). *Trakya İlk Tunç Çağı Kronolojik Sistemlerinin Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Kahraman, A. S. (2010). *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi 5. Kitap 1. Cilt: Akkırman-Belgrad-Gelibolu-Manastır-Özü-Saraybosna-Slovenya-Tokat-Üsküp*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- Kahraman, A. S. (2010). *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi 5. Kitap 2. Cilt: Akkirman-Belgrad-Gelibolu-Manastır-Özü-Saraybosna-Slovenya-Tokat-Üsküp*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kantarcı, M. D. (1974). “Trakya Orman Sahalarının Tabiî Ağaç ve Çalı Türlerine Göre Bölgesel Sınıflandırılması” *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi* (2-3), 283-314.
- Kapur, S., Akça, E., Günal, H. (Ed.). (2018). *The Soils of Turkey*: Springer.
- Karaca, E. (2016). *Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönemde Doğu Thrakia*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kayıcı, H. (2013). *Sâlnâmelere Göre İdarî, Sosyal ve Ekonomik Yapısıyla Edirne Sancağı*. İstanbul: Defter Basım Yayın Dağıtım.
- Kazancıgil, R., Gökçe, N., Öncel, M. (2014). *Edirne Vilâyet Sâlnâmesi (Edirne İl Yıllığı) (H:1319=M:1901) Cilt II*. Edirne: Seçil Ofset.
- Keleş, R. (2015). *Kentleşme Politikası*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Ketin, İ. (1960). “1/2.500.000 Ölçekli Türkiye Tektonik Haritası Hakkında Açıklama”. *MTA Dergisi*, 54 (54), 1-7.
- Kılıç, İ., Gültekin, A. H. (2011). “Yapı Taşı Olarak Edirne (Keşan) Bölgesi Kumtaşlarının Fiziksel Özellikleri [Bildiri]. 6th International Advanced Technologies Symposium (IATS’11), 16-18 May 2011, Elazığ: Elazığ Üniversitesi.
- Kocaman, S. (2011). *Edirne İlinin Turizm Coğrafyası* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kocaman, T. (2002). *Plan Nüfus Projeksiyon Yöntemleri*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Kök, S. (2014). “Keşan Satiret, One Of Turkey’s Geographical Indications” [Türkiye’nin Coğrafi İşaretlerinden Biri Olarak Keşan Satır Eti]. *Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi*, Özel Sayı (2), 2021-2027.
- Kuban, D. (1968). “Anadolu - Türk Şehri: Tarihi Gelişmesi, Sosyal ve Fiziki Özellikleri Üzerinde Bazı Gelişmeler”. *Vakıflar Dergisi* (7), 53-73.

- Kuneralp, Z. (1998). *A Footnote to Turco-Greek history: The Keşan-Alexandroupolis Talks, September 9-10, 1967*. İstanbul: İsis Press.
- Kurter, A. (1977). "Trakya'da Yıllık Yağışlar". *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, (20-21), 71-79.
- Külzer, A. (2011). "The Byzantine Road System in Eastern Thrace" [Doğu Trakya'da Bizans Ulaşım Ağı]. Charalambos Bakirtzis, Nikos Zekos and Xenophon Moniaros (Eds.). *4th International Symposium on Thracian Studies, "Byzantine Thrace: Evidence and Remains, Komotini 18-22 April 2007"* (22/179-201). Komotini: Verlag Adolf M. Hakkert - Amsterdam.
- Lowry, H., W. (2011). *Hersekzade Ahmed Paşa: An Ottoman Statesman's Career & Pious Endowments / Hersekzâde Ahmed Paşa: Bir Osmanlı Devlet Adamının Meslek Hayatı ve Kurduğu Vakıflar*. (Çev.: M. Alper Öztürk). İstanbul: Bahçeşehir University Press.
- Mamikoğlu, N. G. (2015). *Türkiye'nin Ağaçları ve Çalıları*, İstanbul: NTV Yayınları.
- Mansel, A. M. (1938). *Trakya'nın Kültür ve Tarihi*, İstanbul: Resimli Ay Matbaası.
- Mater, B. (1998). *Toprak Coğrafyası*, İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Okay, A. İ., Özcan E., Cavazza, W., Okay, N., Less, G. (2010). "Basement Types, Lower Eocene Series, Upper Eocene Olistostromes and the Initiation of the Southern Thrace Basin, NW Turkey" [Güney Trakya Havzasında Temel Tipleri, Alt Eosen Serisi, Üst Eosen Olistostromları ve Havza Oluşumu] *Turkish Journal of Earth Sciences* (19) 1–25.
- On Kaza Teşkiline Dair Kanun. (1928). T. C. Resmî Gazete, 1282, 28.05.1928.
- Orhun, F. Ç. (2021). *Salnâmeler Ve Arşiv Vesikaları Işığında Keşan Tarihi*. Ankara: Sonçağ Akademi Yayınları.
- Ortaylı, İ. (2017). *Türkiye Teşkilât Ve İdare Tarihi*. Ankara: Cedit Neşriyat.
- Ortaylı, İ. (2018) *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahallî İdareleri (1840 – 1880)*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları.

- Öngör, S. (1958). “Türkiye’de Dahili Muhaceret Hakkında”. *Türk Coğrafya Dergisi*, (18-19), 101-117.
- Öngör, S. (1961). “1950-1955 Devresinde Türkiye’de İç Göçler”. *Türk Coğrafya Dergisi*, (21), 63-74.
- Özçağlar, A. (1997). *Türkiye’de Belediye Örgütlü Yerleşmeler*. Ankara: Ekol Yayınevi.
- Özçağlar, A. (2011). *Coğrafyaya Giriş*. Ankara: Ümit Ofset Matbaacılık.
- Özçağlar, A. (2015). *Yönetmelik Coğrafya*. Ankara: Nika Yayınevi.
- Özçağlar, A., Kasarcı, R. (1993) “Türkiye’de Hane halkı Sayılarının Coğrafi Dağılışı ve Kır Kesimi Hane halkı Sayısının Ekonomik Faaliyete Göre Ayrımı”, *Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 5, 1-27.
- Özer, E. (2019). *Marmara Bölgesi’nin Kırsal Ve Kentsel Alanlarında Pm10, Pm2.5 Konsantrasyonlarının Yersel Ve Zamansal Değişimi Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Özgen, N. (2013). “Nüfusları 2000’in Altına İndiği İçin Belediye Teşkilatları Kaldırılan Yerleşmeler Üzerine Coğrafi Bir Analiz”. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 11 (2), 75-100.
- Özgüç, N. (2013). *Turizm Coğrafyası Özellikler ve Bölgeler*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Özgür, E. M. (1993). “İl ve İlçe Merkezlerimizin, Faal Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Dağılımı Bakımından Sınıflandırılması” *Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, (5), 53-71.
- Özgür, E. M. (1993). “Türkiye Nüfusunun Yaş Yapısı”. *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, (7), 159-174.
- Özgür, E. M. (1999). “Türkiye’de İl İçİ Göçler Hakkında Düşünceler”. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 39 (1-2), 159-167.
- Özkütükçü, M. (2021). *Keşan İlçesinde Hava Kalitesi İzleme İstasyonunda Ölçülen Pm10 Ve Pm2.5 İçeriğinin Araştırılması* (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). Edirne: Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı.

- Özükan, B. (2017). *Tabula Peutingeriana-Osmanlı ve Türkiye Coğrafyasındaki İzleriyle 2000 Yıllık Roma Yol Haritası*, İstanbul: Boyut Yayın Grubu.
- Salman, H. (2003). “1920-1922 Yılları Arasında Keşan” [Bildiri]. Sibel Turan (Ed.). *Keşan Sempozyumu, 15-16 Mayıs 2003*, (242), Keşan: Keşan Belediye Başkanlığı.
- Sarıdikmen, B. (2019). *Kömür Yakıtlı Termik Santraller İçin Cbs Ve Calpuff Dağılım Modeli Kullanılarak Yer Seçimi: Trakya Bölgesi Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Sarioğlu, Ö. Ö. (2012). *Trakya'da Roma Ve Bizans Dönemi Yerleşmeleri, Anıtları, Erken Cumhuriyet Döneminde Koruma Ve Restorasyon Modaliteleri Üzerine Bir Araştırma (1923-1950)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Edirne: Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Sencer, Y. (1979). *Türkiye’de Kentleşme*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Serafimov, P. (2007). “Etymological Analysis of Thracian Toponyms & Hydronyms” *Origin Of The Slovenes, Proceedings Of The Fifth International Topical Conference - Origin Of Europeans, June 8th - 9th 2007*. (20/135-154). Ljubljana (Slovenya).
- Sevin, V. (2016). *Anadolu’nun Tarihi Coğrafyası*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Sevindi, C. (2001). "Garnizon Şehirlerine Tipik Bir Örnek: Sarıkamış". *Doğu Coğrafya Dergisi*, (5), 309-348.
- Sezer, L. İ. (2003). “Marmara Bölgesi’nde Deprem Aktivitesi Ve Riski” *Ege Coğrafya Dergisi* (12), 29-38
- Sezgin, İ. (2003). “17. Yüzyılda Keşan Kazası’nda Yerleşme Ve Nüfus” [Bildiri]. Sibel Turan (Ed.). *Keşan Sempozyumu, 15-16 Mayıs 2003*, (5/243-248), Keşan: Keşan Belediye Başkanlığı.
- Simenova, L.V. (2003) “Keşan (Russion) Ortaçağda Via Egnatia'da Önemli Bir Kale” [Bildiri]. Sibel Turan (Ed.). *Keşan Sempozyumu, 15-16 Mayıs 2003*, (4/252-255), Keşan: Keşan Belediye Başkanlığı.

- Sungur, K. (1973). "Marmara Bölgesi'nde Ocak Ayında Zemine Yakın Hâkim Rüzgâr Yön ve Hızları". *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, 10 (18-19), 139-149.
- Sümengen, M., Terlemez, İ. (1991). "Güneybatı Trakya Yöresi Eosen Çökellerinin Stratigrafisi". *MTA Dergisi*, (113), 17-30.
- Şahin, N., Civelekoğlu, S., Erdem, A., Gülmez, A., Binici, P. (2004). "Edirne (Uzunköprü - Keşan) Ve Tekirdağ (Malkara) Linyitleri Kompozit Yıkama Çalışmaları" [Bildiri]. Hamit Aydın, Kenan Çolak (Ed). *Türkiye 14 Kömür Kongresi Bildiriler Kitabı, 02-04 Haziran 2004* (ss 149-160), Zonguldak: Maden Mühendisleri Odası Zonguldak Şubesi.
- Şen, Ş., Yılar, S. (2016). "Nature, Genesis, and Significance of the Gaziköy and Kesan Formations (Thrace Basin, Turkey): Eocene Turbidites and Olistostromes Formed on an Active Tethyan Margin". [Gaziköy ve Keşan Formasyonlarının (Trakya Havzası, Türkiye) Özellikleri, Oluşumu ve Önemi: Aktif Tetis Kıta Kenarı Üzerinde Şekillenen Eosen Türbitleri ve Olistromları]. *The Journal of Geology*, 124 (4), 463-479.
- Şengör, A. M. C. (1980). "Türkiye'nin Neotektoniğinin Esasları". *Türkiye Jeoloji Kurumu Konferanslar Serisi No:2*, Ankara.
- Şentürk, K., Sümengen, M., Terlemez, İ., Karaköse, C. (1998). *MTA Türkiye Jeoloji Haritaları No:63, Çanakkale D3 Paftası*, Ankara: Jeoloji Etütleri Dairesi.
- Tandoğan, A. (1989). "Türkiye Nüfus Araştırmalarında İstanbul'un Yeri". *Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 135-141.
- Tanoğlu, A. (1969). *Beşerî Coğrafya Nüfus ve Yerleşme*. İstanbul: Taş Matbaası
- Taşlıgil, N., Şahin, G. (2016). "Yapı Malzemesi Olarak Türkiye Doğal Taşlarının İktisadi Coğrafya Odağında Analizi". *Marmara Coğrafya Dergisi*, (33), 607-640.
- Ternek, Z. (1949). *Geological Study of The Region of Keşan-Korudağ*. Ankara: Maden Tetkik ve Araştırma Enstitüsü.
- Teşkilat-ı Mülkiye Kanunu. (1926). Resmî Ceride, 877, 26.06.1926.

- Timor, A. (2001). “Pazarlama Coğrafyası Açısından Büyük Alışveriş Merkezleri (Shopping Centers) ve İstanbul Örneği”. *Coğrafya Dergisi*, (9), 53-79
- Tolun-Denker, B. (1976). *Şehir İçi Arazi Kullanılışı. Gelibolu, Malkara ve Babaeski’de Örnek Araştırmalar*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Matbaası.
- Tunbul, M. (2000). *Türkiye’deki Şehirlerin Fonksiyonel Sınıflandırılması*. Ankara: Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı.
- Turan, Ş. (1998). “Hersekzâde Ahmed Paşa Camii”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (17, 235). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Tümertekin, E. (1965). *Türkiye’deki Şehirlerin Fonksiyonel Sınıflandırılması*. İstanbul: Baha Matbaası.
- Tümertekin, E. (1967). “İstanbul’un Merkezi İş Sahaları” *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*, 8 (16), 18-37.
- Tümertekin, E. (1973). *Türkiye’de Şehirleşme ve Şehirsiz Fonksiyonlar*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları No:1840, Coğrafya Enstitüsü Yayınları No:72.
- Tümertekin, E. (1977). “Türkiye’de İç Göçler Üzerine”. *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*. (22), 29-42.
- Tümertekin, E. (2014). *İstanbul İnsan ve Mekân*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tümertekin, E., & Özgüç, N. (2016). *Beşerî Coğrafya: İnsan, Kültür, Mekân*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Umar, B. (1993). *Türkiye’deki Tarihsel Adlar*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Utkucu, M., Budakoğlu, E., Durmuş, H. (2011). "Marmara Bölgesinde (KB Türkiye) Depremsellik ve Deprem Tehlikesi Üzerine Bir Tartışma" *Yerbilimleri*, 32 (3), 187-212.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1988). *Osmanlı Tarihi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Vogt, J. (2001). “Osmanlı Topraklarında Tarih Boyunca Depremsellik: Batılı Kaynaklardan ve Tanıkların İfadelerinden Örnekler” Elizabeth A. Zachariadou (Ed.). *Osmanlı İmparatorluğu’nda Doğal Afetler* (ss. 13-59) içinde. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları

- Yakar, M. (2014). “Türkiye’de İlçelere Göre Medyan Yaş Dağılımının Mekânsal ve İstatistiksel Analizi”. *Turkish Studies*, 9 (11), 559-591.
- Yavuz, K., Saraç, M. A. Y. (2003) *Âşık Paşazade Osmanoğulları’nın Tarihi*, İstanbul: MAS Matbaacılık A.Ş.
- Yeniden 22 Kaza Kurulması Hakkında Kanun. (1953). T. C. Resmî Gazete, 6068, 03.03.1953
- Yel, A. M., Küçükaşçı, M. S. (2003). “Mahalle” Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (27, 325). Ankara: İSAM - İslam Araştırmaları Merkezi.
- Zachariadou, E. A. (1999). *Sol Kol Osmanlı Egemenliğinde Via Egnatia (1380 – 1699)*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Zachariadou, E. A. (2001). “Doğal Afetler: Fırsat Anları” Elizabeth A. Zachariadou (Ed.). *Osmanlı İmparatorluğu’nda Doğal Afetler* (ss. 6-10) içinde. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları
- Zürcher, E. J. (2003). “Greek and Turkish Refugees and Deportees 1912-1924”. [Yunan ve Türk Mülteciler ile Sınır Dışı Edilenler 1912-1924]. *Turkology Update Leiden Project Working Papers Archive Department of Turkish Studies, Universiteit Leiden*, 18, 1-7.

Raporlar, Yıllıklar, İstatistikler

Devlet İstatistik Enstitüsü, (1928). *Genel Nüfus Sayımı 1927 Edirne*. Ankara: Türk Ocakları Merkez Heyeti Matbaası.

Devlet İstatistik Enstitüsü, (1937). *Genel Nüfus Sayımı 1935 Edirne*, İstanbul: Hüsnütabiat Basımevi.

Devlet İstatistik Enstitüsü, (1942). *Genel Nüfus Sayımı 1940*, Ankara: Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü.

Devlet İstatistik Enstitüsü, (1950). *Genel Nüfus Sayımı 1945*, Ankara: Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü.

Devlet İstatistik Enstitüsü, (1959). *Genel Nüfus Sayımı 1955, Şehirler ve Köyler*, Ankara: Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü.

Devlet İstatistik Enstitüsü, (1961). *Genel Nüfus Sayımı 1950*, İstanbul: Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü.

Devlet İstatistik Enstitüsü, (1961). *Genel Nüfus Sayımı 1955*, İstanbul: Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü.

Devlet İstatistik Enstitüsü, (1963). *Genel Nüfus Sayımı 1960*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

Edirne İl Yıllığı – 1967.

Devlet İstatistik Enstitüsü, (1968). *Genel Nüfus Sayımı 1965*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

Devlet İstatistik Enstitüsü, (1973). *Genel Nüfus Sayımı 1970*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

Edirne İl Yıllığı – 1973.

Devlet İstatistik Enstitüsü, (1977). *Genel Nüfus Sayımı 1975*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

Devlet İstatistik Enstitüsü, (1981). *Genel Nüfus Sayımı 1980 Edirne*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, (1983). *Akım Gözlem Yıllığı 1977*, Ankara: DSİ Basım ve Foto-Film İşletme Müdürlüğü Matbaası.

Devlet İstatistik Enstitüsü, (1986). *Genel Nüfus Sayımı 1985*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

Devlet İstatistik Enstitüsü, (1991). *Genel Nüfus Sayımı 1990*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

Devlet İstatistik Enstitüsü, (1999). *Genel Nüfus Sayımı 1997*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

Devlet İstatistik Enstitüsü, (2003). *Genel Nüfus Sayımı 2000*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

Edirne İl Yıllığı – 2005.

Edirne Tarım Master Planı – 2005.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü - 2016 Yılı Faaliyet Raporu.

KGM Trafik ve Ulaşım Bilgileri: Otoyollar ve Devlet Yollarının Trafik Dilimlerine Göre Yıllık Ortalama Günlük Trafik Değerleri ve Ulaşım Bilgileri (2020). – 2021.

İnternet Kaynakları

URL 1- <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/12/20061208-8.htm> - (Erişim Tarihi 09.04.2019).

URL 2- <https://www.youtube.com/watch?v=svKfpHKW9ew> - (Erişim Tarihi 06.08.2021).

URL 3- <https://twitter.com/ukrintr/status/1177244362901790725> - (Erişim Tarihi 26.09.2019).

URL 4- <https://www.medyakesan.com.tr/kesan-askerî-havaalinin-sivil-ucusa-acilmasini-istiyor> - (Erişim Tarihi 19.06.2018).

URL 5- <https://www.haberler.com/guncel/edirne-kesan-da-yunus-timleri-goreve-basladi-12097949-haberi/> (Erişim Tarihi 05.07.2022).

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Abdussamed Alpaslan ÖZTEMİZ
Doğum Yeri ve Tarihi	
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	
Y. Lisans Öğrenimi	
Bildiği Yabancı Diller	
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurumlar	
Stajlar	
Projeler	
İletişim	
E-Posta Adresi	
Tarih	17-01-2023